8362

Biblioteca nazionale centrale di Firenze

This page was intentionally left blank

*

Pagina lasciata intenzionalmente vuota

8.3.6.2

FRANCISCI COMITIS WALDSTEIN,

CAES. REG. CUBICULARII, ORD. S. JOANNIS HIEROSOLYMITANI EQUITIS,

ET

PAULI KITAIBEL M. D.

DESCRIPTIONES ET ICONES

PLANTARUM RARIORUM HUNGARIÆ.

VOL. I.

VIENNAE,
TYPIS MATTHIAE ANDREAE SCHMIDT, CAES. REG. AUL. TYPOGR.
1802.

BIBLIOTECA NAZIONALE FIRENZE 1872

AUGUSTISSIMO

FRANCISCO SECUNDO

ROMANORUM IMPERATORI:

HUNGARIAE, BOHEMIAE REGI; ARCHIDUCI AUSTRIAE

ETC. ETC.

SUBMISSISSIME DICANT,
FRANCISCUS COMES WALDSTEIN
ET
PAULUS KITAIBEL.

II

PRAEFATIO.

Plantas rariores Hungariæ deſcriptionibus & iconibus illuſtratas propoſituri e re fore judicavimus regni hujus indolem primis veluti lineis prævie adumbrare: non tam quod hoc a Celeberrimis florarum editoribus: *Linnæo*, *Hallero*, *Scopolio*, *Villarſio*, pluribusque aliis factitatum eſſe videmus, quam quod perſpeximus, eam nondum ſatis notam eſſe. Hac autem in re ita verſabimur, ut, quamquam plantas provinciarum adnexarum: Tranſylvaniæ ſcilicet, Sclavoniæ & Croatiæ, ex opere iſthoc non excludamus; topographicam tamen hanc deſcriptionem ad ſolam Hungariam proprie ſic dictam reſtringamus: partim quia longum foret & illas delineare, partim quia hanc tantum penitius noſcimus.

Ad pleniorem hanc cognitionem nobis comparandam potiſſimum contribuerunt plura a nobis hactenus ſuscepta itinera: alpes enim ſeptemtrionales bis diverſis viis acceſſimus, & diverſis in locis conſcendimus; toties etiam Tranſylvaniam ingreſſi ſumus; toties Banatum & partem Sclavoniæ perveſtigavimus; alio itinere Croatiam percurrimus; alio provincias Croatiæ Sclavoniæque conterminas; Szaladienſem, Sümeghienſem & Baranyenſem perluſtravimus; duobus aliis limites Tranſylvaniæ in Comitatu Biharienſi & Marmarroſienſi adivimus & in alpes utriusque eluctati ſumus; Matræ montes ſæpius inviſimus, & partim his partim aliis occaſionibus pleraſque regni provincias perquiſivimus, præcipue quidem plantarum exquirendarum cauſa; ut tamen alia, quæ ad cognitionem illius pertinerent, non penitus negligeremus. Quæ nobis ad rudem hanc imaginem complendam propria non ſuggeſſit experientia, ea ex relationibus aliorum, quos ſuis locis nominabimus, ſupplere conati ſumus.

A) HUNGARIAE SITUS.

In Zona temperata hemisphærii ſeptemtrionalis ſitam eſſe Hungariam, in vulgus notum eſt; aſt quibus latitudinis longitudinisque geographicæ gradibus comprehendatur, hactenus non erat rite determinatum. Nunc autem e recentiſſimis obſervationibus aſtronomicis, a beato Bogdanics inſtitutis, innotuit, eam 44° & 50° latitudinis, atque 33° & 42° longitudinis, ab inſula Ferri computatæ, concludi; ut adeo ſitu hoc, habita ratione latitudinis, cum Germania auſtrali, cum Gallia, cum meridionali-orientali parte imperii ruſſici, & cum Tartaria Crimea conveniat.

B) EXTENSIO & MEDITULLIUM.

Poſtquam ſic e dictis obſervationibus extremi Hungariæ limites definiti ſunt, patuit, maximam ejus latitudinem a Septemtrione in meridiem fere 77, longitudinem autem ab ortu iu occaſum 136 milliaria, adæquare; meditullium vero verſus Kunhegyes trans Tibiscum in Cumania quærendum eſſe. Atque huc reſpicere oportebit, cum de ſitu relativo variarum regni partium ſermo erit.

C) LIMITES & VICINIA.

Occiduo-ſeptemtrionalis pars regni, inde a Danubio prope Dévénum, ubi fluvius hic Hungariam ſubit, in Septemtrione adſcendendo, ſeparatur ab Auſtria inferiore per Moravam fluvium. Ab hoc autem, non procul Skalitz, in ortum recurvatur limes ſiccus, quem brevi poſt a Danubio per Comitatum Poſonienſem & Nitrienſem adſcendentes montes adtingunt. Cum his altiores alii in Septemtrione conjuncti conſtituunt ſeriem continuam usque in maxime orientalem regni angulum, in quo hoc cum Bukovina & Tranſylvania concurrit, protenſam, eamque in longiſſimo hoc tractu ubique adeo altam, ut rivos fluviosque, ſi Popradum demas, quem in Galliciam elabi ſinit, nec emittat nec admittat; atque hæc montium catena, quæ primum verſus ortum procurrit, dein vero in meridiem inclinatur, limites tam ſeptemtrionales, quam orientali-ſeptemtrionales ſtatuit, Hungariam a Moravia, Sileſia, Gallicia & Bukovina ſeparantes. A memorato triplici confinio montes limitanei Tranſylvaniam ſejungentes fere recte in occaſum reflectuntur, ſed planitie in magnum hunc Principatum protenſa brevi abrumpuntur; donec ad ortum alii exſurgant, qui eumdem ab Hungaria ultro dirimunt. Nec niſi montoſi ſunt termini, qui in limite orientali verſus meridiem ad Danubium progrediendo reliquam Tranſylvaniæ partem & Vallachiam ab Hungaria ſeparant. Ab influxu Csernæ in hunc fluvium hic idem primum orientali-meridionalem terminum inter Hungariam & Serviam, dein altius meridionalem inter illam & Sclavoniam ponit. Ab oſtio Dravi vero quo is in Danubium ſeſe exonerat, fluvius ille reliquam Sclavoniæ partem & Croatiam ſejungit. A Dravo denique, ubi hic Hungariam

adtingit, usque Laitam occidentalis regni limes ad Styriam & Auſtriam ſiccus eſt, magna ex parte montibus conſtans. Tandem mox nominatus fluvius reliquum terminum fere usque ad Danubium explet.

D) VICINARUM PROVINCIARUM INDOLES.

Quæ Hungariam circumdant provinciæ, omnes, ſi Vallachiam, Serviam & veteris Poloniæ partem, ad mare balticum inclinatam demas, altius ſupra maris ſuperficiem eminens, quam illa, velut rivi, amnes & fluvii docent, qui e magna Europæ parte verſus Danubium confluunt, & huic vel antequam limites hujus regni adtingat, vel intra hos, aquas ſuas tradunt. Omnes etiam ſi remotiorem partem Poloniæ & Vallachiæ excipias, magis, quam Hungaria, montoſæ ſunt, aſt montes earum hungaricos altitudine non adæquant, quamvis non pauci in Gallicia, Bukovina, Tranſylvania, Styria & Auſtria in alpinam regionem exſurgant. Mitiori inter eas cœlo gaudent meridionalis pars Tranſylvaniæ, Vallachia, Servia, Sclavonia, Croatia, & Styria atque Auſtria inferior, vini culturam admittentes: reliquarum vero rigidius eſt clima, viti reformidatum.

E) MARIA PROPRIA.

Proximum Hungariæ eſt mare adriaticum, verſus meridiem & occaſum Croatia, Styria & Carniolia ſejunctum ita, ut longus montium, in poſtrema provincia alpinam altitudinem adtingentium, tractus, juxta litus ejus extenſus communionem intercipiat. Magis diſtat Pontus Euxinus, in ortum interjecta Tranſylvania, Vallachia & Bulgaria recedens. Adhuc magis, quam utrumque, diſſitum eſt mare balticum, in Septemtrionem frigidis Sileſiæ, Poloniæ & Pruſſiæ provinciis intercedentibus remotum.

F) FORMA PERIPHERIAE.

Ex iis, quæ de extenſione & limitibus Hungariæ dicta ſunt, pronum eſt conjicere, ambitum, quo ea circumſcribitur, non eſſe æquabilis & regularis formæ. Nos, ut tamen aliqua dicamus, quæ rem hanc propius contingunt, notamus præſertim, Arvenſem Comitatum maxime omnium in Septemtrionem porrectum eſſe, nec multo plus ab ea regione recedere Scepuſium; inter utramque autem provinciam ad Novitarg ultra rectam limitum hungaricorum lineam e Gallicia planitiem altis montibus ſeptam ad 4 prope milliaria in auſtrum protrudi, & ex eodem regno etiam ad triplex confinium Sileſiæ, Galliciæ atque Hungariæ in hanc non parvum angulum inſeri. Aſt majorem adhuc peripheriæ inæqualitatem inducit ille a ſeptemtrionali latere in orientem protenſus atque in meridiem inclinatus angulus, qui ultra orientales limites multis milliaribus prominens, partem Comitatuum Bereghienſis & Szathmarienſis integramque Marmatiam complectitur. Nec parum etiam verſus ortum una, & verſus meridiem alia ex parte prominet montoſa pars Banatus. In limitibus occidentalibus denique pars inter Muram & Arabonem paulo magis in occaſum extenditur.

G) FACIES SUPERFICIEI.

Facies, quam ſuperficies Hungariæ exhibet, omnem omnino comparationem eludit: illi certo, qui regnum hoc ſibi ut amphitheatrum montibus velut ſubſelliis undique cinctum repræſentant, non minus falluntur, quam qui Carpatos ſtellæ, radios quaqua verſum diſpergenti, adſimilandos putant. (a) Montes quippe in ſeptemtrionali regni parte, & in ea, quæ hinc in ortum longiſſime procurrit, maxime adcumulan-

---

(a) Velut hoc factum eſt in opere, quod inſcribitur Mineralog. Beobacht. von den Karpathen. Von J. E. v. Fichtel. Vien. I. 10.

tur; alii ab oriente e Transylvania & Vallachia quodammodo protruduntur; alii ab occasu e Styria & Austria propagantur; alii denique intra limites in majore ab his distantia extensi & dispersi sunt, tam diversos acervos & tractus variis in locis constituentes, ut eos uno conceptu comprehendere nequeas. Plana autem regni pars, quæ amplitudine sua montosas multum superat, a septemtrionali illo montium cumulo in ortum, meridiem & occasum expanditur ita, ut limites non modo pluribus in locis adtingat, sed & ultra eos in vicinas provincias exporrigatur.

a) DE MONTIBUS.

Cum montes Hungariæ sub unico Carpatorum nomine oculis objicere vetet eorum vastitas situsque diversitas, eosdem ab hoc dividere & seorsim considerare interest, idque eo magis, cum etiam nexu, altitudine, forma, materie, genesi & ætate maximopere discrepent.

1) OCCIDUO - SEPTEMTRIONALES montes, quos e monticulo arcis Galgócz aptissime spectaveris, abscissa per Danubium parte, Austriæ relicta; in sinistra hujus fluminis ripa inter Dévénum & Posonium prærupti adtolluntur, & per Comitatum Posoniensem atque Nitriensem continuo & successive elevato atque in ortum inclinato jugo adscendunt in Septemtrionem, ubi limites adtingunt, & cum sequentibus junguntur; in toto hoc tractu, si cum aliis compares, nec alti, nec scopulis horridi.

2) SEPTEMTRIONALES ingens constituunt adgregatum, quod in limitibus borealibus fere continuum in orientem procurrit, inter Vagum, qua parte in meridiem prolabitur, & Latorczam longissime extensum, atque inde a Septemtrione usque ad Danubium dilatatum, hac sua diffusione plusquam tertiam partem latitudinis totius regni occupans. Hoc quidem e monte ad limites Liptoviensis, Scepusiensis & Cömöriensis Comitatuum posito; quem Germani Königsberg, Slavi Králová hola vel hora i. e. Regis montem nominant, armatis oculis fere undique contemplari licet, sed, ut e descriptione saltem rudis aliqua ejus imago prodeat, idem in alpes limitaneas, montes medios & promontoria dispescere atque per partes adumbrare oportet.

a) ALPES limitaneæ in Liptoviensi & Scepusiensi provincia in altissima exsurgunt cacumina, quorum triginta & aliquot numerantur *), omnia in catenam sub Tatræ nomine notam connexa. Hæc in priore Comitatu ab occasu in ortum exporrigitur, inde vero in posteriore versus Septemtrionem reflectitur, hac sua extensione 8 prope milliaria emetiens. In ea maxime eminet cacumen Lomnitzense in Scepusio, (quod hic ab initio præfationis aere incisum in fronte apparet,) & multo vastior mons Kriván in Liptovia illud quippe 1350, hic 1303 orgyis gallicis supra maris superficiem verticem extollere judicatur, & ex utroque montes alii, quamvis alti, ut colles despiciuntur. Ut autem vastitas & celsitudo Tatræ admirationem extorquet, ita facies ejus torva horrorem incutit non adsueto; prærupta quippe sunt pluribus in locis ejus latera, murorum instar in altum exsurgentia, & vertices cacuminum horrida gerunt cautium rudera, vastissimas turres, diuturnitate temporis dirutas, æmulantia, sub quibus rupium collapsarum ingentia fragmenta sæpe amplissimis spatiis dispersa conspiciuntur, ut locis talibus inter orbis fracti ruinas versari te putes.

Ab extremo fine tam occidentali, quam orientali hujus catenæ alii propagantur montes, iique etiam alti ac vasti: ab illo magis in Septemtrionem recedunt Babagura, Pilszko, Beszkidt, pluresque alii alpini montes per Com. Arvensem dispersi &

---

*) Nomina eorum recensita invenies in Ungarischem Magazin B. III. & in Neu. Ungar. Magazin. B. II.

per Trencſinienſem ſenſim decreſcentes; ab hoc autem magis citiusque imminuuntur, qui verſus ortum ad vallem accedunt, per quam Popradus in Galliciam emittitur. Ab hac demum montes mediocris altitudinis vallesque varia forma & directione, potiſſimum tamen in meridiem tendente, continuantur usque Latorczam fluvium, quem limitem orientalem hujus borealis adgregati poſuimus.

β) MONTES MEDII, quos per eminentiam metalliferos adpellare convenit (*), ob amplitudinem & varietatem deſcriptu ſunt difficillimi; fluvii tamen & valles a monte regio, qui Tatræ per altum collem adnectitur, partim in ortum, partim in occaſum decurrentes atque in Auſtrum incurvati aptum præbent fundamentum, eosdem in quospiam tractus dividendi. Horum unus verſus orientem ſequitur Hernadi fluvii ductum ita, ut in meridiem inflexus prope ad Caſſoviam in Comitatu Abaujvarienſi accedat, in Gömörienſem & Tornenſem provinciam propagines ſuas demittens. Alius inter nominatum fluvium & Popradum, magis verſus Septemtrionem recedens, per Scepuſium expanditur. Duo denique alii ab eodem illo monte regio contraria directione in occaſum protenduntur, multo longiores, ſed itidem in meridiem inclinati. Horum ſuperior Vago a Septemtrionalibus, Grano autem ab inferiore dirimitur, utroque fluvio valles ad 20 & aliquot milliaria porrectas ſequente. Quia vero Grani alveus magis in auſtrum deflectit, Vago directionem ſuam in occaſum longius tenente, tractus hic, quem intercipiunt, ita lateſcit, ut plurium Comitatuum montes: Gömörienſis ſcilicet, Zolienſis, Thuroczienſis, Trencſinienſis & Nitrienſis comprehendat. Inferior demum, qui juxta ſiniſtram Grani ripam extenditur, propaginibus ſuis Neogradienſem, Nagy-Hontenſem & Barſienſem percurrit. In hoc Zitna mons prope Schemnitzium altiſſimis adnumeratur; aſt in illo plurimi ſunt multo altiores, vertice ſuo in alpinam regionem eminentes, quos vel nominare longum foret.

γ) PROMONTORIA ſeptemtrionalis hujus montium catervæ præcipua ſunt: 1) occidentale, e Nitrienſi provincia juxta Vagi ſiniſtram ripam verſus ſeptemtrionem in Trencſinienſem adſcendens ibidemque cum tractu ſuperiore montium mediorum nexum; 2) tria meridionalia: ſcilicet danubiale, quod infra Ipolim fluvium a Danubio per Comitatum Nagy-Hontenſem & Neogradienſem extenditur, cum monte Nagy-ſzál pone Vaczium ſito conjunctum; Heveſienſe, quod Matræ nomen gerit, in ſeptemtrionali parte cognominis Comitatus inter Zagyvam & Tarnam rivos ad octo milliaria in longitudinem protenſum; & Borſodienſe, medium hujus provinciæ inter Agriam & Miskolczinum occupans, ſed a nominatis locis magis in Septemtrionem dilatatum, noſtratibus ſub nomine Bükhegy (quod montem fagorum ſignificat) notum; 3) orientale, quod, quousque vini ferax eſt, noſtratibus Hegy allya, quaſi inframontanum, dicitur, *Fichtelio* autem longiore extenſione inde ab oppido Tarczal usque Eperieſinum ſumta, Telkebanyenſe nominatur, hac ſua longitudine prope 12 milliaria efficiens (a). In hac catena Fekete hegy (mons niger) maxime eminet; & mons Tokay ita in planitiem protruſus eſt, ut nonniſi collium ope verſus oppidum Kereſztur cum reliquis cohæreat.

Huic promontorio adhuc accedit mons infra Homonnam ampla valle ſejunctus, & magis verſus ſeptemtrionem rejectus.

(*) Nomen Fatræ vagum eſt: jam enim toti montium mediorum catervæ, jam monti regio cum ſuis propaginibus, nunc etiam duobus aliis montibus tribuitur, quorum unus ad limites Com. Thuroczienſis & Liptovienſis Fatra magna, alter in Arvenſi Fatra parva dicitur.

(a) Fichtel, Mineralog. Bemerkungen von den Karpathen. Wien 1791. pag. 354.

3) SEPTEMTRIONALI-ORIENTALES, quos, qua parte Marmatiam occupant, e monte Cuttin ad Kapnik-Banyam fere omnes profpicere licet, a fluvio Latortza verfus ortum progrediendo adtolluntur ita, ut jam in Bereghienfi provincia, potiffimum verfus Marmarofienfem, alpini fiant, quo titulo potiffimum memorandus eft mons Berfava vel Polonyina dictus, qui ultra rectum terminum pofterioris Comitatus longo jugo procurrit. Sed, qui juxta limites Galliciæ & Bukovinæ ultro difpofiti funt, adhuc altius elevantur ita, ut eorum præcipui: Pop-Iván, Farky, Cserna Hora, Homul, Rusky, Petrofa, qui aliis Petros vel Pietros dicitur, pluresque alii Tatræ non multum cedant, ultra Pini Pumilionis regionem non parum eminentes. Forma autem ab hac magnopere differunt; neque enim tam præcipites funt, nec rupes nudas adeo copiofas & vaftas exhibent, ex ampla bafi in convexum verticem plerique coeuntes. A triplici confinio Hungariæ, Bukovinæ & Tranfylvaniæ, ad quod prope Borfam mons ultimo nominatus accedit, recurrit fere in occafum longus tractus, per Comitatum Szathmarienfem & Ugotfienfem protenfus, vallem longiffimam ftipans, quæ in Marmarofienfi provincia primum Izam fluvium, dein aquas hujus & Tibisci cum pluribus aliis deducit. Montes catenam hanc componentes minores quidem funt iis, quos prius commemoravimus, plures tamen eorum, velut Guttin, Rofály, ex vertice fuo nudo alpinas alunt plantas, & humiliorum non pauci conicam præfeferunt formam.

4) ORIENTALES montes a prioribus feparantur planitie ex Hungaria per Szathmarienfem Comitatum in Tranfylvaniam extenfa; a fequentibus autem Marufio difterminantur. Juxta fluvium hunc in occafum longiffime fere usque Aradinum procurrunt e Tranfylvania propagati. Inter duas valles, quarum altera celerem, altera nigrum Chryfium defert, ad limites nominati principatus maxime adtolluntur, ita, ut bini eorum, fcilicet Bihor pone Rézbanyam, & alter ab hoc verfus Septemtrionem recedens vertices fuos in alpinam regionem immergant, alto longoque jugo inter fe conjuncti. Hinc in Septemtrionem & occafum propagines dimittuntur, quæ verfus Magnovaradinum in planitiem decrefcunt, juxta Marufium autem altiorem & longiffimum, fere usque Aradinum procurrentem, monte Villágos terminatum tractum conftituentes.

5) ORIENTALI-meridionales, quos pofthac brevitatis caufa banaticos dicemus, inter Marufium & Danubium ad Tranfylvaniam & Vallachiam accedunt, pluribus tractibus in multiplex adgregatum, e monte Szemenik fpectandum, coalefcentes. Illorum unus per Danubium a montibus Serviæ abruptus infra Ujpalankam exfurgit & juxta fluvium eumdem verfus Orfovam decurrit, inde in Septemtrionem reflexus. Alter ex eodem illo puncto infra Ujpalankam a Danubio pariter verfus Boream exporrigitur, fed in ortum inclinatus. Sic formatur ampla & amœna vallis fub nomine Almás nota, undique altis montibus cincta, & non nifi per anguftum Neræ meatum in planitiem aperta. Alia montium altorum catena juxta Tranfylvaniam & Vallachiam extenditur, ad Danubium monte Allion terminata; alia e nominato illo principatu ad vallem Temefii fluvii accedit; alia denique longior quidem, fed altitudine & vaftitate inferior, juxta Marufii finiftram ripam defcendit ultra Lippam oppidum, verfus Aradinum in colles decrefcens. Inter montes hos banaticos, inter quos altiffimi cenfentur Szemenik, Montye le mare (mons magnus), & Montye le mik (mons parvus), non pauci præcipites exhibent rupes, maxime tamen horridæ funt, penes quas Nera ex Almás erumpit, vallem formantes, quam Vallachi Valle re, quafi malignam nominant; tum illæ, quas Danubius inter Moldavam & Ogradinam ad-

luit, & quas ad thermas Herculis amnis Cserna præterlabitur. Ad hanc montium catervam præterea adhuc pertinent Vertetyenſes, verſus occaſum in planitiem ita protruſi, ut cum reliquis nonniſi per colles conjuncti peneque iſolati ſint.

5) A montibus nunc deſcriptis maximo intervallo ſejuncti ſunt occidentales; ab illis enim juxta Danubium & Dravum adſcendendo continua eſt planities ad Serviam, Sclavoniam & Croatiam accedens. In diſtrictum muro-dravanum quidem monticuli e Styria emittuntur; ſed hi brevi iterum deficiunt, ut adeo montes occidentales proprie in Comitatu Caſtri ferrei non procul Arabone fluvio ſucceſſive eleventur, catenam efficientes, quæ Styriæ Auſtriæque contigua verſus Laitam recurvatur, prope fluvium hunc non procul Neoſtadio per colles deficiens. Hæc fere tantum unica valle, per quam primitiæ amnis Répcze ex Auſtria influunt, interrumpitur, & ramum non mediocrem verſus Sopronium in Orientem extendit, nec præceps, nec niſi paucis in locis rupeſtris, & aliis tractibus limitaneis humilior, ut tamen pone Szent Elek in Comitatu caſtri ferrei, & in monte Roſaliæ ſupra arcem Fraknó ab alpina celſitudine, ſaltem ſpectato climate, non multum diſtet.

6) MEDITERRANEI, qui ſcilicet a reliquis & a limitibus regni longius recedunt, partim in ſeriem fere continuam diſpoſiti, partim omnino iſolati ſunt. Alii nimirum a Danubio, quo a promontorio danubiali reſciſſi ſunt, primum per provinciam Comaromienſem, Strigonienſem & Piléſienſem diffunduntur; inde anguſtati per Albenſem directione inter meridiem & occaſum extenduntur, hucusque vérteſienſium montium nomine noti; tum vero altitudine & latitudine iterum augentur majorem partem Comitatus Veſzprimienſis occupantes, a Balatone lacu fere usque Pápam dilatati; denique juxta illum etiam per Szaladienſem provinciam usque ad alterum ejusdem lacus extremum ultra Keſzthely protendunt ad oppidum iſthoc in colles, fere usque Zalam fluvium procurrentes, imminuti. Qui in hac ſerie inter Strigonium & Veterobudam continuo tractu Danubio accedunt, reliquos altitudine ſuperant, & per flexuoſam vallem fere ſeparati ſunt, in utroque latere: ſcilicet Danubium & meridiem ſpectante, pluribus locis prærupti. Sed & reliqui ad Budam, Csákvár, Aracs, Czeſznek, Sümegh, alibique rupes nudas exhibent, & aliquot vallibus interrumpuntur, inter quas maxime memorabilis eſt, quæ e planitie inter montes, quos celebris ſylva Bakony obſidet, & illos, qui in provincia Szaladienſi ultro verſus Zalam diffunduntur, anguſtata penes montem Badatſon ad Balatonem accedit, & rivum in hunc deducit.

Inter iſolatos montes maximam adtentionem & admirationem merentur, qui per vallem nunc memoratam usque in planitiem ſuperiorem ſparſi ſunt. Inter hos notamus præ omnibus jam nominatum Badatſon, qui in ipſo Balatonis litore eminet, vallem illam hic fere claudens, & vertice ſuo reliquos proſpiciendi opportunum locum præbens. Prope hunc proſtat mons minor & nudus, exquiſite conicus, quem hinc accolæ etiam Csucsos, i. e. conicum, nominarunt. Ab illo & a ſe invicem majoribus vallibus ſejuncti ſunt alii duo eodem majores, quorum alter Szent Györgÿ, alter ut pagus adſitus, Csobáncz audit. Ab utroque vix horæ ſpatio verſus Septemtrionem diſtat Halap cum pago cognomine; & ab hoc ad montes e Bakony continuatos accedit alius, quem a forma ſua Hegyesd vel Hegyes quaſi acuminatum, dicunt. Ab Halap monte, qui cum hactenus memoratis ſitum ſuum in Comitatu Szaladienſi obtinuit, ultra 4 milliaria in provinciam Veſzprimienſem ſeceſſit a vino celebratus Somló. Sághegy autem ab omnibus his aliisque maxime remotus eſt, in planitie Comitatus Caſtri ferrei ſolitarius proſtans. Omnes hi, exceptis Csucſos

& Hegyesd, qui conicam formam exactius referunt, basin habent amplam, leniter acclivem, & coni brevis adinstar subito coeuntem; inde vero magna ex parte prærupta adtollunt latera, & vertice lato convexo aut planiusculo terminantur, forma hac non minus quam situ & materie ab aliis mediterraneis maximopere discrepantes.

Isolatis montibus præter hos accensendi etiam sunt Baranyenses, quorum alii ad Quinque Ecclesias & Pétsvárad vastam congeriem, alii ad Siklos longum jugum constituunt. Inter illos Metsek nominatæ urbi imminens, & cum eo nexus mons Sancti Jacobi (Szent-Jakab-hegye) sunt altissimi, & nonnullis in locis præcipites. Hi, quos a præcipuo loco Siklosienses nominamus, in continuam catenam nexi sunt, quæ ab occasu in ortum prope ad 2 milliaria extenditur, monte Harsány ad pagum, cognominem terminata, hic, ad Gyud, alibique in latere meridionali non parum præceps, nec prius nominatis altitudine multum cedens.

b) SPECUS.

In montibus hactenus descriptis numerosæ reperiuntur cavernæ, quas natura stupenda virium efficacia excavavit. Earum quidem plures jam in auram apertæ sunt, specus diversissimæ formæ & extensionis constituentes; sed non paucas in iisdem montibus adhuc clausas latere, probabile reddunt frequentes in his demersiones obversæ conicæ, sub quibus cava jam reperit metallilegorum industria. Memorabile autem est, & has depressiones & apertas specus omnes in montibus calcareis inveniri.

1) In septemtrionali montium adgregato harum plurimæ occurrunt, inter quas nobis hic tantum præcipuas nominare licet; hæ sunt Mazarna & Dupna in Thurocziensi; Deménfalvensis in Liptoviensi, Holgoczensis in Scepusiensi, & Agtelekensis in Gömöriensi Comitatu, quæ adeo extensæ & tam multis cavernis compositæ sunt, ut Labyrinthum constituant, e quo absque filo ariadnæo vix exitum reperias. Sziliatzensis autem in Tornensi provincia non tam amplitudine, quam eo notabilis est, quod tota æstate glaciem contineat, ingruente vere natam, versus hyemem autem solvendam.

2) In Septemtrionali-orientalibus montibus nullam novimus specum; ast in orientalibus, ubi hi versus limites Transylvaniæ in Comitatu Bihariensi alti exsurgunt, duæ nobis innotuerunt: altera, Funacza dicta, ad pagum cognominem sita, cui describendæ propria dissertatiuncula dicata est (a); altera, hucusque ignota, in finem angustæ vallis pone Lunkafzprie rejecta, sub cujus orificio e subjecto foramine largus rivus prorumpit.

3) In montibus banaticis itidem binæ occurrunt: harum altera, jam Veteranam nominant, supra Ogradinam & Tabulam Trajani, ubi Danubius in angustum alveum constringitur, altissimæ & fere ad perpendiculum abruptæ petræ in ripa sinistra illius fluvii inhæret, in amplissimum altumque fornicem excavata. Altera in ripa dextra amnis Cserna supra supremum balneum thermarum Mehadiensium in prærupto latere rupis, quam Piatra Kupcsegului vocant Vallachi, orificium habet, & non secus atque petra, cui inest, & balneum proximum, denominationem a latronibus tulit.

4) In montibus occidentalibus nullum nobis cognitum est antrum; neque in mediterraneis ullum reperitur præter illud, quod ad Abaliget in provincia Baranyensi rivum emittit, quæ res probabile reddit, quod nobis relatum est; specum hanc ad longam distantiam in montem penetrare, & intus majora cava formare.

(a) *Alexii Nedetzky* Funacza Pestyeri, seu Funacza dicti antri historico-physica relatio. Vienn. 1772. 8. maj.

c) PLANITIES.

Plana regni pars, per feriem montium mediterraneorum, quam a Danubio inter meridiem & occafum longiffime procurrere notavimus, bifariam dividitur, ita, ut ab his in occafum pars altera, altera vero in ortum magis diffundatur. Illam ab extenfione minorem aut a fitu fuperiorem, hanc majorem aut inferiorem nominabimus. Nec tamen, quod hic monere refert, altera ab altera ita discreta eft, ut nulla intercedat communio; nam præter unionem, quam Danubius procurat, & illam, quam vallis e fuperiore planitie ad Balatonem protenfa efficit, ambæ infra Kefzthely verfus Dravum ampliore fpatio junguntur.

1) PLANITIES SUPERIOR, quamquam amplitudine multum cedat inferiori, tamen adeo extenfa eft, ut formam circuitus ejus neque armato oculo ex unico loco capere poffis. Inde enim a capite Peifonis usque ad montes mediterraneos prope 20 milliarium menfuram habet, & ab eo loco, quo Vagus eam in Comitatu Nitrienfi adtingit, usque ad Dravum multo magis extenditur, hic Croatiam adtingens, inter Muram autem & Arabonem in Styriam, & a Peifone per Comitatum Mofonienfem in Auftriam inferiorem ultra limites excurrens.

Situm minori huic planitiei altiorem effe, quam majori, docent aquæ, quæ omnes ex illa in hanc defluunt. Idem aquarum fluxus etiam probat, folum in hoc plano maxime depreffum ad Danubium effe; cum in hunc rivi omnes & fluvii, fi paucos demas, quorum unus alterve in Balatonem, aliquot in Muram influunt, aquas fuas congerant. Nec tamen altiora cenfemus loca, quæ ad Peifonem lacum atque ad Répcze & Arabonem fluvios fita funt; cum aquas fuas fegniter admodum in princeps illud flumen promoveant.

Superficies ejus maxime complanata eft in infula Csallóköz, & ad Peifonem lacum atque Répcze fluvium, per majorem partem Pofonienfis, Mofonienfis, Jaurinenfis, & Comaromienfis Comitatuum, præterea ad Rapczam & Arabonem in provincia Sopronienfi & Caftriferrei, qua parte ad Jaurinenfem accedunt. Reliquum verfus montes clivis collibusque confitum eft.

2) De ingenti extenfione inferioris planitiei vel ex eo judicare licet, quod ex ejus medio, velut ex alto mari, nuspiam montes confpiciantur: a Matra quippe, quæ a limite feptemtrionali in meridiem maxime prodit, usque ad Danubium prope Neoplantam 40, Vaczio usque Albam Ecclefiam 50, & a montibus Ugotfienfibus pone Nagy-Szöllös usque ad confluxum Muræ & Dravi plus quam 66 milliaribus per continuam planitiem iter patet. Eademque inde a memorato confluente usque ad montes banaticos infra Ujpalankam regni limites meridionales, Dravum & Danubium, non modo adtingit, fed & transgreditur, in Croatiam & Sclavoniam protenfa; in Szathmarienfi Comitatu autem pone Nagy-Károly in Tranfylvaniam continuatur.

Maxime depreffum folum in hac pariter ad Danubium eft, ita tamen ut illud, quod ad Tibiscum fupra confluentem hujus cum illo ad plura milliaria furfum verfus fitum eft, adhuc humilius fit, docente canali Francisci II. per quem aqua, quinque cataractis intercedentibus, ex illo in hunc defluit. Simili ratione evincitur, infimum punctum hujus planitiei ad Danubium infra Ujpalankam, totius regni autem infra Orfovam quærendum effe.

Pars ea hujus planitiei, quæ a finiftra Tibisci ripa verfus montes orientales & ad Marufium extenditur, tum ea quæ ultra hunc fluvium per Comitatum Torontalienfem & per majorem partem Temefienfis provinciæ diffunditur, maxime æquatam fuperficiem exhibet, in continuum corporum & agrorum æquor complanatam. Similis etiam

eſt, quæ ad dextram ejusdem fluvii ripam partem Borſodienſis, Heveſienſis & Csongradienſis Comitatus cum interjecta Jazygia occupat. Partes ejus, montibus propriores, collibus & valleculis variare, etiam nobis non monentibus intelligitur, hac qualitate tamen præſertim memorabilis eſt plaga, a promontoriis meridionalibus: Nagy-Szál & Matra, verſus Peſthinum & Czégléd extenſa, & potiſſimum ea, quæ Danubium inter & catenam montium mediterraneorum interjacet, in quâ colles, maxime circum montes Baranyenſes in cognomine provincia, & in Tolnenſi atque Sümeghienſi ita adcumulantur atque elevantur, ut vulgo montium homine veniant, quorum congeriem in poſteriore inter Kaposvár & Szigetvár depoſitam nomine Z s e l i t z comprehendunt.

II) TEGMEN SUPERFICIALE.

Omnis, quam hactenus deſcripſimus, Hungariæ ſuperficies, ſi ſpecus fere ubivis ſtalactite calcareo veſtitas, & rupes, indolem interioris cruſtæ ſequentes, demas, humo, arena & aquis contegitur.

a) HUMUS.

Humus fertiliſſima, nigricans, craſſitie ſæpe pedem unum aut ſesquialterum excedens, ſtercorationis fere impatiens, utpote hac accedente luxuriem opprimentem ſegetibus inducens in ſuperiore planitie reperitur ad Arabonem & Répcze fluvios, in diſtrictu, quem R á b a k ö s vocant, nec non ad inferiorem partem Peiſonis & in inſula Csallóköz. In majore planitie fertilitate non cedit ſolum, quod in æquata ejus parte ad Chryſios, Tibiscum, Danubium & Maruſium longe lateque diffunditur. Nec multo minus fertiles ſunt pleræque plagæ clivis collibusque conſitæ adeo, ut ad vires vegetationem promoventes reparandas præter quietem tertii anni vix alio adminiculo egeant, quamvis humus in his, ut in vallibus, alioquin fere ubique fertiliſſimis, ſit admodum diverſa pro diverſitate lapidum, quorum decompoſitione in vicinis montibus nata eſt. Montes & colles altiores, ſylvis denudatos, humo parca inſtratos eſſe, vix refert notare, prætereundum non eſt, non tantum promontoria mediosque montes ſeptemtrionalis adgregati plurimos, ſed & ipſas alpes ſeptemtrionali-orientales fertilis ſoli ſtrato maxima ex parte contectas eſſe.

b) ARENA.

Ut autem certum eſt, in Europa vix eſſe provinciam, quæ fertilitate ſoli comparari poſſit Hungariæ; ita diffitendum non eſt, reperiri in hac etiam loca, quæ Sibiriæ deſertis arenoſis adſimiles, volatili ſterilique arenâ, G l a r e â *Linnæi*, obſeſſa. In ſuperiore quidem planitie hanc parcam videas; ſi plagam illam demas, quæ a Danubio inter Jaurinum & Ckomaromium verſus montes mediterraneos, & juxta hos usque in Szaladienſem provinciam extenditur, utpote, quæ non tantum prope illum fluvium, ſed etiam ad radicem horum fere ubique prædominantem exhibet glaream, humo quidem multis in locis contemperatam & non ſterilem; attamen hinc inde etiam nudam & ventis mobilem, qualem inter Románd & Gyirot, atque inter Szent Láſzló & Fenyő-fő, alibique videre eſt. Aſt in planitie inferiore tractus arenoſi & frequentiores & ampliores ſunt, ſæpe ad multa milliaria diffuſi. In parte ejus occidentali, quæ ſcilicet Danubio & ſerie montium mediterraneorum intercipitur, Comitatus Albenſis parcam eamque non ſterilem arenam habet; copioſior autem eſt, eaque pluribus in locis nuda in Tolnenſi, atque Sümeghienſi provincia, quorum poſterior, qua late patet, ſi loca depreſſa demas, pro maxima parte ſolum arenoſum præbet, humo quidem in plerisque locis mixtum, in non paucis tamen etiam mera glarea ſterili & volatili conſtans. Nec melioris notæ eſt, quod ex eodem hoc Comitatu in Baranyenſem verſus Siklos juxta Dravum continuatur.

Maxime omnium autem per arenam depravata est pars interamnis hujus planitiei: quidquid enim terrarum infra Vaczium a Danubio versus Alpár fere usque ad Tibiscum extenditur, & quod medium inter utrumque fluvium per Comitatum Pesthinensem, Cumaniam minorem & Batskam fere usque ad canalem navigabilem excurrit, magna ex parte arenosum est, idque non paucis in locis sterile, mobili nimirum lateque diffusa glarea tectum.

Non parum etiam arenæ occurrit in illa hujus planitiei parte, quæ versus Septemtrionem & ortum maxime recedit. Inter Debreczinum enim & paludem Etsediensem non paucas plagas arenosas videas, qua qualitate potissimum notatur pars elevatior, quæ inter Nagy-Kálló & Nagy-Károly sub nomine Nyir juxta memoratam paludem decurrit.

Nec deest glarea banaticæ planitiei: etenim, quæ inter paludes Illontsensem & Alibonarensem una, atque inter Danubium alia ex parte per districtum legionis limitaneæ Germano-Illyricæ usque Dubovam extenditur elatior terra, tota arenosa est, nonnullis in locis, velut ad Deliblát, nudam arenam monstrans.

c) AQUAE.

Magnam esse aquarum Hungariam permeantium & insidentium copiam, vel ex eo conjicere licet, quod vicinæ provinciæ pleræque rivos suos & fluvios in eam infundant, quodque altissimi copiosique ejus montes non possint non magnam illarum vim colligere, atque innumeris scaturiginibus reddere. Ut autem regionum vicinarum plurium altior situs, & montium propriorum altitudo atque vastitas ad aquarum copiam ingentem Hungariæ suppeditandam conferunt; ita plana & depressa loca stagnationi earumdem ansam præbent. Unde scaturiginum, rivorum, amnium, fluviorum, paludum, & lacuum in hoc regno obviorum multitudo concipitur.

1) FLUVII.

α) exteri.

Omnes fluvii & amnes, e provinciis vicinis Hungariam ingredientes aut mox ad limites aut non procul ab his planam ejus partem subeunt, & hinc parum inclinato alveo moderatoque flumine progrediuntur, si Chrysium album, Marusium, Csernamque demas, aliquo spatio citatiore cursu a limitibus profluentes. Omnes etiam, si posteriorem & Neram excipias, quorum amnum ille montibus banaticis ad limites Vallachiæ, hic iisdem versus occidentem positis coercetur, exundationibus suis in plana regni parte paludes aut producunt aut fovent.

DANUBIUS horum & omnium europæorum princeps in sylva nigra Sueviæ ortus aquas plerasque hujus provinciæ, & partis Helvetiæ, nec non Tyrolis, Archiepiscopatus Salisburgensis, Bavariæ, Austriæ & Moraviæ in Hungariam infert; vix limites transgressus infra Posonium planitiem minorem subit, quam directione in ortum tendente & nonnihil in Austrum inclinata percurrit; ad Vaczium autem ubi majorem planitiem adtingit, catena montium mediterraneorum a Septemtrionalibus rescissa, in meridiem flectitur, eamdemque directionem usque ad influxum Dravi tenet, ubi iterum versus ortum curvatur, infra Ujpalankam planitiem hanc inferiorem, infra Orsovam autem recepto amne Cserna ipsum regnum deserens, in Pontum Euxinum devolvendus. Flumen ejus per totam Hungariam placidum est ita, ut naves centenis oneratæ mercium centenariis adversum illud promoveri possint: tantum inter montes Banatus & Serviæ, ubi in angustum constrictus alveum celeritate cogitur compensare volumen, rapidus decurrit. Exundationes ejus, quæ ob humiles ripas, & magnam fluviorum in eum concurrentium copiam sub finem Februarii aut Martio mense plerisque

annis contingunt, infulas quas format, maxima ex parte aquis cooperiunt, easdemque potiffimum in inferiore planitie ad Colocsam, Bajam, infra Neoplantam, & per Comitatum Torontalienfem reliquumque Banatum usque & ultra Pancsovam latiffime diffundit.

SZAMUSIUS, qui ratium ferax in Comitatu Szathmarienfi Hungariam & ejus planitiem majorem fubit, & Krafzna amnis, qui hanc in eadem provincia ingreditur, atque infra paludem Etsedienfem, quam nutrit & lentiffimè permeat, cum priore unitur; nec non Chryfius albus, qui regnum hoc inter montes orientales intrat, atque Marufius, inter hos maximus, plerasque Tranfylvaniæ aquas in Hungariam congerunt, & per planitiem majorem non raro exundantes Tibisco accedunt, paludibus non paucis originem præbentes.

CSERNA, e Tranfylvaniæ & Vallachiæ finitimis montibus veniens, & Savus, qui in Carniolia prope Carinthiam ortus Croatiam permeat & Sclavoniam adluit, ad Hungariæ indolem conftituendam & noscendam parum faciunt: illa enim in Banatus infimo angulo paucorum milliarium curfu ad Danubium deproperat, & pofterior ad Semlinum cum hoc unitus nonnifi mixtis aquis Hungariam adtingit.

DRAVUS in Tyroli ortus, aquas Carinthiæ & Styriæ inferioris, quas permeat, colligit, & ad limites Hungariæ, quam a Croatia & Sclavonia difterminat, deducit, nuspiam fere fat altis & firmis ripis coërcitus. Ad Legrád Muram recipit, quæ e montibus Salisburgenfibus per Styriam defluit, paucorum milliarium fpatio in Comitatu Szaladienfi, in quo cum priore diftrictum Muro-dravanum concludit, curriculum fuum abfolvens.

ARABO, hungaris Rába, e Styria inferiore per limites Regni occidentales Comitatum Caftri ferrei, intrat, una cum Rábcza, e palude, in quam Peifo continuatur, defluente ad Jaurinum brachio dextro Danubii jungendus, fed emiffo prius ramo, qui fub nomine Kapasvarienfis Arabonis æque ac Répcze, ex Auftria veniens amnis, aquas fuas in memoratam paludem infundit.

LAYTHA denique in Archiducatu Auftriæ orta prope Neapolim hujus provinciæ, quam etiam Neoftadium viennenfe dicunt, limites Hungariæ adtingit, Sopronienfem & Mofonienfem Comitatum adluit, & hunc tandem ingreditur ac permeat, infra Ovarinum dextro Danubii ramo immergenda.

β) INDIGENI.

Fluviorum & amnium Hungariæ indigenorum plurimi in montium Septemtrionalium, & Septemtrionali-orientalium altis vaftisque adgregatis originem capiunt; aliqui etiam ex orientalibus & banaticis profluunt; reliqui vero montes fere tantum rivos fuppeditant. Omnes, quousque inter montes profluunt, rapido feruntur curfu, imo quidam etiam, præfertim in alpibus feptemtrionalibus e rupibus delabuntur, ac denique, fi Popradum & Dunavetz demas, Danubio aut immediate aut mediante Tibisco copulantur.

Quæ e feptemtrionalibus montibus prorumpunt aquæ, primum quidem pro vario montium valliumque fitu varia feruntur directione; aft ubi in majores amnes fluviosve colliguntur, in oppofitas fere tendunt partes: aliis veluti Vago, Grano & Ipoli verfus occafum; aliis uti Gölnitz, Hernado & Sajó verfus ortum procurrentibus, fed omnibus in meridiem deflexis. Inter priores folus Vagus, qui vallem longiorem & in Septemtrionem altius rejectam fequitur, multis aquis auctus, in planitiem fuperiorem egreditur, in qua verfus ortum flexus ad Gutta brachio finiftro Danubii, infulam Csellóköz majorem conftituenti jungitur; Granus enim, qui inter eos

medius eſt, ſupra, Ipolis paulo infra Strigonium, cum vix e montibus emergunt, Danubio merguntur. Inter tres alios, qui verſus ortum in meridiem curvantur, præcipuus eſt Hernadus; hic, ſusceptis jam intra montes amnibus Gölnitz & Toriſza, promontorium Telkebanyenſe præterlapſus planitiem majorem intrat, in qua cum amne Sajó ad Onód unitus breve poſt ſpatium a Tibisco abliguritur.

Ad fluvios montium ſeptemtrionalium porro pertinent Popradus & Dunavetz; ille e lacu alpino Scepuſii ortus, amplam hujus vallem in ortum recurvatus perlabitur, & receptis aquis plerisque hujus provinciæ per angulum ſeptemtrionalem Comitatus Sároſienſis in Galliciam elabitur; poſterior autem, qui pone cacumina alpina Scepuſii e monte arcis cognominis prorumpit, brevi natale ſolum deſerit, in Gallicia cum priore uniendus.

Montes, inter altiſſimos ſeptemtrionales & ſeptemtrionali-orientales interjecti, a limitibus Galliciæ etiam quospiam non contemnendos amnes demittunt: Bodrogum ſcilicet, & Laborczam, aliosque minores, qui omnes verſus promontorium Telkebanyenſe tendentes ad Tokay per priorem illum aquas ſuas in Tibiscum congerunt. Ad hanc fluviorum regionem pertinent etiam aliquot in ipſis montibus ſeptemtrionali-orientalibus orti: nimirum Ung, qui, ſuscepta prius Turja, ad arcem Derenyö, & Latorcza, quæ, prius cum Berſava juncta ad Imregh, Laborczæ unitur.

Qui trans juga montium, Bereghienſem a Marmaroſienſi Comitatu ſeparantia nascuntur fluvii; Nagyág, Talabor, Mokra, Sopurka vel Supurka, Koſzova, Viſsó & Iza, omnes adhuc intra limites poſterioris provinciæ junguntur cum Tibisco, in eadem duplici ſcaturigine orto. Hic natalem provinciam celeri curſu perlabitur; aſt per montes Ugotſienſes in majorem planitiem egreſſus placidior decurrit, directione inter meridiem & occaſum ad montem Tokay accedens; hinc in Auſtrum converſus lentus fereque turbidus movetur usque ad extremum angulum Bacſienſis Comitatus, ubi ad Titel cum Danubio copulatur. Ripis nec firmis nec altis coercitus & tot tantisque fluviis auctus, non poteſt non per totam planitiem, potiſſimum infra Tokay, frequenter exundare, aquis in ampliſſimorum lacuum formam diffuſis.

In montibus orientalibus Comitatus Biharienſis ad limites Tranſylvaniæ oriuntur Chryſius celer & niger, qui in planitiem inferiorem delapſi cum Chryſio albo uniti Tibisco accedunt.

Nec parum ad indolem phyſicam Hungariæ conſtituendam noscendamque faciunt, quos montes banatici fundunt, amnes Nera, Temes, Bega Beczava, & Káras. Omnes tandem diverſis in locis Danubio abſorbendi. Nera quidem amnis, e monte Szemenik ortus, cum e valle Almás inter montes prope Szaſzkam prorumpit, brevi curriculo infra Ujpalankam Danubium adtingit. Temeſius autem, qui ex eodem monte provenit, ſed interjecto jugo aliam vallem ſequi cogitur, & Bega, planitiem banaticam per Comitatum Temeſienſem & Torontalienſem longo curſu permeant, quam etiam, quamvis breviore curriculo, poſteriores duo perluunt, in latere occidentali horum montium orti.

2) AQUAE STAGNANTES.

Tanta aquarum copia, quam ſeu vicinæ provinciæ in Hungariam immittunt, ſeu proprii hujus montes profundunt, non poteſt non, dum pluviis nivibusve ſolutis augetur, exuberare, & in plana ejus parte locis depreſſis reſtagnare. Ut autem inferior planities multo amplior eſt & depreſſior, pluribusque fluviis irrigata; ita etiam frequentioribus latioribusque aquis ſtagnantibus obſidetur. Sed nec deſunt inter ipſa alpium carpaticarum cacumina ſtagna, hic pariter commemoranda.

Noſtrates aquas ſtagnantes in quatuor genera diſtribuere ſolent: aquas nimirum pro maxima parte nudas, quæ plurium milliarium extenſionem habent, Tava (lacus); minores autem Tó (ſtagna) nominant; quæ vero uligine ſqualent & caricetis atque arundinetis, maxima parte obſeſſæ ſunt, Motsár (paludes) dicunt, inter quas eas, in quibus aquæ, non raro profundæ, tegmen fluctuans e radicibus adhuc viventium vegetabilium contextum incumbit, nomine proprio Láp diſtinguunt; non vano quidem diviſionis fundamento, ſed uſu inconſtante & vago.

α) Lacubus per eminentiam fere tantum adnumerandi ſunt Peiſo & Balaton, quorum uterque, quod memorabile eſt, tantum indigenis, iisque minoribus amnibus, fovetur.

PEISO, noſtratibus Fertö, planitiei ſuperioris marginem occidentalem occupat, ibi ſtipatus collibus, per Comitatum Sopronienſem decurrentibus, ſed littore orientali depreſſiore in planum patens, longitudine ſua, qua a Septemtrione in meridiem extenditur, inferiore parte autem in ortum curvatur milliaria 5, & computata curvatura prope ad 7, latitudine vero 1½ ad 2½ continet. Aquas ſuas, quas præter ſcaturigines proprias maxima parte per Vulkam rivum e montibus occidentalibus adquirit, ſub nomine Rabczæ amnis in Danubium emittit.

BALATON in margine occidentali planitiei inferioris ad montium mediterraneorum catenam ſitus, etiam altero latere altius litus habet, quam Peiſo. Extenditur quidem pariter a Septemtrione in meridiem, ſed magis in ortum inclinatus, hac ſua longitudine 10, latitudine vero ¾ ad 2 milliaria efficiens. Plurimum aquarum per Szalam amnem recipit, omnes autem ſub nomine Sió in Danubium demittit, hoc fluvio docentibus molis pluribus, quarum rotas Sió impellit, notabiliter altius ſitus.

Utriusque margines magna ex parte arundinetis obſidentur; utriusque aqua inſipida, inodora, &, niſi fluctibus turbetur, limpida atque excolor eſt, ac ſæpe, cum tempeſtas inſtat, undis non modicis movetur, quamquam nullis concitata ventis.

β) Omnes reliquas aquas ſtagnantes hic recenſere vetat earum multitudo & inſtituti ratio, quæ vix niſi præcipuarum loca & nomina commemorare permittit. In planitie ſuperiore notabiliores paludes inſulam Csalóköz, confinia Comitatuum Caſtri ferrei, Jaurinenſis & Veſzprimienſis ad Maczalteö (ubi jam magna parte ſiccatæ ſunt), & depreſſa loca prope Kaniſam inſident, ſed multo minores, quam in inferiore. In hujus parte occidentali, quæ ſcilicet inter Danubium & montium mediterraneorum ſeriem interjacet, præſertim notari merentur; Stagnum Velentzenſe (Velentzei tó), infra monticulum Nadapp pene ad ſesqui milliare in longitudinem & magna ex parte prope ad 1000 orgyas in latitudinem extenſum; & paludoſus tractus Sárrétje, qui inde a Comitatu Veſzprimienſi per Albenſem & Tolnenſem verſus Danubium juxta rivum Sárviz ad multa milliaria exporrigitur; nec non paludes, quas Rinya in Comitatu Sümeghienſi ſupra infraque Baboсſam efficit, & quas Dravus in hac & Baranyenſi, atque Danubius in poſteriori & Tolnenſi provincia produicit & alit, inter quas Mohacſienſis, clade Hungarorum nobilium & interitu Ludovici Regis infamis, maxime notabilis eſt, etiam inſulam cognominem occupans. In parte interamni, Danubio Tibiſcoque intercepta, præter paludes ad poſteriorem fluvium, per Comitatum Borſodienſem, Heveſienſem & Csongradienſem, atque ad utrumque per Peſthinenſem & Bacſienſem obvias, etiam remotiores reperiuntur: velut ad Kun-Sz. Miklos & Szabad Szállás, & ſtagna Pálits atque Ludas ad Thereſiopolim.

In tranſtibiscana parte non tantum ad Tibiscum per Comitatum Szabolcſenſem, Szolnokienſem exteriorem & Csongradienſem plurimæ & latiſſime patentes occurrunt

paludes, ſed & ad Chryſios alibique copioſæ ſunt, inter quas Szernye Motſár in Bareghienſi, Fekete Egres Motſár in Ugotſienſi, & Veres-Nád in Szabolcſenſi Comitatu, cum paludoſis & ſegnibus Tibisci propaginibus: Hortobágy & Kadarts, ampliſſimæ & maxime memorabiles ſunt.

In banatica planitie, in qua Torontalienſis Comitatus plusquam tertia, Temeſienſis autem & diſtrictus legionis Germano-Illyricæ magna parte paludoſus eſt, potiſſimum ab aquis, quas Maruſius, Danubius, Bega, & Temeſius diffundunt, plures occurrunt paludes, inter quas præcipue nominari merentur Fekete tó (ſtagnum nigrum) in medio Torontalienſis provinciæ; Fejét tó (ſtagnum album), ex eadem in diſtrictum nominatæ legionis extenſum; & Illontſenſe atque Alibonarenſe ſtagnum, utrumque in poſteriore ſitum & a Danubio remotum.

γ) Paludes tectas, quas a noſtris Láp nominari notavimus, ſeorſim commemorare intereſt. Earum præcipuæ ſunt 1) Hanság, palus ingens, e Peiſone per Comitatum Sopronienſem, & Moſonienſem usque in Jaurinenſem ultra 5 milliaria continuata, & ad tria prope dilatata, ubique tegmine cooperta, excepto loco medio, qui ſub nomine Kiralyi tó (ſtagni regii) aquas apertas exhibet; 2) Palus Etſedienſis (Etſedi Láp), quæ in Comitatu Szathmarienſi inde a Nagy-Majtény prope oppidum Nagy-Károly verſus Tibiscum in longitudinem plusquam 5 milliarium extenditur; 3) ſimilis eſt palus, ſed minor, quæ in Comitatu Szabolcſenſi ad Kis-Várda juxta Tibiscum diffunditur, pagum Beſzteretz circumdans; 4) Huc etiam pertinet majori ex parte alia, quæ ſub nomine Sárrétje inter Kardszag-Uj Szállás & Körös-Ladány partem Comitatus Békeſienſis & Cumaniæ majoris occupat, atque in Biharienſem etiam exporrigitur.

His, quæ de fluviis, lacubus, ſtagnis & paludibus diximus, in unum collatis, facile intelligitur, adhuc centena milliaria quadrata ſoli hungarici aquis ſepulta eſſe, quarum derivatio exercitabit & remunerabitur nepotum induſtriam.

j) CRUSTA INTERIOR.

Ad cruſtæ interioris notitiam, quæ ad indolem phyſicam regni noscendam plurimum confert, pertinent: ſaxorum, montium compagem conſtituentium genera, arenæ & terrarum demiſſiora loca replentium, ſtrata; minerarum metalliferarum, illis inſertarum aut interpoſitarum loca; aquarum mineralium ſcaturigines & receptacula; ſalium effloreſcentium aut depoſitorum penus; & corporum organicorum, mineralibus immixtorum reliquiæ. Quorum omnium ſumma tantum capita hic adtingere licebit.

a) SAXA MONTIUM.

1) Montes occiduo-ſeptemtrionales Granite potiſſimum conſtant, ſine dubio ex altiori Tatra propagato. In latere autem Auſtriam reſpiciente inde a Danubio eidem calcarius incumbit.

2) Ex eodem illo vetuſtiſſimo ſaxorum genere coaluerunt altiſſima Tatræ cacumina, quæ proinde, ut altitudine ita etiam ſenio aliis montibus Hungariæ plerisque præcedunt. Ad utrumque Tatræ finem Graniti Calcarius aut immediate aut intercedente arenario griſeo inſiſtit, quorum uterque ſtratificationis & organicorum corporum veſtigiis deſtitutus hic in alpinam altitudinem adgeſtus eſt, ut tamen prior communiter altius adſcendat. Idem ille etiam montem regium magna parte & rupes ab eo Tatræ accedentes conſtituit, unde ejus imperium per meridionalem partem Scepuſii, per Comitatum Gömörienſem, Zolienſem & Liptovienſem, tum verſus occidentem per Arvenſem, Thuroczienſem & Trencſinienſem latiſſime patet. Nec deeſt parti ſeptemtrionali Scepuſii, utpote alpi Fleischbank, Portæ ferreæ, montibus ad Altendorf aliisque non-

nullis materiem præbens. Aſt ultra hunc pagum deficit, & locum cedit arenario griſeo, qui quidem etiam ab extremo occidentali Tatræ ultra Podvilk, & verſus meridiem in eadem Arvenſi provincia ad tria milliaria extenditur, atque altiſſimum montem Babagura format (a), verum ibi, a fine orientali, multo latius diffunditur, juxta limites regni per Scepuſienſem, Saroſienſem, Zempliniènſem & Ungvarienſem Comitatus ampliſſime patens (b). Eſt autem præterea adhuc quartum ſaxi genus, quod in Tatræ parte Scepuſienſi arenario ſubſternitur: ſcilicet Ardeſia ſeu Schiſtus argillaceus, pariter vetuſtæ originis (c), qui, probabilius inde ab altiſſimis montibus ſeptemtrionalibus propagatus, etiam ad Rosnaviam in conſpectum venit, hinc per meridionalem partem Scepuſienſis & per borealem Abaujvarienſis Comitatus extenſus (d).

3) In montibus mediis ſuperioribus calcarium dominari, jam ex iis, quæ nunc de extenſione ejusdem dicta ſunt, ſatis intelligitur. Aſt in reliquis Porphyriorum genus prævalet, & quidem ea potiſſimum ſpecies, quam Porphyrium metalliferum (e) aut ſyeniticum (f), vel cum *Bornio* Saxum metalliferum vocant. (g) Alia ſaxorum genera in multiplici hac montium congerie occurrentia ſunt: Calcarius, Porphyriis, pluribus in locis, incumbens; Gneiſsum micaceum, Ardeſia & Arenarius, vetuſtæ originis; Baſaltes & fragmentarius (Brecciam vulgo dicunt), reliquis adpoſiti (h). Nec deeſt Tuffa vulcanica cum immixtis fragmentis pumicis, & Opali nigri picei vitrei (i).

4) In promontoriis horum montium materies itidem diverſa eſt: Calcarius cum pauciore Ardeſia in occidentali, Borſodienſi & in illo, ad Homonnam rejecto, primas obtinet; in danubiali vero, Matra & Telkebanyenſi Porphyrii cum variis ad Trapezi, ut dicunt, formationem pertinentibus ſaxis, prædominantur. Inter numeroſas lapidum ſpecies, quæ in poſteriore potiſſimum obviæ ſunt, præ aliis notari merentur Opali varii, quorum ſpecies nobilis in decompoſito Porphyrio ad Cserveniczam reperitur; & alia duo lapidum genera, ad vulcanos occurrentia: Pumicis nimirum fruſta, atque aliud quoddam genus, e granis coalitum, quæ laminis concentricis, ſæpe obſidianos includentibus conſtant (k).

5) Montes vaſtiſſimi & altiſſimi ſeptemtrionali-orientales ſchiſtoſis potiſſimum conſtant ſaxis, inter quæ Gneiſsum micaceum, cuneis aut ſtratis Quarzi ſæpe diſtinctum copia eminere videtur: nos certe in altiſſimis Marmatiæ montibus: Petroſa & Pop-Iván, aliisque vicinis, fere tantum iſtud obtinere notavimus. Calcarium tantum ad Borſam & pone Kobola-Pojáná; Porphyrium autem in monte Trojaga ad Izvaru Kajlor (quod hippocrenem denotat) obſervavimus. In vallibus Ardeſia obvia eſt, probabilius e decompoſito illo Gneiſso orta. Sed qui vallibus Marmaroſienſibus inde a limitibus Tranſylvaniæ usque ad Tibisci effluxum, per Szathmarienſem & Ugotſienſem prætenduntur, montes, atque ab iſtis etiam in Marmaroſienſem propagantur, uti

---

(a) *Fichtel* von den *Karpat.* p. 8. 44.

(b) Id. l. c. p. 33.

(c) *Townson voyage* II. 321.

(d) *Fichtel* l. c. p. 54.

(e) Siſtema natur. per Gmelin. T. III. 230.

(f) Esmark l. c. 9. 11.

(g h) Loca tam horum quam illorum indicarunt in citatis operibus: Born, Fichtel, Ferber, Esmark, Townson.

(i) Townson l. c. III. 100. 103.

(k) Laminarum harum materiem Fichtel ad Zeolithos, Esmark ad Perlitem Werneri (Perlſtein) Eſtner ad Pumicem retulit.

& ſolitarius monticulus, cui arx vetuſta Huszt inſidet, Porphyriorum generi potiſſimum ſuam materiem debent. Ad Felſö-Banyam tamen Arenarius occurrit, (a) & Foghagymáſenſes montes eodem conſtant. (b)

6) In orientalibus montibus calcarius primas tenet: in omnibus certe collibus, monticulis & altiſſimis montibus, inde a planitie ad Magno-Varadinum incipiendo usque ad limites Tranſylvaniæ pone Lunkáſzprie, atque hinc verſus & ultra Rézbanyam fere tantum hoc lapidis genus vidimus, in humilioribus in marmor nobile compactum, in altioribus autem granuloſum in vaſtiſſima ſtrata diſpoſitum, hinc inde Ardeſiæ aut Porphyrio inſidens. Atque iſta quidem de montibus Biharienſibus valent; an autem Aradienſes, quos tantum ad Soborſin verſus Tranſylvaniam inſpeximus & calcareos eſſe comperimus, omnes hujus indolis ſint, nondum novimus.

7) Quod de montibus orientalibus nunc retulimus, idem in genere etiam de banaticis valet: calcarius ſcilicet in his pariter copia præſtat; is enim non tantum occidentalem, eorum tractum, qui a Danubio verſus Bokſán extenditur, & eum, qui juxta hunc fluvium verſus Orſovam decurrit, verum etiam montes limitaneos in Vallachiam protenſos maxima parte conſtituit. Sed, ut extenſio horum montium major eſt quam priorum, ita etiam major ſaxorum diverſitas in iisdem obtinet: nam præter Porphyrium metalliferum, qui in fodinis banaticis Calcario plerumque ſubſternitur, Gneiſſum micaceum frequens occurrit ad pedes montium & in vallibus pluribus videndum, ac Verſetzenſes montes pæne totos formans. Nec Arenarius atque Ardeſia deſiderantur: ille quippe inter Domán & Reſicza, ad Steyerdorf, Dalboſetz, Botleven, Pernik, Jablanicza, & in monte Gabloniſte; hic inter Oraviczam & Steyerdorf, in valle Kamenyicza pone Szaſzkam, ad rivum Bucſáva infra Sztáncſilovam montem, ad Mehadiam atque ad thermas Herculis obſervatur. Granitem ipſi tantum ſupra mox nominatas thermas ad Csernam vidimus; ſed idem etiam montes altiſſimos Banatus componere dicitur (c). Baſaltem ad cataractam Begæ firmandam adhibitum e montibus ad Sánovetz ſitis advectum fuiſſe intelleximus.

8) Montes occidentales, quod materiem eos componentem adtinet, omnium minime noscimus. Quantum inde reminiſcimur, ii, qui inde a Layta fluvio juxta limitem Auſtriæ producti pone Fraknó altius exſurgunt, Gneiſſo micaceo conſtant, quod etiam, ſed decompoſitum, pone Wandorf non procul Sopronio circum Lithanthraces obſervatur (d). Unde probabile ſit, etiam reliquos montes Comitatus Soproníenſis, qui cæterum verſus Peiſonem colles calcareos habet, magnam partem e dicto ſaxi genere coaluiſſe.

9) In montium mediterraneorum tractu Calcarius ſerioris generationis, ſcilicet Stratarius, dominium habet, in Comaromienſi Comitatu ad Tatam, & in Veſzprimienſi ad Szücs alibique in Marmor nobile induratus. Sed interſeritur aut imponitur ei etiam pluribus in locis Arenarius varii grani: velut Strigonii, ad Weindorf, Üröm, Budam, Vörös-Berény, Alsó-Ors, Badatſon-Tomay, atque Keſzthely; & altiores hujus catenæ montes inter Strigonium & St. Andream e Porphyrio metallifero potiſſimum coaluerunt, cui in latere meridionali calcarius incumbit, in ſeptemtrionali vero fragmentarius diverſæ indolis adponitur.

(a) Esmark l. c. 138.

(b) Idem l. c. 124.

(c) Esmark l. c. 57. montes hos e relatione, non ex propria experientia nominat.

(d) Townſon l. c. 50.

10) MARMORE NOBILI maxima ex parte etiam conſtant iſolati montes Baranyenſes ad Quinque Eccleſias & Siklos. Mons St. Jacobi autem Arenario componitur, qui etiam monti Metſek adſitos, & ad Vaſſas occurrentes, Lithantracum divites colles & montes conſtituit.

11) Ut autem forma & ſitu ita etiam materie maxime memorabiles ſunt iſolati montes conici, qui a Balatone lacu inter montes Szaladienſes & Veſzprimenſes in planitiem ſuperiorem diſſeminati ſunt: Badatſon ſcil. Sz. György, Cſobántz, Tátika, Halap, Csucſos, Hegyesd, Somló & Sághegy. Hi enim omnes e Baſaltis materia, cui Feldſpathum immixtum eſt, conſurrexerunt. Memoratu dignum eſt, Baſaltem in vertice plerorumque horum montium inſtar micæ panis foraminoſum in fruſtis diſperſum, cæterum vero ſolidum, & fere ſchiſtoſum forma fiſſum eſſe.

b) MATERIES INTERIOR VALLIUM ET PLANITIEI.

1) Quæ ſit ſub humo fertili in vallibus & circum montes materies, facile ex indicatis ſaxorum, hos conſtituentium, generibus colligere licet: lapidibus nimirum volutatione rotundatis aut arena groſſiore, pro varietate ſaxorum illorum variis, replentur valles, per quas rapidi decurrunt rivi, amnes, aut fluvii; & terra his intermixta, latiusque diffuſa non minus quam ea, quæ alibi e decompoſitis lapidibus lentius ſubſederat, jam argillacea meracior eſt ſub Granite, Ardeſia, Porphyrio, Baſalte; jam argillacea micæ lamellulis permixta ſub Gneiſſo micaceo; jam eadem, ſed arenoſa, ſub Arenario; jam denique margacea ſub montibus calcareis, inter quos hoc, quod memorabile eſt, ab ochra ferri ſæpe ruffeſcit, velut ad Vörösvár non procul Budá, pone Agtelek in Gömörienſi, ad Vokány in Baranyenſi Comitatu, alibique videre eſt.

2) In plana regni parte, ubicunque ſeu ripas fluviorum & lacuum inſpeximus, ſeu puteos fodi vel foſſas agi vidimus, ſeu terram e cuniculis Muris Citilli vel Cricetti egeſtam conſideravimus, ſeu denique ſolum ipſi terebrá tentavimus, ſub humo varia arenæ & argillæ, diverſi grani & coloris, ſtrata, in omnem, quam explorare licuit, profunditatem notavimus. His in locis humilioribus, etiam aqua ſtagnante refertis, ſæpiſſime incumbit ſub humo Marga albida, dura, radicibus vegetabilium non penetranda, omnino ſterilis adeo, ut egeſta in annos nuda maneat, vix ullam plantam nutriens, arboribus inimica. Imo in parte interamni majoris planitiei etiam Calcarium lapidem reperire licet; & Peſthini puteorum foſſoribus in profunditate 8 — 12 pedum occurrit ſtratum arenarii, calcareo cæmento coagmentati, qui ad collem vitiferum huic urbi vicinum extendi videtur, hic in vaſta & fere horizontalia ſtrata, quorum ſuprema teſtaceis referta ſunt, diſpoſitus. Quod autem maxime mirati ſumus: in colle extus arenoſo ad pagum, a montibus & Peſthinio tribus milliaribus remotum Mogyaród dictum, Tuffa cæditur, pumicis fruſta continens.

c) METALLA.

Si Platinum & Stannum, in Hungaria nondum certa fide inventa demas, omnia reliqua metalla, quæ ante poſtrema duo triave decennia innotuerant, etiam in hoc regno reperiuntur, eaque tanta quantitate obvia ſunt, & minerarum miſcella tam numero, quam proportione adeo variat, ut, ſeu copiam illorum ſeu varietatem harum ſpectes, Hungariæ inter provincias europæas facile primas concedas (*). Ferrum certe in plerisque montibus, potiſſimum magna parte calcareis, obvium eſt, copia non minus, quam utilitate reliquis palmam præripiens. Cupri & plumbi multa cente-

*) Super varietate minerarum Hungariæ & copia metallorum conſule ſcripta Ferberi, Bornii, Fichtelii, Esmarki, Eſtneri.

nariorum millia eruuntur quotannis. Nec parva eſt vis Antimonii atque Cobalti, quæ hinc in commercium ducitur. Et ab Argenti atque Auri divitiis hoc magis quam quæcunque alia Europæ regna celebratur.

Nec deſunt, quæ recentiorum addidit induſtria, Chromio fors, Uranio & Wolframo demtis: Magneſium quippe ad Felſö-Banyam & in pluribus ferri fodinis (a) occurrit; Molybdenum ad Rima-ſzombat repertum eſt (b); minera, prius ſub nomine Scorli rubri nota, ad Röcze (Revucza) in Comitatu Gömörienſi invenienda, primam detegendo Titanio præbuit materiem; Tellurium, argento dives, in minera ad Börſöny in Comitatu Nagy-Hontenſi eruta, ipſi invenimus primi.

Tam hæc quam priora metalla, ſi Aurum & ferrum excipias, quæ etiam ſparſa occurrunt in arena (c), hic ut alibi reperiuntur aut in venis aut in ſtratis. Illæ, fiſſuras ſeu hiatus ſaxorum replentes frequentiſſimæ ſunt in Porphyrio metallifero montium mediorum ſeptemtrionalis adgregati; nec deſunt illi, qui promontorium danubiale, Matrenſe, & Telkebanyenſe, montesque Nagy-banyenſes & mediterraneos Danubio proximos magnam partem conſtituit. Rariores ſunt in Arenario atque Granite, illi ad Felſö-Banyam & in montibus Foghagymaſenſibus non procul Nagy-Banya (d); huic in monte alpino Kriván (e) & ad Baſinium (f) nonnullæ inſunt. Strata vero aut inter diverſa duo ſaxorum genera intercedunt, quod in banaticis (g) & Rézbanyenſibus montibus uſuvenit; aut, quod frequentius eſt, inter ſchiſtoſos lapides depoſita reperiuntur, velut pone Hodritz non procul Schemnitzio (h); ad Rhonitz, & Alſo-Szlana in Comitatu Gömörienſi; atque in tractu ſchiſtoſorum montium ſcepuſii obſervare eſt; nec in ipſo Arenario deſiderantur (i).

d) AQUAE MINERALES.

Ad indolem cruſtæ interioris in hac aut illa parte telluris noſcendam plurimum faciunt aquæ, quas vocant, minerales; ad has quippe formandas terrarum & ſaxorum ſtrata, per quæ fluunt, principia contribuere, nullum eſt dubium. Sunt vero in Hungaria adeo copioſæ, ut eas hic a principiis & qualitatibus in ſenſus maxime incurrentibus in claſſes diſtribuere, & ſummatim tantum pertractare cogamur.

1) CALIDAE, quas novimus, omnes e montibus calcareis originem ducunt, & pleræque earum uberrimis ſcaturiunt venis, ſuntque ſæpe ſimul ſulphureæ aut calcareæ. Huc pertinent; Pöſtyénenſes ſulphureæ ad Vagum in Comitatu Nitrienſi, & Baimoczenſes in eadem provincia ſcaturientes; Trencſinienſes in Comitatu cognomine; & Stubnenſes in Thuroczienſi; Lutskenſes in Liptovienſi (k); Vichnyenſes ſeu Roſelinæ, atque aliæ ab his non procul prope Glashütten prorumpentes, in Barſienſi; Magnovaradinenſes ſeu epiſcopales, & his vici-

---

(a) In Comitatu Veſzprimienſi ad Urkut Banyam non procul Nagy-Váſony eruebatur minera ferri copioſo Magneſio mixta, e qua eliquatum metallum fragile erat & vitrum ſcindebat.

(b) Born's Briefe. 226.

(c) Fluvii Hungariæ aurum cum arena volventes ſunt: Danubius, Tibiſcus cum plerisque Marmatiæ amnibus, Szamuſius, Chryſius, Maruſius, Temes, Nera, Dravus, Mura.

(d) Esmark. L. c. p. 138. 142.

(e) Fichtel. L. c. p. 12.

(f) Fichtel. L. c. p. 5.

(g) Esmark. L. c. p. 61.

(h) Idem L. c.

(i) Idem L. c. 51.

(k) Ungar. Magaz. III. 34.

næ Szent-Mártonienſes in Biharienſi provincia; tum Mehadienſes ſeu thermæ Herculis ad amnem Cserna prope limites Vallachiæ; ac denique, quas montes mediterranei ad Almas (a), Strigonium, Budam & Keſzthely profundunt, ab his locis nomina gerentes. Inter has uberrimæ ſunt Magnovaradinenſes, quæ rivum largiſſimum toto ſuo curſu fere per horæ ſpatium calentem ſuppetunt. Nec his ubertate multum cedunt Keſzthelyenſes, in medio ampli ſtagni calidi ſcaturientes, & Budenſes cæſareæ, atque Strigonienſes, in ſtagna minora collectæ, e quibus, ut e priore, rivi profluunt, pluribus molendinorum rotis impellendis ſufficientes.

2) SULPHUREAE, quæ ſcilicet calore non eminent, verum ſulphuris aura, quam continent & exhalant, præcipue diſtinguuntur, rariores nobis innotuerunt, nec tamen nullæ ſunt: ad Balffam pagum, in Comitatu Sopronienſi prope Peiſonem lacum ſcaturit aqua ſulphurea, pro balneis calefacienda; in colle Borova hora ad Vetuſolium aqua talis in ſtagnum colligitur (b); non procul Kesmarkino balneum ſulphureum vico vicino nomen tribuit; ſub colle Kövágó in promontorio Telkebanyenſi prorumpit fons ſulphureus ſalubria balnea præbens (c); ad Dragomir-falva in Comitatu Marmaroſienſi ſcaturit aqua petroleo & ſimul copioſo aëre hepatico imprægnata.

3) ACIDULAE, quarum anima ſic dictum acidum carbonicum (vulgo aër fixus) eſt, tanta occurrunt copia, tantaque varietate, ut hic ne quidem earum loca natalia nominare liceat. Illud tamen in genere notare intereſt, plurimas reperiri in Septemtrionali-orientali montium congerie, attamen aliquas etiam reliquis circum limites poſitis, ipſisque mediterraneis montibus obtigiſſe. Scaturiunt autem, quod etiam memorabile eſt, ubique locis humilioribus, quam pleræque aliæ aquæ, ad montium radices. Quod vero maxime mireris, eſt, eas e montibus diverſiſſimo lapidum genere conſtantibus provenire: hic enim acidulas e calcario, ibi e Porphyrio, alibi e Schiſto ſeu Gneiſso micaceo, ex Ardeſia, ex Arenario, imo ex ipſo etiam Granite pullulare videas. Sed & illud notatu dignum eſt, plerasque earum, quæ e ſeptemtrionali montium adgregato originem ducunt & inter has eas ipſas, quæ ad Nagy-Szalok in Scepuſio e Granite ſcaturiunt, quamquam reliquis principiis & proportione horum magnopere discrepent, in eo tamen convenire, quod Sodam contineant! Nos certe ſalem hunc in omnibus pene acidulis Scepuſienſibus, Sároſienſibus, Abaujvárienſibus, Heveſienſibus, Neogradienſibus & Hontenſibus reperimus.

4) CALCAREAE, quæ ſcilicet calcem ope acidi carbonici ſolutam e montibus calcareis educunt, & menſtruo hoc volatili parte ſua liberiore in auram difflato iterum dimittunt, vix minore copia in Hungaria præſto ſunt. In ſpecubus certe pene omnibus, quas numeroſas montibus calcareis ineſſe notavimus, aquæ e fornicibus aut parietibus ſtillantes materiem calcaream deponunt ſæpe adeo copioſam, ut eas hic velut in lac coagulari videas, alibi totas lapideſcere putas: atque inde naſcuntur, quæ in illis ſpectantur, incruſtata, tophi & ſtalactites, tam diverſis mirisque ludentes formis, ut has ſcalpro effictas opinari poſſis. Ad Lutskam in Comitatu Liptovienſi aqua rivi cancros incruſtat (d). Ad Gömör in provincia cognomine aqua primum in ſtagnum collecta dein forma rivi profluens; ad Rusbach in Scepuſio aqua balneis inſerviens; ad Tapolcza-feö in Comitatu Veſzprimienſi rivus Tapolcza rotis molendinorum tam

(a) Tawnſon voyage. I. 80.

(b) Neu. Ung. Magaz. I. 87.

(c) Ant. Szirmay notitia montium & locorum viniferorum Comitatus Zemplin. p. 108.

(d) Wiener. Anzeig. II. B. B. 4. Jahrg. 44.

crassam inducunt crustam, ut tandem hujus gravitate motus earum impediatur. Alibi hujus indolis aquæ receptacula sibi formant lapidea; alibi, quod in Nagy-Hontensi & Scepusiensi provincia videre est, venas suas sibi ipsis obstruunt, atque gravitate urgente alias aperiunt. Imo colles & montes etiam reperias simili ratione ex aquis prognatos (a).

5) Aquæ salsæ, in quibus nimirum sal quispiam prædominatur ita, ut sapore facile percipiatur, pro hujus varietate variæ, non paucæ reperiuntur in Hungaria.

MURIATICAE, salem communem seu culinarem vehentes, ad Sóvár in Comitatu Sárosiensi & in pluribus locis Marmatiæ aut fodinis salis inhærent, aut forma scaturiginum prorumpunt. Nec alibi desunt: nam in Arvensi Comitatu rivus Szlánicza e scaturiginibus salsis primam originem ducit (b); & in Liptoviensi ad Hibbe similis occurrit aqua (c). In districtu Muro-dravano Comitatus Szaladiensis ipsi exploravimus fontem sale hoc divitem.

ALKALINAE, Sodâ scilicet imprægnatæ, omnium copiosissimæ sunt: tota enim planities inferior, qua parte inde a sinistra ripa Danubii usque ad montes latissime patet, plurimis stagnis paludibusque, dictum salem gerentibus consita est. In superiore autem planitie fere tantum ad Banfalu & Illmicz in Comitatu Mosoniensi prope Peisonem tales aquæ reperiuntur.

Sunt etiam aquæ, quæ salem mirabilem seu sulphatem sodæ fovent, pariter in stagna & paludes collectæ; sed, quod memorabile est, inter dextram Danubii ripam & montes mediterraneos dispersæ: quamquam enim sal iste, & culinaris, non desit etiam aquis alkalinis; ipse tamen in hac planitiei majoris parte dominatur; inter vineas quippe budenses cum parciore sale amaro; ad Sár-Keresztur, Aba, in prædio Szent-Iván, ad Albam Regiam, aliisque in locis Comitatus Albensis cum pauca Soda aquis inest.

AQUAE NITROSAE, quas nitrates calcis aut magnesiæ inhabitant, per totam planitiem majorem in puteis haud infrequentes sunt; & budenses etiam nitratem potassæ continent (d).

AMARAE aquæ, quibus sal amarus seu sulphas magnesiæ inest, Strigonii, Budæ, inter vineas budenses & in pago Budaörs reperiuntur.

ALUMINOSAE ad veterem officinam aluminis infra Parád pone Matræ montes; ad Erdö-Bénye in promontorio Telkebanyensi (e); ad Sárisáp in Comitatu Strigoniensi (f) præsto sunt.

VITRIOLICAE, vitriolum scilicet seu sulphatem unius alteriusve metalli continentes, in metallorum fodinis potissimum occurrunt: quo pertinent præsertim aquæ sic dictæ cœmentitiæ Szomolnokienses & vallis dominorum, sulphate cupri fœtæ. In fodinis Lithanthracum ad Vassas, pagum Comitatus Baranyensis, colligitur aqua vitriolum ferri fovens, & similis ad Rónyam in Comitatu Neogradiensi scaturit, quæ forma balnei multis malis medetur.

e) SALIA.

Inter Salia, quæ ad indolem physicam Hungariæ pernoscendam præcipue per-

---

(a) Wernherus de admir. Hung. aquis, in Belii scriptor. rer. hung. III. p. 319.

(b) Neu. Ung. Magaz. I. 297.

(c) L. l. c. 230.

(d) Oesterreicher Analys. aqu. bud. p. 226—227.

(e) Ant. Szirmay. l. c. 127.

(f) Oesterreicher. l. c. 254.

tinent, copia eminent ſal culinaris, Soda, ſal mirabilis & nitrates. Hæc igitur præ aliis commemoranda ſunt.

1) SAL CULINARIS, quem nunc a principiis ſuis muriatem Sodæ nominant, in ingentibus maſſis ſub cruſta ſuperficiali terræ duobus potiſſimum locis latet: in Sároſienſi nimirum & Marmaroſienſi Comitatu. Ibi ad Sóvár ſolidus cædebatur usque annum 1750, quo irrumpens aqua fodinas ſuffocavit (a); hic ad plura milliaria longe lateque extenditur, in profunditatem indeterminatam obtinens, jam inde a ſeculis condimentum culinis ſuppeditans inexhauſta penu. Memorabile eſt, ſalem nunc in omnibus a nobis viſis fodinis: ad Sugatág, Szlatinam, & Rhonaſzék, in ſtrata fasciis nigricantibus diſtincta diſpoſitum eſſe.

2) Poſt ſalem communem copia ſequitur Soda blanda ſeu carbonas Sodæ; tum multo parcior ſal mirabilis ſeu ſulphas ſodæ, quorum ſalium uterque ad aquas ſalſas, ſupra indicatas, effloreſcit. Solum nempe circum has ubique fere arenoſum & friabile aquam more tubulorum capillarium ſugens eamdem cum ſale ſupra paludes & ſtagna elevat & majore ſuperficie ſolis aërisque actioni exponit, quo fit, ut illa diſſlata hic remaneat ſolidus, nivis inſtar terram tegens. Poſteriorem tamen etiam in ipſis ſtagnis in maſſam ſolidam duos tresve pollices craſſam coactum reperimus.

3) NITRI proventus in Hungaria pariter non modicus eſt; ut enim nihil dicamus de magna quantitate, quæ quotannis vulgari methodo e terris educitur atque adjecta potaſſa in nitrum venale convertitur, tale jam formatum reperitur Budæ in cellis vinariis atque in Kis-Tapoloſán in muris (b). Magis autem memorabile eſt, ad Nyiregyház, aliisque in locis Comitatus Szabolcſenſis & Szathmarienſis nitrates ſimili ratione, qua ſodam effloreſcere notavimus, e ſolo provenire; quod ideo noſtrates nitri lucrandi cauſa inſtrumento equis trahendo velut dolabra radunt, ut abraſam partem ſale illo divitem promtius converrere & elixiviare poſſint.

4) Sed nec deſunt alia ſalium forma ſolida occurrentium genera: Alumen enim ſupra Viſſegrad, ad Parád, ad Bereghszaſz & Nagy-Végany atque aliis in locis aëris humidique actione producitur; ſal amarus Strigonii in monte Thomæ & arcis; ad Weindorf non procul Buda; ad Parád inter utramque aluminis officinam, & prope Mehadiam reperitur; ſulphates denique metallorum, cupri potiſſimum & ferri, in fodinis vallis dominorum, Szomolnokienſibus, Neoſolienſibus aliisque non infrequentes ſunt.

f) CORPORA REGNO MINERALI PEREGRINA.

In cruſta telluris viſcera tegente præter materias hactenus recenſitas deliteſcunt etiam, corpora, quæ e regno vegetabili aut animali, ſaltem quoad formam, ortum ducunt, præteritorum ſeculorum revolutiones teſtificantia. Huc pertinent:

1) E REGNO VEGETABILI: α) ligna, quæ petrificata, aut uno verbo Lithoxyla vocant, non infrequentia in plerisque Comitatibus montoſis:

β) LITHANTHRACES, ſæpe adhuc lignorum formam referentes, ac proinde e ſepultis ſylvis orti; horum ſtrata, quæ nobis huc usque innotuerunt, hic commemorare juverit: reperiuntur nimirum in Comitatu Barſienſi ad Fenyö-Koſztolán (c), in diſtantia horæ a pago Kis-Tapolcsán (d); inter Schemnitzium & Kremniczium (e); in

---

(a) Fichtel von den Karpathen. 66.

(b) Eſtner Mineralogie. III. B. 1. Abth. 58.

(c) Ung. Magaz. IV. 135.

(d) Eſtner Mineral. II. 2. Abth. 610.

(e) Born Briefe. 212.

Thuroczienſi ad Alsó-& Felſö-Rutila (a); in Zolienſi ad Brezno-Banyam (b); in Neogradienſi ad Kis-Terenye & ad Somos-Kö non procul Somos-Ujfalu; in Borſodienſi ad Dios-Györ inter vineas (c); in Szepuſienſi inter Porats & Igló; in Biharienſi inter Alsó-Vezár & Szerbesd; in Kraſſovienſi ad Steyerdorf & Domán, pluribusque aliis Banatus locis; in Szaladienſi ad Pekleniczam & Szerdáhely in ripa Muræ; in Caſtri ferrei provincia ad Mariasdorf; in Sopronienſi pone Vandorf, in Bremberg, non procul Nyék & Kópháza; in Comaromienſi ad Zsemlye; in Strigonienſi ad Dömös; in Veſzprimienſi inter Balatonfö-Kajár & Sió-Fok in litore Balatonis; in Tolnenſi ad Várallya & Nagy-Mányok; in Baranyenſi ad Nádasd, Vaſſas, Quinque-Eccleſias, & alibi.

γ) Nec alterius originis eſt Petroleum, quod ad Pekleniczam cum aqua ſcaturit; quodque in Marmaroſienſi Comitatu ad Dragomirſalva circum aquam ſulphuream, & pone Borſam obſervavimus; & illud, quod in fodinis Parádenſibus, jam deſertis, e parietibus ſtillabat; δ) Turfa, e vegetabilibus aquaticis nata, in utraque regni planitie copioſiſſima obvia eſt, ſæpe ad magnam profunditatem pertingens, in teſtimonium inde a ſeculis ſtagnantium aquarum.

E REGNO ANIMALI: α) Teſtacea, & quidem pleraque marina, multis in locis occurrunt, calce aut arena, aut utrisque ſepulta: velut ad Dévénum; ad Peiſonem prope Rákos; pone Viſſegrád in monte; ad Peſthinum in lapicidina; ad Promontorium, Tétény & Zsámbék, pagos Budá non procul diſſitos; ad Pétsvárad, Fazakas-Boda & Geresd in Baranyenſi Comitatu; in monte Kövár (d) ad Agriam (e); ad Dios-Györ (f); in collibus ſubarenoſis inter Lippam & Temesvarinum; ad Boksán (g); & in pluribus locis aliis. Quod autem præcipue notari meretur: eſt Madrepora, inventa ad Schemniczium, Sinopi ſeu Petroſilici venam replenti impacta, in profunditate 89 orgyarum. β) Oſsa: dentes, maxillæ, vertebræ, femora, de variorum, etiam exoticorum animalium, non raro reperiuntur, inter quæ hactenus fere tantum ea, quæ magnitudine ſua admirationem excitant, velut elephantina, memoriæ traduntur. Talia inventa ſunt in ſuperiore ſtrato marmoris ad Tatam (h); ad Hont in Comitatu Nagyhontenſi (i); & frequentiſſime ad Tibiscum, ubi præter elephantis oſſa etiam caput Cervi Alcis cum cornibus repertum eſt (k), exemplo etiam in Tranſylvania obſervato.

K) ATMOSPHAERA.

Quæ Hungariæ incumbit atmosphæra, pro varietate locorum non poteſt non varias exhibere qualitates, hactenus nondum ſatis obſervatas. Huc pertinet:

a) TEMPERIES aëris, quam in plana regni parte noctu multo frigidiorem eſſe, discrimine æſtivis menſibus magis ſenſibili, jam plures notarunt, quamque in diverſis locis diverſiſſimam eſſe debere, vel ex hactenus dictis facile conjicere licet. Nives certe, quæ in meridionali parte inferioris planitiei raro 14 dies perdurant, in ſeptemtrionalibus montibus, in quibus plerumque Septembri comparent, vix ante medium Junii

---

(a) Ung. Mag. IV. 436.
(b) Neu. Ung. Mag. I. 70.
(c) Ung. Magaz. IV. 57.
(d) Esmark l. c. 50.
(e) Ung. Mag. IV. 268.
(f) L. l. c. 265.
(g) Born Brief. 61.
(h) Townson l. c. 71.
(i) Neu. Ung. Magaz. II. 331.
(k) Hoc adſervatur in bibliotheca Debreczinenſi.

liquefcunt, & vallibus alpium Liptovienfium, Scepufienfium, atque Marmarofienfium æternæ infident. Tilia europæa latifolia in planitie majore fub finem Maji, in montibus feptemtrionalibus, feptemtrionali-orientalibus, & occidentalibus, verfus limites regni altius elevatis, initio aut verfus medium Julii floret. Secale cereale in meridionali parte regni fub 20mam Junii maturefcit; cum idem in Scepufio aliisque provinciis feptemtrionalibus vix defloruerat; idem vere fatum in monte Rofaliæ pone Fraknó, & locis Tatræ vicinis verfus medium Julii primo floret, Septembri metendum, nifi frigore peffumdetur prius. Cerafa in Banatus plana parte aliisque locis meridionalibus regni fub medium Maji maturefcunt; in Comitatu Zolienfi autem Augufto aut Septembri maturitatem adtingunt (*). Eadem a memorato monte Rofaliæ in fubjacens oppidum Nagy-Márton, ubi fub Junii initium maturefcunt, primum fub finem Julii aut initio Augufti deferuntur.

b) PRESSIO & DENSITAS aëris, in tanta altitudinis diverfitate, quæ variis in locis obtinet, non poteft non effe diverfiffima: Pefthini mercurius barometri ad 27 poll. & 7 prope lineas; Leutfoviæ ad 25 poll. 11 lin.; in alpe Krivan ad 20 poll. 5 lin.; in cacumine Lomnitzenfi autem tantum ad 20 poll. $1\frac{4}{5}$ lineas elevatur.

c) MOTUS & QUIES: ut atmosphæra adulta æftate & magis hyeme in Hungaria fæpe quiefcit, ita autumo & potiffimum vere frequentius movetur, idque diurno tempore magis, quam nocturno. Nos certe longa annorum ferie notavimus, verno tempore inter feptimam & octavam horam matutinam ventos ingruere, poft quartam aut quintam pomeridianam iterum conquiefcere, hac alternatione fæpe per plures hebdomades continuata. Infiftunt autem venti hi regulares potiffimum planæ regni parti, molefti quidem hominibus, & inducta ficcitate nonnunquam noxii fegetibus, aft ablatione exhalationum paludofarum non minus benefici. Debentur hi fine dubio turbato per folem aëris æquilibrio; is nimirum ab ortu prodeundo atmosphæræ partem planitiei incubantem calidiorem levioremque reddendo aëri frigidiori & graviori e montibus delabendi anfam præbet, indigenos ventos, e feptemtrionalibus montibus provenientes, generans. Inter extraneos ii, qui e borealibus regionibus immittuntur, ferociores quidem funt aliis; fed iidem furore per montes feptemtrionales fracto & directione mutata plerumque mitiores ad reliquam Hungariam pertingunt; unde ratio intelligitur, cur Boreas vix unquam, laterales venti fæpiffime obferventur. Inter reliquos Aufter ratione phyficæ regni indolis maxime memorabilis eft; hic enim e calidis oris propulfus, & aquas, quas mare adriaticum lambendo combiberat, fecum ferens, tepidus humidusque huc adpellit, & easdem hic frigore condenfatas iterum dimittit, pluviarum feraciffimus; dum ex oppofita regione venientes hic plus caloris & cum hoc majorem aquas folvendi virtutem contrahunt, eo ipfo ficci & ficcantes.

d) CONTENTA: quæ fit in atmosphæra Hungariæ aëris azotici, oxigenii, acidique carbonici proportio, quæ contentorum volatilium aliorum in eadem mixtura, hactenus quidem nullis definitum eft experimentis; fed & hanc & illam diverfis in locis admodum variare, vel ex iis, quæ hucusque differuimus, pronum eft conjectare: arenâ nuda repletæ ampliffimæ plagæ; camporum immenfa æquora; fylvarum ingentes tractus; lacuum & paludum, quæ totidem exhalationum putridarum & limofarum fabricæ funt, enormis copia; aquarum falfarum, æftate fulphureos aliosque vapores eructantium grandis multitudo & varietas; acidularum, acidum carbonicum continuo

(*) Neu. Ung. Magaz. I. 65. 85.

efflantium, vix computandus numerus; metallorum numerofiffimæ fodinæ & uftrinæ, pluraque alia non poffunt non, aliam partem atmofphæræ abforbendo, aliam reddendo, variasque alias materias volatiles emittendo in illa diverfiffimas producere mutationes, & non tantum in vitam animalium vegetationemque plantarum, fed & in electricitatem aliasque aëris qualitates fuam exferere efficaciam.

e) METEORA: Montes majores, velut nativi electricitatis conductores, & nebularum nubiumque magnetes, ut illam e tellure emittunt atque in eamdem viciffim deducunt, ita has contrahunt & colligunt, atque in reliquum regnum dimittunt aut dispergendas aut ab aliis montibus & aquis majoribus adtrahendas; hinc nebulæ & tempeftates inter montes frequentiores funt, & rarius in planam regni partem pertingunt, quæ ideo, nifi pluvias univerfales adferat Aufter, ficcitate fæpius laborat, rore copiofiore inopiam harum in longum tempus non fatis compenfante. Turbines violenti, qualis ante paucos annos ad Nagy-Károly partem fylvæ eradicavit, atque auroræ boreales raro videntur. Sunt autem duo phœnomena, nobis dudum propria experientia nota, recens etiam in Aegypto obfervata, quæ hic præterire non poffumus: alterum fic fe habet: dum æftatis tempore noctu per vallem aut planitiem verfaris, fubito e frigidiuscula aura in multo calidiorem pertingis, tantum ad paucos paffus extenfum; id quod intra mediæ horæ fpatium ter quaterve notare licet; alterum vifui offert aquam, in ampliffimum lacum extenfam, e qua templa aliaque ædificia & arbores velut ex inundatis locis, fed altius, prominere videntur. Phœnomenon hoc in plana regni parte æftate frequens, verfus ortum profpicientibus una alterave hora ante & poft meridiem adparet, hungaris Déli Bába, quafi faga meridiana, nominatum, ab Italorum Fata morgana omnino diverfum.

L) CAUSAE, quæ præfentem faciem indolemque induxerant Hungariæ, denique commemorandæ funt.

a) Inter has aquis primas deberi, nullum effe dubium: ut enim nihil dicamus de Ardefiarum, Gneifforum, Arenariorum, Calcariorumque vetuftis ftratis, quæ ex aquis quondam depofita effe, unanimi confenfu ftatuunt rerum periti; adfunt in Hungaria recentiora monumenta, ex hactenus dictis eruenda, quæ regnum hoc aquis obfeffum fuiffe, etiam rudes edocere queant; quæ enim alia caufa fundum utriusque planitiei tot arenæ terrarumque ftratis in magnam profunditatem repleverit? quæ fylvas, jam in lithanthraces verfas, tot locis fepeliverit? quæ teftaceorum greges in colles & montes elevaverit? Colles etiam, non parvos tantum fed & majores circum montes adgregatos, non aliter natos concipies, quam fluctibus arenam compellentibus adcumulatos. Imo ipfa falis communis ftrata, in Comitatu Sárofienfi & Marmarofienfi in penum inexhauftam depofita, longa annorum ferie ex aquis feceffiffe, probabile reddunt exempla in Sibiria etiamnum vigentia; ubi fal ifte, notante Cel. *Pallas*, e lacubus falfis in ftrata annotina, fimilibus fasciis nigris diftincta, huc usque continuo deponi pergit. Hæc, pluraque alia momenta dubitare non finunt, aquas huic orbis parti longo tempore incubuiffe, quas marinas fuiffe, e relictis numerofis vegetabilibus maritimis probabile fit, & e plurimis teftaceis marinis, potiffimum iis, e quorum ftrato ad Szlánkámen in dextra Danubii ripa fal marinus efflorefcit, apte confirmatur. Sed nec ab eo tempore, quo eædem viam fibi per montes Banatus & Serviæ in Pontum Euxinum aperuerant, ceffarunt eæ formam indolemque regni mutare; quæ enim in lacubus paludibusque reftiterant & fuccreverant vegetabilia, turfam humumque præpararunt; quæ e montibus vicinisque regnis irruperant, terram fertilem, in his vegetatione productam, intulerunt, & frequentatis per fecula inundationibus longe lateque diffuderunt; torren-

tes, mutatis alveis, quæ hic abſtulerant, alibi depoſuerunt: actionibus his in hanc usque diem, minori quidem violentia, ſed pertinaci conſtantia continuatis.

b) Neque igni in facie indoleque hujus regni alteranda & conſtituenda nullam efficaciam fuiſſe, adſerere auſimus. Quamquam enim Huttonis hypotheſi, quæ Granitem, Porphyrium & Baſaltem omnem quondam igne fuſos fuiſſe ſtatuit, nondum adſentiri poſſimus; nec diffiteamur, Cel. mineralogum noſtrum *Fichtel* in ignis productis conſtituendis nimis largum fuiſſe; etiamſi prætereamus montes ſolitarios conicos, quos vulcaniſta ſaltem vix aliter quam igne protruſos concipiet; etiamſi mittamus fragmentarios ad Viſſegrád, Gyöngyös, in promontorio Telkebanyenſi alibique obvios, ignis veſtigia referentes: Pumex certe, qui in territorio Dalmadenſi Comitatus Nagy-Hontenſis copioſus reperitur, vitri maſſulas fovens, & ille, qui tuffæ Agrienſi (a), Mogyorodienſi, alterique inter Schemnitzium & Kremniczium inveniendæ (b) ineſt, vix dubitare ſinit, vulcanos etiam hic quondam violentas & terrificas exercuiſſe actiones. Et ignem ſubterraneum adhucdum agere, docent aquæ calidæ, non paucis in locis obviæ.

c) VENTIS etiam in nativa conſtitutione formaque regni mutanda aliquid tribuendum eſt: iis enim ſaltem ex parte debetur paludum exſiccatio, quas in Comitatu Szabolcſenſi, Biharienſi, Békeſienſi, Csongradienſi, Torontalienſi pluribusque aliis vel ante medium ſeculum multos copioſiores fuiſſe, adhuc meminerunt coloni, & docent Arundinis Phragmitis reliquiæ hucusque in agris videndæ. Sed ut iidem hoc titulo & eo, quod noxias paludum exhalationes auferant, benefici exſtiterunt; ita viciſſim non parum detrimenti adtulerunt glaream mobilem locis fertilibus ingerendo, exemplis in Comitatu Peſthinenſi, Bacſienſi, Veſzprimienſi, Banatu &c. non raris: ad Thereſiopolim, ut nobis vix fide dignus retulit, ſpatio 15 annorum 10 millia jugorum fertilis ſoli arena ventis translata ſepelivit.

d) Nec parvæ ſunt mutationes opera hominum inductæ; quo pertinent: α) cuniculi puteique, in quos ſalis eruendi & metallorum lucrandorum deſiderium indefeſſam multorum ſeculorum impendit induſtriam, innumeris orificiis patentes & effluviis ſubterraneis viam in auras aperientes; β) Sylvarum exſtirpatio, quæ proxime elapſo ſeculo præſertim in Banatu, & in Comitatu Veſzprimienſi, Szaladienſi, Sümeghienſi, Tolnenſi & in plerisque ſeptemtrionalibus dedita opera exercebatur, alibi autem per incuriam peragebatur, magno quidem reipublicæ emolumento, aſt non paucis in locis, ubi arena aut rupes denudatæ ſunt, non modico cum detrimento; γ) Agri, nunc latiſſimas ſegetum plagas producentes, ubi ſolum non ita pridem pascuis & ſylvis relictum inde a ſeculis quieverat; δ) Vineæ, colles plerosque tegentes, & milliones urnarum vini quotannis fundentes; ε) Canales, quos ſapientis œconomiæ ratio agi curavit, ut jam pluribus in locis prata & agros videas, ubi ſolum non ita pridem paludes fœdabant. Horum præcipui ſunt: in Comitatu Soproníenſi per paludem Hanság; in Veſzprimienſi ad Marczaltö & Papam; in Szaladienſi ad Keſzthely; in Sümeghienſi ad Csurgó, Nagy-Attád, Szigetvár; in Csongradienſi ad Váſárhely; in Békeſienſi ad Csaba; in Torontaliens ad Háczfeld; maxime autem memorabiles ſunt, quos amor Principum in populum duci juſſerat: quo pertinent, qui in Banatu pro paludibus exſiccandis ad Verſetz, & hinc per paludem Alibunarenſem, tum ille, qui per paludem Ber-

(a) Townson l. c. II. 63. De hac auctor adſerit, in ipſis campis phlegræis nihil reperiri, quod tuffæ vulcanicæ adeo ſimile ſit.

(b) Townson l. c. 100. 102.

ſavaenſem inde a Detta usque Margilitza ; & qui per totum Comitatum Temeſienſem atque Torontalienſem ad Begam & Temeſium deducendos acti ſunt; tum ii, queis multæ amplæque paludes ad Sárviz in Comitatu Albenſi exſicatæ ſunt; ac denique canalis Imperatoris Francisci II., in commodum navigiorum Danubium cum Tibisco conjungens.

M.) STATUS FLORAE.

Quæ huc usque de indole phyſica Hungariæ diſſeruimus, eo fine cum primis dicta ſunt, ut patefiat, Floræ ſobolem, quamquam diverſiſſimam, conveniens in ea domicilium reperiſſe. Certe, qui latitudinem ejus geographicam inter 44° & 50°, longitudinem autem inter 33° & 42° variantem; qui elevationem ejusdem ſupra maris ſuperficiem 1327½ & amplius orgyis gallicis discrepantem *); qui ſolum omnis generis glebam ſuppeditans; qui temperiem, ibi perpetuas nives ſuſtentantem, hic vix delapſas liquefacientem, aliaque hujusmodi, in vegetationem influentia momenta perpendit, is facile concipiet, ſemina, ſeu ab animalibus abducta, ſeu ventis adpulſa, ſeu fluviis ingeſta, ſeu diluvio aut quacunque alia violenta rerum revolutione huc delata, quascunque fere telluris oras, ſi fervidiſſimas demas, inhabitaverint prius, hic aptum pro germinatione locum invenire potuiſſe. Atque huic forſitan etiam intelligitur, qui fieri potuerit, ut tantus ſtirpium diverſiſſimarum numerus, quo vix ullum in Europa regnum gaudet, Hungariæ obtigerit.

Ne vero hæc in vanum dicta putentur, plantarum diverſa domicilia, miſſis ruderatis & cultis, hic primum generatim indicanda, tum illarum aliquas, non ubique in ſylvis, fruticetis, collibus, pratis, campis, paludibus, cultis & ruderatis obvias, commemorandas eſſe duximus.

a) STATIONES PLANTARUM.

1) ALPIUM CAUTES, JUGA ET RUDERA fere tantum lichenes, & in rimis ſuis tenui humo dotranteles alunt plantulas, nutrimenti inopia quidem ab ſe invicem remotas, nec tamen ideo, ſi ſpecierum ſpectes diverſitatem, admodum paucas. Ad hanc conferre videtur non tantum ſitus alpium noſtrarum valde diverſus, ſed & materies easdem componens: granitica, calcarea, arenaria, micacea.

2) PINETA ALPINA, quæ fruticoſa Pinus Pumilio conſtituit, ſub altiſſimis jugis & petris pronis alpium lateribus innaſcens, locum non paucis plantis alpinis concedunt. Ea in Septemtrionalibus & Septemtrionali-orientalibus montibus latiſſimas plagas occupant.

3) PRATA ALPINA ET SUBALPINA, indole ſoli pariter ac rupes diverſa, non quidem etiam aliis regni alpibus deſunt; numeroſiſſima tamen, ampliſſima & fertiliſſima in Septemtrionali-orientalibus occurrunt, præter Agroſtides, Airas, Poas, Feſtucas & Avenas numeroſas, plurimis aliis ſtirpibus uberrimum nutrimentum ſuggerentia.

4) STAGNA ALPINA, quæ non infrequentia in Tatræ abyſſis reperiuntur, aqua ſua puriſſima & frigidiſſima, quam arena, humus ſpongioſa aut Sphagnum radicibus conducit, circum margines ſuos non paucas alunt plantas, alibi fruſtra quærendas.

5) RUPES alpium, aliorumque montium pro varietate ſaxorum, eas conſtituentium, diverſiſſimas in rimis ſuis nutriunt ſtirpes. Calcareæ inter illas plantarum rariorum feraciſſimæ ſunt.

---

*) 36 orgyæ gallices faciunt 37 orgyas germanicas.

6) SYLVAE nunc quidem jam in detrimentum reipublicæ plerisque in locis rarescunt; in Banatu tamen ad limites Vallachiæ, in Aradiensi, Bihariensi, Szathmariensi, Marmarosiensi, Bereghiensi & nonnullis aliis Comitatibus adhuc quædam intactæ, alibi bene conservatæ reperiuntur, diversitate arborum, queis constant, ad Floræ diversitatem non parum conferentes. Pineta vastissima montes altiores circum septemtrionales & septemtrionali-orientales limites occupant, nec tamen etiam orientalibus, banaticis & occidentalibus desunt. Ea Pinus Cembra & Larix, jam rarescentes, inferius autem Pinus Abies & Picea constituit, Pino sylvestri demissiora loca tenente & fere cum aliis arboribus mixta. Fageta plerosque regni montes, ubicunque sitos, altiores quidem ex integro, demissiores vero in latere septemtrionali tegunt. Querceta in mitiore regione non tantum montium meridionalibus lateribus, atque collibus insident, sed & per planam regni partem extensa & dispersa sunt, diversissimo solo, etiam arenoso, contenta; imo Quercus pedunculata cum Fraxino excelsiore etiam humidis & subpaludosis locis innutritur, altissimas sylvas constituens. Alneta & Saliceta pro numero paludum pauciora sunt: præcipua ad Dravum & paludem Hanság videntur.

7) FRUTICETA. per colles vitiferos potissimum dispersa, nonnullas stirpes conservant, secus perituras.

8) CAMPI, pratis & pascuis dicati, in planitie inferiore in amplissimum æquor extensi, præter graminum magnam copiam numerosas enutriunt plantas, alibi non reperiendas.

9) ARENOSI CLIVI, quamquam non paucis in locis sterilem exhibeant glaream alibi tamen stirpes sibi proprias alunt, inter quas non paucæ raræ novæque sunt.

10) SALSAE PLAGAE, diversa salia gerentes, quæ nostratibus Székes föld ek dicuntur, colonis quidem ob sterilitatem invisæ, ast botanicis non ingratæ sunt: nam præter stirpes quaspiam maritimas etiam plures alias raras & hactenus incognitas alunt.

11) ARUNDINETA & CARICETA, circum paludes & lacus in utraque planitie creberrima & amplissima, plurimas plantas palustres fovent.

12) AQUAE, qualitatum & contentorum diversitate admodum variæ, suis non carent vegetabilibus, inter quæ nonnulla marina sunt.

b) PLANTAE RARIORES:

1) JAM ALIIS IN REGNIS REPERTAE:

Quas reliquæ Europæ provinciæ proferunt plantas, in sylvis, fruticetis, campis, pratis, cultis, ruderatis, paludibus & aquis obvias, & quas vicina Austria ad Floram europæam augendam contulit rariores stirpes, eas in Hungaria tantum non omnes provenire vix interest hoc loco meminisse; verum septemtrionales & australes, alpinas & maritimas atque marinas, sibiricas numerosas & africanas aliquot, imo nonnullas americanas intra regni hujus ambitum congestas esse, nec suspicari licuit. Istarum igitur aliquas hic commemorare refert.

EUROPAE SEPTEMTRIONALIS plantæ in Hungaria occurrentes sunt: Veronica longifolia & serpyllifolia; Iris spuria; Eriophorum vaginatum; Poa sudetica; Bromus litoreus; Lonicera Xylosteum; Rhamnus Frangula; Eryngium planum, Athamanta Libanotis; Angelica sylvestris; Pimpinella nigra & dissecta; Linum catharticum; Allium ursinum; Anthericum ossifragum; Convallariæ europeæ omnes; Epi-

lobium angustifo, um & latifolium; Daphne Mezereum; Ledum palustre; Arbutus Uva rsi; Pyrola rotundifolia, minor, & uniflora; Cucubalus Behen; Lychnis Viscaria & dioica; Spergula nodosa; Sorbus aucuparia; Mespilus Cotoneaster; Anemone Pulsatilla, pratensis & ranunculoides; Thalictrum angustifolium & flavum; Ranunculus Lingua & polyanthemos; Helleborus niger; Melampyra omnia; Lathræa squamaria; Pedicularis palustris & Sceptrum carolinum; Limosella aquatica; Draba nemoralis; Alyssum incanum; Lunaria rediviva; Cardamine amara; Sisymbrium Nasturtium, palustre & amphibium; Arabis thaliana; Sinapis nigra; Geranium sylvaticum & pratense; Genista germanica; Anthyllis Vulneraria; Orobus vernus & niger; Lathyrus palustris; Vicia cassubica; Scorzonera humilis; Apargia hispida; Hieracium paludosum; Hypochæris maculata; Serratula tinctoria; Carduus crispus & heterophyllus; Cnicus oleraceus; Inula salicina; Centaurea Scabiosa & Jacea; Satyrium viride; Cypripedium Calceolus; Sparganium erectum, ramosum, & natans; Empetrum nigrum; Holcus odoratus; Atriplex hastata.

EUROPAE AUSTRALIS (Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ) Corispermum hyssopifolium; Syringa vulgaris; Gratiola officinalis; Lycopus exaltatus; Salvia Sclarea & Aethiopis; Heleochloa schænoides *Hostii;* Gladiolus communis; Iris fœtidissima; Scirpus romanus, mucronatus & michelianus; Leersia oryzoides; Phleum nodosum, Milium paradoxum; Agrostis miliacea, Poa pilosa & Eragrostis; Cynosurus erucæformis & durus; Festuca serotina; Bromus mollis, sterilis & agrestis *Allioni;* Secale villosum; Holosteum umbellatum; Scabiosa integrifolia; Galium rubioides; Rubia tinctorum; Plantago altissima; Trapa natans; Ilex Aquifolium; Heliotropium europæum; Anchusa italica & tinctoria; Cynoglossum cheirifolium & omphalodes; Onosma echioides; Echium italicum; Anagallis latifolia; Convolvulus Cantabrica; Campanula bononiensis & graminifolia; Lonicera Caprifolium & nigra; Verbascum ferrugineum & Blattaria; Evonymus verrucosus; Illecebrum Paronychia; Chenopodium Botrys & ambrosioides atque Scoparia; Salsola Tragus; Bupleurum rotundifolium; Caucalis grandiflora & nodosa; Athamanta Mathioli; Peucedanum officinale; Ferula nodiflora; Laserpitium silaifolium, Siler & Archangelica; Oenanthe pimpinelloides; Seseli montanum & glaucum; Smyrnium perfoliatum; Anethum Fœniculum; Pimpinella magna & glauca; Viburnum Lantana; Staphylea pinnata; Narcissus poeticus; Allium flavum & senescens; Asphodelus ramosus; Anthericum ramosum; Hyacinthus comosus, racemosus & botryoides; Tribulus terrestris; Dianthus atrorubens & prolifer. Cucubalus viscosus; Arenaria fasciculata; Sedum sexangulare; Agrostema coronaria; Cerastium manticum; Agrimonia agrimonoides; Euphorbia falcata & exigua; Sorbus domestica; Mespilus germanica; Rosa pimpinellifolia; Cistus canus; Pæonia officinalis; Thalictrum fœtidum; Ranunculus nodiflorus; arvensis & falcatus; Satureja montana & rupestris; Nepeta nuda; Sideritis montana; Mentha gentilis; Lamium Orvala; Marrubium peregrinum; Thy-

mus patavinus; Melissa officinalis & Nepeta; Scutellaria peregrina & Columnæ; Euphrasia lutea; Scrophularia aquatica, scorodonia & canina; Digitalis ferruginea; Acanthus mollis & spinosus; Myagrum rugosum & perfoliatum, Bunias cochlearioides; Lepidium graminifolium; Alyssum minimum; Cardamine parviflora; Sisymbrium murale & monense; Sinapis alba; Erodium ciconium; Geranium macrorrhizum; Hibiscus trionum; Spartium radiatum; Cytisus Laburnum; Glycyrrhiza echinata & glabra; Coronilla Emerus & coronata; Trifolium strictum; Lotus siliquosus; Trigonella monspeliaca; Medicago orbiculata & muricata; Scorzonera hispanica; Lactuca scariola, virosa, saligna & perennis; Prenanthes viminea & purpurea; Apargia hastilis; Crepis pulchra; Carthamus lanatus; Chrysocoma Linosyris; Xeranthemum inapertum; Erigeron canadense; Aster Amellus; Inula Bifrons; Achilllea Ptarmica, magna & odorata; Buphthalmum aquaticum; Centaurea Crupina & Calcitrapa; Echinops Ritro; Orchis coriophora & ustulata; Ophrys arachnites; Serapias Lingua; Arum maculatum; Poterium Sanguisorba; Fagus Castanea; Momordica Elaterium; Tamus communis; Populus alba & nigra; Ruscus Hypoglossum; Andropogon Gryllus & Ischæmum; Vaillantia pedemontana; Fraxinus Ornus; Salvinia natans; Asplenium Ceterach; Adiantum nigrum.

ALPINAE & SUBALPINAE: Circæa alpina; Veronica aphylla, bellidioides, fruticulosa, saxatilis & alpina, Pinguicula alpina; Valeriana Tripteris; Crocus vernus; Eriophorum alpinum; Phleum alpinum; Agrostis & Aira alpina; Poa alpina, laxa & disticha; Festuca pumila & spadicea; Avena versicolor; Alchemilla alpina, Aretia alpina; Androsace villosa; Primula farinosa & minima atque longiflora; Cortusa Matthioli; Soldanella alpina; Campanula rhomboidea, barbata & alpina; Ribes alpinum; Viola biflora & grandiflora; Thesium alpinum; Swertia perennis; Gentiana lutea, pannonica, frigida, acaulis, verna & pumila; Laserpitium simplex; Angelica Archangelica; Aethusa Meum; Chærophyllum hirsutum; Imperatoria Ostruthium; Linum alpinum; Anthericum serotinum; Juncus trifidus, spadiceus, niveus & sudeticus; Rumex digynus & alpinus; Helonias borealis; Epilobium alpinum; Polygonum viviparum; Rhododendron ferrugineum; Arbutus alpina, Saxifraga Cotyledon, Aizoon, androsacea, cæsia, stellaris, nivalis, aspera, aizoides, autumnalis, rivularis, petræa, adscendens & cespitosa; Dianthus alpinus; Silene alpestris & acaulis; Cherleria sedoides; Sedum saxatile & atratum; Cerastium alpinum & latifolium; Geum montanum & reptans; Dryas octopetala; Aconitum Napellus, tauricum; Anemone alpina & narcissiflora, Atragene alpina; Ranunculus Thora, aconitifolius, rutæfolius, montanus; Gouani & alpestris; Trollius europæus; Ajuga alpina; Thymus alpinus; Bartsia alpina; Tozzia alpina; Pedicularis foliosa, incarnata, verticillata & flammea; Draba alpina; Arabis alpina, bellidifolia, nutans & hispida; Polygala amara; Phaca alpina; Sonchus alpiuus; Hieracium alpinum & chondrilloides; Hypochæris helvetica; Arctium Personata, Cnicus pigmæus; Cacalia alpina & albifrons;

Gnaphalium ſupinum; Erigeron alpinum & uniflorum; Tuſſilago alpina & cordifolia; Arnica montana; Doronicum Pardalianches & Bellidiaſtrum; Chryſanthemum atratum & alpinum; Achillea atrata; Filago Leontopodium; Satyrium nigrum; Carex paniculata, atrata, ferruginea; Betula nana; Pinus Cembra, pumilio & Larix; Salix herbacea, reticulata & repens; Rhodiola roſea, Lycopodium ſelaginoides & Selago; Acroſtichum Marantæ; Polypodium Lonchitis.

Inter plantas, quæ alpes inhabitare ſolent, in Hungaria non paucæ, quod merito mireris, occurrunt locis, ab alpina altitudine multum diſtantibus, in quibus eas nonnunquam cum ſtirpibus auſtralioris Europæ ſocietatem, alibi vix obſervandam, conſtituere videas. Huc pertinent: Asperula taurina; Primula Auricula; Phyteuma orbicularis & ſpicata; Viola montana; Aſtrantia major; Epilobium anguſtiſſimum; Mœhringia muscoſa; Saxifraga cuneifolia, rotundifolia, tridactilites; Aconitum Lycoctonum, ſeptemtrionale & Anthora, Stachys alpina; Peltaria alliacea; Geranium phæum; Hyoſeris fœtida; Arctium Perſonata; Centaurea montana; Satyrium viride; Veratrum album. Sed alpes Hungariæ viciſſim proferunt Rumicem ſcutatum; Dianthum barbatum; Pedicularem Sceptrum carolinum; Cochleariam officinalem, aliaque nonnulla vegetabilia, quæ aliis in regnis locis humilioribus proveniunt.

MARITIMAE ET MARINAE: Salicornia herbacea; Scirpus maritimus; Bromus litoreus; Hordeum maritimum; Lappago racemoſa; Plantago maritima & ſubulata; Potamogeton marinum; Samolus Valerandi; Glaux maritima; Chenopodium maritimum; Salſolæ ſativæ varietas; Salſola Kali; Apium graveolens; Rumex maritimus; Triglochin maritimum; Cochlearia officinalis; Aſter Tripolium; Chara hispida; Atriplex litoralis.

ASIATICAE, maxima parte SIBIRICAE: Coriſpermum hyſsopifolium; Veronica incana; Salvia Aethiopis & nutans; Crypſis aculeata, Agroſtis miliacea; Melica altiſſima; Cynoſurus erucæformis; Bromus criſtatus; Plantago maxima; Campanula ſibirica; Salſola hyſsopifolia & proſtrata, Peucedanum ſibiricum; Linum hirſutum; Allium ſibiricum; Hemerocallis flava; Gypſophila paniculata; Peganum Harmala; Reſeda mediterranea; Amygdalus nana; Spiræa chamædrifolia, crenata & ulmifolia; Clematis integrifolia; Ranunculus caſsubicus; Stachys lanata; Phlomis tuberoſa; Digitalis lanata; Crambe Tataria; Lepidium perfoliatum & craſſifolium; Alyſsum ſaxatile, minimum & tortuoſum; Cardamine parviflora; Hesperis matronalis ſibirica; Braſſica polymorpha; Sinapis orientalis; Geranium divaricatum; Vicia biennis; Aſtragalus piloſus, virgatus, contortuplicatus, albidus; Trifolium Melilot. cærulea; Tragopogon orientale; Chryſocoma villoſa; Artemiſia ſantonica & pontica; Buphthalmum ſpecioſum; Cineraria ſibirica; Ephedra monoſtachia; Holcus halepenſis; Acer tataricum.

AFRICANAE & AMERICANAE plantæ etiam aliquot obtigerunt Hungariæ: ut enim nihil dicamus de Salicornia herbacea, Circæa lutetiana; Panico glauco; Crure galli & ſanguinali, de Poa compreſſa, Lappagine racemoſa, Plantagine maritima, Ilice Aquifolio, Convolvulo Canta-

brica, Samolo Valerandi, Datura Stramonio, Nicotiana rustica, Chenopodio ambrosioide, Junco effuso, Rumice sanguineo, Oenothera bienni, Phytolacca decandra, Hibisco Trionum, quæ stirpes non tantum Hungariæ sed & aliis Europæ provinciis cum Africa aut America jam communes sunt: Solanum tamen nigrum patulum, in vallibus sylvaticis Matræ a nobis lectum; Tilia alba in pluribus sylvis Hungaricis obvia; Nymphæa Lotus, in calido rivo Pecze non procul Magno-Varadino a nobis detecta; & Chrysanthemum serotinum, aut certe planta ab hoc vix distinguenda, in inundatis Tibisci proveniens, hoc loco commemorari omnino merentur.

2) PLANTAE HUNGARIAE PROPRIAE.

Ex his & iis, quæ de physica Hungariæ indole protulimus, conjicere licet, regnum hoc non paucas etiam sibi proprias plantas producere, quarum aliquas post solertissimum *Clusium* immortalis *Linnæus in spec. plant. Ill. Jacquin* in variis suis operibus; *Cl. Professor Winterl in indice horti bot. pest.* (*); *Reverendissimi Clarissimi Professores Ludovicus Mitterpacher & Mathias Piller in itinere per Poseganam provinciam; Cel. Nicolaus Host in Synopsi plantarum Austriæ, & inter gramina austriaca recens edita; Cel. Haenke in Jacquini collectaneis austr.* nec non *Expertissimus M. D. Stephanus Lumnitzer in Flora Posoniensi* jam proposuerunt.

Quæ in laudatis his operibus continentur, & quæ præsenti volumine exhibentur, Hungariæ propria vegetabilia, ea recensere supervacaneum ducimus; quæ autem sequentibus voluminibus nota reddere cogitamus, ea hic nominare frustraneum foret. Illud tamen hoc loco meminisse juverit, nostro judicio stirpium incognitarum, in hoc regno adhuc delitescentium, numerum opinione majorem esse: nos certe ita persuasum habemus, divitias Floræ Hungaricæ nonnisi plurium industria, in multos annos continuata, exhaustuum iri. Etenim præter plantas cryptogamicas, quarum quidem plures jam legimus, sed aliis negotiis distenti & subsidiis destituti nondum satis examinavimus, adhuc plurimas alias reperiendas esse, existimamus; montium quippe septemtrionalium & septemtrionali-orientalium, inter quos posteriores plantarum rariorum sunt feracissimi, nonnisi paucos adcuratius pervestigavimus; orientales autem vix adtigimus; banaticorum altissimos, qui uberrimam messem pollicentur, nondum conscendimus; occidentales nequidem vidimus; & Transylvaniæ, Sclavoniæ atque Croatiæ majorem partem nec eminus noscimus.

Quamquam autem hæc ita sint; spes tamen non modica adfulget fore, ut intra paucorum annorum decursum numerosæ stirpes adhucdum delitescentes eruantur; etenim *Thomas Mauksch* Minister Ecclesiæ Nagy-Szalokiensis, & *Samuel Genersich M. D.* atque Physicus Leutsoviensis, Botanicæ cultores solertissimi, in Szepusienses; *Andreas Wolny*, Gymnasii Karloviczensis Director & Professor, sagax naturæ scrutator, & *Andreas Buday* M. D. atque Syrmii Physicus in Syrmienses plantas exquirendas sedulam pergunt impendere operam, quam hic, ut data quavis alia occasione, laudare nostrâ interest.

Nec silentio præterire possumus *Carolum Schütz* patrem, jam vivis ereptum, & *Joannem* filium ejusdem, quorum ille plerasque præsentis voluminis icones per hunc delineatas dexterrima manu æri incidit.

(*) Quos Cel. Ehrhart in Beyträgen zur Naturkunde. 7. B. describit, sunt eædem plantæ e submissis seminibus educatæ, quæ in illo indice continentur.

Tab. 1.

LACTUCA SAGITTATA.

Lactuca foliis ſinuato-dentatis; radicalibus ovato-oblongis, caulinis ſagittatis, lobis acuminatis.

RADIX biennis, carnoſa ſubſtantia duriuscula alba, tecta epidermide fusca, primo anno napulum pollicarem aut ſesqui-pollicarem, digiti auricularis craſſitie, fuſiformem ſimplicem aut & bifidum, rectum aut curvatum formans; altero vero, quo caulem protrudit, fibras præſertim e baſi, in fertiliore ſolo etiam e lateribus plures promens.

CAULIS ſolitarius, erectus, tri-quadripedalis, raro brevior, teres, calamum ſcriptorium craſſitie æquans, raro ſuperans, ſimplex, tantum ſuprema parte ramos floriferos in corymbum diſpoſitos proferens, totus nudus, rore cano detergibili tectus, hoc deterſo nitidus, omnino glaber.

FOLIA tenuia, tenera, nuda, glabra, ſubtus venoſa. Radicalia, quæ cum caulinis inferioribus verſus tempus floreſcentiæ arida evanescunt, ovato-oblonga, in petiolum decurrentia, ſinuato-dentata. Petiolis ſubtus obtuſe carinatis, ſupra foliorum margine utrinque decurrente canaliculatis. Caulina amplexicaulia, integra, verſus caulis ſummitatem ſucceſſive decrescentia; infima ovato-oblonga, in petiolum amplexicaulem, baſi utrinque laciniis aliquot dentatum attenuata; proxima ſinuato-dentata, haſtata, verſus baſin anguſtata, baſi utrinque lacinia acuta prominente; ſuperiora ſagittata, in acumen longum terminata, denticulata; ſumma integerrima tandem in ſquamas bracteales decrescentia.

FLORES in corymbo ſubfaſtigiato, ſpithamam latitudine æquante. Pedunculi teretes, florum centralium tam caulis quam ramorum calycibus breviores, reliqui iisdem longiores, ſquamis duabus tribusve minutis acutis baſi dilatatis & gibbis tecti.

CALYCES oblongi, ſubcylindrici: ſquamis purpureo marginatis & punctatis, extimis brevibus ſubovatis acutis, interioribus linearibus obtuſiusculis, intermediis apice appendiculo compreſſo purpureo auctis, ſub maturitate fructus omnibus reflexis pedunculos obtegentibus.

COROLLULAE duodecim-quatuordecim: tubulis pallidis calyces æquantibus ligulis ſubplicatis quinque dentatis, flavis, extimis communiter ſubtus, reliquis denticulis tantum purpuraſcentibus.

STAMINA filamentis capillaribus pallidis, antheris flavis, e tubulo prominentibus.

PISTILLUM germine oblongo, albo, ſtylo filiformi flavo; ſtigmatibus binis, e tubo antherarum prominentibus, flavis, recurvis.

SEMINA compreſſa, utrinque ſulcata, coſtis longitudinalibus ſcabra, nigra, apice attenuata in ſtipitem ſetaceum. Pappus piloſus, albus.

Tota planta, exceptis ſeminibus, glabra, pallide viridis, ſauciata ſuccum lacteum album amarum fundens.

Crescit in ſylvis ad Gödöllö & Nagy-Karoly. Floret Julio.

Accedit ſaltem foliorum forma ad L. Auguſtanam *Allion. Ped. t. 52. f.* 1. ſed differt facie; caule ſimplici, ramis corymboſis, foliis inferioribus verſus baſin anguſtatis; ſeminibus nigris; colore partium pallido; loco natali umbroſo fertili. L. Chaixii. *Villars delph. 3. p.* 154. *t.* 32. differt a noſtra planta: foliis radicalibus runcinato-lyratis, caulinis ſagittatis, argute dentatis, lobis truncatis dentatis, racemo terminali ſimplici duodecim-vigintifloro; calycibus brevioribus ſubovatis; radice annua.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus. } aucta.
c. Semen } aucta.
b. Receptaculum cum ſemine, nativa magnitudine.

Tab. 2.

ACHILLEA LINGULATA.

Achillea foliis lingulatis hirſutis inæqualiter ſerratis: radicalibus petiolatis, floribus corymboſis.

RADIX perennis, nigro-fusca, more congenerum horizontaliter repens, hinc inde caules & fasciculos foliorum, rudimenta caulium futurorum, proferens, & radiculas fibroſas fuscas ſub caulibus magis aggregatas demittens.

CAULES erecti, ſesqui-aut bipedales, calamum craſſitie prope æquantes, ſimplices, angulati, villoſi.

FOLIA integra, inæqualiter ſerrata, hirſuta. Radicalia & caulina inferiora baſi anguſtata integerrima, verſus apicem dilatatum crenata aut ſerrata; reliqua per totam longitudinem utrinque ſerrata; horum inferiora æqualis prope latitudinis, apice pariter rotundata, hinc linguæ-formia; ſuperiora verſus apicem obtuſum paulo anguſtiora; ſumma acutiuscula, ſæpe baſi utrinque dente majore inſtructa, adeoque ſubhaſtata. Dentes ſerraturæ foliorum integerrimi. Petioli nulli, ſed folia radicalia verſus baſin magis anguſtata quam reliqua, tamen utrinque ad baſin usque decurrentia.

FLORES magni in corymbum faſtigiatum, ampliusculum, ſæpe duos pollices diametro æquantem, diſpoſiti. Ramis pedunculisque angulatis hirſutis. Bracteis raris, linearibus, hirſutis, integerrimis.

CALYCES ovati hirſuti; ſquamis ovatis, obtuſis, dorſo linea eminente ſubcarinatis, margine fuscis.

COROLLULAE RADII novenæ, ſubtrilobæ, patentes, albæ. Discus prominulus corollulis pariter albis, ſed quæ eminus inſpectæ ab antheris prominentibus flavis flavescere videntur, tubulo autem luteo virescunt.

GERMINA lutea. Stylus filiformis pallidus. Stigmata obtuſa lutea.

SEMINA ovata, fusca. Paleæ receptaculi lanceolatæ, membranaceæ, apice fuscæ.

Crescit in alpibus orientalibus Hungariæ: in Szathmarienſi Rosály, Tranſylvanica Guttin, Marmaroſienſi Pop Iván. Floret ſub finem Julii.

Proxima eſt A. Herbarotæ; *Allion. Ped. t. 9. f. 3.* a qua tamen differt; caulibus ſesqui-aut bipedalibus angulatis, foliis obtuſis crenatis & ſerratis, radicalibus & caulinis inferioribus tantum baſi integerrimis, corymbo multifloro, calycibus ovatis, ſquamis obtuſis, corollulis radii novenis ſubtrilobis.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx cum disco absque radio, nativa magnitudine.
b. Flosculus hermaphroditus } aucti.
c. Flosculus fœmineus } aucti.

Tab. 3.

TILIA ALBA.

Tilia alba. *Foliis profunde cordatis ſubſinuatis dentatis ſubtus tomentoſis. Aiton. kew. 2. p. 230.*

Willd. Berlinische Baumz. p. 389.

Tilia tomentosa *foliis cordatis acutis serratis subtus tomentosis. Mönch Verz ausl. Bäume. p.* 36.

Tilia americana. *Du Roi Harbk. Baumz. ed.* 1. *pars II. p.* 467.

Arbor procera, cortice rimoso, junior epidermide cum transparente virore nigro-fusca & velut ab adhærentibus pulveribus luto obducta. Ramuli horni primum recurvi, pallide virentes, albo-tomentosi.

FOLIA ampla, plana, raro regulariter, plerumque oblique cordata, sæpe oblique truncata, inæqualiter arguteque serrata, rarius subangulata, nonnunquam acumine productiore terminata, juniora utrinque, seniora subtus tomentosa, supra vero subvillosa & profunde viridia, autumno tomentum fere exuentia. Petioli fere duos pollices longi, teretes, basi & sub foliis incrassati & incurvati, per folium in nervos quinque subtus eminentes divisi, tandem in venas plurimas dispersi.

FLORES cymosi cyma trifida. Pedunculus communis e latere superiore axillarum prodiens, folii medium aut etiam apicem attingens, propendens, teres, albo-tomentosus, stipatus. Bractea linguæformi, pallida, venosa, subtus subtomentosa subsessili. Pedunculi cymæ trifidi, tertio sæpius bifido aut simplici: pedicellis subarticulatis, supra articulum incrassatis & magis virentibus.

CALYCIS foliola ovato-oblonga obtusa concava mellifera, albida, extus albo-tomentosa.

PETALA sublinearia apice emarginata crenataque, pallide lutea, post florescentiam profundius colorata, cum calycis foliolis alternantia.

NECTARIA cum calycis foliolis situ eodem, receptaculo ad basin germinis inserta, crenata, apice integra nec emarginata, basi attenuata, utrinque versus basin stamina quatuor margine adnectentia, petalis minora & pallidiora.

STAMINA quinquaginta, petalis breviora. Filamenta alba. Antheræ flavæ, post deflorationem croceæ, binæ in singuli filamenti apice bi-dentato.

GERMEN subrotundum, albo tomentosum. Stylus teres, petalis longior, albidus. Stigmata quinque seu stigma quinquelobum.

FRUCTUS est capsula non dehiscens nisi sub germinatione, ergo potius nux, subrotunda aut ovata, cum brevi obtusoque acumine, subangulata, angulis & valvulis quinque, tomentosa, mono-rarius disperma, reliquis seminibus abortientibus & loculamentis obliteratis. Semen subrotundum, nigro-fuscum, hilo albido planiusculo cum prominentia in parte antica.

Crescit in Comitatu Tolnensi, Baranyensi, Syrmiensi, Biharienfi, Szathmariensi, inque Croatia & Banatu. Floret paulo serius quam reliquæ duæ species europææ. Florum odore has præcellit. Ab apibus magis frequentatur, quia singulum calycis foliolum guttam mellis fovet. Folia & teneros ramulos ab ovibus & bobus, relicto quovis alio pabulo, avidissime devorari vidimus, hinc a Vallachis in Banatu vaccis dantur in lactis augmentum. Semina adeo sunt oleosa, ut inter ungues pressa oleum fundant blandum, gratum.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx cum germine
b. Petalum
c. Nectarii foliolum
d. Stamen
} aucta

e. f. Capsulæ
g. Seminis pars convexa
h. Semen cum hilo
} nativa magnitudine.

Tab. 4.

LEPIDIUM CRASSIFOLIUM.

Lepidium foliis indivisis integerrimis: radicalibus petiolatis ovatis, caulinis sessilibus lanceolatis sagittatisque.

RADIX perennis, crassitie digiti minimi, subsimplex, inferne nimirum in paucos ramos divisa, extus fusca, intus alba, superne barbata fibris fuscis, quæ reliquiæ sunt vetustorum petiolorum.

CAULES ex eadem radice plures, ante florescentiam procumbentes, dein oblique erecti aut oblique ascendentes, rigidiusculi, spithamæi aut paulo altiores, angulati, læves & nudi, rore cano detergibili tecti, hoc deterso nitidi, superne paniculati, ramis simplicibus compositisque.

FOLIA integerrima, acutiuscula, crassa, rigida, rore cano obtecta. Radicalia petiolata, petiolis breviora, ovata, in petiolum decurrentia; caulina sessilia lanceolata, aut amplexicaulia sagittata: angulis obtusis; inferiora sæpe medio angustata, superiora decrescentia, summa, quæ ortum ramorum stipant, parva, lanceolata, sessilia.

FLORES more congenerum in racemis successive excrescentibus.

CALYCES patentes, foliolis ovatis, acutiusculis, concavis, margine albis.

PETALA patentia calyce duplo longiora, concava, integerrima, raro notabiliter emarginata, ovata, in unguem coarctata seu cochleariformia, alba.

STAMINA sex, duo remotiora breviora. Filamenta alba, germine breviora. Antheræ pallide luteæ.

PISTILLUM germine ovato, pallide viridi aut fusco-livido. Stylo brevi, pallido, persistente. Stigmate crassiusculo, flavescente.

SILICULA compressa, subrugosa, ovata, utrinque acuta; valvulis navicularibus carinatis, dissepimento lanceolato contrariis: loculis monospermis. Semina oblique ovata, utrinque sulcis inflexis notata, fusca.

Rami, pedunculi & calyces pilis brevibus patentibus adspersi, reliquæ partes glabræ, sapor acer congenerum unaque salsus.

Crescit in locis salsis siccis sterilissimis Comitatus Albensis solo instar lapidis duro, in quo præter novam Camphorosmæ speciem fere nullum aliud vegetabile crescit. Floret Junio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos
b. Calyx
c. Germen } aucta.
d. Semen
e. Silicula

Tab. 5.

SCABIOSA LONGIFOLIA.

Scabiosa corollulis quadrifidis radiantibus, foliis oblongis lanceolatis integerrimis, caule inferne glabro, superne piloso.

RADIX perennis, multiceps, fusca, intus alba.

CAULES ex eadem radice plures, sesquipedales, erecti, teretes, basi nudi, superne pilosi, uniflori aut triflori, rarius quinqueflori.

FOLIA lanceolata, elongata, integerrima, nec, niſi in planta luxuriante, ſubdenticulata, ſuperiora ſubpiloſa, reliqua nuda, radicalia in petiolum attenuata, caulina, baſi dilatata, ſubconnata. Petioli & rachis ſubtus carinata, ſupra canaliculata, in inferioribus foliis alba, in ſuperioribus rubro livida.

FLORES magni in pedunculis teretibus hirſutis, ſtrictis, plusquam ſpithamæis, imo non raro fere pedalibus.

CALYX corollæ ſubæqualis, pilis longis albis hirſutiſſimus, triplici ſquamarum ſerie compoſitus, ſquamis lanceolatis, plerumque rubro-lividis.

COROLLULAE radiantes, quadrifidæ, crenatæ, purpureæ, villoſæ.

FILAMENTA corollulis longiora, alba. Antheræ albæ, polline flavo.

STYLUS pallide rubellus.

PERIANTHIUM EXTERIUS ſeu corona ſeminum nigricans, interius viride, hirſutum, ſetis denis, baſi dilatatis compoſitum. Semen hirſutum. Receptaculum hirtum.

Crescit in Alpibus Marmarorienſibus Petroſa & Pop Iván. Floret Julio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Corollula radii } auctæ.
b. Corollula disci }

Tab. 6.

ALYSSUM MURALE.

Alyſſum punctato echinatum caulibus ſuffruticoſis ſuberectis, foliis obovato-cuneiformibus integerrimis, floribus corymboſis.

Lunaria argentea. *Allion. ped.* 1. *p.* 245. *t.* 54. *f.* 3?

RADIX lignoſa, pallide fusca, ramoſa, fibroſa.

CAULIS baſi fruteſcens, varie flexus & tortus, fuscus aut fuscò-ruber, mox ſupra baſin diviſus in plures alios, plusquam pedales, aut ſesquipedales, parte inferiore ſimiliter ſuffruticoſos tortuoſos ac coloratos, inde vero aſcendentes, ſubrectos, teretes, herbaceos, punctis eminentibus ſcabros, tectos ſetulis albis in ſtellulas diſpoſitis, indeque canos, ſimplices, vel ramulis brevibus ſterilibus valde folioſis baſi aut & per totam longitudinem inſtructos, farctos medulla friabili, pallide viridi.

FOLIA obovato-cuneiformia, obtuſiuscula (in culta planta plerumque obverſe lanceolata acutiuscula) ſubſeſſilia, patentia aut ſubrecurva, ſæpe oblique flexa, plerumque non nihil concava, integerrima, rigidiuscula, utrinque, denſiſſime autem ſubtus, ſtellulis ſetaceis tecta, hinc ſcabra & ſupra cana, ſubtus autem argenteo-alba, in planta culta minus quam in ſpontanea.

FLORES minuti in corymbo decompoſito, faſtigiato: ramis inferioribus ſcilicet longioribus folioſis diviſis in pedunculos, qui in fructu in breves racemos abeunt; reliquis ſimplicibus brevioribus.

CALYCIS foliola patentia, ovata, concava, viridi-flaveſcentia, margine pallide flava, ſubrugoſa, ſetulis minutiſſimis tecta.

PETALA flava, ungue calycis fere longitudine; lamina ovata concava integra vel emarginata.

STAMINA duo exteriora, foliolo calycis, cujus cavo continentur, breviora, reliqua calyce paulo longiora. Filamenta alba, quatuor utrinque aucta membranula filamentis breviore adnata emarginata aut in dentem deſinente, hinc latiore, il-

linc angustiore; bina exteriora e basi dentem promentia membranaceum, acutum, liberum, filamenta longitudine æquantem aut superantem. Membranulæ hæ omnes, e basi filamentorum enatæ ante & sub tempus florescentiæ germini applicantur, hoc penitus obtegentes, dein recedunt caducæ cum filamentis, petalis atque calycibus. Antheræ flavæ, cordatæ; apice parum extrorsum curvatæ.

GERMEN tomentosum, aut potius, quale per lentem inspectum apparet, stellulis pilorum minutissimis tectum, hinc viridi-canum. Stylus cum stigmate flavescens.

SILICULA compressa, ovato-subrotunda, stellulis setularum albarum nitidarum tecta. Semen in utroque loculamento unicum, compressum, fuscum, membranula pallidiore supra emarginata, hinc latiore marginatum. Dissepimentum membranaceum persistens cum stylo silicula breviore.

Crescit in muris vetustæ arcis Devæ in Transylvania atque in rupibus apricis vicini Banatus. Floret a fine Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos. b. Petalum. c. Stamen exterius. d. Stamen interius. e. Germen.	aucta.	f. Silicula matura. g. Semen. h. Dissepimentum.	naturali magnitudine.

Tab. 7.

SYMPHYTUM CORDATUM.

Symphytum *foliis cordatis, acuminatis, integerrimis, basi æqualibus, petiolatis. Willd. in act. soc. ber. tom. 2. p.* 120.

RADIX perennis, more Symphyti tuberosi repens, hic caulem, ibi folia bina aut terna, e quorum medio anno proximo caulis proditurus est, proferens, calamum crassitie superans, subcarnosa, extus nigro-fusca, intus alba.

CAULIS solitarius, simplex, erectus, fere pedalis, subangulatus, hispidus.

FOLIA integerrima, acuminata, venosa, utrinque setulis brevibus hispida: radicalia longissime petiolata, petiolis folia superantibus canaliculatis hispidis, lato-cordata, basi profunde excisa & intra excisionem parumper in petiolum protracta; lobis rotundatis, versus apicem valde acuminatum subito angustata; caulina inferiora duo opposita, breviter petiolata, petiolis canaliculatis amplexantibus hispidis, alterum cordatum, alterum sæpe ovatum in petiolum attenuatum; summa sessilia ovato-lanceolata alterna, rarius opposita.

FLORES in racemis brevibus bifidis secundis recurvis. Pedunculis brevibus hispidis. Calyx profunde quinque-partitus, setulis brevibus hispidus, erectus, persistens. Corolla tubulosa, parum ventricosa, luteo-alba, pubescens, laciniis obtusis, recurvis; radiis faucis subulatis colore corollæ.

FILAMENTA albida. Antheræ pallide luteæ.

GERMINA ovata, apice acuto conniventia. Stylus filiformis corolla multo longior.

Crescit in sylvis acerosis Comitatus Bihariensis pone Rézbányam sub rupe Muntschel, & in Transylvania non procul Szalathna. Floret Majo.

Tab. 8.

SILENE LONGIFLORA.

Silene *petalis bifidis, floribus paniculatis erectis, pedunculis oppofitis bractea longioribus, calycibus longiffimis glabris. Willd. Sp. Plant. T. II. p.* 696.

Silene longiflora *radice perenni, foliis lanceolato-linearibus glabris, caulibus paniculatis glabris, pedunculis calyce brevioribus, calyce fubclavato glabro bafi excifo, petalis bifidis, capfula thecaphoro breviore. Ehrh. Beitr. 7. p.* 144.

Silene juncea *petalis bipartitis integris, laciniis divaricatis, fructibus oppofitis, clavatis, erectis. Roth. Catalect.* 1. *p.* 54.

RADIX perennis, pallide fusca, fimplex, profunde defcendens, inferne tandem in ramulos fibrasque dehiscens, locis autem duris lapidofis mox infra terræ fuperficiem in ramos divifa, vetuftior fuperne in cervices plures divergens, folia plurima fæpe in caespitem congefta & plures etiam caules præferens.

CAULES fesqui-aut tripedales, erecti aut debilitate declinati vel afcendentes, bafi purpurafcentes feu rubro-lividi, fæpe toti fimiliter colorati, læves, nudi, nodis 8--10 infra flores diftincti, totidemque paribus foliorum veftiti.

FOLIA laevia, raris venis diftincta, nuda tantum bafi, ubi connafcuntur ciliata, fubcaniculata; radicalia & caulina inferiora obverfe lanceolata in petiolum attenuata, intermediis caulinis longiora; fuperiora lineari-lanceolata intermediis breviora.

FLORES in racemo laxo communiter fimpliciffimo, pedunculis fcilicet lateralibus folitariis unifloris oppofitis, dichotomia unica caulem terminante, ante anthefin erecti, fub hac patentes aut fubnatantes.

CALYCES longi, fub florefcentia cylindrici, dein clavati, pallide virentes aut, quod frequens, livide purpurafcentes, decemftriati, glabri, læves, reticulato-venofi venis raris obfcuris feu lividis: dentibus feu laciniis, in quas fuperne finduntur, acutis, latere membranaceis fubciliatis.

PETALA ungue calycem æquante, pallide virente; lamina profunde bifida lobis obtufis integerrimis, fuperne cum coronula candida, fubtus plumbea, nonnunquam livido-rubra vel ex viridi flava, interdiu, ut ante florefcentiam, involuta.

FILAMENTA alba, calyce paulo longiora. Antheræ virides, polline luteo.

STYLI albi. Stigmata flavefcentia. Germen ovato-oblongum cum ftaminibus receptaculo longo infidens, quod, dum poft florefcentiam intumescit, fructum clavatum reddit.

CAPSULA pallide fusca, e calyce vix prominens, fubtriangularis angulis rotundatis. Semina fusca, angulata.

Crescit in montibus apricis Budæ, ad Budaörs, Békás-Megyer, & Vaczii, potiffimum inter vineas. Floret ab Augufto in Octobrem.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum cum ftamine naturali magnitudine.
b. Piftillum }
c. Capfula } aucta.
d. Semen }

Tab. 9.

VINCA HERBACEA.

Vinca caulibus herbaceis procumbentibus, foliis oblongo-lanceolatis, edentulis, calycibus ciliatis.

RADIX perennis, flexuosa, tuberculis quibusdam, quæ sunt gemmæ pro caulibus futuri anni, superne nodosa, pallide fusca, flexuosa, fragilis, lateraliter & basi ramos filiformes, flexuosos, pallidiores in fibras tandem divisos emittens.

CAULES herbacei procumbentes, in solo arenoso prostrati, linea recta ad $1\frac{1}{2}-2$ pedes protendendi, nec nisi in graminosis a recta directione deflectendi atque apice erigendi, iidem floriferi & radicantes, (nec ut in V. majore & minore florentes erecti, non florentes procumbentes) simplicissimi, raro ramosi: ramis oppositis, altero breviore, nudi, laeves, nitidi, & velut atomis quibusdam sub epidermide adspersi, non raro purpurascentes, subquadranguli, angulis a petiolorum margine utrinque decurrentibus, lateribus duobus majoribus convexis, minoribus subcanaliculatis.

FOLIA subsessilia, opposita obtusa, supra obscure viridia, nitida, subtus pallidiora, utrinque nuda, marginibus tamen subrevolutis ciliata setulis brevissimis rigidiusculis, infima nonnunquam subrotunda, proxima ovata, oblongo-ovata, tandem lanceolata, omnia hyeme emorientia.

FLORES quatuor quinqe in eodem caule, sustentati pedunculis erectis, axillaribus, raro oppositis, folia æquantibus aut superantibus, teretibus aut subcompressis, post florescentiam recurvandis.

CALYX perianthium quinque partitum, erectum, persistens, laciniis acutis subciliatis basi utrinque glandula dentatis.

COROLLA congenerum, violaceo-cærulea, nonnunquam candida, tubi parte angustiore sulcis quinque profundioribus insculpta, fauce hirsuta, pilis albis clausa.

FILAMENTA, ubi corollæ adnascuntur, hirsuta, hinc prominentia glabra albida, versus antheras dilatata. Antheræ luteæ, extus versus apicem hirsutæ medio utrinque lamina membranacea auctæ.

GERMINA duo ovata, interjecta utrinque glandula mellifera ovata viridi-lutea. Styli albi. Stigma hirsutum.

FOLLICULI bini, subcylindrici, medio non nunquam angustati, subangulati, versus apicem tenuiores, alter sæpe abortiens.

SEMINA oblonga, hinc convexa, inde fovea longitudinali excavata.

Crescit in montibus & clivis apricis arenosis & calcareis Budæ, Pestini, nec non in monticulis calcareis Comitatus Biharienſis. Floret Aprili & Majo.

EXPLICATIO TABULAE.

b. Corolla cum staminibus longitudinaliter dissecta
e. Frustulum ramuli cum pedunculo folliculifero } naturali magnitudine.

a. Calyx.
c. Stamina.
d. Pistillum. } aucta.

Tab. 10.

RANUNCULUS CRENATUS.

Ranunculus foliis cordato-ſubrotundis, integris, crenatis, caule unifloro, calyce erecto, petalis apice crenatis.

RADIX perennis, conſtans fibris paucis albidis, e fusca caulis baſi emergentibus.

CAULIS ſolitarius, erectus, pollicaris aut ſesquipollicaris, duos pollices raro æquans, uniflorus, glaber, teres cum linea excavata utrinque, uno aut duobus foliis linearibus baſi utrinque appendiculo amplexantibus inſtructus.

FOLIA radicalia petiolata, ſubrotundo-cordata, toto margine, excepta baſi æqualiter inciſo-lobata, ſeu groſſe crenata: inciſurarum angulis cartilagineis albis; lobulorum apicibus circello nigro-fusco terminatis. Petioli baſi dilatati, albi.

CALYX petalis contiguus, nec reflexus: foliolis ovato-oblongis, obtuſis, nonnunquam emarginatis, pallide viridibus.

PETALA obovata, obtuſa, apice crenata, alba, unguibus brevibus, poro mellifero, nec ſquamula, inſtructis.

STAMINA circiter viginti, germine in aggregato breviora. Filamentis albis: Antheris flavis, didymis, ſubrecurvis.

GERMINA in capitulum ſubrotundum collecta, compreſſa, ovata, ſtylo ſtigmateque recurvato hamata.

Crescit circum perpetuas nives in vallibus alpis Marmaroſienſis, Petroſæ dictæ, adeo copioſus, ut ſolum madidum omne contegat.

Floret ſub initium Auguſti.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum
b. Foliolum calycis latius, quale nonnunquam adeſt
c. Foliolum calycis forma conſueta
d. Partes genitales
} aucta.

Tab. 11.

CARDUUS RADIATUS.

Carduus foliis inferioribus profunde pinnatifidis: laciniis lanceolatis, extima ovata; ſuperioribus ſeſſilibus, cauleque inermibus.

Carduus novus. *Ind. Hort. Peſt. fig.* 9.

RADIX perennis, in filiformes ramos diviſa, fusca.

CAULIS ſolitarius, erectus, ſesquipedalis, angulatus, ſetis brevibus albis adſperſus, hinc asper, baſi purpuraſcens & ſimplex, ſupra medium diviſus in ramos axillares, alternos, erectos palmares aut ſpithamaeos rigidos angulatos ſtriatosque.

FOLIA inermia, plana, utrinque, præſertim ad margines ſetulis albis breviſſimis ſubaspera; radicalia & caulina inferiora petiolata, profunde pinnatifida: laciniis lanceolatis acutis integerrimis, extima ovata latiore brevioreque ſinuato-dentata; ſinubus inter laterales lacinias intercedentibus rotundatis; ſuperiora ſeſſilia, baſi ſubpinnata, cæterum pinnatifida, ſinubus laciniisque ſimilibus, ſed extima pariter lanceolata; ramea lanceolata, integerrima, & ſæpe ad florum baſin inſidentia bractearum vices gerunt. Petioli ſubtus carinati, ſupra plani, baſi dilatata & canaliculata, ſemiamplexicaules.

FLORES folitarii in ramis in pedunculum terminatis, in planta vegetiore corymbum rarum conftituentibus.

CALYCES ovati: fquamis ovatis, nudis, fpinula fub-inermi fusca patente terminatis, interioribus lanceolato linearibus, exteriores multum excedentibus, fuscis, membranaceis omnino inermibus.

COROLLULAE violaceo-rubræ, quinquefidæ: laciniis æqualibus; tubo infra flexuram tenuiore albo.

STAMINA corollulis breviora. Filamentis albis. Antheris fuscis.

PISTILLUM germine oblongo, albo, ftylo corollulis longiore, ftigmateque purpureo, bifido.

SEMEN fubcompreffum, ovato-oblongum, nitidum, fuscum, pappo pilofo, albo coronatum.

RECEPTACULUM albo-pilofum.

Crescit in montibus calcareis apricis ad Budam, Inotam, Palotam (in comitatu Veszprimienfi) Quinque Ecclefias, & Harsány.

Floret Junio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus } aucta.
b. Semen pappo coronatum }

Tab. 12.

SCABIOSA BANATICA.

Scabiofa corollulis quinquefidis radiantibus; foliis radicalibus lyratis, caulinis fubbipinnatis, calycibus discum æquantibus.

RADIX biennis, ramofa fibrofaque, pallide fusca.

CAULIS erectus, bi-quadripedalis, bafi & ad genicula pilis albis reverfis adfperfus, cæterum nudus, rore cano tectus, eoque deterfo nitidus, fubtetragonus, cruciatim ramofus, tandem, ut rami, dichotomus, dichotomia primaria regulari; reliquis irregularibus, altero fcilicet ramo breviore.

FOLIA radicalia molliter pilofa, lyrata: foliolis alternis petiolum fubtus carinatum fupra canaliculatum usque ad bafin obfidentibus, inferioribus rarioribus minoribus fub-linearibus integerrimis, exterioribus obovatis, incifo-lobatis, lobis obtufis; caulina fubbipinnata: foliolis nempe profundiffime pinnatifidis, laciniis lineari-lanceolatis, pilo longiore albo terminatis; fumma fimpliciter pinnata: foliolis fimilibus, infimis ftipularum vicem obeuntibus falcatis, extimo duplo longiore latioreque fæpe undato. Petioli caulini bafi dilatata connati, nonnunquam purpurafcentes, ibidemque ciliati.

FLORES erecti, convexi, in pedunculis pedalibus & femipedalibus, teretibus, adfperfis pilis albis, reverfis, fcabritiem inducentibus.

CALYX discum, non raro ipfum radium corollæ æquans, conftans foliolis duodecim-quatuordecim inæqualibus, lineari-fubulatis, fcabris, in medio extus linea eminente fulcata notatis, fubciliatis, fetula terminatis.

COROLLULAE utrinque villofæ, pallide purpureæ, radiantes, quinquefidæ: lobis inæqualibus obtufis.

STAMINA corollulis longiora, filamentis bafi albis villofisque & antheris pallide rubellis.

PISTILLUM germine fulcato, albo-pilofo, ftylo corollulis primum breviore, poft florefcentiam longiore, bafi albo, cæterum, ut ftigma, rubello nudoque.

SEMEN ut germen, octo-fulcatum, coftis albo-pilofum, coronula membranacea plicata pallida, & calyculo quinquefeto, triplo longiore, nudo nigro-fusco coronatum.

RECEPTACULUM columnare. Paleæ lineari-fubulatæ, feminibus paulo longiores, verfus apicem fubciliatæ, pilo longiore terminatæ.

Crescit in faxofis Banatus ad Csiklovam. Floret Julio.

Structura partium valde affinis eft S. ochroleucæ; fed fæpius fata conftanter diverfam fe exhibuit: foliis caulinis fubbipinnatis; calycibus corollas fubæquantibus; corollis convexis rubellis; corollulis intus villofis.

Tab. 13.

SCABIOSA CORNICULATA.

Scabiofa corollulis quadrifidis æqualibus; calycem fquamis obtufis; feminum angulis in cornicula exeuntibus.

RADIX perennis, ramofa, altero anno plerumque caulem unicum, poft hac, in plures cervices divifa, plures proferens, extus fusca, intus alba.

CAULES erecti, bi-tripedales, tetragoni, bafi hirfuti pilis albis reverfis, fuperiora verfus rarioribus, tandem deficientibus: ramis cruciatim oppofitis tetragonis nudis.

FOLIA pinnata: foliolis decurrentibus, extimis confluentibus, inferiorum obovatis petiolisque pilofis, fuperiorum lanceolatis acutis, petiolisque nudis, omnibus integerrimis, nec nifi raro uno alterove dente hinc aut utrinque fubferratis.

FLORES erecti in pedunculis plusquam pedalibus, tetragonis, nudis, verfus florem plerumque purpurafcentibus, in medio nonnunquam per bractearum feu rudimenta foliorum gerentibus.

CALYX corollæ brevior imbricatus, fquamis ovatis, fubvillofis, fubciliatis; exterioribus obtufis, interioribus longioribus acutis, framineo-flavis cum tinctu rubello.

COROLLA hemisphærica: corollulis æqualibus, pallide flavefcentibus, extus totis albo-villofis, quadrifidis lobis rotundatis.

STAMINA corollulis longiora: filamentis albis; antheris flavo-purpurafcentibus.

PISTILLUM germine tetraedro, albo-villofo, quatuor corniculis angularibus, totidemque interjectis denticulis minoribus coronato; calyculo marginibus elevatis albo hirfuto; ftylo filiformi ftaminibus tandem longiore, pallido; ftigmate rubello.

SEMINA nigro-fusca, germini fimilia, inter binos angulos ftriis duabus notata.

RECEPTACULUM breve, paleis lanceolatis, acutis, rigidulis, pungentibus, erectis, ciliatis. Flores impuberes & femina excedentibus tectum.

Crescit in locis montofis apricis Banatus & vicinæ Tranfylvaniæ ad Dobram & Devam. Floret a fine Julii ad finem Septembris.

Primo intuitu adeo fimilis eft S. leucanthæ, ut a nonnullis Botanices gnaris viris, pro eadem habita fit; hinc discrimina utriusque affignanda effe putavimus.

Differt nempe planta noftra a S. leucantha. 1) caulibus tetragonis, bafi hirfutis, pilis reverfis; 2) foliolis fubintegerrimis obovatis, 3) feminum angulis in cornicula exeuntibus; 4) paleis femina fuperantibus.

Etiam ad S. uftulatam *Thunb. prod.* 29. plantam capenfem, hanc noftram accedere afferunt, qui utramque viderunt; fed differt: calycum fquamis obtufis; foliolis laciniisque foliorum fubintegerrimis, & fine dubio pluribus aliis notis, per illos affignandis, quibus utramque comparare licebit.

Scabiofæ corniculatæ partes.
a. Squama calycis exterior
b. Palea
c. Flosculus cum germine
d. Semen } aucta.
e. Fructus totus nativa magnitudine

Scabiofæ leucanthæ partes.
α. Squama calycis exterior
β. Palea
γ. Flosculus cum germine
δ. Semen } aucta.
ε. Fructus totus nativa magnitudine.

Tab. 14.

PHYTEUMA CANESCENS.

Phyteuma foliis feffilibus, inferioribus obovatis ferratis, fuperioribus lanceolatis integerrimis; floribus axillaribus racemofis.

RADIX perennis, ramofa fibrofaque, pallide fusca, fuperne in cervices plures fub terra divergentes, gemmis albis pro caulibus futuri anni obfeffas, divifa.

CAULES ex eadem radice communiter plures, calamum craffitie fere æquantes, in fterili folo pedales, adfcendentes, rarius erecti, in fertili bipedales, procumbentes, tantum verfus flores adfcendentes, fubangulati, plerumque livido-purpurafcentes, fubflorefcentia a lapfis foliis bafi nudi tuberculatique, fupra hanc denfe foliofi, fæpe fimpliciffimi.

FOLIA fparfa, patula, difformia: radicalia, & infima caulina obovata vel obovato-cuneiformia in petiolum adtenuata, crenata crenis denticulo connivente inftructis, obtufa vel emarginata; proxima, ut reliqua, feffilia, obovata vel ovata, ferrata, acutiuscula, apice fubrecurvo fusco terminata; fumma ovato-lanceolata vel lanceolata integerrima.

FLORES axillares, folitarii, breviter pedunculati, in racemo fimplici vel compofito, palmari, fpithamæo vel longiore, nonnunquam fecundo: racemulis lateralibus brevibus, pedunculisque denfe foliofis feu bracteatis.

CALYX ovatus, decemangulatus totidemque fulcis exaratus: angulis plerumque obfcure purpurafcentibus; laciniis patulis, corolla multo brevioribus, lanceolatis, obtufiusculis feu craffiusculo apice terminatis.

COROLLAE violaceæ, quinquepartitæ: laciniis bafi tantum parum connexis, linearibus, fubrecurvis, apice craffiusculo plerumque viridefcentibus.

STAMINA filamentis albis, bafi dilatata in tegmen pentagonum conniventibus, apice patulis; antheris linearibus, erectis, pallide luteo-fuscefcentibus.

PISTILLUM germinibus calycis fundo conclufis, ope filorum adnexis; ftylo recto violaceo cum ftigmate craffiore, trifido, patulo, obfcurius colorato, ftamina excedente, petalis breviore.

CAPSULA calycis fundo, quo conftituitur, fimilis, trilocularis, tribus foraminibus lateralibus oblongis dehiscens.

SEMINA oblonga, compreſſa, dorſo margine elevato carinata, fusca, apice & baſi nigricantia.

Caulis, folia, & radix lactescunt ſucco ochroleuco, viscido, amaro; & tota planta, nequidem corollis, filamentis & ſtylo atque ſtigmatibus exceptis, denſo brevique villo tecta eſt, indeque canescit; imo corolla etiam intus villis, ſed rarioribus, adſperſa cernitur.

Crescit in montibus apricis ad Budam, Veterobudam, Budaörs, Viſſegrad, Csákvár, Harsány, & Devam in Tranſylvania. Flores diverſo tempore promit a medio Julio in Octobrem usque.

A Ph. amplexicauli *Willd. Sp. pl.* cui affinis, differt, caulibus ſubangulatis pubeſcentibus, foliis ſeſſilibus ovatis ſimpliciter crenatis, aut ſerratis pubeſcentibus; floribus racemoſis ſolitariis.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Germen cum calyce & ſtylo.
b. Stamen.
c. Capſula.
Semen.
} aucta.

Tab. 15.

NYMPHAEA LOTUS.

Nymphæa *foliis cordatis dentatis. Sp. pl.* 729. *fl. Zeyl.* 194. *Haſſelqu. it.* 471.

Nymphæa *foliis amplioribus profunde crenatis ſubtus arcolatis. Brown. jam.* 343.

Nymphæa indica *flore candido, folio in ambitu ſerrato. Sloan. jam.* 120. *hiſt.* 1. *p.* 252.

Lotus ægyptiacus. *Alp. Aegyt.* 103. *exot.* 214. *t.* 213. 216. 218. 220. 222. 226. *Ambel. Rheed. mal.* 11. *p.* 51. *t.* 26.

RADIX conſtans fasciculo radicum longarum albarum filiformium ſeu cylindricarum diverſæ craſſitiei: tenuioribus culmum Tritici hyberni æquantibus vel ſuperantibus, hinc inde fibras capillares emittentibus atque in tales etiam in fine dehiscentibus; craſſioribus autem calamum ſuperantibus, reptantibus, fasciculos foliorum & radicum in diverſa diſtantia promentibus; utrisque per totam longitudinem, tantum centro ſolido excepto, tubuloſis adeo, ut transverſim abſciſſæ veluti favoſæ adpareant, tubulis tamen in varia diſtantia reticulo fibrarum interceptis.

PETIOLI teretes, calamum craſſitie ſuperantes, pro varia aquæ profunditate ab uno ad quinque pedes longi, baſi albi, ſupra hanc rubelli, tum virides & maculis punctisque livido-purpureis adſperſi, intus albi, tubis binis majoribus, in medio juxta ſe invicem poſitis, plurimisque minoribus pervii, copioſi e ſingulo radicum fasciculo prodeuntes.

FOLIA ſuborbiculata, majora diametro longitudinali pedali, ſesquipedali, aut etiam longiore, transverſali paulo breviore, peltata, baſi fiſſa lobis poſtice parum diſtantibus in acumen terminatis, inæqualiter ſinuato-dentata, dentibus apice nigrescentibus; ſupra nitida, laevia, complanato-venoſa, per totam longitudinem linea recta diviſa, in medio ſupra inſertionem petioli in prominentiam oblongam elevata; ſubtus obſcure livido-purpuraſcentia, nervoſo-venoſa: nervis valde eminentibus, pallide viridibus, radiatim exeuntibus, in venas reticulatas usque ad marginem expanſas diſtributis.

FLORES magni, Nymphææ albæ, plurimi ex eadem radice, in pedunculis inter petiolos prodeuntibus, longitudine forma & colore ſimilibus, ſed craſſioribus, digitum auricularem prope æquantibus, & interna etiam ſtructura diverſis, utpote qui abſciſſi tubos ſenos majores & plures minores extra hos poſitos exhibent.

CALYX tetraphyllus: foliolis concavis, oblongo-ovatis, obtuſiuſculis; intus candidis, extus viridibus, nervoſis: nervis novenis pallidioribus vix prominulis.

COROLLA petalis vicenis, in tres ſeries diſpoſitis: extimis quatuor, inter foliola calycina intercedentibus, longitudine & forma hæc æmulantibus, ſed anguſtioribus intus candidis, extus purpuraſcentibus cum admixto quopiam virore, nervis tamen quinis marginibusque albis; intermediis octonis, ovato-lanceolatis, candidis, dorſo rubellis, nervos quinos vix viſibiles ſubdiaphanos exhibentibus, longitudine calycem fere æquantibus; intimis totidem, multo minoribus, lanceolatis, omnino candidis cum ſtriis ternis ſubdiaphanis vix viſibilibus. Petala extima videntur ad calycem referenda; ut adeo calyx duplex, uterque tetraphyllus, & corolla duplex, utraque octopetala ſit.

STAMINA ſeptuaginta ad octuaginta multiplici ſerie germini adnata: filamentis lanceolatis, baſi albis, verſus apicem obtuſiuſculum flaveſcentibus; antheris interiori filamentorum lateri adnatis, in binas eminentias lineares ab ſe invicem diſcretas & ſulco longitudinali notatas diviſis.

PISTILLI germen hemisphæricum, intus tot loculamentis, pultem flaveſcentem continentibus diſtinctum, quot ſunt radii ſtigmatis. Stigma concavum, in centro tuberculum convexum exhibens, margine radios 24—28 incurvos obtuſos flavos exſerens.

Fructum maturum non vidimus. Tubera vero, quibus planta mire valdeque multiplicatur, copioſa reperimus. Sunt hæc ſphærica aut ovata, nucem moſchatam aut ovum æquantia, extus nigricantia variisque eminentiis inæqualia, intus carne dura, ſolida, alba, compoſita, germinibus plurimarum plantarum foeta, queis ſequenti modo multiplicatur ſtirps iſthæc: prodeunt nempe inter eminentias illorum fila quæpiam alba, quæ in modica diſtantia fasciculum paucorum foliorum ſucceſſive multiplicandorum, & radices albas filiformes illis ſubjectas, nec non ſtolones plantam eadem ratione ultra propagantes promunt, ut adeo, ſi rerum adjuncta faveant, innumeræ ſtirpes ex unico tubere intra annum proferantur. Folia, quæ ſi progignuntur, ſunt integerrima, valde tenuia teneraque, ſupra livido-viridia, ſubtus livido-purpuraſcentia, utroque margine primum involuta, ſucceſſive explicanda: juniora valde parva, minime peltata, verum poſtice usque ad petiolum partita, lobis divaricatis apiceque obtuſis triangulari-ſagittata; adultiora ovato-ſagittata disco latiore, lobis poſticis approximatis; majora tandem ſagittato-ovata, apice rotundata, lobis poſticis conniventibus & modico ſpatio connatis ſubpeltata, & marginibus ſubſinuatis ſubdentata.

Creſcit in rivo calido Pecze non procul Magno Varadino. Non paucæ plantæ prope ipſas ſcaturigines ſupra thermas, quas episcopales vocant, laete proveniunt, ubi aqua menſe Aprili 28 gradibus ſcalæ Reaumur, lutum autem 25 calere deprehendebatur. Plurimæ vero naſcuntur medio loco inter dictas thermas & pagum Pecze Szent Márton, ubi aqua lentius fluit, & 19 gradibus tepet; infra hunc pagum ſucceſſive deficiunt. Incipit florere medio Majo, in loco calidiore autem ſupra thermas ſub finem Aprilis.

Tubera in Africa cedunt in cibum hominibus; in rivo Pecze autem a porcis magna cum aviditate devorantur. Poſſent ea ſine dubio in calidis Hungariæ & Croatiæ, aquis, quæ in quibusdam locis magna ſtagna formant, in oeconomiæ commodum copioſa produci; nam aliquot eorum, quæ adferri curavimus, in aquam calidam ad ther-

mas cæſareas Budæ injecta, numeroſas plantas protulerunt, reptantibus ſuis ſtolonibus longe lateque diffuſas.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum intimum
b. Stamen extimum
c. Stamen intimum
d. Germen
e. Tuber germinans
fff. Plantulæ, quales tempore floreſcentiæ reperiuntur } nativa magnitudine.
g. Pedunculus
h. Petiolus
i. Radix } abſciſſa.

Tab. 16.

CINERARIA SIBIRICA.

Cineraria *racemo ſimplici, foliis cordatis obtuſis denticulatis lævibus, caule ſimpliciſſimo monophyllo. Sp. pl. p.* 1242. *Mant.* 472.

Jacobæaſtrum *cacaliae folio. Amm. ruth.* 221. *t.* 24.

Jacobæa *orientalis, cacaliæ folio. Tournef. cor.* 37.

Solidago *foliis cordatis ſubrotundis dentatis petiolatis. Gmel. ſib.* 2. *p.* 269.

RADIX perennis, radiculis filiformibus, copioſis tri-quadri pollicaribus, pallide fuscis, in denſum fasciculum congeſtis, compoſita.

CAULIS ſolitarius, erectus ſimpliciſſimus, ſæpe quadri-aut quinque-pedalis, raro tantum bipedalis, angulatus, plerumque purpuraſcens, fiſtuloſus.

FOLIA haſtato-cordata, obtuſa cum dente terminali, ſinuato-dentata, poſtice ſerrata, caulina tantum tria, verſus ſuperiora magnopere decreſcentia.

PETIOLI angulati, radicales ſæpe pede longiores; caulini inferiores notabiliter breviores, tantum baſi dilatati & amplexicaules; ſuperiores toti in vaginam amplam inflatam amplexantem ſtriatam, nec anguloſam, dilatati, quorum ſummi deficientibus foliis pro his ſquamas lanceolatas fuscas areſcentes gerunt, ac tandem in bracteas pedunculorum ortum ſtipantes abeunt.

FLORES magni in racemo ſimplici ſæpe ſpithamam ſuperante, ſolitarii, rarius bini. Pedunculi pollicares, ſubcompreſſi, racemo adproximati, parte ſuperiore incraſſata extrorſum curvati, ut flores horizontaliter proſtent.

BRACTEAE ad ſingulum florem binæ, rarius ternæ, apice corollam adtingentes: altera ad baſim pedunculi ſita lineari lanceolata, verſus ſummitatem racemi magis magisque in pedunculo adſcendens & calyci accedens; altera baſi calycis adnata adpreſſa tenuiſſima; tertia, ſi adeſt, hinc poſteriori oppoſita conſimilis.

CALYX oblongus, baſi tumidulus, inde ſubcylindricus, ſimplex: ſquamis octonis-denis, leviter modo cohærentibus, linearibus, apice membranaceis & fuscis.

COROLLULAE profundius flavæ, fere aurantiæ: radii octonæ aut denæ, patentiſſimæ, ligulis calyce longioribus, lanceolatis, apice acute tridentatis; disci plures, quinquefidæ, laciniis ſubrevolutis, nec quales in charactere generis ponuntur, ſuberectis.

STAMINA filamentis brevibus, pallide luteis: antheris corollulas excedentibus fuscis.

PISTILLI germen oblongum, fulcatum, nudum; ftylus cum ftigmate bifido recurvo ftaminibus paullo longior, flavus.

SEMINA germinibus fimilia, fusca, receptaculo nudo infidentia. Pappus albus, corollulas fubæquans, fimplex; fed lenti fubjectus fubplumofus adparet.

Flores odori, & tota planta, præfertim radix, cum teritur, fortiter aromatica, totaque nuda, exceptis foliis radicalibus fubtus & petiolis pedunculisque pilofis. Non raro tamen etiam caulis intra & aliquo fpatio infra racemum pilis adfperfus eft.

Crescit locis humidis in prato Domitru fub monte Rosály pone Nagy Banyam, & in monte Guttin ad Kapnik Banyam. Floret fub finem Julii.

Gmelini defcriptio, quam Ammanus ad Jacobæaftrum Cacaliæ folio *loc. cit.* adfert, non quidem quoad omnia cum noftra concordat: nam radicem Asphodeli radici analogam & caulem medulla farctum, eumdemque & pedunculos lanugine alba veftitos effe dicit; nullum tamen dubium eft, quin planta illa Ammani & Solidago Gmel. fit ipfiffima, & enim icon citata & radicem & reliquam formam noftræ ftirpis exhibet; tubulus autem anguftus, quo tenues caules pervii funt, facile prætervideri poterat, & veftitum vel variare vel non rite expreffum effe verifimile eft.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus radii } aucta.
b. Flosculus disci }

Tab. 17.

ALLIUM ATROPURPUREUM.

Allium fcapo nudo tereti; foliis lineari-lanceolatis; umbella faftigiata; petalis linearibus patentiffimis; ftaminibus fimplicibus.

BULBUS fubdepreffus, e bafi lata in fcapum coiens fere turbinatus, albus, ftriatus, bafi extus bulbillis cinctus, talesque fub tunicis extimis recondens, indeque tuberculatus. Fibræ radicales numerofæ, albæ.

SCAPUS aphyllus, erectus, tri-quadripedalis, teres, rore cano detergibili tectus, farctus medulla alba, tubulis rectis pervia.

FOLIA quatuor-fex, plus quam pedalia, pollicem latitudine fere æquantia, in acutum apicem anguftata, fub terra vaginantia alba, cæterum patentia, canaliculata, extus ftriata, utrinque atomis impalpabilibus adfperfa, marginibus albidis fcabra fubferrulata.

UMBELLA faftigiata, ampla, floribus numerofis, fæpe centum aut pluribus, fucceffive emergentibus, conftans; pedunculis fere pollicaribus, teretibus, cum parco virore atropurpureis; fpatha membranacea, albida cum quopiam tinctu purpureo, viridi-nervofa, bi-rarius trivalvi, aut potius bi-tripartita: laciniis nempe bafi ad notabilem altitudinem connatis.

COROLLAE atropurpureæ: petalis linearibus, acutis, in medio canaliculo exaratis, dorfo linea viridi notatis, horizontaliter patentibus.

STAMINA filamentis atropurpureis, fubulatis, bafi dilatatæ pallidiore connatis; antheris atropurpureis, poft deflorationem fufcefcentibus.

PISTILLUM germine fubrotundo, fex fulcis notato, primum viridi, dein atropurpureo; ftylo erecto purpureo.

CAPSULA fusca, glabra, triangularis, angulis ſulco notatis & interjecto majore ſejunctis.

SEMINA compreſſa, ſubovata, inæqualibus eminentiis angulata & rugoſa, nigra.

Odor florum gratus, reliquarum partium ingratus, non tamen alliaceus. Sapor amaricans, vix acer.

Elegantem hanc Allii ſpeciem invenimus inter ſegetes non procul Kovácsi in Comitatu Bihariensi, e Syrmio autem ſubmiſit D. *Andreas Wolny*, Gymnasii Karloviczenſis Director & Profeſſor. Floret ſub finem Maji.

Bulbi ſtructura, foliorum latitudine, florum multitudine, & petalorum ſitu proximum eſt A. nigro *Willd. ſpec. pl.* ſeu A. multi bulboſo *Jacq. aust.* 1. *p.* 9. *t.* 10. ſed ſatis diſtinctum umbella faſtigiata, floribus atro purpureis, petalis linearibus.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Stamina bina aucta, ut videantur filamenta basi dilatata cohœrentia.
b. Germen, auctum
c. Capſula, nativa magnitudine.
d. Semen, auctum.

Tab. 18.

SAXIFRAGA HIERACIFOLIA.

Saxifraga *foliis oblongo-lanceolatis glabris, repando-dentatis, caule nudo, pedunculis unifloris aggregatis. Willd. Spec. pl. T. II. p.* 641.

RADIX perennis, fusca, e craſſo corpore plurimas fibras, itidem fuscas, tenues, & longas promens.

FOLIA radicalia, aggregata, ovato-oblonga, aut ovato-lanceolata, in petiolum adtenuata, acuta, repando-dentata, nitida, ab albidis glandulis per lentem videndis ſcabriuscula, nuda, ſubtus pilis raris adſperſa, margine tenuiſſime ciliata.

CAULIS ſolitarius (rarius bini ex eadem radice,) ſimpliciſſimus, pedalis, erectus, aphyllus, teres, pilis albis pubescens.

FLORES in racemo palmari breviter pedunculati, bini-ſeni in axillis bractearum alternatim aggregati: fasciculis inferioribus remotis, ſuperioribus ſubcontiguis. Pedunculi teretes, piloſi, uniflori, rarissime biflori, ſuperiores breviſſimi. Bracteæ lanceolatæ aut lineares, integerrimæ, ciliatæ, cæterum nudæ, nonnunquam binæ.

CALYX quinquepartitus; laciniis ovatis, obtuſis, patentibus, ſaturate viridibus, margine purpureo.

PETALA laciniis calycis ſimilia, ſed minora, cum iisdem alternantia, pariter patentiſſima, baſi lata, pallidiſſime viridia, cum parco tinctu purpureo in margine.

STAMINA patentiſſima, laciniis calycis & petalis incumbentia, utrisque paullo breviora; filamentis albidis cum parco tinctu rubello; antheris carneis cordato-rotundatis.

PISTILLI GERMEN baſi calycis hemisphærica exceptum, parte, qua ex hoc prominet, ſulco diviſum. Styli breves, obtusi, purpuraſcentes, bini, in flore terminali tunc majore nonnunquam terni. Stigmata albida.

CAPSULA biroſtris: roſtris divergentibus.

Crescit in alpe Arvenſi Rohács, locis uliginoſis, ad rivum quem Slavi Studiena Woda vocant. In Alpibus Scepusii invenit ſolers botanicus *Thomas Mauksch.* Floret Auguſto. Ad latus iconis eſt flos auctus.

Tab. 19.

CREPIS RIGIDA.

Crepis ramis pedunculisque rigidis, incurvo-erectis; foliis dentatis, inferioribus obovato-cuneiformibus; calycibus canis, ſquamis extimis apice fuscis.

RADIX perennis, ſimplex, recta profundeque deſcendens, digiti auricularis craſſitie, extus fusca, intus alba, medulla pallide flavescente, ſuperne in duo aut plura capita diviſa, totidem fere caules proferens.

CAULES tri-quadripedales, non raro etiam altiores, rarius breviores, erecti, calamum ſcriptorium aut digitum auricularem craſſitie æquantes, firmi rigidique, obtuſe angulati, baſi purpurascentes albo-piloſi, ſuperne ſulcati, nudi, ſubflexuoſi, ſæpe tantum in ſummitate paucos ramos floriferos proferentes, alias autem, cum vivacius incrementum habent, per longitudinem duorum etiam pedum ramiferi: ramis axillaribus brevibus rigidis, angulo prope recto prodeuntibus, inde arcuatim erectis.

FOLIA craſſa, rigidiuscula, ſcabra, dentata, acuta, apice dentibusque fuscis aut nigricantibus, utrinque venoſa, venis ſubtus eminentibus, nervo lato ſupra plano pallido aut purpurascente: radicalia & caulina infima obovato-cuneiformia, in petiolum decurrentia, poſtice ſinuato-laciniata, verſus apicem ſinuato-dentata, utrinque ſetulis brevibus albis hiſpida; caulina reliqua amplexicaulia, ſetulis breviſſimis ſcabra: inferiora ovata, ſinuato-dentata dentibus ad angulum rectum patentibus; ſuperiora ſagittata, ſinuato-dentata dentibus ſubrecurvis; ſumma haſtata, non niſi verſus basin dentata, alia integerrima.

FLORES in ramis uni-bi-trifloris, innixi pedunculis craſſis, rigidis, teretibus, more ramorum ad angulum rectum prodeuntibus & arcuatim erectis, jam aphyllis, tantum basi folio ſubulato apice ſphacelato ſtipatis, jam unam alteramve squamam tenuem ſub calyce gerentibus, lateralibus centrali plerumque longioribus.

CALYCES ovati, toruloſo-angulati, angulis quatuordecim, basi tecti squamis triplo brevioribus adpreſſis apice acuto ſphacelatis, interioribus apice obtuſiusculo flavis ciliatis.

COROLLULAE tubulo pallido, ligula lineari, flava, inæqualiter inciſa quadrifida aut quinquefida.

GENITALIA congenerum, flava, corollulis breviora.

SEMINA oblonga, ſulcata, fusca, pappo piloſo ſeſſili coronata, receptaculo nudo insidentia.

Tota planta lactescit, & ſaporis amari eſt. Partes ejus virides albo-canescunt, maxime calyces. Per culturam minus piloſa & minus cana evadit, & folia caulina ſæpe haſtæ formam induunt, laciniis baſeos divaricatis acuminatis, eademque repando-dentata fiunt, dum inferiora dentes recurvos exhibent.

Crescit in montibus apricis ad Budam, Csákvár & Tokay.

Floret Julio in Auguſtum.

A Crepide ſibirica, pro qua plantam hanc noſtram ob radicem perennem nonnulli habent, eam diſtinguere vix intereſt; cum discrimen e data deſcriptione & icone facile pateat. Certe Crepidis character, qui in ſibirica planta adeo dubius eſt, ut *Gmelinus* eam contra mentem *Linnæi* ad Hieracia retulerit, in noſtra eſt manifeſtiſſimus.

Tab. 20.

PEUCEDANUM ARENARIUM.

Peucedanum foliis ſubquadripinnatis; umbellis pedunculatis quinque-ſeptemfidis, involucro univerſali ſubnullo.

RADIX bi-triennis, ſimplex, perpendiculariter in terram penetrans, ſæpe ultra duos pedes longa, digitum auricularem, ſæpius indicem craſſitie æquans, ſuperne, a vetuſtis petiolis, fibris fuſcis barbata, extus nigro-fuſca, intus alba.

CAULIS erectus, ſolitarius, quadripedalis aut orgyalis, raro brevior, ſæpe digiti auricularis craſſitie, teres, ſubſtriatus, rore cano tectus, eoque deterſo nitidus, inferne indiviſus rectus, ſuperne alternatim ramoſus & flexuoſus, tamen etiam in vaginis infra ramificationem poſitis rudimenta ramorum recondens, quæ, dum caulis forte truncatur, in vicem hujus ad eamdem prope altitudinem excreſcunt. Rami itidem teretes, ad angulum acutum erecti, elongati, umbellam primariam excedentes.

FOLIA radicalia una cum petiolo ſemipedalia aut pedalia, tri-quadri pinnata: foliolis circiter pollicaribus, linearibus, acutis, apice fuſco-rubris, ſubtus ſubcarinatis, ſupra ſubcanaliculatis, craſſis, rigidiuſculis: Petioli ſtriati, purpuraſcentes, inter pinnas angulati, infra has teretiuſculi, ſubcompreſſi, baſi dilatati in vaginam amplexicaulem, rigidam, ſupra hanc recurvati, ut folia horizontaliter pateant, terræque incumbant foliolis erectis. Folia caulina ſimilia quidem radicalibus ſed minora & verſus ramos adhuc magis decreſcentia, minuſque compoſita, fere tantum bipinnata, ſuperiora ſimpliciter pinnata: Petioli breves aut nulli; vaginæ, quæ in poſteriore caſu pro petiolis ſunt, craſſæ, rigidæ, amplexicaules. Ad ortum ramorum inferiorum folia ſæpe tantum ternata ſunt; ſuperiores ramos autem ſtipant vaginæ aphyllæ, acutæ, acumine recurvo inſtructæ, quales etiam pedunculos umbelliferos amplectuntur in ramis.

UMBELLAE duæ-tres in ſingulo ramo, diſtantes: radiis valde inæqualibus, 1—3 pollicaribus, rectis, teretibus, ſtriatis, ſenis aut ſeptenis in umbella univerſali, quinis in reliquis. Horum unus alterve non raro longior evadit umbellam proferens, ut adeo hoc in caſu umbella prolifera ſit. Umbellulæ denſæ, planiuſculæ, pedicellis brevibus.

INVOLUCRUM univerſale in umbella primaria mono-ſeu diphyllum, lineare, acutum, patens vel recurvum, radiis multo brevius, in reliquis nullum; partiale polyphyllum, lineari-ſubulatum, umbellula brevius. Perianthium proprium quinque dentatum, minimum.

COROLLA uniformis, flava: petalis æqualibus, integris, acutis, incurvis.

STAMINUM filamenta capillaria, petalis, ut ſunt involuta, longiora, pallide flava; Antheræ ſubrotundæ, flavæ.

PISTILLI germen oblongum, ſubcompreſſum, ſtriatum, baſi adtenuatum; ſtyli breviſſimi; ſtigmata obtuſa.

SEMINA fuſca, obovata, apice emarginata, compreſſa, hinc convexiuſcula, lineis tribus aut quinque elevatis notata, cincta margine latiuſculo craſſiuſculo, nec membranaceo.

Tota planta nuda, cum teritur, gravem reſinoſum odorem ſpirat; ſauciata vero ſuccum lacteum, flaveſcentem, viſcidum, amarum, in reſinam flavam exſiccandum fundit.

Odore, ſucco lacteo in reſinam inducando, & partium fructificationis ſtructura, proxime accedit ad P. officinale, cui involucrum pariter ſubnullum, ſeu tantum mono-aut diphyllum in umbella primaria eſt.

Non raro altero anno necdum fructificat, quo in caſu in tertium usque perdurat; fructu autem ſemel perfecto emoritur, caule arido per integrum annum perſiſtente.

Creſcit in clivis arenoſis Peſtini, ad Gödöllö, Száda, Vörös-Egyház, alibique, ſpectabilem altitudinem, ob radices profundiſſime penetrantes, etiam ſicciſſima æſtate nanciſcens. Floret ab Auguſto in Octobrem.

a. Flos } aucta.
b. Semen }

Tab. 21.

GLYCYRRHIZA GLANDULIFERA.

Glycyrrhiza leguminibus echinatis, ſetis glanduliferis, foliolo impari petiolato.

RADIX perennis, repens, profundiſſime in terram penetrans, tres quatuorve pedes longitudine, digitum craſſitie æquans, non raro ſuperans, extus fusca, intus flavescens.

CAULES erecti, bi-tripedales, ſimplices, teretes, ſubſtriati, ſcabri, villis brevibus adſperſi, apice ſubviscidi.

FOLIA quinquejuga cum impari obovato majore longius petiolato: reliquis foliolis ovato-lanceolatis, omnibus integerrimis, apice emarginatis cum acumine brevi emarginationi ſubjecto: ſubrecurvo, ſupra glabris, nudis, & ſiccis, ſubtus ſubvilloſis & viscidis indeque ſplendicantibus. Petioli teretes, ſcabriusculi, villosi. Stipulæ minimæ, fuscæ, marcescentes, caducæ.

FLORES in pedunculis axillaribus erectis tripollicaribus teretibus villoſis ſubſeſſiles, in ſpicam pollicarem aut ſesquipollicarem diſpoſiti, diſtantes, ſparſi, quidam oppoſiti, ſtipati, bracteis ſubulatis, brevibus, fuſcis, caducis.

CALYCES oblongi, ſubrecurvi, ſcabriusculi, villoſi, purpurascentes, bilabiati: labio ſuperiore vix ultra tertiam partem bifido, inferiore profunde tri-partito: dentibus lineari ſubulatis.

COROLLAE profunde violaceæ, unguibus petalorum albis. Vexillum obovatum, acutum, ſtriatum. Alae oblongæ, vexillo breviores. Carina alis pallidior, brevior, bipartibilis, ſeu dipetala petalis ſuperne connexis.

STAMINA decem, fere longitudine carinæ, inæqualia: filamentis diadelphis (uno libero), albis; antheris ſubrotundis, viridi-luteis.

PISTILLUM ſtaminibus longius: germine compreſſo, lanceolato-lineari, eminentiis ſcabro, viridi aut purpurascente; ſtylo ſubulato, pallido, verſus ſtigma capitatum incurvo.

LEGUMEN compreſſum, ſubfalcatum, 4—6 ſpermum, inter ſemina arctatum, hinc nodoſum, ante maturitatem purpurascens, dein fuscum, totum, exceptis ſuturis apice & baſi, tectum ſetis brevibus, craſſis, rigidis, ad angulum rectum eminentibus, albis, aut purpurascentibus, diaphanis, apice glanduliferis: glandulis viridibus, aut purpurascentibus. Semina reniformi-rotundata, glabra, profunde fusca cum aliquo virore, hilo nigro.

Crescit in inſula Danubii, Budæ vicina, quam a St. Margaretha denominant. Floret paulo ſerius, quam Gl. glabra, cui valde affinis: a qua tamen ſtatura minore, proportione partium, & colore etiam radicis, profundiore, vel maxime autem, leguminibus echinato-glanduliferis conſtanter differt, nec per culturam mutanda.

Radix, quia repit & profunde penetrat, difficulter exſtirpatur, inde agricolis exoſa; ast dulcedine Liquiritiæ officinarum ſuppar a pharmacopolis pro eadem adhibetur, & in commercium ducitur; ſine dubio cum emolumento plantanda.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx
b. Vexillum
c. Ala
d. Carina
e. Stamina
f. Pistillum
g. Legumen ante maturitatem
h. Legumen maturum
i. Semen

} nativa magnitudine.

Tab. 22.

CERASTIUM ANOMALUM.

Cerastium *erectum piloso-viscosum, foliis linearibus, petalis calyce longioribus, floribus trigynis. Willd. Sp. plant. T. II. P. I. p.* 812.

RADIX annua, tenuis, ramosa fibrofaque, albida.

CAULES plures ex eadem radice, erecti, declinati aut adfcendentes, digitales, aut femipedales, teretes.

FOLIA fubtus verfus bafin fubcarinata, carina marginibusque ciliata, cæterum nuda, apice livido obtufæ; radicalia breviora in petiolum adtenuata, hinc lineari-fpathulata, caulina pollicaria, linearia, bafi connata, fubvaginantia.

FLORES in panicula ter dichotoma, pedunculis femipollicaribus, teretibus, erectis, poft florescentiam declinatis, innixi.

CALYX erectus, claufus, foliolis lanceolatis, obtufiusculis, fubnervofis, margine membranaceis.

PETALA patula, calyce fere duplo longiora, ad unam quartam partem bifida, candida, lineata, unguibus flavescentibus.

STAMINA decem, quinque petalorum medium æquantia, reliqua breviora: filamenta fetacea, alba; antheræ ovatæ, luteæ.

PISTILLUM, ftaminum breviorum longitudine: germine ovato, viridi; ftylis conftanti lege ternis, albis.

CAPSULA oblonga, e calyce perfiftente ultra medium prominens, obfolete fexangularis, glabra, nuda, apice dehiscens in dentes fex obtufos, unilocularis. Semina fubrotunda, lateribus duobus planiuscula, fusca, punctis eminentibus fcabra.

Tota planta, præfertim pedunculi & calyces, pilofa, pilis brevibus apice glanduliferis viscidis.

Crescit copiofe in pascuis & pratis ficcis Cumaniæ majoris, & Comitatus Biharienfis, qua parte planior eft. Occurrit etiam, fed rarior, in Comitatu Hevefienfi, in quo inter ipfos Matræ montes ad Parád usque adfcendit.

Floret Majo.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum
b. Piftillum } nativa magnitudine.
c. Capfula
d. Semen — auctum.

Tab. 23.

SMYRNIUM PERFOLIATUM.

Smyrnium *foliis caulinis ſimplicibus, amplexicaulibus.* *Lin. Spec. pl. T. I. P. II. p.* 1467. *Hort. Cliff.* 104. *Hort. Ups.* 66. *Jacq. collect. T. IV. p.* 93. *Host Synop. p.* 169. *Lumnitzer flor. poſon. p.* 121. *cum fig.*

RADIX biennis, plerumque ſimplex napiformis, digitum aut pollicem craſſitie æquans, duos pollices longitudine rarius excedens, ſæpe e corpore craſſiore ſubito adtenuata in cuſpidem, non raro bifidam, nonnunquam fuſiformis tripollicaris, extus pallide fuſca, intus alba, ſpongioſe carnoſa.

CAULIS ſolitarius, erectus, ſesqui-aut tripedalis, pennam anſerinam aut digitum auricularem craſſitie aequans, basi pallidus teretiusculus, inter folia ſuperiora angulatus: angulis verſus ſuperiora in alas membranaceas, pallidas, ſubdenticulatas, dilatatis, ternis, adproximatis, quarto a dorſo filiorum decurrente remotiore latioreque; pars ſuperior caulis, flexuoſa, ramoſa: ramis axillaribus, alternis, angulatis, ob angulos duos eminentiores ancipitibus, diphyllis, simplicibus, vel ex alis foliorum ramulos itidem bifoliatos promentibus.

FOLIA & foliola nervoſo-venoſa, inciſo, & inæqualiter groſſeque ſerrata, ſerraturis acumine albido terminatis, ſuperiora tamen ſæpe crenata, aut obſolete crenata; radicalia triternata, terræ adpreſſa, & foliis gramine, atque aliis vegetabilibus ita contecta, ut non videantur, & evulſa planta lacerata remaneant, plerumque pallida; proximum biternatum; ſequens ternatum aut profunde trilobatum; ſuperiora integra, ſubhastato-cordata, & cordata, amplexicaulia, lobo baſeos altero alteri incumbente, breviſſimæ ciliatæque vaginæ insidentia. Foliola cordata, vel cordato-ovata, infima minora, reliqua multo majora. Petioli ſemiteretes, caulini baſi dilatata, ſubinflata, ſubmembranacea, nervoſa, vaginantes, ſupra vaginam ſulcati, marginibus ciliati.

UMBELLAE involucro deſtitutæ: primaria radiis quinis-ſeptenis, reliquæ octonis-denis, angulato-ancipitibus, patentibus, inæqualibus, a dimidio ad duos pollices longis. Umbellulæ itidem involucellis denudatæ; pedicellis patentibus, angulatis, denis-vicenis.

FLOSCULI uniformes, omnes fertiles, in quibusdam umbellulis omnes ſteriles; aut medii abortientes. Petala flava, caduca, parva, baſi ovata, concava, apice acuminata, inflexa.

STAMINA petalis longiora, patentia: filamentis flavis; antheris ovatis, luteis.

PISTILLUM germine luteo, angulato, angulis viridescentibus; ſtylis erectis, flavis.

FRUCTUS didymus, ſeminibus ſubrotundis latere interiore eminente ſubcarinatis, nec plano, conjunctis, ſtylo perſiſtente reflexo acuminatis, atris, dorſo tricoſtatis, inter coſtas ſtriatis.

Color plantæ, viridi-flavus, verſus ſuperiora, magis flavescens. Tota nuda, ſi petiolos, & angulos caulis ſubciliatos demas. Odor omnium partium gravis. Sapor radicis dulcescens. A pecoribus non adtingitur.

Crescit in ſylvis & fruticetis, ad Pecze Szent Márton in Comitatu Bihariensi, ad Rátóth in Papod monte, Comitatus Veszprimienſis, ad Poſonium in monte Kobel, & in Sclavonia. Floret Majo.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum
b. Flosculus
c. Germen
d. Semen
} aucta.

Tab. 24.

SENECIO VERNALIS.

Senecio corollis radiantibus, radiis patentibus, foliis pinnatifidis crifpis, cauleque pilofo-lanatis.

RADIX annua, fibrofa, fibris denfis pallidis.

CAULIS erectus, fpithamæus aut fesquipedalis, pennam anferinam craffitie æquans, raro fuperans, obtufe angulatus & fulcatus, ramofiffimus: ramis e fingulis foliorum axillis, hinc ad radicem, ubi folia denfe prodeunt, confertiffimis, fæpe caulis fummitatem excedentibus, bafi non raro, ut ipfe caulis, purpurascentibus, aut purpureo-ftriatis.

FOLIA pinnatifida: laciniis brevibus diftantibus inæqualibus, inæqualiter dentatis, iisdemque & dentibus varie flexis, & finibus revolutis, hinc crifpa; radicalia aggregata, eademque & caulina inferiora laciniis verfus bafin deficientibus, velut in petiolum latum terminata; fuperiora bafi in auriculas longiores dilatata amplexicaulia; fumma in fetam fphacelatam terminata.

FLORES in cymis terminalibus 3—7 floris. Pedunculi inæquales, pollicares aut femipollicares, uni-aut biflori, fulcati, & angulati, bracteis duabus aut tribus fubulatis apice fphacelatis obfefsi.

CALYX fubcylindricus, bafi ovatus, fquamis angufto-linearibus, apice fphacelatis, interioribus circiter vicenis, exterioribus octonis-denis adpreffis quadruplo brevioribus.

COROLLA flava, radiata: radio patente 11—12 floro, flosculorum tubulis albis, ligulis tri-quadri-ftriatis, fubtridentatis, nonnunquam trifidis, calycem æquantibus; disco prominulo hemisphærico: corollulis quinquefidis, laciniis patentibus obtufis.

STAMINA filamentis capillaribus albis; antheris fuscis, apice hiantibus.

PISTILLUM germine cylindrico, albo, villofo; ftylo flavo, nudo; ftigmate concolore, bifido, recurvo.

SEMINA fubangulata, fusca, villo breviffimo tenuiffimoque canescentia: pappo feffili, pilofo, candido.

RECEPTACULUM nudum, punctis eminentibus & foveolis fcabrum.

Tota planta, præfertim juvenis, pilis albis, longis, perplexis, hirfuta.

Crescit ad fepes vinearum & in aggeribus in Comitatu Syrmienfi. Semina fponte elapfa, germinant autumno, denfum fasciculum foliorum ante hyemem producentia, inter quæ primo vere prodit caulis, qui fub medium Aprilis florere incipit, cum vix palmaris eft, demum fucceffive excrescens, ramosque protrudens.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus disci
b. Flosculus radii
c. Semen
} aucta.

Tab. 25.

TRIFOLIUM STRIATUM.

Trifolium capitulis ſeſſilibus ſublateralibus ovatis, calycibus ſtriatis rotundatis. Lin. Spec. pl. cur. Reich. P. III. p. 557.

RADIX annua, digiti longitudine fere recta descendens, ſubſimplex, lateraliter paucas fibras exſerens, albida.

CAULES ſolitarii aut plures ex eadem radice, in illo caſu erecti, in hoc, adſcendentes, unico erecto, ſpithama, raro longiores, nonnunquam tamen pedales aut & pede altiores, in ſolo macro ſæpe palmares, plerumque ſimplices, ſubteretes, ſtriati, pilis albis hirſuti, indeque cani.

FOLIA alterna, inferiora petiolata, ſumma ſeſſilia. Petioli hirſuti, teretes cum ſulco in parte ſuperiore, infimi longiſſimi, foliis ſuis ſæpe quinquies longiores. Foliola breviter petiolata, obcordata, ſuperiora obovato-cuneiformia, ſtriata, utrinque hirſuta & canescentia, inferiora breviora, integerrima, ſuperiora, verſus apicem denticulato-ſerrata, acumineque terminata. Stipulæ latæ, ovatæ, in acumen ſubulatum extenuatæ, baſi connatæ & vaginantes, hirſutæ, nervoſæ, inter nervos albo-membranaceæ, margine integerrimo ſubrevolutæ, ſeu patentes.

CAPITULA FLORUM oblongo-ovata, baſi ſtipulis foliorum incluſa & ab his plerumque ad latus declinata, in vegetiore planta non raro bina, ſi folia extima pro bracteis ſumuntur, pleraque pedunculata, quæpiam tamen lateralia ſeſſilia.

CALYCES oblongi, decemangulati & ſulcati, hirſuti: dentibus ſubulatis in ſetam pungentem terminatis, nudis, ſub florescentia erectis ſubæqualibus, poſt eam patulis, infimo reliquis longiore.

COROLLA tetrapetala (nec, ut in quibusdam ſpeciebus, petala connata,) pallide purpurea, baſi alba, calyce paulo longior; vexillum ſubconduplicatum, apice emarginatum; alæ paulo breviores, pallidiores; carina his æqualis, alba cum parciſſimo tinctu rubello.

STAMINA decem: filamentis diadelphis, albis; antheris luteis.

PISTILLUM germine gibboſe obovato, pallide viridi; ſtylo albido; ſtigmate flavescente.

LEGUMEN germini conforme, pallide fuscum, membranaceum, monoſpermum; ſemine ſubreniformi, fusco.

Crescit in pratis & agris Comitatus Bihărienſis, ad Csokay, & Száránd, in locis item ſubſalſis Comitatus Békeſienſis, & Csongradienſis, & in collibus apricis inter Oraviczam & Dognácskam in Banatu.

Floret a fine Maji ad exitum Junii.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx floris	aucta.
b. Calyx fructus	
c. Corolla	
d. Germen	

Tab. 26.

TRIFOLIUM MACRORRHIZUM.

Trifolium leguminibus racemoſis, nudis, rugoſis, monoſpermis, caulibus ramisque adſcendentibus, foliolis linearibus.

RADIX perennis, ultra duos pedes in terram penetrans, in multos ramos divifa, fuperne fæpe pollicem craffitie æquans, vel etiam fuperans, extus pallidiffime fusca, intus alba, valde tenax; fapore & odore leguminofarum plantarum communi.

CAULES primo anno fere folitarii, erectiusculi, fubfequis ex eadem radice plurimi, adfcendentes, bi-quadripedales, calamo plerumque tenuiores, purpurei, nudi, marginibus & coftis petiolorum decurrentibus angulati, inde a bafi ramofi: ramis patentiffimis, adfcendentibus, infimis primum decumbentibus.

FOLIA petiolata, patentia: foliola linearia, obtufa cum breviffimo mucrone, aut retufa emarginatave, remote acuteque ferrata, marginibus & dentibus verfus apicem non raro purpurafcentibus, extimo more congenerum longius petiolato, petioli fubtus carinati, fupra canaliculati, carina marginibusque obtufis plerumque purpurascentibus. Stipulæ fubulatæ, integerrimæ, inferiores tamen hinc dente fubulato inftructæ.

FLORES racemofi in pedunculis communibus bi-tripollicaribus erectis angulatis, breviter pedicellati, pedicellis teretibus purpurafcentibus, erecto-recurvis, ut flores horizontaliter pateant. Bracteæ fubulatæ, anguftiffimæ, purpurafcentes.

CALYCES ovati, quinquefidi, dentibus fubulatis, fubæqualibus, erectis.

COROLLAE aureo-flavæ: vexillo obovato, integro aut emarginato, intus lineolis aliquot obfcurioribus utrinque notato; alis pedicello albo innixis, latere fuperiore dente obtufo hamatis; carina bipartibili, bipedicellata.

STAMINA filamentis diadelphis, albidis, antheris flavis.

PISTILLUM germine ovato, utrinque adtenuato; ftylo, ftigmateque acuto, albidis.

LEGUMEN fubcompreffum, ovatum, futura externa elevatiore gibbum, fuperficie variis eminentiis rugofum, monofpermum. Semen fuscum, ovatum, fupra hilum dente prominente inftructum.

Caulis, petioli, pedunculi, pedicelli, bracteæ & calyces, nec non foliola fubtus, breviffimis, vix nifi per lentem videndis, pilis adfperfa funt.

Crescit in locis fubfalfis fubhumidis Hungariæ planioris. In horto fata conftans manet. Floret Julio in Octobrem.

Satis ergo diftincta a Trifolio M. officinali, aliisque Linnæanis fpeciebus, radice perenni, caulibus adfcendentibus, foliolis linearibus, leguminibus monofpermis, feminibus fupra hilum dentatis. &c.

EXPLICATIO TABULAE.

Partes fructificationis T. Macrorrhizæ — aucta:
- a. Flosculus
- b. Calyx
- c. Vexillum
- d. Ala
- e. Carina
- f. Legumen cum calyce
- g. Semen

Partes fructificationis T. Officinalis. — aucta:
- α. Legumen cum calyce
- β. Semen

Tab. 27.

TRIFOLIUM ANGULATUM.

Trifolium capitulis umbellaribus, leguminibus tetraſpermis, caulibus decumbentibus flexuoſis.

RADIX annua, pallida, ſuperne indiviſa, inferne in ramos fibrasque dehiscens, vix ultra digitum longa.

CAULES ex eadem radice plures, decumbentes, angulati ſulcatique, ad angulos obtuſos æqualiter flexi, interſtitiis inter hos intercedentibus rectis.

FOLIA petiolata: foliola obcordata aut obverſe ovata, emarginata cum acumine ſetaceo ſubreflexo, ſerrata dentibus in ſetaceum apicem terminatis, ſtriata, ſtriis pellucidis in dentes excurrentibus. Petioli ſubangulati, ſupra ſulcati, inferiores interſtitiis caulinis, & pedunculis longiores, ſuperiores iisdem breviores. Stipulæ patentes, integerrimæ, baſi lata amplexicaules, ſubmembranaceæ, viridi-ſtriatæ & venoſæ, alboque marginatæ, in apicem lanceolatum acuminatiſſimum terminatæ.

FLORES in capitulis parvis, umbellatis, parvi, pedicellati, primum erecti. Pedunculi pollicares aut ſesquipollicares, angulati, recti, directione internodii inferioris prodeuntes.

CALYCES ſubmembranacei, pallidi, angulis ſeu nervis quinque viridibus in dentes excurrentibus diſtincti. Dentes tubo longiores, ſubæquales, ſubulati, apice pallide fuſceſcentes, recti, nec in fructu patentes.

COROLLAE rubellæ, tetrapetalæ: vexillo conduplicato, acuto, calycinos dentes excedente, alis & carina baſi bifida hos ſubæquantibus.

STAMINA filamentis diadelphis, albis; antheris ſubrotundis, flavis.

PISTILLUM germine ſublineari, toruloſo, viridi; ſtylo breviore, incurvo, pallido, in ſtigma acutum, flavescens terminato.

LEGUMEN e calycis tubo breviſſimo, fere totum prominens, ſublineare, toruloſum, laxum, ſubmembranaceum, obtuſum cum apice laterali, tetraſpermum. Semina ſubrotunda, fuſco-nigra.

Tota planta nuda; petioli tamen verſus folia, pedicelli & calyces raris brevibusque pilis adſperſi.

Creſcit locis ſalſis & ſubſalſis Comitatus Békeſienſis, Biharienſis & Szathmárienſis. Floret Junio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx	aucta.
b. Vexillum	
c. Genitalia cum carina	
d. Legumen	
e. Semen	

Tab. 28.

BRASSICA ELONGATA.

Brassica *caule glabro; foliis petiolatis, oblongis; inferioribus pinnatifidis, hispidis; ſuperioribus dentatis, glabris; racemis longiſſimis, laxis, ſiliquis toruloſis, pedunculo vix longioribus; valvulis diſſepimento dimidio brevioribus. Ehrh. Beytr. 7. p. 159.*

Braſſica nova. *Ind. Hort. Peſt. fig.* 10.

RADIX biennis, ſæpe in tertium annum usque perdurans, craſſitie pennam anſerinam aut digitum æquans, non raro ſuperans, perpendiculariter profundeque descendens, indiviſa, in ſolo duro tamen in duos tresve ramos abiens, per totam longitudinem radiculas fibrasque emittens, alba, ſapore raparum ſubacri.

CAULIS ſolitarius, plerumque erectus, bi-quadripedalis, lævis, rore glauco tectus, cæterum nudus, baſi plerumque, nonnunquam tota ſui longitudine livido-purpureus, ramoſus: ramis patentibus, tribus-ſex, vel mox ſupra baſin incipiendo in majori ab ſe invicem diſtantia, vel verſus ſummitatem ortis, indiviſis & aphyllis, aut in duos tresve alios ſubdiviſis & foliatis.

FOLIA petiolata, obtuſa, ſubcarnoſa, inferiora utrinque punctis elevatis ſeu tuberculis & ſetis albis inde ortis ſcabra, ciliata, ovata, baſi ſæpe in petiolum angustata, ſinuato-lobata aut pinnatifida, lobis rotundatis, ſubdentatis, ſuperiora ſucceſſive anguſtiora, lobis integerrimis, tantum marginibus ciliata, cæterum nuda, ſumma denique lanceolata, omnino nuda, & quæ ramis ſuperioribus floriferis ſubjiciuntur, linearia integerrima. Petioli ſubtus ſemiteretes, ſupra plani, tamen a marginibus foliorum decurrentibus & elevatis ſubcanaliculati, ſæpe livido-purpuraſcentes, alias albi, nitidi, in rachin conſimilem latam excurrentes.

FLORES in racemis ſucceſſive elongandis, pedicellis teretibus patentibus ſuſtentati.

CALYX flavescens, patens, foliolis linearibus, obtuſis, apice concavis, nudis, duobus tamen oppoſitis verſus apicem una alterave ſeta alba adſperſis.

PETALA flava: ungue calycis longitudine; lamina obovata, ſubemarginata.

STAMINA calyce longiora: filamentis ſubulatis flavis; antheris ſagittatis acutis.

PISTILLUM pedicellatum: germine ſubtetragono; ſtylo tereti, dimidium germinis æquante; ſtigmate capitato, ſubvilloſo.

GLANDULAE NECTARIFERAE quatuor, una utrinque inter ſtamina longiora, & calycem.

SILIQUAE in racemis ſesquipedalibus, quadrangulæ, toruloſæ, ſupra receptaculum pedicellatæ, ſtylo perſiſtente, roſtratæ, patentiſſimæ. Semina globoſa, fusca.

Crescit in aggeribus, lateribus viarum profundarum, aliisque locis a caespite nudis, ſolo vario, ſæpe admodum ſterili, in Comitatu Heveſienſi, Peſtinenſi, Albenſi, & Tolnenſi. Floret a Junio in Octobrem. Siliquæ ſero dehiscunt, ita, ut pleræque maturescant, antequam ſemina cadere incipiant. Hæc in Comitatu Albenſi, pro oleo exprimendo colligi vidimus, in quem finem planta hæc forſitan præ aliis ſeri mereretur: 1) quia ſeminum feraciſſima eſt; 2) quia hæc etiam, poſtquam maturuerunt, diu retinet, nec, quod vitium aliarum eſt, facile elabi ſinit; 3) quia ſolo macro contentatur.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum
b. Calyx
c. Stamen
d. Piſtillum
} aucta.

Tab. 29.

SILENE DICHOTOMA.

Silene *calycibus ovatis, viscoſo-piloſis, erectis, petalis bifidis, racemis geminatis terminalibus ſecundis, flore intermedio pedunculato, foliis petiolatis ovato-lanceolatis, baſi ciliatis. Willd. Spec. plant. T. II. P. I. p.* 699.

Silene dichotoma *foliis ellipticis ſubquinquenerviis petiolatis ſcabris, caule dichotomo deorſum pubescente, flore primario ex dichotomia, reliquis ſpicato-racemoſis ſolitariis ſecundis nutantibus, calyce decangulari ſcabro, petalis bifidis crenatis, capſula erecta thecaphoro longior. Ehrh. Beytr.* 7. *p.* 143.

Silene nova. *Ind. Hort. Peſt. fig.* 8.

RADIX biennis, in paucos ramos diviſa, pallidiſſime fusca.

CAULIS ſolitarius, erectus, ſesqui-aut bipedalis, inferne ſimplex, in ſolo macro plerumque bis dichotomus, in fertiliore ramoſus, ramis cruciatim oppoſitis, vel altero deficiente, aut in rudimento hærente alternis ſemel aut bis dichotomis, ſimili dichotomia ipſe terminatus, ad genicula tumidiusculus, pilis albis longis patentibus aut ſubreverſis hirſutus, ſuperne rarioribus brevioribusque adſperſus, baſi communiter purpurascens.

FOLIA petiolata, ſcabriuscula, nervoſa, apice fuscescente acutiſſima, utrinque pilis albis raris adſperſa, verſus baſin ciliata pilis longioribus denſioribus; radicalia ovato-oblonga quinquenervia; caulina trinervia inferiora ovato-lanceolata, ſuperiora lanceolata. Petioli canaliculati denſe ciliati, caulini baſi marginibus membranaceis connati.

FLORES alii e ſingula dichotomia ſinguli pedunculati erecti, alii (ab octo ad decem) in ramis dichotomiarum elongatis ſubſeſſiles, ſolitarii, diſtantes, alterno-ſecundi, horizontaliter patentes aut ſubnutantes, ſuffulti bracteis binis oppoſitis, connatis, lanceolatis, membranaceis, baſi ciliatis.

CALYCES ſub floreſcentia cylindrici, decem ſulcati & angulati, apice quinque dentati: ſulcis albo-membranaceis nudis, angulis virentibus ſcabris hispidis, dentibus acutis margine albis.

PETALA bifida, obtuſa, ſubcrenata, candida, coronula faucis minuta concolore.

STAMINA petalis æqualia aut longiora: filamentis albis; antheris primum pallidis, dein luteis.

PISTILLUM germine oblongo-ovato, baſi in pedicellum brevem coarctato; ſtylis albis, corollam excedentibus.

FRUCTUS ovati, erecti, ramis dichotomiarum adpreſſi. Capſulæ calycibus arcte concluſæ, iisdem paulo longiores, glabræ, apice ore ſexfido dehiscentes, triloculares. Semina nigro-fusca, reniformia, dorſo & lateribus planiuscula, punctis elevatis in lineas parallelas diſpoſitis ſcabra, & ſulcis interjectis exarata.

Crescit non procul Buda, in agris & agrorum marginibus loco montoſo villis conſito, quem Sauwinkel vocant, & ad Hoszszu-Hetény in Comitatu Baranyenſi ſupra vineas, huic pago vicinas. Floret Majo & Junio.

Tab. 30.

ASTER CANUS.

Aster foliis lanceolatis, integerrimis, trinerviis, utrinque tomentoſis, flosculis radii abortientibus.

RADIX perennis, ſub ſingulo caule radiculas filiformes fuſcas tri - quadri pollicares demittens, & gemmas conicas, acutas, purpureas, pro caulibus futuri anni, promens.

CAULES plurimi ex eadem radice erecti, ſesqui-aut bi-pedales cano-tomentoſi, baſi teretes, ſub terra tecti, ſquamis exterioribus, fuſcis, lanceolatis, interioribus roſeis, linearibus, ſuperne angulati, verſus apicem ramoſi: ramis tripollicaribus, in fertiliore ſolo etiam ſpithamaeis, in ramulos & pedunculos ſubdiviſis, infimis ſæpe ſterilibus brevibus.

FOLIA alterna, ſeſſilia, patentiſſima, ſæpe incurva, in baſi caulis verſus floreſcentiam caduca, utrinque tomentoſa, trinervia, lanceolata, acuta, apice fuſco nudo, integerrima, marginibus tamen ſetulis breviſſimis ſubciliata, & ſcabra, ſuperiora ſucceſſive minora, & erectiora.

FLORES numeroſi, mediocris amplitudinis, odori, in corymbo ſupra decompoſito, convexo, aut in modio depreſſo: ramis pedunculisque angulatis, cano-tomentoſis, foliatis, his unifloris, verſus florem parum incraſſatis & teretiuſculis, penultimis plerumque aphyllis.

CALYCES ovati, imbricati, compacti (nec ſeu laxi, ſeu ſquarroſi) ſubnudi: ſquamis exterioribus acutis, dorſo linea eminente ſubcarinatis, interioribus obtuſis purpuraſcentibus, margine & apice membranaceis.

COROLLULAE RADII ſuboctonæ, pallide violaceae, apice ſub tridentatæ dentibus conniventibus, poſt floreſcentiam revolutæ; corollulæ diſci calyce duplo longiores, quinquefidæ, luteæ, poſt floreſcentiam ſubrevolutæ, viridi-flavæ, cum aliquo tinctu rubello.

STAMINA tubulo corollulæ longiora: filamentis albidis; antheris flavis, in tubulum angulatum connatis, angulis fuſcescentibus.

PISTILLUM germine oblongo, ſubangulato, griſeo, albo-villoſo; Stylo antheras vix excedente, ſuperne bifido; ſtigmatibus latioribus, concavis, acutis, apice ſubvilloſis. In floſculis radii ſtylus nullus; germen minus, abortiens.

SEMINA germinibus ſimilia, pappo piloſo, albo, diſcum æquante coronata; floſculis femineis pappus brevior, tamen tubulum corollulæ excedens.

RECEPTACULUM nudum, foveolis inſculptis ſemina excipiens.

Crescit inter frutices loco graminoſo, non procul Verſetz in Banatu. Floret Septembri.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus radii }
b. Floſculus diſci } aucta
c. Semen }

Tab. 31.

KITAIBELA VITIFOLIA. *Willd. in act. ſoc. ber. tom.* 2. *p.* 107. *t.* 4. *f.* 4.

RADIX perennis, ramoſa, ſuperne primo, vel & altero anno indiviſa, indicem aut pollicem craſſitie æquans, ſubſequis annis multiceps, non raro unciam diametro ſuperans, aut duas prope adæquans, extus pallida, intus alba.

CAULES erecti, primo vel & altero anno ſolitarii, bi-tripedales, demum plures ex eadem radice, quinque octo pedales, proportionate craſſi a digiti auricularis, ad

pollicis craſſitiem, ſæpe etiam craſſiores, farcti medulla alba, ſucco mucilaginoſo plena, inferne obtuſe pentagoni & ſubſulcati, ſuperne teretes, & parum flexuoſi, pilis albis, baſi denſioribus hirſuti, ex omnibus prope alis ramiferi: ramis flexuoſis, inferioribus brevioribus ſterilibus, ſuperioribus floriferis.

FOLIA petiolata, alterna, utrinque pilis, ſubtus crebrioribus, adſperſa, cordato-lobata, inferiora ſæpe ſpithamam lata, ſeptemloba, novemnervia, ſuperiora quinqueloba ſeptemnervia: lobis acutis inæqualiter groſſeque dentatis, rare ciliatis, pilis longioribus dentes apicesque terminantibus. Petioli longi, inferiores ſæpe plusquam ſpithamæi, patentes, verſus folium ſubincurvi, ſemiteretes, aut ſubtus obtuſe carinati, ſcabri. Stipulæ cauli oblique adnatæ, oblique cordatæ, acuminatæ, integerrimæ, pilis longis ciliatæ.

FLORES magni, in pedunculis axillaribus, pollicaribus, aut ſeſqui pollicaribus, erectiuſculis, teretibus, verſus florem aliquantum incraſſatis: inferioribus ſolitariis, unifloris, inter binos ramos axillares inæquales prodeuntibus; proximis æque ſolitariis, non raro bifloris, hinc ramo, illinc folio aut rami rudimento ſtipatis; ſuperioribus denique binis, raro ternis, ſine folio ramoque laterali.

CALYX perianthium duplex, utrumque monophyllum: exterius interiore longius, octo, rarius ſeptem-partitum: laciniis ovato-lanceolatis, acuminatis, integerrimis, nonnunquam aliquot dentibus ſubſerratis, ciliatis, ſubtrinerviis, fere usque ad baſin diſcretis, marginibus inferne ſubrevolutis, angulatam formam inducentibus; interius extus ex integro, intus margine hirſutiſſimum, cæterum intus nudum nitidumque, ultra medium quinquefidum: lobis ovatis, acuminatis, erectis, planis.

COROLLA ampla, calycem excedens, candida, pentapetala: petalis obcordato-cuneiformibus, ſtriatis, baſi tubo ſtaminum adnatis, intus margine utroque albo-barbatis.

STAMINA plurima: filamentis albis, inferne in tubum connatis, ſuperne liberis, ſubrecurvis; antheris luteis, in rotundato-reniformem figuram concurvatis; dorſo ſulco diviſis.

PISTILLUM germine depreſſo-hemisphærico, baſi quinquelobo, hirſuto; ſtylis plurimis, albo-purpuraſcentibus, ſtamina ſubæquantibus, baſi connatis hirſutis, ſuperne liberis nudis; ſtigmatibus obtuſis, albidis.

FRUCTUS utroque calyce perſiſtente, & connivente tectus, & ſtylis perſiſtentibus coronatus, conſtans capſulis plurimis, monospermis, reniformibus, dorſo, quo dehiſcunt, ſulco exaratis, nigricantibus, hirſutis, in capitulum hemisphæricum, baſi quinquelobum congeſtis, in ſeries quinque conduplicatas diſpoſitis, adfixis receptaculo columnari, inferne denas flexuras, quinque ſurſum, totidemque alterne deorſum verſas, exhibenti. Semina reniformia, altero extremo craſſiora, nigricantia, lævia.

Inter pilos longiores, qui caulem, petiolos, folia, ſtipulas, pedunculos & calycem exteriorem utrinque veſtiunt, dantur pili breviores, denſiores, glanduliferi, viſcidi.

Odor totius plantæ teter, nauſeoſus.

Creſcit ſolo pingui, locis humectis in Comitatu Syrmienſi, ubi eam primum non procul Vukovarino invenimus. Inter Petrowaradinum & Karlowicz, & in vallibus huic oppido vicinis eandem reperit *Cl.* D. *Andreas Wolny*, Botanices cultor ſolertiſſimus.

In Valle Vucſedol lectam, miſit etiam expertiſſimus *D. Andreas Buday*, Comitatus Syrmienſis Phyſicus. Uterque ſemina communicavit, nunciavitque, folia hujus plantæ ut eximium vulnerarium a Syrmienſibus deprædicari.

Floret ab initio Junii ad medium Auguſti, & ultra. Primo anno tamen raro, aut ſerius flores profert.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Stamen auctum
b. Pistillum }
c. Fructus }
d. Receptaculum } naturali magnitudine
e. Capsula }
f. Semen }

Tab. 32.

VAILLANTIA GLABRA.

Vaillantia *floribus masculis quadrifidis, pedunculis dichotomis aphyllis, foliis ovalibus ciliatis. Linn. Syst. veget. p.* 908.

RADIX perennis, horizontaliter repens, humo aut foliis putrescentibus arborum parce tecta, filiformis, purpurea, articulata, ex articulis pollicari aut semipollicari distantia ab se invicem remotis, fibras fuscas demittens, & propagines horizontaliter procurrentes purpureas promens.

CAULES debiles, erectiusculi aut decumbentes, simplicissimi, quadranguli, angulis obtusis, sulco interjecto discretis, glabri, nudi, aut inferne angulis hirsuti, toti foliosi.

FOLIA quaterna, basibus subbarbatis connexa, patentia, oblongo-ovalia, obtusa, integerrima, trinervia, ciliata, cæterum nuda, aut versus marginem nervoque medio subtus pilosa, inferiora minoribus interstitiis remota, minora, ovalia aut subrotunda.

FLORES omnes pedicellati, hermaphroditi masculique, aut pistillis imperfectis, imperfecte hermaphroditi: corolla ut in congeneribus, tantum non omnibus, supera, patente, pallide lutea, quadrifida, una alterave in paucis speciminibus trifida: laciniis ovatis acutis. Pedunculi communes quaterni, foliis interjecti, patentes, foliorum medium vix excedentes, aphylli, nudi, dichotomi, pedicello medio simplici, lateralibus bifidis, exteriore paulo longiore; florem masculum aut imperfecte hermaphroditum gerente, superiores simpliciter trifidi: pedicellis lateralibus paulo longioribus flores masculos, aut imperfecte hermaphroditos, sustinentibus.

STAMINA corollis breviora, lutea: antheris subrotundis, profundius flavis.

PISTILLI germen obovato-rotundatum, simplex, glabrum, nudum, pallide virens; stylus primum erectus, duplex adparet, dein successive emergens basin integram exhibet superne ad medium usque bifidus: stigmatibus minutum, stylus & stigmate obsoleta.

FRUCTUS globosi, indivisi, læves, nudi, in pedicellis incrassatis, recurvatis.

Crescit in sylvis Hungariæ plerisque. Floret ab Aprili ad finem Maji.

Galium vernum *Scop. carn.* 2. *n.* 144. *t.* 2. videtur a nostra planta diversum: 1) radice crassa, 2) foliis omnino nudis, 3) pedunculis folia æquantibus aut superantibus; 4) floribus quibusdam fœmineis & imperfectis, quales nostræ Vaillantia desunt. Citatur quidem in *Spec. plant. Linn. per Reichardum* editis ad Vaillantiam glabram, Galium *floribus polygamis, racemis lateralibus binatis nudis, foliis quaternis lanceolatis glabris. Scop. carn.* 344. quod idem est cum Galio verno ejusdem *l. c.* verum *Scopoli* in altera editione floræ suæ carn. dicit: *Ill. Linnæus in litteris ait, esse posse alteram speciem* Vaillantiæ: Unde patet, *Linnæum* Galium verum *Scopoli* non agnovisse pro Vaillantia sua glabra.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flores plures } aucti.
b. Flos unicus }

Tab. 33.

VAILLANTIA PEDEMONTANA.

Vaillantia caulibus aculeatis; foliis quaternis hifpidis; floribus omnibus pedicellatis aphyllis mafculis trifidis; germine infimo didymo.

Bellard. App. p. 46. T. I.

Galium pedemontanum. *All. auct. pag. 2.*

RADIX annua, fufca, tenuis, flexuofa, paucis ramulis, in fibras tandem divifis, donata.

CAULES fimpliciffimi, fpithamæi, aut fesquipedales, jam folitarii, jam plures ex eadem radice, tenues, debiles, nunc recti & proftrati, nunc aliis plantis fuffulti & mediantibus aculeis fcandentes erecti aut adfcendentes, obtufe quadranguli, aut potius teretes cum quatuor angulis obtufis, hirfutis, aculeatisque, pilis longis aculeisque, deorfum verfis interjectis lateribus rotundatis nudis lævibus.

FOLIA quaterna in pollicaribus aut fesquipollicaribus diftantiis feffilia, fub florefcentia ad angulum rectum patentia; poft hanc reflexa fructus obtegentia, oblongo-ovalia, obtufa, nervo unico in pagina inferiore prominulo inftructa, utrinque hifpida, in utraque pagina pilis brevibus raris, in margine & nervo fetis rigidulis longis inæqualibus antrorfum verfis.

FLORES omnes pedicellati, plerique hermaphroditi, aut piftillo obfoleto imperfecte hermaphroditi, quadrifidi, extimo folo, idque non femper, mafculo trifido, fæpe etiam rudimentum germinis habente. Pedunculi quaterni, foliis interjecti, his fere dimidio breviores, aphylli, hirfutiffimi, fere racemofe divifi in pedicellos breves, inferiores in quatuor, rarius in quinque, fuperiores fucceffive in pauciores, donec fummi fimpliciffimi uniflori evadant.

COROLLAE fuperæ, pallide luteæ, patentiffimæ, laciniis acutiusculis ovatis.

STAMINA in floribus quadrifidis quaterna, in trifidis terna; filamentis breviffimis, pallide luteis; antheris fubrotundis, flavis.

GERMEN nudum, pilis pedicellorum longis ad bafin ejus usque adfcendentibus ita obtectum, ut, nifi adcurate infpiciatur, hirfutum adpareat: in flore infimo majus didymum, in reliquis fimplex. Stylus bifidus, luteus. Stigmata capitata, flava. Piftilla in extimis mafculis aut imperfecte hermaphroditis obfoleta, abortientia.

FRUCTUS nigricantes, nudi: poft infimum florem hermaphroditum didymus, e duobus pericarpiis feparabilibus coalitus; in reliquis fimplices globofi.

Crefcit in campis aridis, clivis, & collibus apricis Hungariæ. Floret Majo.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flofculi duo, inferior mas, fuperior hermaphroditus. } aucti.
b. Pedunculus fructiger. }

Tab. 34.

ACHILLEA OCHROLEUCA.

Achillea cano-tomentoſa; foliis linearibus, pinnato-pectinatis: foliolis breviſſimis, integerrimis; corymbis florum denſiſſimis.

Achillea ochroleuca *caulibus tomentoſis, floriferis ſterilibusque foliis pinnatifido-pinnatis: pinnis ſub inciſis, baſin verſus plerumque nullis; corollis ochroleucis. Ehrh. Beytr. 7. p.* 166.

RADIX perennis, fusca, quaqua verſum repando-diffuſa, caules craſſitie æquans, aut aliquantulum ſuperans, radiculas fuscas, ſub caulibus copioſius congeſtas demittens.

CAULES plurimi ex eadem radice, ſæpe latum denſumque cæſpitem conſtituentes, erecti, nec niſi raro, cum detorquentur, adſcendentes, tomentoſo-villoſi, ſeu tomento & intermixtis pilis longioribus tecti indeque cani: horum alii ſteriles, vix ultra tres quatuorve pollices longi, folioſi, hyemem perduraturi, futuro anno fructificaturi; alii ſpithamaei aut pedales, raro altiores, floriferi, vix culmum Tritici hyberni craſſitie æquantes, baſi teretiusculi, ſuperne diſtincte angulati, ſimplices, raris foliis tecti.

FOLIA linearia, pinnato-pectinata, plana, ut caulis tomentoſo-villoſa & cana: inferiora, quæ ſub floreſcentia communiter reflectuntur, & omnia caulium ſterilium petiolata; ſuperiora ex integro pinnata, ſeſſilia, reflexo-incurvata; ſumma ſæpe pinnatifida, iterum petiolata. Pinnæ foliorum denſæ, lineares, acutæ, breviſſimæ, longitudine ſua vix latitudinem communis petioli æquantes, integerrimæ, nec niſi rariſſime hinc uno alterove dente donatæ. Petioli plani, lineares, in foliis infimis his longiores, in reliquis ſucceſſive breviores, caulini ſuperiores utrinque duabus tribusve pinnis auriculata.

FLORES ochroleuci, odoratiſſimi, magnitudine Millefolii, in corymbo denſiſſimo, raro latitudine ſua pollicem excedente: ramis ſeu pedunculis ſulcato-angulatis, tomentoſo-villoſis, canis, bracteas anguſtas, lineares, integerrimas, acutas gerentibus.

CALYCES ovati, a ſquamis ſubcarinatis angulati, cano-tomentoſi, membranacei, pallide ſtraminei.

COROLLULAE radii quinæ aut ſenæ: limbo rotundato-ovato, ſubtrilobo: lobulis obtuſiſſimis. Discus convexus conſtans corollulis tubuloſis, ſuperne dilatatis, quinque-fidis, laciniis patentibus, acutis.

STAMINA lutea. Germina & ſemina angulata. Stylus pallidus, in bina ſtigmata bifidus.

RECEPTACULUM paleaceum: paleis membranaceis, anguſtis, acutis.

Habitat in clivis arenoſis ſicciſſimis, & in ipſa etiam arena mobili, ad quam figendam confert ex eadem, dum contegitur, multiplicata emergendo. Frequens eſt in ingenti illa arenæ plaga, quæ infra, ſupraque Peſtinum inde a Danubio fere usque ad Tibiscum extenditur. Occurrit etiam in Comitatu Albenſi & Tolnenſi, ſed rarior. Floret a medio Junii usque in Auguſtum; nec raro adhuc ſero autumno florentes caules ſubnascuntur.

Maxime affinis eſt A. alpinæ; ſed differt: caulibus ſimplicibus; foliis cano-tomentoſis; pinnis integerrimis; corymbis denſiſſimis, vix pollicaris diametri; odore diſtinctiſſimo; loco nascendi; &c.

a. Flos. } aucti.
b. Calyx.
c. Flosculus radii.
d. Flosculus disci.

Tab. 35.

BETA TRIGYNA.

Beta floribus ternis, trigynis; calycibus corollinis.

RADIX perennis, primo alteroque anno plerumque ſimplex fuſiformis, dein ramoſa multiceps; altero anno indicem pollicemve craſſitie æquans, vel ſuperans, ſesquipedem longitudine excedens; poſt hac incraſſanda & ad duos tresve pedes elonganda.

CAULES primo anno, quo tantum folia radicalia progignuntur, nulli, altero fere ſolitarii, dein plures ex eadem radice, erecti, bi-tripedales, ſimplices, ſuperne ex omnibus foliorum axillis pedunculi feri, digitum auricularem aut pollicem craſſitie æquantes, ſulcato angulati, ſulcis angulisque rotundatis, ſubvilloſi, pallide virides, baſi purpurei & cincti reliquiis foliorum obſcure fuscis.

FOLIA petiolata, alterna, venoſa, ſubvilloſa, ſupra profunde viridia, ſubtus pallidiora, ſubcordata, baſi in petiolum producta, oblonga, undata; inferiora palmam ſpithamamve longa, groſſe ſubcrenata, obtuſa; ſuperiora ſucceſſive breviora, integerrima, acuta. Petioli ſubtus carinati, nudi, ſupra canaliculati, villoſi. Stipulæ lineari-lanceolatæ, ſubfalcatæ.

FLORES in ſpicis longis, ante floreſcentiam ſubnutantibus, terni ad ſingulam bracteam, ſeſſiles, baſi connati. Bracteæ lanceolatæ & lineari-lanceolatæ, acuminatæ, carinatæ, in cymbæ formam verſus baſin concavæ, apice albidæ villoſæ, baſi adtenuata medio flore adnatæ, ſuperiores ſucceſſive breviores, floribus tamen longiores. Pedunculi communes axillares, angulati, ſtriati, villoſi, inferiores ſpithamaei, ſuperiores ſucceſſive breviores, patentiores, denſius congeſti.

CALYX corollinus, albus, profunde quinquepartitus: laciniis obtuſis, oblongis, erecto-patulis, concavis, apiceque incurvo conniventibus, perſiſtentibus. Stamina quinque, calyce vix longiora, erecto-patula: filamentis albis, ſubulatis, baſi inter ſe & cum calyce cohœrentibus: antheris verſatilibus, oblongis, altero extremo bifidis, pallide luteis.

GERMEN ovatum, in calycis fundum demerſum, coiens in apicem viridescentem, trifidum, perbrevem, ſtigmatibus albidis conniventibus coronatum.

FRUCTUS terni, connati, induratis laciniis calycinis coronati, intra oſſeum corticem includentes ſemina ſingula, nigra, nitida, ſubrotunda, cum obtuſo & breviſſimo roſtro. Subſtantia cotyledonum friabilis, farinacea, alba.

Florentem invenimus pulchram hanc plantam ſub finem Maji ad hortos pagi, Nova Pazoa dicti, in Comitatu Syrmienſi.

Cultura ſtirpem hanc, quam bobus gratam eſſe obſervavimus, ſine dubio in uſum œconomicum perficere poſſet.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flores terni.
b. Piſtillum.
c. Fructus terni.
d. Semen.
} aucta.

Tab. 36.

TRIFOLIUM PALLIDUM.

Trifolium ſpicis ſolitariis, ſubrotundis; ſtipulis membranaceis, ſummis oppoſitis; foliolis ſubrotundis; corollis monopetalis; calycis margine intus barbato, dentibus ſubæqualibus.

RADIX annua, vel biennis, ſimplex, latere radiculas emittens, fere recta, palmaris aut ſpithamæa, pallida, ſeu ſordide alba.

CAULES plerumque plures ex eadem radice, teretes, ſulcato-ſtriati, raris pilis adſperſi, pallide virentes, medulla alba celluloſa impleti, ramoſi; intermedius communiter erectus, pedalis, raro altior; laterales declinati aut adſcendentes, longiores.

FOLIA alterna, ſumma oppoſita, omnia petiolata: foliola obtuſa, obovato-ſubrotunda, ſcilicet fere æque lata ac longa, utrinque piloſa & ſtriata; pilis albis decumbentibus, ſtriis ſubdiaphanis; inferiora ſubintegerrima, ſuperiora ſinuato-denticulata. Petioli angulati, raris pilis adſperſi, radicales & inferiores caulium foliis ſuis quadruplo aut quintuplo longiores, ſummi breviſſimi. Stipulæ ovato-lanceolatæ, integerrimæ, albo-membranaceæ, viridi-nervoſæ, in acumen viride, longum, ſæpe plusquam ſemipollicare, paucis ſed longis pilis adſperſum terminatæ, baſi non connatæ; inferiores nudæ; mediæ tantum margine pilis paucioribus, ſub acumine crebrioribus adſperſæ; ſummæ hirſutiſſimæ, ovatæ, tamen etiam acuminatæ.

FLORES in capitulis ſubrotundis, caulium & ramorum terminalibus, ſolitariis, breviter pedunculatis, ſupra ſummas ſtipulas oppoſitas.

CALYCUM tubi breves, obverſe conici, ſubmembranacei, albidi, decemſtriati, hirſuti: dentes ſubulato-ſetacei, tubis duplo longiores, ſubæquales, erecti, virides, pilis albis longis, ſed raris, patentibus adſperſi, ſingulis e glandula, ſeu tuberculo nitido natis. Margo tubi interius prominens, velut in Thymo hirſuto.

COROLLAE calycibus longiores, monopetalæ, albæ cum rubello tinctu vix notabili: vexillum alis longius, emarginatum, ſubſtriatum; alæ carina paulo longiores obtuſiusculæ; carina conduplicata, bipedicellata.

GENITALIA alarum longitudine: filamenta alba, unum liberum; antheræ luteæ; Stylus capillaris, albus; ſtigma paulo craſſius.

LEGUMEN ſubcompreſſum, irregulariter ſeu gibboſe obovatum, pallide fuscum, ſubmembranaceum, diſpermum. Semina fusca, ſubcompreſa, ſubrotunda, hilo impreſſo profundius fusco.

Crescit in pratis & arvis planioris Banatus, & Comitatus Bihárienſis inter Magno Varadinum & Szent Jobb. Floret a fine Maji.

Cum Trifolio pratenſi & ochroleuco convenit corollis monopetalis, ſtipulisque membranaceis, ſummis oppoſitis; ſed a priore differt, foliis etiam ſummis petiolatis, vexillo emarginato; a poſteriore ſtipulis ovato-lanceolatis, acumine longo terminatis, & dentibus calycis ſubæqualibus; ab utroque autem præterea radice annua vel bienni, foliolis ſubrotundis, colore florum, & tota facie.

Tab. 37.

TRIFOLIUM STRICTUM.

Trifolium *capitulis globofis, leguminibus difpermis, calycibus longitudine corollæ, foliolis ferrulatis, ftipulis rhombeis. Linn. Syft. veg. et Spec. plant.*

Trifolium *pratenfe, annuum, minimum, foliis longis, anguftis, venofis, tenuifsime ferratis, floribus albis, congeftis, filiquis minoribus difpermis. Mich. gen.* 29. *t.* 25. *f.* 7.

RADIX annua, albida, fubfimplex, fesquipollice vix longior.

CAULES aut folitarii, erecti, bini aut quaterni ex eadem radice: medius erectus, laterales adfcendentes, plerumque fimpliciffimi, aut tantum rudimenta ramorum ex axillis foliorum inferiorum emittentes, fpithamaei, aut paulo longiores, fubangulati, tenues.

FOLIA fuperiora, petiolis fuis longiora, inferiora, longe petiolata. Foliola ftriata, inæqualiter denticulato-ferrulata, inferiora obtufa obovata, fuperiora elliptica, fumma ovali-lanceolata, acuta. Petioli triangulares, angulis obtufis, latere fuperiore fulco exarati. Stipulæ latæ, acutæ, albo-membranaceæ, viridi-nervofæ, bafi connatæ & laxe vaginantes, margine fubrevoluto patentes, inæqualiter dentatæ, dentibus glandulofis.

FLORUM capitula pedunculata, fubrotundo-ovata. Pedunculi axillares, erecti, firmi, angulati, ebracteati, folia, e quorum axillis prodeunt, excedentes.

CALYCES pallidi, fubmembranacei, decemangulati, angulis quinque, maxime infimo, eminentioribus, fub papulofis: dentibus fubulatis, fetula terminatis, viridibus, in fructu patentibus, infimo paulo longiore.

COROLLA calyce paulo longior, alba cum parco tinctu rubello; vexillum conduplicatum, fubemarginatum; alæ duplo breviores, obovatæ; Carina bipedicellata, obovata.

STAMINA filamentis albis, uno libero; antheris fubrotundis, luteis.

PISTILLUM germine ovato, viridi; ftylo albo, capillari.

LEGUMEN compreffum, roftratum, bafi gibbum, gibbo folido, difpermum: feminibus fuscis, in latere, quod gibbo opponitur, pofitis.

Tota planta nuda, odore eft Poterii Sanguiforbæ.

Crescit in graminofis fubhumidis Comitatus Bihorienfis & Békefienfis, nec refpuit loca fubfalfa, in quibus cum Trifolio noftro angulato, & cum Trifolio parvifloro *Ehrharti* occurrit, florens fub finem Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus }
b. Calyx ampliatus } aucta.
c. Legumen }

Tab. 38.

DIANTHUS COLLINUS.

Dianthus floribus bifasciculatis; fquamis calycinis ovato-fubulatis, tubo brevioribus; foliis lanceolato-linearibus, quinquenerviis fcabris.

RADIX perennis, rufo-fusca, calami fcriptorii aut digiti auricularis craffitie, profunde descendens, in ramos paucos divifa.

CAULES aut ſolitarii, aut plures ex eadem radice, pedales, ſesquipedales, aut paulo altiores, erecti, teretes, ſetulis breviſſimis ſcabri & ſubincani, nonnunquam tamen ſubnudi, læviusculi, ſimpliciſſimi.

FOLIA lanceolato-linearia, acuta, quinquenervia, inter nervos ſtriata, ſetulis breviſſimis denſe tecta, indeque ſcabra & caneſcentia, marginibus ſerrulata, breviterque ciliata.

FLORES fasciculati: fasciculis binis, raro ternis, in caule ſuperne bi-aut trifido congeſtis; bracteis in quas folia decreſcunt, baſi ovatis nervoſis ciliatis, in apicem lanceolato-ſubulatum adtenuatis, diviſionem caulis ſtipantibus, ſæpe medium calycem ſuperantibus, eodem conſtanter brevioribus.

CALYCES cylindrici, longi, ſtriati, pallide vireſcentes, nudi, apice in dentes atropurpureos, ciliatos, diviſi, baſi tecti ſquamis quaternis, ovatis, acuminatis, ſtriatis, ſubnudis, margine utroque ſubmembranaceis, apice plerumque atropurpureis, interioribus binis, calycis dimidii longitudine, exterioribus brevioribus.

PETALA inciſo-ſerrata, purpurea, ſtriis tribus profundius rubentibus & punctis ſanguineis per omnia quina in circulum diſpoſitis notata, verſus ungues albos, piloſa.

STAMINA calyce longiora, petalis breviora: filamentis albis; antheris cæruleis.

PISTILLUM germine cylindrico, pallide viridi, nudo, laevi; ſtylis binis, albis; ſtigmatibus violaceis, exſertis.

CAPSULA cylindrica, calyce paulo longior, fusca, glabra.

SEMINA nigra, compreſſa, ſuborbiculata, cum denticulo ad hilum.

Crescit in collibus apricis, ſiccis, in quos montes altiores verſus planitiem decreſcunt, frequens etiam inter frutices planioris Hungariæ. Floret a Julio in Octobrem.

Infloreſcentia in hac, ut in aliis ſpeciebus flores aggregatos habentibus, nonnunquam variat: floribus paucis, imo etiam pedunculis longioribus unifloris, quin & caulibus unifloris, ſed ea, quam deſcripſimus, plerumque obtinet.

A Diantho barbato, cui proximus, differt: caulibus altioribus ſcabriusculis; foliis lanceolato-linearibus, quinquenerviis, ſcabris, canis; calycinis ſquamis duplo brevioribus; petalis verſus faucem piloſis. A Diantho carthuſianorum autem, & Diantho atrorubente. *Jacq.* discrepat: floribus fasciculatis; foliis quinquenerviis, per ſetulas ſeu pilos breviſſimos, ſcabris canisque, & a ſingulo præterea pluribus aliis notis, e deſcriptione præmiſſa facile eruendis.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx naturali magnitudine.
b. Petalum
c. Stamen
d. Piſtillum
e. Capſula
f. Semen.
(b.–f.) aucta.

Tab. 39.

PLANTAGO TENUIFLORA.

Plantago foliis linearibus, ſubintegerrimis, obtuſis, carnoſis; ſcapo tereti, ſpica erecta, floribus diſtantibus, corollæ limbo erecto.

RADIX annua, conſtans fasciculo radicularum albidarum, vix ſesquialterum pollicem longitudine ſuperantium.

SCAPI plures ex eadem radice, teretes, pilis albis brevibus adpreſſis adſperſi, communiter erecti, tri-quadri pollicares, raro ſpithamæi; in ſolo duro, in quo vix ullum aliud vegetabile provenit, patentes, incurvi, vix duos pollices, una cum ſpica ſuperantes.

FOLIA omnia radicalia, circum ſcapos in fasciculum collecta, erecta, in locis aridis autem patentia, incurva, ſcapum una cum ſpica ſubæquantia aut eodem dimidio breviora, anguſto-linearia, integerrima, aut hinc vel utrinque uno, duobus, tribusve obtuſis obſoletis denticulis inſtructa, carnoſa, ſubtus ſubcarinata, fere ſemicylindracea, ſupra ſubcanaliculata, utrinque pilis brevibus, decumbentibus, albis, adſperſa, apice obtuſa, verſus baſin adtenuata, baſi autem dilatata, margine membranaceo utrinque aucta, ibidemque, ut ſcapus ima parte, pilis fuscis longioribus tecta.

FLORES in ſpica erecta, (nec ante antheſin nutante,) parum diſtantes, ſeſſiles, oblongo-ovati.

BRACTEAE obtuſæ, ſæpe purpuraſcentes, calyci arcte adplicatæ, hujus baſin inferiore parte dilatata utrinque membranacea amplexantes, inferiores calyce paulo longiores, mediæ æquantes, ſummæ breviores.

CALYCIS laciniæ baſi connatæ, germini arcte adplicatæ, carnoſæ, concavæ, obtuſæ, margine membranaceæ.

COROLLA membranacea, pallide fusca, baſi breviſſime tubuloſa, limbo quadrifido, erectiusculo, nunquam reflexo aut refracto, ſæpe connivente, qualis poſt deflorationem ſemper eſt.

STAMINA admodum fugacia, corolla duplo longiora: filamenta alba, tenuiſſima; antheræ pallidiſſime flaveſcentes, impuberes cordatæ, ſub antheſi quadrangulæ.

GERMEN ovato-oblongum, calyce arcte concluſum. Stylus ſubvilloſus, corollam excedens, ſtaminibus brevior.

FRUCTUS ab invicem diſtantes, ſpicæ adpreſſi. Capſulæ calyce duplo longiores, acutæ. corolla perſiſtente coronatæ, glabræ, infra medium circumſciſſæ, biloculares; loculis triſpermis. Semina oblonga, fusca, ſcabriuscula.

Crescit in locis ſalſis, humidis & ſiccis, Comitatus Albenſis, Peſthienſis, Szaboltſienſis, Biharienſis, Békeſienſis, & Cumaniæ minoris, intacta pecoribus. Floret ſub medium Maji.

In prædio Szent Iván Comitatus Peſthienſis obviam habuimus inter Scirpum paluſtrem & maritimum loco ſubpaludoſo, omnino nudam, ſcapo ſolitario, foliis paucis (3-4), ſcapo anguſtioribus, ſemicylindraceis, baſi purpureis.

EXPLICATIO TABULAE.

a-b. Flores integri
c. Germen cum corolla & ſtaminibus
d. Piſtillum ſeparatis calyce & corolla
e. Capſula matura
f. Semen

} aucta.

Tab. 40.

ASTRAGALUS ALBIDUS.

Astragalus frutefcens, canus; caulibus declinatis; floribus capitatis in pedunculis folia excedentibus; leguminibus ovatis hirfutis, calycibusque inflatis.

Aftragalus veficarius. *Allion. ped. n.* 1269. *t.* 8. *f.* 1.

RADIX lignofa, fusca, ramofa, fuperne etiam divifa, plures caules proferens.

CAULES declinati, bafi frutefcentes, fusco-cinerafcentes, ramofi, una cum ramis vix fpithama altiores, craffitie vix culmum Tritici æquantes. Rami æqualis craffitiei, teretes, albo-tomentofi.

FOLIA nonnulla hyemem perdurantia, cana, quinquejuga cum impari: foliolis patentibus, breviffime petiolatis, lanceolatis, aut ovato-lanceolatis, acutis, pilofis, pilis albis, denfis, adpreffis. Petioli fupra canaliculati, fubtus teretes, tomentofi: inferne una tertia parte aphylli. Stipulae albo-tomentofæ, villofæque, e bafi latiore anguftatæ in apicem fubulatum.

FLORES capitati, ab octo ad quatuordecim denfe congefti in pedunculis axillaribus, erectis, fere totam plantam longitudine æquantibus, angulatis, fubfulcatis, a pilis albis adpreffis, & bafi etiam a tomento albo, canis.

CALYCES fubfeffiles, ovato-oblongi; bafi tumidiusculi, inflati, purpurei, albopilofi, interfperfis fæpe pilis nigris, in dente quovis copiofioribus. Dentes fubulati, fubæquales, profundius purpurei.

COROLLAE ex purpureo & albo variæ: vexillo recurvo, fupra unguem albidum, violaceo-purpureo, dorfo carinato, lateribus reflexis patente, intus lineis pallidioribus ftriato; alis latere inferiore pallide purpureis, in laciniam, ope impreffionis cum carina articulatam, excurrentibus; in unguem fuperiore parte linearem album, inferiore fetaceum viridefcentem terminatis; Carina pallide violacea, femirotundata, acuta, in unguem adtenuatum bipartitum viridefcentem finita, alis penitus tecta.

STAMINA decem: filamentis albis, uno libero, antheris croceis.

PISTILLUM germine teretiusculo, hirfuto, ftylo ftamina æquante, fupra barbato pilis albis.

LEGUMEN ovato-oblongum, acuminatum, ad futuram interiorem non fulcatum, pilis albis denfiffimis hirfutum, diffepimento vix ad medium cavitatis pertingente divifum. Semina fusca cum obfcuro virore, nitida, fubreniformia cum gibbo fupra hilum prominulo.

Crescit in montibus ficcis calcareis Budæ, ad Budaörs, Inotam, Palotam. Floret ab initio Maji ad finem Junii; nonnunquam etiam autumno adhuc unum alterumve capitulum florum profert. Initio Julii non raro capitula quæpiam florent, cum alia jam matura femina gerunt. Atque hoc in ftatu icon confecta eft, ut fructum fimul exhiberet.

Allionii figura quidem caulem calami craffitie, folia fex-aut novemjuga, & capitula 3-5 flora exhibet, quæ in noftra planta fecus fe habent; hinc, cum etiam facies fit diverfa, ne quidem fufpicati fuiffemus, Aftragalum vesicarium illius cum noftro eundem effe, nifi fortuna nobis obtigiffet fpecimen ficcum illius ab ipfo *Cel. Allionio* fuppeditatum in herbario *Cl. Jacquini* videndi.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Vexillum	aucta.
b. Ala	
c. Carina	
d. Stamina	
e. Piſtillum	
f. Legumen	
g. Legumen horizontaliter diſſectum	
h. Semen	

Tab. 41.

GYPSOPHILA ARENARIA.

Gypſophila *foliis linearibus ſubcarnoſis glabris planis, caule corymboſo, petalis integris. Willden. Spec. plant. Tom. II. p.* 664.

RADIX perennis, digitum auricularem aut indicem craſſitie æquans, longitudine bi-tripedalis, ſimplex, ſuperne per provectiorem ætatem in plures cervices diviſa, ſub his radiculas plures promens, extus pallide fusca, intus alba.

CAULES ſesqui-aut bipedales, erecti aut obliqui, teretes, plerumque, præſertim ad genicula, purpurascentes, in culta planta ramoſi, in ſpontanea ſimplices, ſuperne bifidi: ramis inæqualibus; inferiore minore minusque diviſo, altero iterum ſemel aut bis bipartito, utroque dein tri-tandem dichotomo.

FOLIA linearia aut lanceolato-linearia, acuta, ſubcarnoſa, enervia, ſubtus carinata, rore detergibili canescentia, cæterum nuda: radicalia bi-tripollicaris longitudinis, in fasciculos aggregata, e quibus, ut in congeneribus, proximo anno caules promuntur; caulina verſus ſummitatem ſucceſſive decrescentia, ut tandem ad ramificationes in ſquamas ſeu bracteas arescentes deficiant.

FLORES in corymbo ſubfaſtigiato, per expoſitam caulis diviſionem orto. Pedunculi teretes, ſubvilloſi, flores longitudine parum ſuperantes, e dichotomiis nati aphylli, reliqui communiter ſtipati bracteis binis oppoſitis, a calyce remotis, ovatis, acutis, membranaceis, albis, dorſo linea viridi notatis.

CALYX aphyllus, ſcilicet nullis ſquamis auctus, quinque partitus: laciniis obtuſis, margine membranaceis albis, dorſo viridibus.

COROLLA alba: petalis unguiculatis, patentibus, obtuſiſſimis ſeu ſubtruncatis, integerrimis, nec niſi rariſſime ſubemarginatis.

STAMINA patentia, alterna longiora petalis æqualia: filamentis albis, baſi flavescentibus, apice ſubincurvis; antheris carneis, poſt deflorationem viridescentibus.

PISTILLUM germine globoſo viridi; ſtylis binis, divergentibus, albis; ſtigmatibus craſſiusculis, flavescentibus.

CAPSULA globoſa, glabra, calyce perſiſtente concluſa, non penitus tecta, unilocularis, apice dehiscens in dentes quatuor. Semina quatuor-ſeptem, nigra, curvato-reniformia, ſtriata, punctis elevatis ſcabriuscula.

Crescit in clivis arenoſis Comitatus Komaromienſis, Strigonienſis, Hontenſis (qua parte ad Danubium accedit), Peſthienſis, & Jazygiæ. Floret Auguſto.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx
b. Petalum
c. Stamen
d. Piſtillum
e. Capſula
f. Semen

} aucta.

Tab. 42.

TRIFOLIUM DENTATUM.

Trifolium floribus racemoſis; leguminibus nudis, ſubrugoſis, diſpermis; ſtipulis dentato-partitis.

RADIX perennis, ſesqui-aut bipedali longitudine perpendiculariter descendens, ramoſa, extus pallide fusca, intus alba.

CAULIS erectus, tri-quinque pedalis, calamo craſſior, firmus, inde a baſi ad apicem ramos patentes edens, nudus, plerumque purpurascens, angulatus: angulis a marginibus & dorſo petiolorum decurrentibus & in coſtas elevatis.

FOLIOLA lanceolata, ſæpe quadruplo longiora, quam lata, acutiuscula cum mucrone, ſerratą dentibus inæqualibus ſubulatis purpurascentibus, utrinque nuda, juniora tamen ſubtus ſubvilloſa. Petioli ſubtus carinati, ſupra canaliculati; petioluli laterales breviſſimi, intermedius triplo quadruplove longior. Stipulæ profunde tri-quinque partito dentatæ: laciniis ſubulatis, non raro varie curvatis, extima longiſſima, ſæpe margine ſuperiore denticulo notata.

FLORES in racemis bi-tripollicaribus erectis: pedunculo communi angulato, apice ſæpe floribus deſtituto; pedicellis recurvis, calyce vix longioribus, ad ortum ſuum bracteatis; bracteis brevioribus, minutis, ſubulatis.

CALYX ovatus, ſubangulatus, quinquefidus: laciniis ſubulatis, æqualibus.

COROLLA Meliloti officinalis, flava, ſed paulo pallidior & minor: vexillo recurvo, verſus unguem margine utrinque curvatura reflexo, apice profunde emarginato; alis obtuſis, antice patentibus, ſupra ungues anguſtos proceſſu hamatis; carina bipartita.

STAMINA filamentis decem albis, uno libero; antheris luteis.

PISTILLUM germine oblongo, utrinque adtenuato; ſtylo tenui, pallido; ſtigmate acuto, pallide flavo.

LEGUMEN obovatum, ſubcompreſſum, lateribus ſubrugoſum, altera ſutura gibbum, ante maturitatem dorſo lateribusque purpurascens, dein obſcure griſeum, obtuſum, ſed ſtylo perſiſtente acuminatum, diſpermum. Semina ſubrotunda cum tuberculo ſupra hilum prominente, pallide fusco-flavescentia, inodora.

Partes juniores parciſſime pubescunt, ſerius vero calvescunt.

Crescit in pratis humidis & locis ſubpaludoſis in Banatu ad Verſetz, copioſiſſime autem circum lacum Balatonem per Comitatum Veszprimienſem, Zaladienſem & Simeghienſem, & ad ſtagna peninſulæ Tihon, ipſaque arundineta ingreditur, fœni proventum augens idemque bobus & equis gratius reddens; dignum itaque, ut in pratis humidis & uliginoſis, alioquin vilius pabulum proferentibus, ſeratur. Floret a fine Junii per totum Julium.

A. Trifolio M. officinali, cui affine eſt, differt: 1) radice perenni; 2) caule coſtato-angulato; 3) foliolis longioribus acutis, horumque ſerraturis ſubulatis; 4) ſtipulis partito-dentatis; 5) leguminibus obovatis, obtuſis, gibbis, &c. Differentiam hanc nequaquam a ſolo dependere, docuit cultura jam ſæpius repetita.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus	aucta.
b. Calyx	
c. Vexillum	
d. Ala	
e. Carina	
f. Legumen cum calyce	
g. Semen	
h. Stipula	

Tab. 43.

CREPIS HISPIDA.

Crepis foliis intortis, radicalibus ſubruncinatis, ſuperioribus ſagittatis baſi laciniatis; ſummis haſtatis, pedunculisque hiſpidis; calycibus hiſpidiſſimis.

Crepis nova. *Ind. horti pesth. Tab. 3.*

RADIX annua, ſimplex, aut in ramos aliquot diviſa, digitum aut ſpithamam longitudine æquans, recta aut flexuoſa, latere fibras edens, extus ſordide pallideque fusca, intus alba.

CAULIS erectus, ſesqui-aut tripedalis, ſimplex, ſuperne paniculatus ramis axillaribus erecto-patulis, nonnunquam ex omnibus prope alis ramos, ex inferioribus breviores, edens, ſulcato-angulatus, ſetis longis albis patentiſſimis, ſuperne rarioribus, hiſpidus.

FOLIA tenuia, intorta: radicalia in petiolos canaliculatos marginatos attenuata, ſupra nuda, ſubtus nervis hiſpida, rarius etiam venis aliquot ſetis adſperſa, ſubruncinata, vel ſublyrata, verſus baſin inæqualiter vageque laciniata, verſus apicem dentato-angulata, rariſſime integra, obverſe lanceolata, inæqualiter repando-dentata; caulina ſeſſilia, hiſpidiora: horum infima radicalibus prope ſimilia; ſæpius tamen lanceolata, vel ovato-lanceolata, ſinuato-dentata, breviora, per totam longitudinem rachis, utrinque margine laciniato decurrentia, vage ciliata, ſupra ſetis aliquot adſperſa; ſuperiora utrinque hiſpida, ſæpe criſpa, ſubamplexicaulia, ſagittata, e baſi latiore ſubulato-laciniata in cuſpidem lanceolatam integerrimam deſinentia; ſumma, quæ ramos pedunculosque ſtipant, haſtata aut lanceolata.

INFLORESCENTIA paniculata ramis pedunculisque angulatis, hiſpidis, aphyllis, valde inæqualibus: centrali ſeu primario ſimpliciſſimo breviſſimoque, reliquis duplo triplove longioribus, ſimplicibus diviſisque.

CALYX ovatus, ſub floreſcentia imbricatus, hiſpidiſſimus ſetis longis e dorſo ſquamarum omnium: ſquamæ lineari-ſubulatæ, margine membranaceæ, apice nudæ, exteriores fere duplo breviores, carinatæ, poſt floreſcentiam patentes, interiores canaliculatæ.

COROLLULAE luteæ: tubulo pallido; ligula ſubſulcata, apice quinque dentata, inciſuris ad dentem medium profundioribus.

STAMINA filamentis brevibus, pallidis: antheris luteis, acutis.

PISTILLUM germine oblongo, infra pappum anguſtato; ſtylo cum ſtigmatibus luteis, poſt antheſin virideſcentibus.

SEMINA fusca, ſubulata, in ſtipitem prolongata, ſulcata, coſtis verſus ſtipitem & baſi hujus ſetulis brevibus ſeu denticulis aſpera; marginalia ſquamis calycinis intimis incluſa cum pappo ſubſtipitato. Pappus piloſus, albus.

RECEPTACULUM nudum, foveolis inſculptis ſemina excipiens.

Planta lactescens, ſaporem amarum præſeferens.

Crescit in arvis & pratis aliisque locis graminoſis Croatiæ, Sclavoniæ, Banatus, & reliquæ Hungariæ, qua parte planior verſus ortum & meridiem vergit; in non paucis Banatus & Syrmii pratis adeo copioſa eſt, ut floreſcentiæ tempore tota inde flaveſcant. Floret a fine Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus }
b. Semen cum pappo } auctum.

Tab. 44.

SAXIFRAGA CUNEIFOLIA.

Saxifraga *foliis cuneiformibus obtuſiſſimis repandis, caule nudo paniculato. Linn. Spec. plant.* 574. *Scop. carn.* 2. *n.* 490. *t.* 13.

Saxifraga *foliis petiolatis obtuſis, caule fragili nudo ramoſo. Hall helv. n.* 974.

RADIX perennis, filiformis, fusco-nigra, transverſim repens, in variis diſtantiis radiculas fibroſas aggregatas demittens, ibidemque fasciculum foliorum edens, e quorum medio caulis altero anno proditurus eſt.

CAULIS palmaris aut ſpithamæus, erectus, baſi ad altitudinem dimidii aut integri pollicis foliatus, craſſior, purpuraſcens, ſubvilloſus; ſupra folia baſeos aphyllus, alternatim ramoſus, inferne nudiusculus, ſuperne ramisque piloſus.

FOLIA inferiora petiolata, cuneiformia, obtuſiſſima aut retuſa, craſſa, ſubcarnoſa; horum infima 5-6 minuta, alterna, quæpiam oppoſita, integerrima, aut groſſe crenata, concava, aut plana, patentiſſima, ſubtus purpurea, baſi ſubciliata; reliqua verticillata, omnia groſſe crenata, erectiuscula, utrinque viridia, omnino nuda; ramos paniculæ ſtipantia linearia, integerrima, obtuſa, ſubvilloſa, pallida.

FLORES in ramis paniculæ ſparſis bini, rarius terni aut quaterni, ante antheſin recurvi globoſi, dein erecti, pedunculis teretibus, tenuibus, piloſis inſiſtentes.

CALYX inferus, ſub floreſcentia patens, dein reflexus: laciniis lanceolatis, obtuſis, margine albis, dorſo piloſis.

COROLLA petalis patentibus, oblongo-ovatis, obtuſis, candidis, baſi macula flava notatis.

STAMINA petalorum longitudine: filamenta verſus apicem acutum latiuscula, hinc verſus baſin adtenuata, alba; antheræ didymæ, cum polline carneæ.

GERMEN ovatum, viridi-flaveſcens. Styli cum ſtigmatibus albi, breves, erecti, in fructu longiusculi, erecto patuli.

Pili caulis ſuperiores, ramorum, pedunculorum & calycum, apice glandulas nigras ſubviscidas gerunt.

Flos primarius, reliquis paulo major, primus floret.

Stamina ſub floreſcentia per paria eriguntur, & antheras ſtigmatibus adplicant, emiſſo autem polline divaricantur.

Filamenta lapſis antheris & petalis iterum eriguntur, & calyce reflexo fructum tegunt diutius perſiſtentia.

Creſcit in Comitatu Bihárienſi pone Rézbaniam ad viam, qua ad cuprifodinas adſcenditur, loco ab alpibus multum diſtante, umbroſo, humido, in pauca humo lapidibus inſtrata. Floret ſub finem Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum }
b. Stamen } nativa magnitudine.
c. Germen }

Tab. 45.

RANUNCULUS POLYPHYLLUS.

Ranunculus *foliis ſubmerſis oblongis, petiolis capillaceis, natantibus cuneiformibus, trilobis, emerſis ellipticis, caule erecto. Willden. ſpec. plant. Tom. II. P. 2. p.* 1331.

RADIX fibroſa, fibris ſubbipollicaribus, albis, plurimis, in fasciculum aggregatis.

CAULIS erectus, ſolitarius, raro tres pollices excedens, nonnunquam vix pollice altior, plerumque modico ſupra baſin ſpatio ramos duos oppoſitos, aut, cum vegetior eſt planta, ternos verticillatos promens, inde dichotomus trichotomusve interjecto pedunculo unifloro ſesqui-aut bipollicari. Rami infimi, qui ſerius emergere ſolent, breviores, omnes ſemel aut bis bifidi: in pedunculum oppoſitifolium ſubpollicarem & ramulum communiter breviorem, ſimili ratione ſubdiviſum, ſed proportione minore.

FOLIA obtuſa, craſſiuscula, ſubcarnoſa: radicalia oblonga, integerrima, longius petiolata, innumera aggregata; caulina infima pariter aggregata & radicalibus adeo adproximata, ut, niſi caute inſpiciatur eorum ortus, unum idemque aggregatum conſtituere videantur, ſed brevius petiolata & difformia: alia ſcilicet obovato-cuneiformia integerrima, alia obtuſe triloba, alia denique tantum hinc lobo denteve donata; ſuperiora, quæ ortum ramorum ſtipant, tot, quot rami, integerrima, elliptica, anguſtiora, breviſſime petiolata; ſumma, quæ ultimas ramificationes obſident, ſeſſilia, oblongiora, ſublinearia. Petioli tenues, ſubcompreſſi, radicales foliis ſuis triplo quadruplove longiores, reliqui ſucceſſive breviores. Stipulæ petiolos caulinos ſuperiores & folia ſeſſilia ſtipantes minutæ, obtuſæ, membranaceæ, albidæ.

FLORES erecti, parvi, lutei: primarii reliquis majores, calyce pentaphyllo & corolla pentapetala inſtructi; laterales autem ramulorum calycem triphyllum & corollam tripetalam gerentes. Pedunculi teretes, aphylli.

CALYX petalis contiguus: foliolis ſubrotundis, concavis, ſubmembranaceis, pallide flavis.

PETALA calyce paulo longiora, obovata, integerrima, ſplendida, unguibus breviſſimis poro mellifero minimo inſtructa.

STAMINA vix ultra vicena, germinum aggregato breviora: filamentis incurvis, luteis; antheris ovatis, aureis.

GERMINA ſubcompreſſa, oblique ovata, ſtigmate obtuſiuſculo ſubrecurvo terminata, in capitulum globoſum aggregata.

Omnes partes nudæ.

Creſcit in turfoſis humidis, quæ primo vere inundantur iterumque aquis liberantur, in Jazygia & Comitatu Biharienſi atque Bèkeſienſi, ad Hartobágy alveum, qui exundantes aquas Tibisci deducit, inter Kardszag & Püspök Ladány, ad paludes, quas Cryſius cauſat.

Occurrit tamen etiam locis aqua etiamnum obſeſſis, atque tum paulo alias notas exhibet: caulis nimirum ſupra aggregata folia fit altior, non raro quidem etiam di-aut trichotomus, ſæpius tamen alternatim ramoſus, idemque etiam ſub aqua elongatur in ratione profunditatis hujus, angulatusque evadit; unde folia, quæ aggregatum infimum conſtituerant, ab ſe invicem removentur, per ſemipollicaria intervalla verticillatim diſpoſita, & petioli eorumdem elongantur atque capillares evadunt, ut folia natare & fluctuare poſſint. Manet nihilominus ſupra aquam aggregatum ſimilium foliorum, ſed pauciorum & majorum, quorum plura ſunt triloba. Flores, tantum non omnes in plantis his inundatis calyce pentaphyllo & corolla pentapetala gaudent, ut adeo ſtatus hic plantæ perfectior ſit, licet, forſitan ob accidentales cauſas, minus frequentem obſervaverimus.

Florendi tempus eſt a fine Aprilis ad medium Maji.

Tabula ſiſtit binas icones, quarum prior plantam extra aquam, altera in hac natam exhibet, ut diverſitas uno obtutu conſpiciatur.

Tab. 46.

ASTRAGALUS ERIOCEPHALUS.

ASTRAGALUS caulescens, erectus, capitulis globoſis, pedunculis longiſſimis, foliolis integerrimis acuminatis.

RADIX perennis, pollicem & ultra craſſa, longiſſima, ſimpliciſſima, perpendiculariter in terram penetrans, ſuperne diviſa in plures cervices cauliferas, extus ſordide fusca, intus alba, fibris tenacibus instar texti intricatis compoſita.

CAULES erecti, aut parum ad latus declinati, palmares aut ſpithamæi, ſubflexuoſi, teretes, purpurei.

FOLIA plus quam ſpithamæa, 15-18 juga cum impari: foliolis oppoſitis, verſus apicem minoribus, breviſſime petiolatis, ovatis, obtuſiuſculis cum acumine, integerrimis. Petioli ſubteretes, tantum ſupra planiuſculi, purpurei, erecti, caulem cum floribus excedentes. Stipulæ magnæ, lanceolatæ, ſubmembranaceæ, albidæ, quæpiam purpuraſcentes.

FLORES in capitulis magnis, ſubrotundis, pedunculatis: pedunculis in eodem caule 3-7, erectis, tripollicaribus, teretibus, purpureis, axillaribus, alternis.

CALYCES ſubpedicellati, ovato-oblongi, ſubinflati, pallidi, colore ex albo flavo viridique mixto: dentibus ſubulatis, virideſcentibus, ſuperioribus paulo longioribus. Bracteæ ad baſin ſinguli calycis e pedicello prodeuntes, lineares, anguſtiſſimæ, calycibus paulo longiores.

COROLLAE flavæ: vexillo carinato, apice emarginato, in pedicellum album curvum attenuato, extus ſubvilloſo; alis obtuſiuſculis, antico margine villoſis, pedicello lineari, & proceſſu laterali rotundato albis; carina apice bifido, marginibus reflexo-patentibus, ungue ſeu pedicello bifido albo.

STAMINA decem, unum liberum: filamenta alba, nitida; antheræ croceæ.

PISTILLUM germine oblongo, acuminato in ſtylum ſtamina æquantem, ſtigmate acutiusculo flaveſcente terminatum.

LEGUMEN inflatum, ovato-triquetrum, hinc longitudinaliter ſulco excavatum, illinc obtuſe carinatum, ſemibiloculare: diſſepimento ex inflexis valvulis conſtante vix ultra medium pertingente. Semina ſubreniformia, fusca.

Caulis, petioli, foliola, ſtipulæ extus: pedunculi, bracteæ pilis albis, longis hirſuta, calyces autem germina & legumina hirſutiſſima.

Crescit in collibus & clivis arenoſis Comitatus Szaboltsenſis & ad Rátz-Almás prope vineas atque in Banatu inter Deliblat & Dubovátz; nec non infra Kiſs-Hegyes in pratis ſiccis Comitatus Bacſienſis & in monte Tokay. Floret initio Julii.

Ab Aſtragalo dasyantho *Pall. it. 3. p. 749. t. G. g. f.* 1, quocum pluribus notis convenit, videtur ſequentibus ſatis diſtinctus: 1) radice ſimplici; 2) cervicibus radicis craſſioribus; 3) cauleſcentia conſtante etiam in locis aridiſſimis, dum dasyanthus tantum interdum lætior caules breves profert; 4) foliolis ovatis, acumine terminatis; 5) dentibus calycis inferioribus, nec lateralibus, longioribus; 6) Vexillo extus ſubvilloſo, nec lanuginoſo; 7) ſeminibus fuscis nec pallidis.

Aſtragalus capitatus, ſecundum definitionem & datam per *Millerum Dict. n.* 20. deſcriptionem, cum noſtro etiam in multis convenit; ſed foliola emarginata & flores purpurei illum ab eriocephalo noſtro diſtinctum eſſe ſuadent.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx
b. Vexillum
c. Ala
d. Carina
e. Stamina
f. Legumen
} aucta.

Tab. 47.

ALCEA PALLIDA.

Alcea foliis cordatis, obſolete lobatis: lobis rotundatis; petiolis punctatis; calycibus exterioribus ſexfidis.

Althæa *Foliis ſubrotundo-ovatis. Willd. ſp. plant.*

RADIX biennis, ſimplex, paucos ramos emittens, pallide fusceſcens, intus alba, in ſolo ſterili calamo non multo craſſior, 5-6 pollices longitudine æquans, in fertili humo indicem pollicemve craſſitie, & pedem longitudine non raro ſuperans.

CAULIS erectus, ſolitarius, ſimpliciſſimus, tri-quinque-pedalis, in locis pinguibus ſylvaticis etiam ſesquiorgyalis, proportionate craſſus a calami ad pollicis craſſitiem, teres, pallidiſſime virideſcens, baſi purpureo-maculatus, hispidus: ſetis plerisque fasciculatis, pluribus ſcilicet ex eodem puncto elevato prodeuntibus, inferioribus reverſis, farctus medulla alba, mucilagine referta.

FOLIA alterna, petiolata, ſuperiora ſubſeſſilia, cordata, vel ovato-cordata, poſtice ſcilicet vix exſecta, obſolete lobata: lobis tribus-quinque rotundatis, aut integra, crenata, utrinque hispida ſetis in inferiore pagina pro parte fasciculatis. Petio-

li ſupra purpureo-punctati planiusculi, cæterum teretes, toti hispidi, inferiores foliis longiores, ſuperiores iisdem breviores. Stipulæ ſubnudæ, ciliatæ; inferiores bi-trifidæ, in florente planta pleræque aridæ, fuscæ; ſuperiores, ubi folia usque ad veſtigium deficiunt, quadrifidæ, flores bractearum loco ſtipantes.

FLORES magni congenerum, axillares, ſubſolitarii, breviſſime pedunculati, inæqualibus ſpatiis ab invicem remoti, per racemum ſimplicem, pedalem aut bipedalem, non raro etiam longiorem diſpoſiti.

CALYX duplex, uterque extus hispidus ſetis ſolitariis fasciculatisque: exterior ſexfidus, interior quinquefidus: lobis ovatis acutis integerrimis.

COROLLA patens, pentapetala: petalis bilobis ſeu obverſe cordatis, pallide rubris, ſtriatis, baſi albo-flaveſcentibus, per exſiccationem pallide violaceis, verſus unguem flavum virideſcentibus.

GENITALIA congenerum, pallide flaveſcentia. Pollen ſphæricum.

CAPSULAE (arilli *Linnæi*) plurimæ, calycibus perſiſtentibus & conniventibus concluſæ, nigricantes, compreſſæ, dorſo emarginatæ, ſulco hispidulo, marginibus elevatis nervoſis.

Tota planta pallida, & quodammodo flaveſcenti cana.

Crescit in pratis ſiccis, in arvis, inter ſegetes, in collibus & montibus per provincias Cumanorum & Jazygum, per Comitatus Heveſienſem, Peſthinenſem, Albenſem, Veſzprimienſem, Zaladienſem, Bacſienſem & Syrmienſem, nec non per Banatum usque ad limites Vallachiæ, vix uspiam copioſa, ſed ſparſa, ut ſæpe in magnis intervallis nullam ejus plantam videas. Floret altero anno a Junio in Septembrem.

Ab Alcea roſea differt: radice bienni; foliis cordatis aut ovato-cordatis, obſolete 3-5 lobis: lobis rotundatis; petiolis punctatis; calyce exteriore ſexfido; petalis bilobis; & colore omnium partium pallidiore. Magis itaque ab illa discrepat, quam ficifolia ab eadem.

Tab. 48.

LACTUCA STRICTA.

Lactuca lævis, foliis inferioribus runcinatis, ſuperioribus pinnatifido-laciniatis, ſummis integerrimis; floribus corymboſis; caule ſtricto.

RADIX per omnia ſimilis illi, quam L. ſagittata noſtra (*tab.* 1.) habet: biennis ſcilicet, anno primo napulum fuſiformem, rectum aut varie curvatum, indiviſum aut inferne bifidum, extus fuscum, intus album, carnoſum, duriusculum formans, qui altero anno incraſſatur, difformis & ſpongioſus fit, radiculas emittit, & caulem protrudit. Cum autem ſemina, non ad imitationem naturæ, dum matura ſunt, ſed ſubſequo vere primum & juſto ſerius terræ mandantur; complures plantæ altero anno nondum proferunt caulem, ſed tantum folia exſerunt: talem exhibet icon ſub lit. d.

CAULIS ſolitarius, erectus, ſimpliciſſimus, ſtrictus, plerumque quadripedalis, in fruticetis non raro orgyalis, imo nonnunquam octopedalis, calamum craſſitie æquans, ſæpe ſuperans, teres ſubſtriatus, lævis, nudus, rore tenui cano tectus, hoc deterſo nitidus, totus folioſus, ſub floreſcentia a foliis marceſcentibus baſi ſucceſſive denudandus, farctus medulla viridi.

FOLIA tenuia, tenera, nuda, lævia, venoſa, ſubtus pallidiora: radicalia petiolata, obtuſa, polymorpha: ovalia, ovata, cordata, & runcinata margine laciniato per petiolum decurrente, lacinia extima maxima ſinuato-dentata, reliqua integerri-

ma; caulina acuta, amplexicaulia; inferiora petiolata, runcinata laciniis difformibus dentatis, extima magna irregulariter triangulari; ſuperiora ſucceſſive minora, pinnatifido-laciniata, laciniis omnibus, etiam extima, irregulariter lobatis, ſublanceolatis, cuspidatis, parce dentatis, tandem integerrimis; ſumma integerrima, haſtato ac denique ſagittato-lanceolata. Petioli foliorum radicalium ſemiteretes, ſupra canaliculati; foliorum caulinorum marginati marginibus a folio utrinque decurrentibus, inferiorum anguſtis integerrimis, baſi in lacinias divaricatas excurrentibus, ſuperiorum ſucceſſive latioribus, dentatis, dein laciniatis, baſi in lacinias incurvas terminatis.

In reliquis notis, etiam odore tetro, ſapore amaro, & ſucco lacteo, cum L. ſaggittata noſtra omnino convenit; hinc deſcriptionem illarum hic repetere ſupervacaneum ducimus.

Creſcit in ſylvis & fruticetis ad Agriam inter vineas; ad Parád prope veterem aluminis officinam; ad Budam pluribus locis; ad Csákvár ſub monte ſylvoſo; inter vineas non procul Badatſon-Tomaj ad Balatonem lacum; nec non ad thermas Herculis. Floret a medio Junio in Auguſtum.

Summa, quam indicavimus, ſimilitudo inter Lactucam ſagittatam & ſtrictam diu nos dubios reddidit, an plantæ hæ pro diſtinctis ſpeciebus, an pro meris varietatibus habendæ ſint; ſed cultura foliorum formam conſtantem eſſe oſtendit. Niſi ergo magnum & conſtans horum diſcrimen in conſtituendis ſpeciebus contemnendum ſit; diverſas ſpecies eſſe, agnoſcere oportet.

Spectata definitione Lactucæ quercinæ, & ejusdem deſcriptione, quam *Linnæus in it. gotl. p.* 309. *edit. germ.* dederat, noſtra L. ſtricta cum hac pluribus notis congruit; ſed differt radice bienni, tuberoſa, acuta; caule altiore, & præſertim inflorescentia in corymbo faſtigiato, nec in panicula longa anguſta; præterea caule omnino lævi, qui notante cel. *Perſoon in edit. Syſt. veget.* Lactucæ quercinæ ſubaculeatus eſt.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Floſculus }
b. Calyx reflexus cum ſemine. } aucta.
c. Semen }
d. Planta juvenis initio Maji depicta.
e. Tuber, ſero autumno erutum.

Tab. 49.

HYOSERIS FOETIDA.

Hyoseris *ſcapis unifloris, foliis pinnatifidis, ſeminibus nudis. Linn. ſyſt. veget.*

Leontodontoides alpinus *glaber, Eryſymi folio, radice craſſa fœtida. Michel. nov. gen.* 31. *t.* 28.

Lapſana *caule nudo indiviſo, foliis ſemipinnatis, pinnis retroverſis dentatis. Hall. helv. n.* 5.

Lampſana *fœtida, ſcapo unifloro nudo. Scop. carn.* 2. *n.* 989.

RADIX perennis, præmorſa, radiculas filiformes, pallide fuscas, 3-5 pollicares emittens, fœtida.

SCAPI ex eadem radice bini-quini, 5-7 pollicares, tenues, filiformes, ſimpli-

tiſſimi, uniflori, tubuloſi, aphylli, nudi, ſub flore ſubpiloſi, ante anthesin nutantes, ſub floreſcentia erecti.

FOLIA radicalia, quina-dena, patentia, petiolata, tenuia, nuda, petiolis tamen & rachi ſæpe pilis albis adſperſa, nonnunquam etiam ſubciliata, pinnatifida: lobis ſuboppoſitis, ad angulum rectum divaricatis, antice ſubintegris, margine poſtico dentatis, venoſis, verſus apicem ſucceſſive majoribus.

CALYX cylindricus, nigro-viridis, ſub floreſcentia erectus, cum fructu, ſcapo apice curvato, ſubnutans, baſi foliolis 3-4 adpreſſis ſubpiloſis minutis auctus, conſtans foliolis 8-9 linearibus, ſuperne anguſtioribus, obtuſiusculis, ante & poſt antheſin conniventibus.

FLOSCULI 15-18, omnes hermaphroditi, æquales: corollulæ ligulatæ, aureoflavæ, explanatæ, ſtriatæ, dentibus 5 acutiusculis terminatæ, baſi in tubulum album, ore villoſum, coeuntes.

GENITALIA corollulis breviora: antheræ lineares, flavæ, in cylindrum cohærentes; filamenta iisdem breviora, alba; germina compreſſa, ovata, pallida, nitida; Stylus filiformis, antheris duplo longior, baſi albus, ſuperne parte emerſa cum ſtigmatibus binis recurvis nigricans.

SEMINA compreſſa, obovata, pallide fusca, nitida, pappo deſtituta.

RECEPTACULUM nudum.

Crescit locis umbroſis & humectis in Comitatu Biharienſi ad Hollód, Magyar Cséke & Lunkáſzprie, atque in Banatu ad Oraviczam & ad thermas Herculis. Floret Majo.

Mirati fuiſſemus, plantam hanc, alpium italicarum & auſtriacarum incolam, apud nos occurrere in locis, in quibus, velut ad nominatas thermas, Vitis vinifera ſponte crescit, & Ficus Carica hyemes ſine omni tegmine perdurat; niſi jam aliis ex obſervationibus noviſſemus, clima & ſolum Hungariæ ad diverſiſſima vegetabilia eodem in loco alenda eſſe aptiſſimum: Veratrum album, altiores Europæ & Sibiriæ montes atque altiſſimas Carpatorum alpes inhabitans, ſæpius obvium habuimus in pratis planioris Hungariæ; Satyrium viride, Europæ frigidioris & alpium carpaticarum incola, ſimilibus in locis nobis occurrit; Aconitum ſeptentrionale, Sueciæ, Norvegiæ & Sibiriæ indigena planta, non tantum in alpibus Marmaroſiensibus & in montibus banaticis, ſed & infra vineas Nagy-Banyenſes nobis obſervata eſt; & Saxifraga rotundifolia, alpium helveticarum & auſtriacarum ſtirps, ſupra thermas Mehadienſes, a latronibus denominatas, non procul Ficu Carica ſub dio perdurante, crescit.

Habitus plantam hanc Hyoseridis generi adſcribere jubet, ſed character artificialis ad Lapsanam eamdem relegat. Tanto magis mirari ſubit, eam a *Linnæo*, cujus ſyſtema magis artificiale eſt, ad Hyoseridem, ab *Hallero* autem & *Scopolio*, qui magis ſyſtema naturale ſequi videntur, ad Lapsanam relatam eſſe.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus. }
b. Semen. } aucta.

Tab. 50.

TRIFOLIUM DIFFUSUM.

Trifolium ſpicis villoſis, rotundato-ovatis; foliolis ovato-oblongis, ſubinte-

gerrimis; corollis monopetalis; calycinis dentibus inæqualibus; leguminibus circumscissis.

Trifolium diffusum. *Radix annua. Caulis diffusus, pilosus. Folia ovalia, subintegerrima, ciliata. Capsula subglobosa, terminalis, pedunculata, diphylla, pilosissima. Dentes calycini setacei, erecti, inæquales. Corolla monopetala, calyce vix longior. Legumina subinclusa, disperma. Ehrh. Beytr. 7. p. 165.*

Ind. hort. Pest. fig. 7.

RADIX biennis, pallida, simplex, nec nisi in fine ramosa, vel mox sub caule in duos tresve ramos subdivisa, fere recta ad spithamam & ultra in terram penetrans, e lateribus radiculas fibrasque promens.

CAULIS spithamæus, pedalis, & altior, erectus, flexuosus, teres, pallide virens, pilis albis longis patentibus hirsutus, inde a basi ex omnibus alis ramosus: ramis subdistichis patentibus, inferioribus longioribus, iisdemque & caulibus lateralibus declinatis aut adscendentibus.

FOLIA alterna, petiolata: foliola ovato-oblonga, rariora obovato-cuneiformia, obtusa, vel emarginata cum brevissimo mucrone, integerrima aut versus apicem denticulata, subpellucide striata, plerumque in medio macula alba transversa notata, utrinque pilis longis albis patentibus hirsuta, superiora tamen supra nuda, subtus rachi pilosa & marginibus ciliata. Petioli hirsuti, supra canaliculati, inferiores foliis duplo triplove longiores, superiores successive usque ad stipulas deficientes. Stipulæ albo-membranaceæ, viridi-nervosæ, pilosæ, amplexicaules, e basi lanceolata in cuspidem subulatam terminatæ.

FLORUM SPICAE terminales, solitariæ, rotundato-ovatæ, hirsutissimæ, subpedunculatæ, stipulis unius aut duorum suboppositorum foliorum exceptæ.

CALYCES basi turbinati, pallidi, decem-striati aut obscure decem-angulati, pilis longis toti hirsuti, etiam intus infra dentes circulo piloso, fere ut in Thymo, clausi: dentes setacei, erecti, inferior paulo longior.

COROLLAE calycinos dentes parum excedentes, monopetalæ, parce rubellæ: vexillum substriatum, emarginatum cum dente intermedio, coiens in tubum album, cui intus alæ, tantum apice rubellæ, & carina alba unguibus adnascuntur.

STAMINA decem, unum liberum; filamentis albis cum parcissimo tinctu viridi; antheris luteis.

PISTILLUM germine oblongo, in medio subangulato, viridi; stylo capillari, albo; stigmate flavescente.

LEGUMEN ovatum, tubum calycis vix excedens, pallide fuscum, parte inferiore tamen profundius coloratum, dispermum, corolla persistente circa medium adnata tectum, ibidem velut circumscissum dehiscens: hinc, cum maturum est, ejus pars anterior cum uno semine sequitur extractam corollam, altero semine cum altera parte leguminis in fundo calycis remanente.

SEMINA polymorpha, obscure fusca, glabra, cum angulo ad hilum prominulo.

Sponte nata est hæc planta Cl. Professori *Winterl* in horto proprio, seminibus forte cum fœno adlatis: Pesthini quippe & ad plurium milliarium distantiam ab hac urbe non reperitur. Nos eam invenimus in arvis prædii Vats copiosissimam, & in graminosis ad Nagy-Körös, utrobique in solo arenoso; nec non ad brachium Tibisci Hartobágy pone diversorium ejusdem nominis, & inter vineas montis Versetzensis in Banatu, hic loco lapidoso, ibi margaceo subsalso. Floret Junio & Julio alterius anni, rarius primo a satione anno, & tum serius.

In solo pingui longius excrescit, plures ramos & caules laterales profert, atque

decumbit. Hoc videtur *Ehrhartum* induxiſſe, ut nomen diffuſi inderet huic Trifolio, quod ſponte natum nuspiam diffuſum vidimus. Circumſciſſi nomen aptius foret; ſed legem nobis poſuimus recepta nomina rariſſime aut nunquam mutandi, bene gnari, plus difficultatis a multiplicatione, quam utilitatis ab emendatione nominum ſcientiæ accedere.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.	auctæ.
b. Corolla.	
c. Stamina.	
d. Piſtillum.	
e. Legumen.	
f. Semen.	

Tab. 51.

PLANTAGO ARENARIA.

Plantago herbacea, piloſo-cana, caule erecto, ramoſo; foliis ſubintegerrimis; capitulis foliatis; bracteis foliolisque calycinis ovatis.

RADIX annua, ſubſimplex, flexuoſa, pallide fusca.

CAULIS erectus, teres, piloſus, ſpithamæus aut prope pedalis, ramoſus; in ſterilibus ſiccis vix ſemipedalis aut palmaris ſubſimplex.

FOLIA patentia, nec recurvata, linearia, acuta, integerrima, nonniſi inferiora raro ſubdentata, piloſa, minime viscida, plana, aut ſubcanaliculata, ſubtus ſubcarinata, craſſiuscula, ſubcarnoſa, loco ramorum deficientium fasciculatim prodeuntia.

FLORUM capitula ſubrotunda, in vegetiore planta ovata. Bracteæ ovatæ, binæ, quaternæ aut ſenæ, hirſutæ, baſi dilatata concava capitulum excipientes, in folia capitulis plerumque longiora excreſcentes: interiores obtuſiusculæ, margine membranaceæ, intimæ calycibus breviores, reliquæ longiores. Pedunculi teretes, piloſi, foliis ſubjectis ternis quaternisve breviores, nonnunquam longiores, terminales, in lætiore planta etiam axillares.

CALYX tetraphyllus: foliolis exterioribus ovatis, obtuſis, hirſutis, margine membranaceis; interioribus minoribus, lanceolatis, acutis, carinatis, carina viridibus, cæterum membranaceis, ſubnudis, verſus apicem ciliatis.

COROLLA membranacea: tubo ſuburceolato, ſubangulato, longitudine calycis; limbo patulo, poſt floreſcentiam refracto, quadripartito: laciniis acutis.

STAMINA filamentis corollæ limbum parum excedentibus, albis aut purpuraſcentibus, erectis; antheris pallide flaveſcentibus, circumferentia cordato-ovatis, breviſſimo obtuſoque acumine apice & utroque loco poſtico terminatis, non raro tamen poſtice obtuſis.

GERMEN ovatum, pallide vireſcens; Stylus filiformis, corollæ tubo paulo longior, albidus, aut baſi parum vireſcens; Stigma ſimplex, tenuius ſtylo.

CAPSULA ovata, pallide fusca, glabra, circumſciſſa, bilocularis, loculis monoſpermis; Semina nigro-fusca, oblongo-ovalia, nitida, extus convexa, intus in canaliculum excavata, diſſepimento utrinque convexo cavitatem explente.

Crescit in locis arenoſis, etiam cæterum prope ſterilibus, per totam Hungariam usque in extremum angulum infra Orſovam, etiam in Auſtria ad Leitham fluvium, & in Saxonia atque Boruſſia. Floret ab Auguſto in Octobrem.

Confunditur cum Psyllio, a quo, ut Linnæana hujus defcriptio & cultura utriusque nos docuit, certo differt: caulibus erectis; foliis patentibus, pedunculis hæc rariffime excedentibus; capitulis foliatis; calycinis foliolis bracteisque ovatis; omnibus his partibus, fine visciditate, pilofo-canis.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Palea feu bractea interior.
b. Calycis foliola exteriora.
c. Calycis foliola interiora.
d. Flos.
e. Piftillum.
f. Capfula.
g. Semen.

} aucta.

Tab. 52.

CARDUUS NITIDUS.

CARDUUS foliis petiolatis, inermibus, inferioribus ovatis, fuperioribus pinnatifidis, fummis integerrimis lineari lanceolatis; caule unifloro.

RADIX perennis, e corpore oblique aut horizontaliter transverfo, calamum craffitie æquante aut fuperante, vix ultra medium pollicem longo, præmorfo, nigricante radiculas filiformes, 3-4 pollicares, flexuofas, fibris veftitas, fusco-nigras demittens, ad caulis ortum tecta ramentis nigro-fuscis emortuorum petiolorum, præter caulem fæpe in diftincto loco bina ternave folia hyemem perdurantia, rudimentum caulis pro fequente anno bafibus petiolorum concludentia promens.

CAULIS folitarius, erectus, fimpliciffimus, pedalis aut fesquipedalis, craffitie vix culmum Tritici hyberni æquans fubfulcato-angulatus: angulis pallidioribus, bafi pilofus: pilis albis, verfus fuperiorem partem rarefcentibus, tandem deficientibus, farctus medulla alba.

FOLIA utrinque profunde viridia, & pilis albis brevibus adfperfa, breviffimis fetulis ciliata, fcabriuscula, fubcoriacea: radicalia ovata, bafi in petiolum protracta, apiceque acuto integerrima, margine finuato-dentata, dentibus & apice breviffime inermi-fpinulofis; caulina alterna: inferiora oblongo-ovata, bafi pinnatifida; fuperiora fucceffive brevius petiolata, anguftiora, magis pinnatifida: laciniis lateralibus & terminali lanceolatis integerrimis, acutis; fumma (1-2) lineari, lanceolata, integerrima.

FLOS unicus, erectus, mediocris in hoc genere magnitudinis, pedunculo, in quem caulis terminatur, angulato, verfus calycem incraffato fuffultus.

CALYX rotundato-ovatus, compactus, nitidus: fquamis ovatis, fpinula inermi erecta fusca terminatis, margine obfcuro verfus apicem fubtomentofis, intimis linearibus, fcariofis, fuscis, longis, parte eminente reflexo-patentibus.

COROLLULAE cærulefcenti-purpureæ, 5-fidæ: laciniis linearibus; tubulo fub laciniis inflato, inde anguftato, paulo pallidiore.

STAMINA corollulis breviora; antheris in tubulum connatis, filamentisque albis.

GERMEN ovatum, candidum, nudum; ftylus purpureus; ftigma paulo profundius coloratum & craffius, apice albo bifidum. Pappus germinis feffilis, fimplex, pilis planiusculis albis.

RECEPTACULUM pilofum.

Crescit in montibus calcareis ad Palotam Comitatus Veszprimienfis, & ad Inotam locis lapidofis. Floret fub medio Junii.

Accedit ad Carduum radiatum noftrum tab. 11; fed florefcentia maturiore, caule fimpliciffimo unifloro, foliis inferioribus integris, pluribusque aliis notis diverfus eft.

Tab. 53.

SCABIOSA CANESCENS.

Scabiofa cano-tomentofa, corollulis quinquefidis, radiantibus, caule multifloro; foliis radicalibus ovato-lanceolatis, caulinis pinnatifidis & pinnatis.

RADIX perennis, ramofa, annofior fuperne in plures cervices divifa, extus fusca.

CAULES pedales aut fesquipedales, nonnunquam tantum fpithamæi, erecti, teretiusculi, more aliarum cruciatim ramofi, plerumque plures ex eadem radice.

FOLIA craffiuscula, cano-tomentofa, inferiora fimul pilis longioribus tomento immixtis hirfuta: radicalia ovato-lanceolata aut lanceolata, integerrima vel utrinque uno alterove dente latiusculo inftructa, aut quæpiam etiam incifo-lobata; caulina inferiora pinnatifida, bafi pinnata: laciniis lanceolatis aut linearibus, apice callofis; fuperiora pinnata: pinnis anguftis, linearibus, fubtus convexis, fupra canaliculatis, acutis vel obtufiusculis, craffis, rigidis; fumma ad ultimas ramorum divifiones linearia, integerrima.

FLORES mediocris in hoc genere magnitudinis, hemisphærici, cærulei aut violaceo-cærulei, in pedunculis teretibus, a tribus pollicibus ad fpithamam longis.

CALYX communis flosculis extimis duplo triplove brevior, circiter dodecaphyllus: foliolis fublanceolatis, obtufiusculis, craffis, rigidis, fcabriusculis.

PERIANTHIUM proprium quinquefetum: fetis hispidulis aut fubnudis, albis, corollula multo brevioribus, in bafin angulatam viridem coeuntibus.

COROLLULAE quinquefidæ lobis obtufis, radiantes, extus cano-villofæ, villo breviffimo denfo.

STAMINA corollulis disci longiora, radiantibus breviora; filamentis albis, antheris purpureis.

STYLUS purpurafcens, corollulis brevior, poft deflorationem elongandus, ut ipfis ftaminibus longior fiat. Stigma craffiusculum, album.

SEMINA fulcato-angulata: angulis octo pilofis, apice cincta corona membranacea, denticulata.

RECEPTACULUM columnare. Paleæ fubfpathulatæ, verfus apicem fcilicet latiores, acutiusculæ, craffiusculæ, denfe villofæ.

Caulis, folia, petioli, pedunculi & calyces tomento albido canefcunt.

Crescit in collibus & humilioribus montibus lapidofis & arenofis non tantum per Hungariam, fed & per Auftriam, Moraviam, Bohemiam, & Saxoniam. Floret Augufto & Septembri.

Confunditur cum S. columbaria, a qua tamen, ut cultura utriusque nos docuit, certo differt: tomento nominatarum partium; pinnis foliorum indivifis; calycinis foliolis obtufiusculis, radio duplo triplove brevioribus; paleis villofis; fetis perianthii interioris proprii albis, brevibus, hispidulis; corollis cæruleis aut violaceo-cæruleis; florefcentia feriore.

Nonnunquam occurrit caule unifloro, quo in casu definitionem S. pyrenaicæ *Willden. spec. pl.* servat, & cum icone *Allionii fl. pedem. t. 25. f. 2.* non male congruit; sed differentiam innuere videntur: locus natalis S. pyrenaicæ subalpinus aut alpinus; duratio biennis; divisio foliorum, quorum pinnas dentatas & semipinnatas enunciat *Hallerus helv. n.* 207. color florum purpureus, & forma squamarum calycinarum. An plus discriminis inter utramque obtineat; e mancis descriptionibus non liquet; hoc itaque determinandum relinquere cogimur iis, quibus plantam Allionii cum nostra icone & descriptione conferre licet.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Squama receptaculi.
b. Flosculus radii.
c. Flosculus disci.
d. Pistillum.
e. Semen.

} aucta.

Tab. 54.

EUPHORBIA LUCIDA.

Euphorbia umbella multifida: dichotoma, involucellis reniformi-cordatis; foliis lato-lanceolatis, nudis, supra lucidis; petalis bicornibus.

RADIX perennis, repens, extus obscure fusca, intus alba, calamum, vel etiam digitum crassitie æquans.

CAULES plerumque solitarii, plures nimirum ex eadem radice sed remoti, crassi a digiti auricularis ad pollicis crassitiem, erecti, a duobus ad quatuor pedes alti, nudi, læves, nitidi, basi purpurascentes & vestigia lapsorum foliorum transversa exhibentes, teretes, versus umbellam angulati, sæpius infra umbellam ramos steriles aut etiam umbelliferos, raro tantum pedunculos floriferos proferentes, fistulosi.

FOLIA alternatim sparsa, basi ampliore sessilia, lato-lanceolata, integerrima, obtusiuscula cum acumine, supra profunde viridia lucida, subtus glaucescentia subvenosa, utrinque nuda, marginibus & nervo albidis, inferiora erectiuscula, superiora patentia, successive paulo breviora.

UMBELLA multifida; radiis circiter denis, teretibus, nitidis, erecto-patulis, bis terve dichotomis. Involucrum polyphyllum, patens aut subreflexum: foliolis ovatis, versus apicem subserrulatis, subtus ad lentem subvillosis. Involucella diphylla: foliolis reniformi-cordatis, integerrimis, acumine brevissimo terminatis, nonnunquam apice subemarginatis, nudis.

FLORES subpedunculati: primarius 5-7 petalus, reliqui 4-6 petali.

CALYX ovatus, obtuse subangulatus, membranaceus, subpubescens.

PETALA horizontaliter patentia, bicornia, lutea, successive obscure crocea, tandem fusca, persistentia.

STAMINA filamentis, pallidis, nudis; antheris didymis, luteo-viridibus.

PISTILLUM germine glabro, nudo; stylis basi pubescente connatis; stigmatibus capitatis.

CAPSULAE scabriusculæ, nudæ. Semina subrotundo-ovata, cinerea aut fusco-cinerea, hilo albo.

Staminibus circumponuntur & intermiſcentur fila plura, iisdem tenuiora, planiuscula, villoſa, quæ petala Adanſonio.

Omnes partes copioſo ſucco lacteo turgent.

Crescit in foſſis aliisque locis humidis Comitatus Peſthinenſis, Albenſis, Tolnenſis, Békeſienſis & Biharienſis, nec non in Banatu inter Orſovam & Ogradinam ad Danubium. Floret a fine Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos auctus.
b. Capſula in nativa magnitudine.
c. Capſula; } aucta.
d. Semen }

Tab. 55.

EUPHORBIA SALICIFOLIA.

Euphorbia ſalicifolia *umbella multifida, dichotoma, involucellis reniformi-cordatis; foliis lanceolatis villoſis. Host. Synops. pl.* 267. *Willden. ſpec. pl. p.* 923.

RADIX perennis, repens, calami craſſitie, extus fusca, intus alba.

CAULES erecti aut adſcendentes, ſesqui-aut bipedales, teretes, ſtriati, calamum craſſitie æquantes, raris brevibusque pilis adſperſi, baſi pallide purpuraſcentes, cæterum pallide virides. Rami nulli, aut pauci ſteriles, angulati vel compreſſi.

FOLIA ſubſeſſilia, patentia, lato-lanceolata, acuta, integerrima, margine revoluta, venoſa, mollia, utrinque villoſa.

FLORES in pedunculis compreſſis, angulatis, pallide viridibus, nudis, partim axillaribus, partim terminalibus, octonis denisve, in umbellam diſpoſitis, erecto-patulis, ſesqui-pollicaribus, nudis. Involucrum polyphyllum: foliolis octo aut decem, ovato-oblongis, integerrimis aut verſus apicem ſubdenticulatis, acutis, nudis. Involucella reniformi-cordata, acuminata, denticulata, flavo-viridia, nuda, bina ad ſingulam dichotomiam.

CALYCES pallidi, angulati, in pedicellum angulatum brevem attenuati, nudi; laciniis inter petala eminentibus ciliatis pilis albis, tenuiſſimis, breviſſimis.

PETALA bicornia, corniculis conniventibus, luteo-viridia, in flore hermaphrodito quina, in reliquis quaterna.

STAMINA filamentis nudis, antherisque viridescenti-luteis, didymis.

GERMEN pedunculatum, punctis elevatis, exceptis ſulcis, ſcabrum. Styli tres, virides, declinati; ſtigmata viridi-lutea, obtuſa, recurva.

CAPSULAE germinibus ſimiles: tricoccæ nimirum, angulis obtuſis ſcabris a punctis elevatis. Semina tria, cinerascentia, obovata, hinc ſulcata, illinc convexa, ſingula in ſingulis capſulæ loculamentis nidulantia.

Flores in pedunculorum axillarium & radiorum dichotomiis, primis utplurimum abortiunt. Omnes partes lactescunt ſucco albo. Caulis & folia canescunt. Nos calyces, quos cel. *Host* villoſos vidit, raro ſubpubeſcentes obſervavimus.

Crescit in fruticetis & marginibus ſylvarum, atque in ipſis etiam ſylvis rarioribus Budæ, atque in Comitatu Albenſi & Syrmienſi. Floret a Majo in Julium.

a. Flos } aucta.
b. Capſula
c. Semen

Tab. 56.

CUCUBALUS MULTIFLORUS.

Cucubalus *petalis bifidis, caule ſimpliciſſimo, corymbis multifloris oppoſitis, calycibus clavatis ſtriatis, foliis ſcabris, caulinis linearibus, radicalibus ſpathulatis. Willd. ſpec. plant.* 687.

Cucubalus multiflorus. *Folia ſcabra: radicalia ſubſpathulata. Panicula elongata, contracta, ſtricta. Flores hermaphroditi. Calyx clavatus, deorſum pubeſcens, pedunculo longior. Petala bifida. Capſula longitudine thecapodii. Ehrh. Beytr.* 7. *p.* 142.

RADIX biennis, ſubſimplex; paucos ſcilicet ramos fibrasque emittens, tota pallida.

CAULIS ſolitarius, erectus, a pede 1½ ad 2½ altus, calamum craſſitie æquans, ſimpliciſſimus, teres, pilis breviſſimis, vix niſi per lentem diſcernendis, canus, baſi ſæpe obſcure purpuraſcens.

FOLIA ſcabriuscula, acuta, apice plerumque livide purpuraſcente craſſiore ſubcalloſa; radicalia petiolata, cuneiformi-lanceolata; caulina ſublinearia; inferiora verſus baſin, ſuperiora verſus apicem anguſtata.

FLORES in racemo terminali, erecto, palmari aut ſpithamæo, ſub floreſcentia patentes ſubverticillati: ſuperiores nimirum in pedunculis unifloris ſolitariis oppoſitis, oppoſitionibus approximatis, racemum denſum ſimplicem conſtituentes; inferiores vel terni aut quini in pedunculis communibus erectis dichotome diviſis, vel terni ex eadem axilla ſeu communi bractea prodeuntes, oppoſitionibus ab ſe invicem remotis verticillos mentientes. Pedunculi tam communes quam proprii teretes. Bracteæ ovatæ, aut ovato-lanceolatæ, acutæ, margine albo-membranaceæ, tam ad oppoſitiones florum & ad dichotomias pedunculorum communium, quam in pedunculis propriis binæ oppoſitæ, intermedio tamen, ſeu e dichotomia ſeu e bractea communi ortus ſit, ebracteato.

CALYCES primum cylindrici, dein clavati, decemangulati, pedunculis propriis duplo triplove longiores, apice quinque dentatis: dentibus obtuſiſſimis, ſæpe livide-purpuraſcentes, inter angulos albidi.

PETALA plana, alba, usque ad faucem corollæ bifida, fauce plerumque nuda, nonnunquam tamen veſtigium coronulæ adnatæ exhibentia, unguibus albidis ſub germine, nec in fundo calycis inſerta.

STAMINA corolla longiora: filamentis albis, antheris luteo-virideſcentibus, poſt antheſin fuscis.

GERMEN ovatum, inſiſtens pedicello firmo, paulo longiori. Styli albi, ſtaminibus breviores. Stigmata craſſiuscula, purpuraſcentia.

CAPSULA ovata, pedicellata, calyci perſiſtenti arcte incluſa, tantum apice prominula, ore ſexfido dehiscens, trilocularis.

SEMINA ſubreniformia, nigro-fusca, punctis elevatis in lineas incurvas diſpoſitis ſcabra.

CAULIS, folia, pedunculi, bracteæ & calyces villo breviſſimo, vix niſi per lentem diſcernendo, caneſcunt; nonnunquam tamen partes hæ omnes ſubnudæ ſunt, quod tum evenire ſolet, cum planta autumno caulem protrudit.

Creſcit in pratis Comitatus Peſthinenſis, Albenſis, & Szathmarienſis, hactenus nobis tantum Peſthini, ad Czégléd, ad Káloz & ad Nagy-Károli obſervata planta.

Floret altero anno ſub finem Maji, & maturato fructu emoritur. Dum autem ante hujus maturitatem cum fœno demetitur, Auguſto & Septembri iterum floret, vel in tertium annum perdurat.

E data deſcriptione patet, nomen ſpecificum, ab indole plantæ cultæ deſumptum, non eſſe aptum; inflorefcentiam ab *Ehrharto* non fuiſſe rite expreſſam; & corymbos, cum in planta ſpontanea raro adſint, non ſuppetere notam conſtantem, definitioni aptam.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx
b. Petalum cum ſtamine
c. Piſtillum
d. Capſula
e. Semen.
} aucta.

Tab. 57.

IRIS ARENARIA.

Iris barbata ſcapo bifloro, foliis enſiformibus breviore; flore ſuperiore abortiente.

RADIX perennis, transverſa, carnoſa, pallide fusca: florentis plantæ cum tubere ramoſo, emiſſis filis in tubera abeuntibus propagando, connexa, penna anſerina paulo craſſior, radiculas filiformes pallidas demittens, ſcapum cum foliis extremo altero, altero folia ſola edens, ſub his nodo inſtructa.

SCAPUS a radice ad florem vix pollice longior, floribus ipſis foliisque brevior, his penitus tectus, teres, nitidus, erectus, biflorus, rariſſime uniflorus, nunquam, quantum in ſpontanea planta ſæpius inſpecta obſervare licuit, triflorus.

FOLIA nuda, glabra, ſubnervoſa: ſcapifera lineari-enſiformia, nonnunquam ſubfalcata; ſterilia (3-4) his longiora, anguſtiora, recta, tantum apice ſubincurva.

FLORES folia ſcapifera parum excedentes, breviſſime pedunculati: alter, qui primus floret, abortiens; alter, ſitu inferior, uno alterove die ſerius evolvendus, fertilis.

SPATHA ſubmembranacea, pallida, nitida, trivalvis: valvulis duabus exterioribus & inferioribus oppoſitis, ſubinflatis, carinatis, acutis vel acuminatis, altera tamen nonnunquam obtuſa; tertia interiore & ſuperiore inter utrumque florem intercedente minore, apice bifida, & dorſo canali impreſſo excavata, hinc ad utrumque florem involvendum apta, eo in caſu autem, quo flos unicus adeſt, apice dorſoque integra.

COROLLA pallide flava: petalis obtuſis, verſus apicem emarginatum ſubcrenatis, baſi rubro-violaceo-venoſis, in tubum pallide viridem connatis: exterioribus

latioribus, ſubrecurvo-patentibus, margine planis, intus barbatis ;barba croceo-flava; interioribus erecto-patulis, verſus baſin ſubundulatis.

STAMINA filamentis albis, antheras longitudine parum ſuperantibus; antheris obſcure cinereo-purpuraſcentibus, baſi utrinque in acumen albidum terminatis, ſuperne in apicem acutum luteum coeuntibus, emiſſo polline flavo cinerascentibus.

GERMEN obtuſe ſubtriangulatum, nitidum, lineis ſex profundius viridibus & ſubeminentibus diſtinctum. Stylus germine brevior, ſubtriangularis, pallidus. Stigmatum labium exterius truncatum, antice liberum, albidum cum ſulco luteſcente; interius petaloideum, pallide flavum, usque ad exterius bifidum: lobis undulatis, verſus apicem denticulatis, apice non raro inciſis.

CAPSULA vaginis perſiſtentibus concluſa, intra has pedunculata, inflata, oblongo-ovata, acuta, ſubtriangularis, ſingulo latere ſutura dehiscens, trilocularis. Semina ovata, fusca, rugoſa.

Crescit in clivis arenoſis aridis, qui inde a promontoriis ſeptemtrionalis Carpati infra Vaczium juxta Danubium usque in Cumaniam & ab hoc fluvio usque ad Tibiscum per Comitatum Peſthinenſem disperguntur; nec non in prædio Szent-Iván Comitatus Albenſis, & ad ripam dextram Danubii ſupra Strigonium. Floret a fine Aprilis, paulo ſerius quam Iris pumila, qua omnibus partibus minor eſt.

Iris hæc noſtra valde affinis eſt, ſaltem ſpectata definitione & deſcriptione per cel. *Willdenow in ſpec. plant.* data, Iridi luteſcenti; ſed differt ſcapo bifloro, foliis breviore; flore altero abortiente; ſpatha inflata. Iris autem flaviſſima *Jacq. coll.* 4. *p.* 98. *et icon. rar.* 2. *n.* 220. cujus definitionem noſtra omnino habet, ab hac differt: loco natali humido; floreſcentiæ & fructificationis tempore ſeriore; ſcapo ſemipedali, foliis longiore, iisdemque tantum baſi vaginato, &c. Hujus definitio itaque mutanda erit, ne noſtra pro eadem habeatur.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum reflexum
b. Petalum erectum
c. Stamen
d. Piſtillum
e. Capſula

Tab. 58.

CHRYSOCOMA VILLOSA.

Chryſocoma herbacea, foliis lanceolatis, tomentoſis, calycibus arctis.

Chryſocoma herbacea, *foliis lanceolatis villoſis, calycibus arctis. Linn. ſpec. plant. et ſyſt. veg.*

Aſter incanus, *calycibus laxis oblongis, foliolis ex lineari lanceolatis, floribus nudis umbellatis. Gmel. lib.* 2. *p.* 192. *t.* 82. *f.* 2.

Conyza *tomentoſa et incana, floribus luteis umbellatis, echii ſcorpioidis folio. Amm. ruth.* 190.

RADIX perennis, e capite nigro-fusco, quod incraſſatæ & denſe congeſtæ caulium baſes conſtituunt, radiculas plurimas, filiformes, tenues, 3-4 pollicares, pariter nigro-fuscas demittens.

CAULES plurimi ex eadem radice, denſe congeſti, baſi ſquamis fuscis, bulbillum unum alterumve ſeu gemmam altero anno caulem prompturam veſtientibus, tecti, atque inde quaſi incraſſati; hinc tenues, filiformes, ſubangulati, parumper flexi, erecti, pedales, albo-tomentoſi, ſimpliciſſimi usque ad apicem, ubi in ramos floriferos dividuntur.

FOLIA copioſa, inferiora ſub floreſcentia caduca, alterna, lanceolata, in petiolum attenuata, integerrima, albo-tomentoſa aut ſublanata; apice nudo, ſubcalloſo, obtuſiusculo.

FLORES, in ramis caulem terminantibus non raro tres vel quatuor, alias ſeptem aut octo, in corymbum ſubfaſtigiatum diſpoſiti: ramis corymbi ſeu pedunculis denſe folioſis: foliis minoribus, lanceolatis aut ſublinearibus, pariter albo-tomentoſis.

CALYCES oblongi: ſquamis exterioribus ovatis, acutis, albo-lanato-tomentoſis, medio fuscis; interioribus linearibus, obtuſis, ſcarioſis, apice etiam lanatis.

FLORES discoidei: flosculis ſeptenis-octonis, omnibus hermaphroditis, fertilibus: corollulis tubulo calycem excedentibus, luteis, quinquefidis: laciniis patentibus, acutiusculis.

STAMINA filamentis capillaribus, albis; antheris in tubulum connatis, flavis, extus fuscis, corollula brevioribus.

GERMINA oblonga, villoſa; Stylus filiformis, pallidus, nudus; ſtigmata corollulas excedentia, apice oblongo-ovata, intus plana, ad lentem ſubvilloſa.

SEMINA germinibus ſimilia, coronata pappo ſeſſili, piloſo, corollulas ſubæquante.

RECEPTACULUM nudum, eminentiis denticulatum.

Crescit in meridionali latere montis Tokay locis ſicciſſimis. Floret Auguſto.

Cum folia noſtræ plantæ tomentoſa ſint, nec villoſa, qualia in definitione ponuntur, eademque calyces lanatos, nec glabros, habeat; jam ſubdubitare cæpimus, an eadem ſtirps ſit. Dubium non omne exemit imperfecta *Gmelini* icon, nec manca ejusdem atque *Ammani* deſcriptio; ſed obtigit nobis fortuna plura ſpecimina ſibirica inſpiciendi, quæ nos certos reddiderunt, hungaricam & ſibiricam plantam eamdem eſſe. Hinc definitionem *Linnaeanam* mutandam eſſe duximus.

Tab. 59.

TURRITIS PATULA.

Turritis caule flexuoſo; ſiliquis petaliſque patulis.

Turritis patula. *Radix annua. Caulis hirſutus, ramis patentibus. Folia ovata, ſubcordata, amplexicaulia, ſerrato-dentata, hirſuta. Calyx glaber. Ehrh. Beytr.* 7. *p.* 159.

Turritis *foliis omnibus hispidis, caulinis amplexicaulibus apice dentatis, ramis patulis. Willd. ſp. plant. T. III. P. I. pag.* 544.

RADIX annua, ramoſa, alba, tenuis, vix unquam ultra duos pollices longa.

CAULIS erectus, teres, flexuoſus, ſæpe palmaris tantum, alias etiam pedalis, raro ſesquipedalis, ſimpliciſſimus, aut, quod frequentius, ramoſus, nonnunquam fere ex omnibus alis usque ad radicem ramifer: ramis patulis, itidem flexuoſis.

FOLIA obtuſiuscula: radicalia plura circum caulem patentia, obovata; caulina ſagittato-ovata, lobis obtuſis poſtice prominentibus amplexicaulia, inferiora ſubrepando-dentata, ſuperiora & ramea ſerrata.

FLORES parvi, florentes & impuberes, ut in congeneribus, denſe congeſti in corym bum, ſucceſſive elongandum in racemum fructiferum.

CALYX glaber, nonnunquam tamen ſubvilloſus, oblongus, erectus, foliolis longitudinaliter conniventibus, linearibus, obtuſis, pallide viridibus, caducis, duobus oppoſitis baſi magis prominulis.

COROLLA alba, calyce duplo longior: petalis obtuſis, obovato-cuneiformibus, unguibus rectis, laminis erecto-patulis.

STAMINA ſex, erecta, omnia calyce longiora, horum duo breviora, ſtipata ad baſin glandulis duabus viridibus: filamenta capillaria, alba; antheræ ovatæ, pallide flaveſcentes.

PISTILLUM inchoante floreſcentia ſtaminibus brevius, ſucceſſive elongandum: germen ſubcompreſſum; ſtigma ſubſeſſile, obtuſum, ſubemarginatum.

SILIQUAE in racemo flexuoſo, non raro ſpithamam tandem æquante, alternæ, patulæ, tenues, vix pollicem longitudine æquantes, ſubcompreſſæ, tetragonæ nimirum, ſed angulis duobus obſoletis, ſtylo perſiſtente breviſſimo paulo tenuiore & ſtigmate emarginato terminatæ, nudæ, læves. Semina fuſca, ovata, compreſſa, ad hilum obſcurius denticulo aucta. Pedunculi ſiliquarum breves, firmi, nudi.

Caulis & folia incano-piloſa: pilis ramoſis ſimplicibusque.

Creſcit in collibus & montibus apricis, pratisque ſiccis, etiam arenoſis Peſthini & Budæ. Floret Majo. Semina perficere incipit initio Junii.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.
b. Petalum.
c. Stamen.
d. Piſtillum.
e. Siliqua.
f. Semen.
} aucta.

Tab. 60.

PEUCEDANUM SIBIRICUM.

Peucedanum *foliolis linearibus acutis, umbellis primordialibus ſeſſilibus.* *Willd. ſpec. plant. p.* 1406.

RADIX perennis, in fiſſuris rupium calcarearum ad duos pedes & ultra deſcendens, ſæpe recta & indiviſa, alias vero per lapides deflexa, unum alterumve ramum edens, craſſitie pollicem plerumque ſuperans, ſuperne in caput duplo triplove amplius incraſſata, ibidemque transverſe rugoſa, epidermide firma, nitida, fuſco-cinerea tecta, intus carne alba, aromatica, parco ſucco lacteo viscido fœta, ſaporis ſubdulcis, ſubacris.

CAULIS ſolitarius, erectus, 3-4 pedalis, firmus, calamum craſſitie ſuperans, nonnunquam digitum auricularem æquans, ſubflexuoſus, ſubſtriatus, ſæpe nonnihil purpurascens, cæterum pallide viridis, rore cano tectus, hoc deterſo nitidus, omnino nudus, parte ſuperiore ramoſus, ramis patentibus; ſummis ſæpe ternatis aut quater-

natis, vagina destitutis; inferioribus duobus tribusve e vagina prodeuntibus, his & reliquis usque ad summos alternis, omnibus firmis, teretibus, striatis.

FOLIA radicalia quadripinnata: foliolis in ultima divisione plerumque ternis, omnibus linearibus, acutis, sæpe pollicem longis, alias brevioribus, superne in sulcum vix notabilem parum excavatis, subtus subcarinatis, utrinque scabriusculis, margine & carina subserrulatis seu subciliatis: denticulis seu setulis brevissimis, vix nisi per lentem videndis; caulina folia radicalibus similia, sed decrescente versus superiora proportione magnitudinis & divisionis, ita ut vaginæ superiores ramiferæ aphyllæ sint. Petioli a basi ad secundam divisionem subangulati, striati, subcompressi, læves, radicales infra primam divisionem non raro spithamæi, caulini successive decrescentes ac tandem deficientes; in secunda & reliquis divisionibus carinati, subangulati, setulis, angulos & carinam obsidentibus, scabri. Vaginæ striatæ, amplexicaules: radicales arctæ, superiores laxæ, sensim magis magisque dilatatæ ac inflatæ, intus albæ, nitidæ, extus rore cano detergibili adspersæ, non raro purpurascentes.

UMBELLAE plerumque ternæ, caulem ramosque terminantes: intermedia primordiali sessili aut subsessili hermaphrodita; reliquis duabus longius pedunculatis oppositis aut suboppositis masculis; non raro tamen umbella lateralis unica stipat sessilem, alias etiam ternæ adsunt, rarissime nulla: universalis subfastigiata, patens, constans radiis septenis denis, subæqualibus, angulatis, striatis; partialis consimilis, constans pedicellis septenis undenis, itidem angulatis & striatis.

INVOLUCRUM universale raro penitus deficiens, communiter bi-tri-monophyllum: foliolis parvis, brevibus, lineari-subulatis, recurvis, singulis singulum umbellarum lateralium pedunculum stipantibus; ad umbellam intermediam involucrum communiter nullum, denticulis, ad singuli fere radii basin sitis, illius vicem obeuntibus; tales etiam ad pedunculos umbellarum lateralium adsunt in casu deficientis folioli. Involucella polyphylla: foliolis umbellulæ contiguis (nec recurvis), brevibus, lineari-subulatis; nonnunquam tamen & hæc deficiunt, dentibus earum vicem supplentibus.

PERIANTHIUM proprium quinquedentatum, minutum, persistens, fructumque coronans.

COROLLA universalis uniformis: in umbellis primordialibus unico flosculo, nimirum centrali, abortivo, eodemque post florescentiam declinato; propria petalis quinque, æqualibus, oblongis, incurvis, integris, acutis, flavis.

STAMINA quinque: filamentis capillaribus, luteis, petala excedentibus; antheris ovatis, sulco divisis, flavis.

GERMEN ovato-oblongum, in umbellis lateralibus subnullum, hinc in his abortiens per omnes flosculos. Styli duo, parvi, post florescentiam elongandi & recurvandi, in fructu etiam persistentes; in flosculis abortivis umbellarum lateralium & in centrali umbellæ sessilis nulli.

FRUCTUS bipartibilis in semina oblongo-ovalia, compressa, hinc convexiuscula, lineis tribus elevatis notata, margine crassiusculo cincta, fusca, marginibus & lineis elevatis pallidioribus.

Odor totius plantæ gravis aromaticus, seminum terebinthinaceus.

Crescit in monte Szántó, in fissuris rupium calcarearum, humo nigra levi repletis. Floret Junio.

a. Flosculus. } aucta.
b. Pistillum post deflorationem. }
c. Semen in nativa magnitudine.
d. Semen auctum.

Tab. 61.

CRATAEGUS NIGRA.

Cratægus foliis lobatis: lobis versus apicem serratis; floribus pentagynis; segmentis calycinis acutis; partibus viridibus omnibus piloso-canis.

FRUTEX ad orgyalem aut sesquiorgyalem altitudinem excrescens, trunco brachium crassitie nonnunquam superante: cortice subrimoso, cinereo; in ramis junioribus glabro, obscure fusco-rubente & viridescente variegato; in bimis inter epidermidem cinerascentem irregulariter fissam rubro-fusco; in hornis æstate obscure purpurascente, maculis ovalibus albidis adsperso, villis decumbentibus tecto, his detersis vel autumno sponte secedentibus nitido.

GEMMAE ovatæ, obtusiusculæ, atro-purpureæ, primum albo-tomentosæ, tandem deposito villo subnudæ, nitidæ, squamis ovatis, obtusis, concavis, inferioribus subciliatis.

FOLIA petiolata, alterna, magnitudine & forma ad illa Pyri torminalis non raro prope accedentia, inciso-lobata: lobis versus apicem inæqualiter acuminato-serratis, cæterum utroque margine integerrimis, infimis plerumque divaricatis; basi nonnihil inæquali integerrima in petiolum parum producta, nonnunquam veluti transversim abscissa. Petiolus teretiusculus, supra sulco vix notabili exaratus, folio brevior. Stipulæ basi petioli adnatæ, ipsæ breviter petiolatæ, semicordatæ, venosæ, inæqualiter serratæ: serraturis acuminatis, margine interiore minoribus.

INFLORESCENTIA corymbosa: pedunculis teretibus, tri-quadrifloris, primario unifloro reliquis breviore, infimo plerumque axillari pariter unifloro. Bracteæ lineares serratæ, acutæ, basi integerrimæ, binæ in singulo pedunculo calyci subjectæ, tertia nonnunquam ad basin pedunculi partialis sita.

CALYX quinquefidus: basi, germina includente, subturbinata; laciniis recurvis, acutis, nonnunquam apice bi-tridentatis, post florescentiam purpurascentibus.

PETALA quinque, patentia, suborbiculata ungue subnullo, concava, integerrima, alba cum parcissimo tinctu rubello.

STAMINA vicena, calyci infra segmenta inhærentia, primum erecta, dein incurva, antheras stigmatibus adplicantia: filamenta subulata, alba, post deflorationem sæpe purpurascentia; antheræ subcordatæ, pallidissime flavescentes, post deflorationem nigricantes.

GERMINA quinque, alba, calycis basi persistente conclusa; Styli totidem, albi, basi, post florescentiam toti, purpurascentes; stigmata crassiuscula, obtusa, primum pallidissime flavescentia, dein fusca, tandem nigricantia.

BACCAE subrotundæ, umbilicatæ, per maturitatem calvescentes, nitidæ, nigræ, succo carneque atrosanguineis repletæ, pentaspermæ. Semina ossea, rubro-fusca, segmenta longitudinalia inversi ovi referentia: e dorso scilicet arcuato forma cunei in angulum internum longitudinalem coëuntia, superficie inæqualia, angulis dorsalibus

obtufis, interno acutiusculo, in brevem mucronem exeunte, qui in ftylum continuabatur in flore.

Calyx, pedunculi & petioli toti, folia autem, bracteæ & ftipulæ fubtus denfiffimo villo incana funt. Pedunculi cum fructu primum atropurpurei per maturitatem nigri fiunt. Petioli autem, venæ foliorum & bracteæ autumno purpurafcunt. Tandem folia tota & ftipulæ atropurpurea evadunt.

Crescit in infulis danubialibus inter Comitatum Syrmienfem & Bacfienfem, & in Syrmio ipfo, nota incolis fub nomine *Czerni* vel *Czrni Glog*, quod Cratægum nigram fignificat. In fylvis Verfetzenfibus nobis occurrit caudice fimplici fere ad duas orgyas alto, fuperne in coronam divifo, ubi Vallachis *Glos niegra* dici confuevit, fignificatione prorfus eadem, quam illud illyricum *Czrni Glog* habet.

Floret cum Cr. monogyna. Fructum maturat Octobri.

Spectato charactere artificiali effet Mefpilus; fed habitus eam Cratægis adfcribere jubet, inter quas plures dantur fpecies pentagynæ feminibus offeis.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx cum ftaminibus. }
b. Petalum. } aucta.
c. Stamen. }
d. Piftilli pars fuperior cum ftylis. }
e. Bacca in nativa magnitudine.
f. Semen auctum.

Tab. 62.

SALVIA NUTANS.

Salvia foliis oblongo-cordatis; caule fimpliciffimo, fubaphyllo; racemis florentibus pendulis.

Salvia *foliis cordatis inæqualiter bafi excifis, caule fubnudo, fpicis ante florescentiam cernuis. Kniph. cent. 7. t. 79. fpec. plant. cur. Reich p. 73.*

Salvia *foliis cordatis, obtufe crenatis, fpicis florum nutantibus. Nov. Comm. petrop. tom. 1. p. 378. t. 14.*

Salvia *caule nudo, fpica florente pendula. Hall. comm. Goett. 1. p. 210. t. 11.*

RADIX perennis, valde ramofa, extus fusca, fæpe multiceps, fuperne fcilicet propagines laterales emittens.

CAULES ex eadem cervice nonnunquam bini, communiter folitarii, 2--4 pedales, erecti, recti aut fubflexuofi, fubaphylli: uno fcilicet, duobus tribusve paribus imperfectorum, raro uno pari perfectorum foliorum inftructi, obtufe quadranguli, canefcentes pilis albis brevibus reverfis, angulorum paulo longioribus, fuperne purpurafcentes.

FOLIA integra, inæqualiter groffeque crenata, obtufa, fupra nuda, tantum nervo medio lato, albido aut purpurafcente villofa, cæterum nuda fubnitida, profunde viridia, fubtus villofa, pallidiora, reticulato-venofa: radicalia cordato-oblonga, bafi fæpe inæqualia lobo altero altiore; caulina infima fimilia, fed minora; fuperiora lanceolata; fumma linearia integerrima, bafi dilatata. Petioli femiteretes, fupra plerumque obfcure purpurafcentes, plani intra margines eminentes, utrinque pilofi.

RACEMI duo quatuorve laterales, oppositi cum terminali longiore, sub florescentia & ante hanc penduli, in fructu erecti, verticillis subsexfloris densissimis subspicati: pedunculis brevissimis, pedunculo racemi communi sexangulo adplicatis, hirsutis. Bracteæ ovatæ, cuspidatæ, subtus hirsutæ, calyce plus quam duplo breviores.

CALYCES hirsuti, lineis eminentibus subangulati & subsulcati, basi ovati, ore bilabiati: labio inferiore bidentato, dentibus ovatis, breviter mucronatis; superiore breviore tridentato, dentibus brevissimis, lateralibus conniventibus.

COROLLAE tubo albo, calycis longitudine, intus prope filamentorum insertionem linea transversali barbata instructo; fauce subtus subinflata prominente, cærulea cum tinctu violaceo: labiis ad lineam rectam divaricatissimis: superiore conduplicato, apice bilobo obtuso, lateribus globulis albis consperso, dorso villoso; inferiore subtus versus faucem similibus globulis adsperso, tripartito, laciniis obtusis, media concava.

STAMINA fere longitudine labii superioris: filamentis albis, subvillosis, transversim pedicellatis, basi mediante filo nigricante connexis; antheris linearibus, basi subbifidis, fusco nigris; polline flavo.

GERMINA quaterna, basi cincta glandula obscure crocea. Stylus labio superiore paulo longior, versus stigma cærulescens, cæterum albus. Stigma cæruleum, bifidum, dente superiore breviore.

SEMINA dorso convexo-plana, intus linea eminente subcarinata, glabra, fusca, basi foveola pro nexu cum receptaculo instructa.

Crescit in pratis & pascuis Comitatus Bacsiensis & Békesiensis, hungaris sub nomine *Katona-fü*, quod herbam militarem significat, nota, invisa colonis, quod nimia multiplicatione prata & pascua depravat, pecoribus intacta, odore gravi naribus ingrata.

Incipit florere Majo, Junio maturans semina.

Definitio Salviæ nutantis per *Etlingerum in differt. de Salvia n.* 47. data, in nostram stirpem non cadit: neque enim folia quinqueloba nec caulem subrotundum habet. Melius quadrat illa, quæ in *speciebus plantarum cura Reichardi* editis & in *syst. veg.* proponitur; sed folia sæpe quidem, non tamen semper, basi inæqualiter excisa sunt, & terminus nudus æquivocus est, defectum jam foliorum jam vestitus exprimens. Accedit, quod epithetum pendulus rectius exprimat indolem racemi florescentis cum laxitate perpendiculariter dependentis. Unde ratio definitionis nostræ intelligitur.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.	aucta.
b. Corolla.	
c. Stamina.	
d. Pistillum.	
e. Semen.	

Tab. 63.

CAMPHOROSMA OVATA.

Camphorosma annua, hirsuta, foliis subulatis subcarnosis; calycibus ovatis compressis.

RADIX annua, sæpe vix duos pollices, nonnunquam quatuor longitudine adæquans, tenuis, flexuosa, subsimplex, fibras laterales paucas promens, pallide fuscescens.

CAULIS in ſterili ſolo ſæpe ſimplex, erectus, ſesquipollicaris, alias mox ſupra radicem diviſus in plures ſpithamæos aut etiam longiores, procumbentes, verſus apicem adſcendentes, filiformes, ſæpe flexuoſos, rubentes, nudos, per totam longitudinem ramis alternis patentiſſimis, nonnunquam reflexis, inſtructos, aut ramorum rudimentis ſeu foliorum fasciculis obſitos.

FOLIA reliqua ſparſa, omnia ſubulata, ſubcarnoſa, patula, apice ſubincurva, baſi ſubtus linea pallidiore notata, juniora pilis longis, præſertim margine veſtita, tandem calvescentia.

SPICAE caulium & ramorum terminales: floribus ſcilicet axillaribus, ſeſſilibus, alternis, ſolitariis binis ternisve, verſus apicem adproximatis, compoſitæ, interſtinctæ bracteis, in quas folia decrescunt, pariter ſubulatis, ſubcarnoſis & piloſis.

CALYCES ovato-oblongi, compreſſi, angulati, nonnihil extrorſum curvati, quadrifidi: laciniis duabus lateralibus majoribus, carinatis, erectis aut ſubconniventibus, obtuſiusculis, reliquis duabus minutis, acutis.

COROLLA nulla.

STAMINA quatuor: filamentis erectis, calyce plus quam duplo longioribus, capillaribus, albis; antheris ſubſagittatis, utrinque ſulco longitudinali in duos lobos diviſis, ante antheſin rubellis, dein flavis.

PISTILLUM germine minuto, ovato, compreſſo, pallide flavescente; ſtylo capillari, ſimplici, vix calycem æquante, albo; ſtigmatibus binis, capillaribus, calycem parum excedentibus.

SEMEN unicum, calyce perſiſtente arcte concluſum, oblongo-ovatum, acuminatum, ad baſin utrinque fovea impreſſa notatum, cinereum, pellicula facile ſeparabili & circumſciſſa tectum, hac ſeparata cylindrico-ſubulatum, inſtar ſeminum Salſolæ conduplicatum, ſplendidum, nigricans.

Dum calyx avellitur, eodem baſi abrupto plerumque remanet germen, cauli adnatum, ut hoc in calyce fruſtra quæras.

Crescit in omnibus prope Comitatibus, qui majorem Hungariæ planitiem occupant, locis ſabuloſis, & ſubſalſis ſteriliſſimis, in his ſæpe adeo copioſa, ut magnæ plagæ ab ea totæ canescant. Floret Auguſto & Septembri.

A charactere generis recedit calyce ovato, & ſegmentis majoribus ejusdem erectis.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos.	aucta.
b. Calyx.	
c. Stamen.	
d. Piſtillum.	
e. Calyx fructifer.	
f. Semen cum pellicula.	
g. Semen ſine pellicula.	

Tab. 64.

CAMPANULA LINGULATA.

Campanula capſulis obtectis; florum capitulo terminali.

RADIX, biennis, ramoſa, patentiſſima, albida.

CAULES plures ex eadem radice vix pedales, medius erectus, laterales e basi undique emergentes, adscendendo erecti, culmum Tritici hyberni crassitie parum superantes, angulati, simplicissimi, hispidi, setis albis, patentibus, basi densioribus & subreversis.

FOLIA utrinque hispida, undulata, crenata, crenis dente calloso albido instructis, apice obtusa; radicalia, quæ sub florescentia exarescunt, & caulina infima lingulata aut lingulato-spathulata, basi attenuata integerrima; reliqua sublanceolata, basi latiore amplexicaulia.

FLORES in capitulo terminali, extimi terni, in fasciculis pedunculatis sessiles, intimi solitarii sessiles, excepti bracteis e basi lata atque nervosa in cuspidem linearem obtusam coëuntibus, subtus hispidis, margine ciliatis, extimis seu capituli communibus subternis, majoribus, recurvis, interstincti insuper bracteis aliis minoribus, brevioribus, obtusis, ciliatis, utrinque nudis.

CALYX quinquepartitus, erectus: laciniis lineari-lanceolatis obtusis cum brevissimo acumine pallido, utrinque nudis, setoso-ciliatis; sinubus, reflexis, germen obtegentibus, cordato-oblongis obtusis, utrinque nudis, ciliatis.

COROLLA tubulosa tubo pentagono, quinquefida laciniis erectis acutis, extus nuda, intus, exceptis laciniis, hirsuta, violaceo-cærulea, versus basin alba.

STAMINA corolla duplo breviora: filamentis albis, basi dilatata intus villosis; antheris linearibus, pallide flavis.

GERMEN pentagonum, basi tenuius, nudum. Stylus corollæ tubum æquans, basi tenuior, nudus, inde crassus, dense villosus. Stigmata tria, recurva, acutiuscula, nuda.

CAPSULA sinubus calycum reflexis ac velut inflatis tota tecta, longitudinaliter costato-angulata, lateribus baseos dehiscens, unilocularis.

SEMINA compressa, subovata, basi plerumque subtruncata, fusca.

Nonnunquam ex axilla una alterave superiorum foliorum, prodit brevis pedunculus, capitulum florum minus sustinens.

Crescit in sylvis Syrmiensibus ad Karloviczium, & in banaticis ad thermas Herculis. Floret a fine Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.
b. Corolla explanata.
c. Stamen.
d. Pistillum.
e. Capsula sinubus calycis tecta.
f. Capsula sinubus calycis denudata.
g. Semen.

} aucta.

Tab. 65.

ARTEMISIA SCOPARIA.

Artemisia herbacea foliis caulinis bi-tripinnatis, nudis: foliolis setaceis; floribus ovatis nutantibus; flosculis femineis ternis; receptaculo nudo.

Artemisia *tenuifolia purpurascens. Clus. hist. stirp. per Pannon. etc. observ. Antverp.* 1583. *p.* 559.

Artemisia *tenuifolia III. ejusdem hist. rar. pl. Antverp.* 1601. *p.* 340.

RADIX annua, ramofa, pallida, nonnunquam, dum planta fructum perficere impeditur, in alterum annum perdurans.

CAULIS plerumque folitarius, erectus, fesqui-aut tripedalis, craffitie pennam anferinam æquans aut fuperans, in fterili folo tenuior, fubangulatus, obfcure purpureus, nudus aut raris longisque pilis adfperfus, bafi fimplex, fuperne ramis alternis, itidem angulatis & purpureis paniculatiffimus.

FOLIA nuda, profunde viridia: radicalia petiolata petiolis triangularibus, pinnata pinnis pinnatifidis: laciniis linearibus aut lanceolato-linearibus; caulina inferiora bi aut tripinnata, fuperiora fucceffive minora & minus compofita, ad ramulos & flores fimpliciffima; caulina femiamplexicaulia, foliolis aliquot utrinque auriculata; omnium foliolis tenuiffimis, fetaceis, breviffimo & acutiffmo mucrone terminatis.

FLORES in racemis brevibus, fubnutantibus, in quos rami paniculati tandem dividuntur, breviter pedunculati, alterni, fecundi, nutantes, folitarii, ovati. Bracteæ extimæ fimpliciffimæ, inferiores ternatæ, foliolis lateralibus breviffimis.

CALYCES imbricati, obfcure viridi-purpurei, nitidi, nudi: fquamis ovatis, obtufis.

FLOSCULI FEMINEI in fingulo flore tres: corollulis minutis, vix craffitie germinis, tubulo viridi, ore anguftato, quinquedentato, purpurascente, connivente; hermaphroditi quinque: corollulis duplo majoribus, atropurpureis, ore quinquedentato patentibus.

STAMINA hermaphroditorum corollulas æquantia: antheris ftramineis, in tubulum connatis, fingulis dente fetaceo erecto terminatis.

GERMINA pallide purpurascentia, ovata. Styli in flosculis femineis in bina ftigmata bifidi, corollulis fuis duplo longiores; in hermaphroditis corollulas æquantes, ftigmate integro, fubpeltato, fubcrenulato terminati.

SEMINA minuta, oblonga, fusca.

RECEPTACULUM nudum, convexum, eminentiis inæquale.

Tempore florescentiæ caulis inferior pars a foliis denudata eft.

Odor herbæ parciffimus fubaromaticus, florum paulo fortior, aromaticus. Sapor dulcescens.

Crescit per totam Hungariam inde a limitibus Vallachiæ & Serviæ usque in Auftriam, ubi eam ad Leytam fluvium legimus. Amat loca ficca, præfertim arenofa, clivos & colles; in arvis arenofis fæpe copiofiffima. In montes altiores non adfcendit. Floret Augufto & Septembri.

Plantæ integræ autumno collectæ, caulibus colligatis fcopas fuppeditant hungaris, qui ftirpem hanc inde *Seprö-fü*, quod *herbam fcopariam* denotat, nominare confueverunt, ufu & nomine hoc, velut ex operibus *Clufii* patet, jam ante duo fæcula notam.

Ab Artemifia annua L. plantam hanc noftram follicite diftinguere non intereft, cum discrimen vel ex ipfa definitione fatis pateat, & uberius e collatione defcriptionis noftræ cum illa *Gmelini in fl. fib.* 2. *p.* 125. *n.* 108. atque *Ammani ruth.* 142, quæ loca ad *A. annuam* pertinent, prompte erui poffit.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Folium radicale.
b. Flos. } aucta.
c. Corollula flosc. hermaphr. } aucta.
d. Tubulus antherarum. } aucta.
e. Stylus hermaphr. flosc. } aucta.
f. Flosculus femineus. } aucta.

Tab. 66.

ACHILLEA CRITHMIFOLIA.

Achillea foliis triplicato-pinnatis: pinnulis linearibus, ſquamisque calycis obtuſis; corymbo faſtigiato.

RADIX perennis, fusca, calami craſſitie transverſim repens, more congenerum & caules floriferos & fasciculos foliorum, e quibus proximo anno caules nascituri ſunt, ſuperne edens, inferne autem radiculas pallide fuscescentes, tres quatuorve pollices longas, ſub caulibus magis adgregatas emittens.

CAULES erecti aut adſcendentes, a ſpithama ad pedem longi, culmum Tritici aut & pennam anſerinam craſſitie æquantes, plerumque ſimplices, ſubangulati, angulis non raro purpurascentibus, hirſuti, pilis albis denſis, indeque canescentes.

FOLIA inpunctata, piloſa; infima caulium & illa propaginum 4-6 pollicaria, ſubpetiolata, tri aut ſubquadripinnata; caulina breviora, ſeſſilia, ſæpe auriculata, bipinnata; ſuperiora ſimilia illis Artemiſiæ crithmifoliæ; ſumma pinnatifida. Foliola linearia, obtuſa, plerumque fasciculo pilorum terminata & verſus apicem latescentia, ſuperiorum foliorum plerumque latiora quam inferiorum, nonnunquam acutiuscula. Petioli obtuſe triangulares, baſi tamen ſupra canaliculati, ibidemque ſæpe purpurascentes, usque ad baſin foliolis minoribus remotioribus utrinque inſtructi.

FLORES in corymbo ſupradecompoſito, faſtigiato, $1\frac{1}{2}$-3 pollices lato, Millefolii floribus æquales: ramis corymbi pedunculisque angulatis, canescenti-villoſis, hinc inde foliolo lineari-ſubulato integerrimo ſtipatis.

CALYCES ovati, ſubangulati, ſubvilloſi: ſquamis ovatis, obtuſis, ſcarioſis, nitidis, ſubcarinatis, ſtraminei coloris, dorſo linea duplici eminente viridi.

FLOSCULI RADII feminei, quaterni aut quini: tubulo pallidiſſime viridescente, laminam longitudine ſuperante; lamina patente, latiore quam longa, ſubintegerrima, emarginationibus ſcilicet binis vix obſervabilibus antice ſubſinuata, alba cum parciſſimo tinctu ochroleuco. Flosculi disci ſupra calycem parum eminentis, hermaphroditi, quindecim-octodecim: corollularum tubulo ſubtriangulari, pallide viridi-flavescente; limbo campanulato, angulato, flavescenti-albido, quinquefido laciniis acutis, patentibus, tandem revolutis.

STAMINUM filamenta capillaria, alba; antheræ flavæ, breves.

GERMEN oblongum, compreſſum. Stylus eodem longior, albus, in hermaphroditis diaphanus. Stigmata duo patentia, apice emarginata, pallide flavescentia.

RECEPTACULUM paleaceum: paleis acutis, ſcarioſis, ſublaceris, dorſo linea viridescente notatis.

Crescit in lapidoſis montium Verſetzenſium & Mehadienſium, atque in arenoſis ad Petnik, Jablanitzam & Mehadiam. Floret Junio.

A Millefolio, cui affinis eſt, primo intuitu discernitur; odore etiam diſtinctiſſimo, ad illum Artemiſiæ crithmifoliæ accedente, diverſa. Jam per ſex annos culta conſtans manſit.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx cum flosculo disci.	aucti.
b. Flosculus radii.	
c. Flosculus disci.	

Tab. 67.

POLYGONUM ARENARIUM.

Polygonum floribus octandris, trigynis, in ſpicis terminalibus, aphyllis; foliis lanceolato-linearibus; caulibus angulatis, declinatis, herbaceis.

RADIX annua, caule craſſior, ad ſpithamam & ultra longa, ramoſa, flexuoſa, pallide fusca.

CAULIS declinatus, tandem ſæpe decumbens, baſi flexuoſus ramoſusque: ramis divaricatis, declinatis, adſcendentibus, angulatis, caule plerumque longioribus: ramulis aliis ad angulum rectum, aliis ad acutum prodeuntibus. Sæpe caulis mox ſupra radicem in plures dividitur, pariter declinatos ſimiliterque ramoſos.

FOLIA lanceolato-linearia, acuta, integerrima, baſi adtenuata in breves petiolos, ramis ſubjecta ſeu geniculis caulium rubris adſita, verſus flores decreſcentia, glauceſcentia. Stipulæ amplexantes, membranaceæ, rubellæ, ſuperne albæ, multifidæ: laciniis planis tenuiſſimis.

FLORES in ramis elongatis ita diſpoſiti, ut ſpicam inferne laxam, ſuperne denſam referant, nec tamen proprie ſpicati: oriuntur quippe inferne quini aut quaterni, ſuperne terni aut bini breviter & inæqualiter pedunculati e vagina, ſquamis pluribus, ſcarioſis, pellucidis, acutis compoſita, ſtipata binis bracteis minoribus, ad inferiores flores in ſetam terminatis.

CALYX corollinus, magnus, patens: intus ſcilicet & marginibus petaloideus, ante antheſin purpureus, ſub hac albo-rubellus aut eleganter purpureus, ſub finem Octobris poſt primam ſæpe atroſanguineus; extus baſi & dorſo laciniarum viridis, ut perianthium corollæ adnatum adpareat. Laciniæ quinque, rarius ſex, rotundatæ, emarginatæ.

STAMINA octo, raro ſeptem, corolla breviora: filamentis albis, baſi dilatatis; antheris flavis.

GERMEN triquetrum, rubellum; Styli tres, ſtigmataque rubella.

SEMEN triquetrum, nigricans, ſplendens.

Creſcit in arena mobili ſteriliſſima, in qua præter Coriſpermum hyſsopifolium, & Salſolam Tragum, raro aliud vegetabile provenit; frequentius tamen eſt in clivis arenoſis, qui plures ſtirpes arenarias noſtras: velut Iridem arenariam, Plantaginem arenariam, Cucubalum parviflorum & Eryſimum anguſtifolium *Ehrharti*, Peucedanum arenarium, Ephedram monoſtachyam, &c. alunt. Talibus in locis diſperſum occurrit per totam illam planitiem, quæ inde a promontoriis Carpati verſus ortum & meridiem ad 30-40 milliaria longe lateque diffunditur, ubique ſibi ſimile, & a P. aviculari, quocum ad vias ſæpe eodem in loco creſcit, primo intuitu dignoſcendum, nec cultura mutandum. Floret ab Auguſto in Novembrem.

Ut diſcrimen inter Polygonum hoc noſtrum & aviculare facilius pateret, utriusque partes in tabula exprimi curavimus: ſunt nimirum

POLGONI ARENARII		POLYGONI AVICULARIS	
		α. Ramulus florens.	
a. Flos	aucta.	β. Flos	aucta.
b. Stamina		γ. Piſtillum	
c. Piſtillum		δ. Semen	
d. Semen			

Tab. 68.

ALLIUM SETACEUM.

Allium ſcapo nudo, tereti; foliis ſetaceo-ſubulatis, ciliato-ſerrulatis; petalis ovato-lanceolatis, apice emarginatis.

BULBUS ovato-oblongus, obliquus, ſimplex, tunicatus: tunicis extimis areſcentibus nigro-fuscis, fibroſis. Radiculæ e baſi bulbi forma fasciculi propendentes, tenues, albæ, bi-tripollicares.

SCAPUS erectus, 3-5 pollicaris, tenuis, filiformis, rigidiusculus, lævis, nudus, tantum baſi ſub terra tectus vaginis foliorum.

FOLIA quatuor aut quinque, ſetaceo-ſubulata, ſcapum æquantia aut ſuperantia, ſemiteretia, ſupra planiuscula aut ſubcanaliculata, ſubtus ſubangulata, angulis ſcabriuscula, marginibus ciliato-ſerrulata ſetulis breviſſimis.

SPATHA bivalvis, membranacea: valvulis ovatis, in acumen productis.

UMBELLA capſulifera, ante antheſin obliqua, dein erecta, convexa, 6-10 flora, in planta culta 20-30 flora. Pedunculi floribus duplo longiores, teretes, apice incraſſati, extimi, qui declinantur, incurvati.

COROLLAE albæ: petalis ovato-lanceolatis, apice emarginatis, carinatis, carina purpuraſcente, poſt deflorationem fusceſcente.

STAMINA corolla breviora: filamentis ſubulatis, baſi dilatatis, nec tamen cohærentibus, æqualibus, candidis; antheris purpuraſcentibus, ſub floreſcentia flavis.

GERMEN ovatum, album, eminentiis ſex purpuraſcentibus, verſus apicem conſpicuis notatum. Stylus ſtaminibus brevior, viridis, poſt deflorationem albeſcens. Stigma acutum.

CAPSULA tecta ſtaminibus & petalis perſiſtentibus, ſubtriangularis, ſcabra, trivalvis, trilocularis: loculis mono-ſeu dispermis. Semina nigra, ſplendida, foveolis & eminentiis parvis inæqualia, triangularia.

Odor ingratus, fere putridi caſei, ſed non fortis. Sapor ſubdulci-fatuus.

Folia ſub floreſcentia exarescere incipiunt, eodemque tempore alia protrudun-tur, hyemem perduratura & anno proximo ſcapum emiſſura.

Crescit in montibus, qui inde Veterobuda ultra pagum Budaörs protenduntur, locis lapidoſis, apricis, ſicciſſimis. Floret ſub medium Auguſti.

Ab Allio capillari *Cavan. ic. et deſcr. 3. p. 4. t. 206. f.* 1. quocum primo intuitu convenit, præter notas in definitione aſſignatas differt: ſcapo 3-5-pollicari, foliis æquali aut breviore; valvis ſpathæ in acumen productis; petalis albis tantum carina purpuraſcentibus; antheris purpuraſcentibus; capſulis ſeminibusque triangularibus.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Spatha cum floribus impuberibus.
b. Petalum.
c. Stamen.
d. Germen.
e. Capſula petalis tecta.
f. Capſula denudata.
g. Semen auctum.

Tab. 69.

TEUCRIUM LAXMANNI.

Teucrium *foliis ovato-oblongis; villofis fubintegerrimis, floribus axillaribus folitariis feffilibus. Willden. fpec. pl. tom. 3. p. 20.*

Teucrium *foliis ovato-oblongis integerrimis feffilibus, floribus folitariis feffilibus. Syft. veg. 439.*

Teucrium Laxmanni. *Pill. et Mitterp. it. pofegan. p. 12. t. 1.*

RADIX perennis, ramofa fibrofaque, pallide fusca, repens, e tuberculis albis, per hyemem natis, verno tempore caules, in fertili folo copiofos, protrudens.

CAULES pedales aut fesquipedales, erecti aut adfcendentes, longiores tandem decumbentes, teretes cum angulis quatuor eminentibus, fimpliciffimis, hirfuti.

FOLIA, quorum 4-7 paria infra flores fita funt, oblonga, obtufa, nervofo-venofa, utrinque hirfuta, ab hirfutie & punctis eminentibus fcabriuscula, fupra nitidula, fubtus pallidiora, feffilia & margine eminente fubconnata; inferiora reliquis multo anguftiora brevioraque, cuneiformia fæpe integerrima; fuperiora ovato-oblonga aut linguæformia, verfus apicem utrinque aliquot dentibus fubferrata, apud nos raro omnia integerrima; floralia latiora brevioraque, femper integerrima.

FLORES axillares, fecundi, folitarii, breviter pedunculati.

CALYX ovatus, hirfutus, quinquefidus: laciniis æqualibus, etiam intus hirfutis, latiusculis, obtufis, inferioribus binis utrinque incifura profundiore fejunctis.

COROLLA utrinque pilofa, colore trifti fordide flavefcens, lineis atropurpureis notata: labio trilobo: medio productiore bilobo: lobulis divaricatis, antice rotundatis.

FILAMENTA planiuscula, apice incurva, bafi anguftata, fordide lutea. Antheræ oblongæ, fusco-flavæ.

STYLUS albidus, apice incurvus. Stigmata duo, fubrubella.

SEMINA quatuor, fubovata, dorfo convexa, & punctis excavatis feu foveolis infculptis velut reticulata, latere interiore linea eminente, utrinque autem margine prominulo in apicem obtufum coeunte fubangulata.

Facies plantæ triftis; odor fubnullus, tritæ debilis; fapor amaricans amygdalinus.

Caules fteriles, quos æftate profert, una cum foliis plerumque hyemem perferunt, & non raro, cum terræ nudæ incumbunt, aut humo teguntur, ad genicula radices agunt & ex axillis foliorum caules alios emittunt.

Crescit in Comitatu Pefthienfi, Albenfi, Vefzprimienfi, Tolnenfi, Baranyenfi, Syrmienfi & Bacfienfi, locis ficcis apricis, nuspiam frequens. Floret a Majo in Julium.

Characteri generis in hac planta non refpondet calyx, utpote nec acutus nec gibbus.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos in nat. magnitudine.

b. Semen auctum.

Tab. 70.

CREPIS HIERACIOIDES.

CREPIS foliis integris, finuato-dentatis, nudis, radicalibus ovatis, in petiolum decurrentibus; caulinis lanceolatis, feffilibus.

RADIX, quæ perennis eſſe videtur, conſtat faſce radicularum filiformium, albidarum, vix duos pollices longitudine ſuperantium.

CAULIS ſolitarius, erectus, ſubbipedalis, pentagonus, lateribus planiuſculis ſtriatis, glaber, foliis 3--5 veſtitus, ſimplex, ſuperne diviſus in tres quatuorve ramos inæquales, ſubbifloros, aut porro diviſos in ramulos ſeu pedunculos itidem ſubbifloros.

FOLIA ſinuato-dentata, glabra, nuda, venoſa, pallide viridia; radicalia ovata, aut oblongo-ovata, in petiolum ſubcarinatum, ſupra canaliculatum albidum decurrentia, obtuſa; caulina ſeſſilia, ovato-lanceolata aut lanceolata, acuta, ſuperiora multo minora, ad ramos ſubintegerrima, nonnunquam baſi hinc aut utrinque dente inſtructa.

FLORES ſæpe tantum 4--6, in vegetiore planta magis ramoſa ad 15--20 & plures. Pedunculi ſimplices bifidique, ſubincraſſati, hiſpidi: ſetis nigris glanduliferis.

CALYCES ovato-oblongi, ſubhiſpidi: ſquamis exterioribus quadruplo brevioribus lanceolatis adpreſſis; interioribus anguſtiſſimis linearibus ſubcarinatis, carina piloſis, pilis ſeu ſetulis nigris glanduliferis.

COROLLULAE flavæ, truncatæ, quinquedentatæ, tubulo pallido.

STAMINA filamentis brevibus, albidis: antheris in tubulum angulatum connatis, flavis.

PISTILLUM germine oblongo albo, ſtylo ſtigmateque bifido flavis, antheras excedente, parte emerſa ſubvilloſa.

SEMEN oblongum, ſtriatum, glabrum, fuſcum, nudum. Pappus piloſus, ſeſſilis, candidus.

Receptaculum nudum.

Creſcit in ſylva Bakon locis graminoſis inter Városlöd & Nagy-Váſony, nec alibi hactenus reperta. Floret Julio.

Tab. 71.

THYMUS MONTANUS.

Thymus ſuffruticoſus, floribus verticillato-ſpicatis, ſpicis obliquis; pedunculis unifloris; foliis ovatis obtuſis integerrimis, calycibusque ſubnudis.

Thymus *floribus verticillatis, pedunculis unifloris, caule erecto ramoſo, foliis ovatis integerrimis, calycibus glabris. Willd. Spec. pl. Tom. III. P. I. p.* 143. Excluſis ſynonimis.

RADIX lignoſa, ramoſa fibroſaque, tres quatuorve pollices longitudine æquans, fuſca.

CAULIS palmaris aut ſpithamæus, erectiuſculus, in ſolo fertiliore longior, baſi decumbens, inde adſcendens, inferiore parte fruteſcens, ibidemque ut plurimum varie flexus & contortus, ramoſusque: ramis primum erectis, tum adſcendentibus, caulesque lignoſos formantibus; caules ramique tetragoni: angulis pubeſcentibus, interjecto ſpatio convexo, nudo.

FOLIA ovata, in petiolum protracta, integerrima, obtuſa, patentiſſima, demum plerumque reflexa, plana, utrinque punctis excavatis plurimis notata, ſubtus pallidiora aut livide purpuraſcentia, nuda, rariore caſu ſubtus aut utrinque pilis aliquot albis adſperſa, baſique ciliata, triplinervia nervoſaque: nervis ſcilicet duobus, præter medium, e petiolo juxta marginem excurrentibus, aliis utrinque tribus e nervo medio exeuntibus, in recente planta obſoletis, in ſicca eminentioribus. Petioli breves, nudi, aut hinc vel utrinque uno alterove pilo ſubciliati.

FLORES verticillato-ſpicati: verticillis contiguis, multifloris, in ſpicam ſemipollicarem aut paulo longiorem, foliis plerumque reflexis interſtinctam, obliquam condenſatis. Pedunculi inæquales, breves, nudi, baſi coadunati, in verticillis inferioribus plerumque communi breviſſimo pedunculo inſidentes, uniflori. Bracteæ, baſin pedunculorum horum numero ſtipantes, inæquales, pedunculis breviores, acutæ, nudæ.

CALYCES decemangulati, virides aut purpurascentes, punctis excavatis notati, raro pilis albis adſperſi, quo in caſu dentes ejus omnes ciliati ſunt, alias nudi: dentibus tribus ſuperioribus nudis, ovato-lanceolatis, cuſpidatis, binis inferioribus ciliatis, lanceolato-ſubulatis, paulo longioribus.

COROLLA congenerum, parva, purpurea, extus cano-pubescens: labio ſuperiore emarginato, inferiore longiore, trifido: lobis rotundatis, intermedio latiore.

STAMINA filamentis albidis aut purpurascentibus, binis corolla longioribus, aliis binis faucem, nonnunquam labium ſuperius æquantibus; antheris didymis, purpureis.

STYLUS corolla paulo longior, albus, aut purpurascens; Stigmata duo, purpurea.

SEMINA ovato-rotundata, nigro-fusca.

Odor medius inter T. vulgarem & Serpyllum.

Crescit in collibus & montibus orientalibus & meridionalibus Hungariæ, frequentiſſimus in Banatu; nec alpes refugit, in Petroſa & Pop-Iván, alpibus marmaroſienſibus obvius, ubi ab opilionibus aromatis loco ad cibos adhibetur.

Floret Julio in Octobrem usque, ergo duobus menſibus ſerius, quam omnes reliquæ noſtrates ſpecies: Th. Serpyllum, lanuginoſus, vulgaris, Acinos, patavinus & alpinus; hinc apum cultoribus commendandus pro ſeriore & diu durante harum pabulo.

Allioni *flor. ped.* 77 ad Thymum ſuum pannonicum dicit, eum in horto hirſutiem retinuiſſe; Hallerus autem *helv. p.* 655. de Thymo ſuo *verticillis in ſummis ramis congeſtis, foliis ovatis, et caule hirſutis,* quem locum Allioni ad Thym. pannonicum præ omnibus citat, ſequentia habet: *Habitus proſtratus vulgaris ſpeciei: caules toti hiſpidi: folia longiora, ut longitudo latitudinis tripla ſit et quadrupla, non ſolum ciliata, ſed tota hirſuta.* Denique Serpyllum pannonicum III. *Cluſii*, aut Serpyllum anguſto lanuginoſoque folio ejusdem ſerpit, folia anguſtiora, quam Serpyllum vulgare, eademque incana mollique lanugine tecta habet, & cum vulgari eodem tempore floret. E quibus manifeſtum ſit, loca hæc ad Thym. noſtrum minime pertinere, & ad lanuginoſum potius referenda eſſe, conſentiente fig. *Cluſii.*

EXPLICATIO TABULAE.

a. Folium
b. Calyx
c. Flos
d. Semen
} aucta.

Tab. 72.

PIMPINELLA GLAUCA.

Pimpinella *foliis ſupradecompoſitis, caule angulato ramoſissimo. Gouan, illuſtr. p.* 15.

Planta dioica, radice bienni, longitudine vix pollicem excedente, napiformi, craſſa, carnoſa, radiculas divergentes ſubſesquipollicares promente, extus ferrugineo-fusca, intus alba, odore & ſapore Dauci Carotæ.

CAULIS ſolitarius, erectus, 1—2½ pedalis, ſæpe inde a baſi ramoſiſſimus, alias, præſertim locis herbidis, tertia ſui parte ſimplex & rectus ſuperne paniculatus, inter ramos flexuoſus, totus acute angulatus, plerumque cærulescenti-glaucus, omnino glaber & nudus: ramis itidem angulatis, patentibus, alternis; ramulis autem, præſertim in fæminis, ſæpe oppoſitis.

FOLIA inferiora tri-quadruplicato-pinnata, ſuperiora ſucceſſive minus compoſita, ramea ſumma tandem ternata foliolis binis e margine vaginæ, tertio e medio hujus, aut omnibus tribus ex eodem puncto prodeuntibus, nonnulla ſimpliciſſima: pinnulæ lineares, anguſtiſſimæ, pollicem medium aut integrum longitudine æquantes, acutiſſimæ aut ſubmucronatæ, ſubtus carinatæ, ſupra canaliculatæ. Petioli ſubtus carinati, ſupra canaliculati, caulini in vaginas ſemiamplexicaules, ad ramos oppoſitos connatas, nervoſas, marginibus albo-membranaceas dilatati.

UMBELLAE innumeræ, parvæ, erectæ, radiis 3--6, ſubæqualibus angulatis, ſemi unciam longis, in mare brevioribus compoſitæ, involucro deſtitutæ, nec niſi raro foliolo unico ſimplici ſtipatæ. Umbellulæ parvæ, erectæ: pedunculis inæqualibus, vix lineam æquantibus, angulatis, in fæmina ternis-ſenis, in mare quinis — denis. Involucella 3--6 phylla: foliolis ſubulatis, inæqualibus, aliis pedunculos, quos ſtipant, æquantibus, aliis brevioribus.

CALYX proprius ſubnullus: ſcilicet margo ſubdentatus, germinis ſupremam partem cingens, vix niſi per lentem discernibilis.

PETALA ovata, apice producto obtuſiusculo involuta, pallide flavescentia ſeu ochroleuca, plerumque extus, præſertim ante evolutionem, livide purpurascentia, marginibus tamen apiceque flavescentia, in fæminis minora & admodum fugacia.

STAMINA in fæmininis plantis nulla, in maribus corolla paulo longiora: filamentis albidis; antheris pallide flavis ſubrotundis.

PISTILLUM in mare nullum, in fæmina germen ovatum, ſulcatum, obtuſe angulatum; Styli duo, primum erecti, dein recurvi, pallidiſſime ochroleuci, ſæpius purpurascentes; Stigmata ſubgloboſa, ochroleuca.

SEMINA hinc plana, inde convexa, coſtata, ſulcata: ſulcis quatuor coſtas quinque dividentibus.

Crescit in graminoſis ſiccis ſupra Békás Megyer non procul Buda, ad Rátoth in Comitatu Veszprimienſi, ad Füred in Comitatu Szaladienſi, & in Syrmio atque Banatu. Floret Junio.

Seſeleos generi ſpecies hæc adſcribenda foret, ſi involucellorum præſentia fundamentum ſufficiens præberet eam a Pimpinella dioica, ſimillima, avellendi, vel certe etiam iſthæc ad Seſeli releganda erit.

In horto culta cæterum conſtans manſit, aſt ſexum mutavit productis floribus duplici ratione imperfecte hermaphroditis: aliis nempe cum piſtillo perfecto, ſtaminibus autem imperfectis minutiſſimis; aliis vero in diſtincta planta cum ſtaminibus perfectis, & piſtillo imperfecto; germine ſcilicet parvo, ſtylis ſubnullis, & ſtigmatibus minimis.

Magna ſimilitudo, quæ plantam hanc inter & Pimpinellam dioicam L. intercedit, utramque confundendi anſam præbuit: *Gouan* certe eas earumque ſynonima conjunxit (vid. ejusdem *Illuſtr. p.* 15.), & aſſerit, ſe e ſpecimine plantæ *Hallerianæ*, cui *Linnæus* nomen Pimpinellæ glaucæ adſcripſerit, certo ſcire, hanc & P. dioicam ſeu Seſeli pumilum unam eamdemque plantam eſſe. Aſt nobis, qui utramque plan-

tam in Hungaria eodem loco non ſemel reperimus, nullum dubium ſupereſt, Pimpinellam glaucam a dioica ſpecie diſtinctam eſſe: differt nimirum prior ab hac 1) ſtatura duplo triplove altiore; 2) foliis tri-aut quadruplicato-pinnatis; 3) umbellis omnibus compoſitis; 4) ramis non paucis oppoſitis; 5) florescentia 5--6 hebdomadis ſeriore. Nec cultura utriusque ſtirpis hæc discrimina abolevit.

Tragoſelinum itaque *caule craſſo, ſulcato, divaricato, foliis multifidis capillaribus. Hall. hiſt. n.* 788. cui *Hallerus* folia triplicato-pinnata tribuit, ad noſtram plantam pertinere, probabile eſt. Aſt Paſtinaca glauca. *Scop. carn. tom.* 1. *n.* 334. ad quam auctor Pimpinellam glaucam L. & mox memoratum Tragoſelinum Halleri citat, diverſa planta eſſe videtur: crescit enim in alpibus; radios in umbellis ad 20 gerit; & ſemina Paſtinacæ ſimilia producit.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Ramulus plantæ fæmineæ }
b. Flos fæmineus } aucta.
c. Flos masculus }

Tab. 73.

SCROPHULARIA VERNALIS. *β. Spec. pl. per Willden. Tom. III. P. I. p.* 275. *Fl. dan. t.* 411.

RADIX bi-aut triennis, e corpore ſubcarnoſo albido copioſas radiculas 2--3 pollicares edens.

CAULIS ſolitarius, erectus, ſimpliciſſimus, ab 1½ ad 2½ pedes altus, digitum auricularem craſſitie ſæpe æquans, tetrăedrus, angulis acutis, lateribus ſtriatis, hirſutus pilis albis patentibus, fiſtuloſus. In ſeniore planta inter basin caulis & radicem plures alii caules protruduntur erecti aut adſcendentes, primario plerumque breviores.

FOLIA late cordata, groſſe duplicato ſerrata crenatave, crenis denticulo brevisſimo auctis, ſupra pilis rarioribus adſperſa, ſubtus hirſuta, pallidiora, nervoſo-venoſa, nervis baſi membrana connexis. Petioli hirſuti, ſupra canaliculati, ſubtus ſubangulati, inferiores folio longiores, ſuperiores breviores.

FLORES in pedunculis axillaribus, oppoſitis, bis-raro ter dichotomis, erectopatulis, longis petiolos multum excedentibus, ſuperioribus folia æquantibus, omnibus teretibus, ſtriatis, ſupra canaliculatis, hirſutis. Pedicelli breviſſimi, itidem hirſuti. Bracteæ ad ſingulam pedunculi dichotomiam binæ oppoſitæ, ſupra ſubnudæ, ſubtus pilis apice viscidis hirſutæ, ad primam dichotomiam in pedunculis inferioribus maximæ, cordatæ, ſerratæ, in ſuperioribus ovatæ, itidem ſerratæ, in utrisque ſubpetiolatæ; in reliquis & ad dichotomias ſecundarias ovatæ aut lanceolatæ, integerrimæ aut pauciſſimis dentibus ſubſerratæ.

CALYX profunde quinquefidus: laciniis ſubnervoſis, obtuſiusculis, apice denticulo auctis.

COROLLA flava, ventre rugoſo, limbo viridescente, obſolete bilabiato: labio altero breviore tribus tuberculis conſtante, altero, cui genitalia incumbunt, trilobo: lobulis binis lateralibus concavis, medio longiore patente, nec reflexo. Lacinula intermedia antica ſeu labrum nullum.

STAMINA: filamenta recta, pallida, ſubvilloſa villo raro breviſſimoque; antheræ flavæ.

GERMEN ovato-conicum, acutum, utrinque ſutura longitudinali notatum, nudum, baſi hinc cinctum glandula ſeu callo viridi-flavo. Stylus filiformis, pallidus, cum ſtaminibus e corolla nonnihil prominens. Stigma obtuſum, flavum.

CAPSULAE ovatæ, acutiſſimæ, calyce perſiſtente longiores, nudæ, ſubvenoſæ; valvulis margine inflexo partem diſſepimenti conſtituentibus. Semina ſubovata, utrinque obtuſa, longitudinaliter ſulcata, ſcabra, nigra.

Odor totius plantæ teter.

Creſcit in umbroſis ſylvarum, quæ montes pone pagos Pilés & Szánta non procul Buda tegunt.

Floret Majo alterius anni; fructum maturat Junio.

In horto pluribus annis culta conſtans manſit. An ſpecie differat a S. vernali. α. foliis ternis, biſerratis &c. inſtructa, judicent, qui utramque comparandi occaſionem habent.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx
b. Petalum
c. Stamen } aucta.
d. Stylus
e. Capſula

Tab. 74.

DIGITALIS LANATA.

Digitalis *calycinis foliolis lanceolatis lanatis, corollæ lobis lateralibus labii inferioris acutis, intermedio oblongo glabro plano, floribus denſe ſpicatis confertis, bracteis lanceolatis calyce longioribus lanatis. Willd. ſpec. pl. Tom. III. P. I. p.* 287.

RADIX biennis, ramoſa, in radiculas longas, flexuoſas ultimo diviſa, pallidiſſime fuſceſcens.

CAULIS plerumque ſolitarius, erectus, ſeſqui-aut bipedalis, raro in ſpontanea planta altior, in culta ſæpe 4-pedalis, totus folioſus, nudus, angulatus, purpuraſcens, inter flores lanatus pilis albis.

FOLIA lanceolata, integerrima, quinquenervia, lævia, nuda, verſus baſin ciliata, inferiora in petiolum carinatum ciliatum adtenuata, obtuſa; ſuperiora ſeſſilia, baſi latiora, apice acuta.

FLORES ſubſeſſiles, patentes, in ſpica ad ſpithamam aut pedem & ultra elongata, erecta, denſa, ſimpliciſſima, raro (ſaltem in ſpontanea planta) baſi unam alteramve ſpicam brevem edente. Bracteæ lanceolatæ, acutæ, lanatæ, calyce longiores.

CALYX profundiſſime quinquepartitus: laciniis lanceolatis acutiuſculis, inferioribus duabus majoribus quinqueſtriatis, reliquis triſtriatis, omnibus utrinque piloſis pilis brevibus ſubviſcidis, & margine ciliatis pilis longis.

COROLLA inflata, ſtriata, ferrugineo-venoſa, ſupra linea eminente notata, infra inflata, rotundata, extus pilis apice ſubviſcidis villoſa, intus nitida, inter faucem & tubum coarctata, ore quinquefida: tubo ſubrecurvo, rotundato, ſtriato, nudo, albo; laciniis oris patentibus, obtuſiuſculis, infima ſeu labello recurvo, utrinque pubeſcente, candido, ſtriis tribus ſubramoſis notato.

STAMINA ſuperiori parti corollæ adplicata, horum duo inferius inſerta, quæ per flexuras filamentorum lateralia fiunt, reliquis binis paulo longiora: filamenta duabus curvaturis ſurſum flexa, ferruginea, apice alba; antheræ flavæ, bilobæ: lobis baſi ſubvilloſis, rotundatis.

GERMEN ovato-conicum, utrinque ſulco exaratum, denſe villoſum, pilis apice craſſiusculis ſubviscidis. Stylus ſurſum curvatus, inter ſtamina corollæ adplicatus, iisdem brevior, ſubvilloſus, albidus, baſi ſæpe purpuraſcens. Stigma nudum, ſubbifidum.

CAPSULA ovato-oblonga, ſubconica, ſuturis in ſulcos depreſſis exarata, acuminata, hirſuta pilis apice glanduliferis, bilocularis: diſſepimento duplicato marginibus valvularum inflexis.

SEMINA parva, fusca.

Crescit in fruticetis & ad ſepes vinearum ſupra Békás Megyer, ad Kárloviczium in Comitatu Syrmienſi, ad ſpecum veteranam in Banatu, & ad Topletz in eadem provincia, ubi cum D. ferruginea integro menſe ſerius florente eodem in loco occurrit. Floret Junio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx
b. Corolla
c. Stamen
d. Semen
} aucta.

Tab. 75.

ARTEMISIA MONOGYNA.

Artemiſia foliis multipartitis, cano-tomentoſis; racemis erectis, ſecundis; floribus erectis, ſubquinqueflorís: flosculo fæmineo unico aut nullo.

RADIX lignoſa, ſuperne culmum Tritici hyberni aut calamum craſſitie æquans varie ramoſa, pallide fusca.

CAULES ex eadem radice communiter plures, fruteſcentes, pedales, raro ſesquipedales, calamo ſcriptorio paulo tenuiores aut culmum Tritici craſſitie æquantes, teretes aut ſubangulati, cano-tomentoſi, tomentum parte inferiore ſucceſſive deponentes, ſæpe inde a baſi ramoſi, primum declinati, tandem ſub floreſcentia oblique erecti. Rami alterni, patuli, recti, iidemque, ut caulis inter ramificationes, angulati.

FOLIA cano-tomentoſa, radicalia & caulium ſterilium multipartita ſeu ſubtripinnata: bipinnata ſcilicet cum foliolis integris, bi-tripartitisque, iisdemque linearibus, craſſiusculis, obtuſiusculis, ſupra ſulco unico, ſubtus duplici inter coſtam & margines ſubrevolutos intercedente exaratis; caulina auriculis adnatis ſubdecurrentibus amplexicaulia, inferiora radicalibus ſimilia, ramea & ramulos ſtipantia quinque-aut tripartita, foliolis ſimilibus ſed brevioribus; ſumma ſimplicia. Petioli folia ſæpe longitudine ſuperantes, ſemiteretes, ſupra ſulco exarati.

FLORES in racemis alternis, erectis, brevibus, ſimplicibus, ſolitarii, raro binati, ſecundi, erecti, inferiores pedicellati, ſuperiores ſubſeſſiles, oblongo-ovati, ſplendidi, foliolo breviſſimo ſimplici ſtipati. Pedunculus racemi communis cano-tomentoſus, angulatus.

CALYX ovatus, imbricatus: ſquamis concavis, obtuſis, dorſo viridibus, cæterum

ſcarioſis, ſæpe purpuraſcentibus, nudis, exterioribus pedunculos tegentibus, ſubtomentoſis.

FLOSCULI a tribus ad quinque, in culta planta ad ſeptem, omnes hermaphroditi, aut unicus fæmineus. Corollulæ hermaphroditorum tubuloſæ, ſuperne dilatatæ, obſcure purpureæ, quinqueſidæ; tubulo baſi viridi, poſt deflorationem intumeſcente; Corollula flosculi fæminei minima, tubuloſa, pallida.

STAMINA antheris corollularum fere longitudine, primum purpuraſcentibus dein emiſſo polline flaveſcentibus; filamentis breviſſimis.

PISTILLUM hermaphroditorum germine oblongo; ſtylo antheras primum æquante, dein excedente, ſtigmate ſub initium ad viſum ſimplici ſubpeltato, dein bifurcato, in partes intus ſulco purpuraſcente exaratas. Flosculi fæminei germen ovatum; ſtylus tenuiſſimus, bifidus.

GERMINA hermaphroditorum videntur abortire; non enim intumeſcunt, ſed corrugantur potius. Aſt germen flosculi fæminei ſubgloboſum evadit. Perfectus itaque florum ſtatus præſentiam flosculi fæminei poscere videtur. Cum itaque talis, ſaltem in planta culta, raro adſit, cauſa intelligitur, cur e majore ſeminum copia pauciſſimæ plantæ proveniant. Receptaculum nudum.

Odor aromaticus in recente planta illum olei lavandulæ ſpicæ, cum oleo olivarum rancido mixti, æmulatur.

Crescit in locis ſalſis Comitatuum Albenſis, Peſthinenſis, Heveſienſis, Zemplinenſis, Szathmarienſis, Békeſienſis, & Jazygiæ atque Cumaniæ. Floret Auguſto.

Ad A. maritimam prope accedit; ſed differt: 1) caulibus cano-tomentoſis, 2) pinnulis foliorum linearibus, planiusculis; 3) racemis florentibus erectis; 4) flosculo fæmineo unico aut nullo; & 5) odore, qui in maritima, notante Linnæo, ad illum Mari proxime accedit. Vid. *Linn. It. oeland. vers. germ. p.* 123. & *flor. Suec.* 2. *p.* 534.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos.
b. Flosculus hermaphroditus.

Tab. 76.

EPILOBIUM ANGUSTISSIMUM.

Epilobium *foliis ſparſis, linearibus obſolete denticulatis aveniis, petalis æqualibus integerrimis. Ait. Kew.* 2. *p.* 5.

Epilobium rosmarinifolium. *Hænke in Jacq. coll.* 2. *p.* 50.

Epilobium Dodonæi. *Allion. pedem.* 1. *n.* 1016.

Lyſimachia anguſtifolia Chamænerion dicta. *Moris. hiſt.* 2. *p.* 270. *ſ.* 3. *t.* 11. *f.* 2.

RADIX perennis, flexuoſa, ſuperne ſæpe digitum auricularem craſſitie æquans, fusca.

CAULES ex eadem radice plures, erecti, pedales, bipedales, aut paulo altiores, teretes, baſi lignoſi, duri, fragiles, calamum craſſitie non raro ſuperantes, fusci, epidermide fusca lacera non bene tecti, intus virides, ſuperne purpurei, ſubvilloſi, herbacei, ramoſi, aut ſimplices cum rudimentis ramorum, fasciculos foliorum mentientibus.

FOLIA ſparſa, ſubſeſſilia, linearia, obſolete denticulata, breviſſime mucronata, ſubvilloſa, erecta, floralia pedunculis ſupra horum baſin adnata.

FLORES in racemis terminalibus, erectis, longis, laxis: pedunculis erectis, purpureis, villoſis, ſubangulatis.

CALYX laciniis linearibus, acutiusculis, corolla paulo brevioribus, extus ſubvilloſis, viridi-purpureis cum linea dorſali marginibusque purpureis.

COROLLA eleganter purpurea; petalis oblongis, obovato-cuneiformibus, integerrimis, nonnunquam tamen ſubemarginatis.

STAMINA calyce breviora, tota purpurea, ante floreſcentiam erecta, ſub hac declinata; filamenta baſi craſſiora; antheræ defloratæ fuscæ.

GERMEN ſubcylindricum, villoſum, caneſcens. Stylus declinatus, purpureus, ſupra baſin hirſutus, baſi apiceque nudus. Stigma craſſum, obſcure purpureum, quadrifidum, poſt antheſin revolutum.

CAPSULA longiſſima, teretiuscula, pilis adpreſſis villoſa: ſuturis in ſulcos depreſſis, valvulis dorſo linea eminente velut ſutura diſtinctis.

SEMINA oblonga, baſi anguſtata, pallide fusca, apice pappo piloſo longo candido coronata.

Crescit in arena amnis Cserna ad thermas Herculis, ubi Vitis vinifera & Juglans regia ſponte proveniunt, cum Asperula taurina, Primula Auricula, Moehringia mucoſa, Saxifraga rotundifolia, Roſa pyrenaica, Peltaria alliacea, Turritide alpina, Hyoſeride foetida, Achillea macrophylla. Floret Julio.

Tab. 77.

WALDSTEINIA GEOIDES. *Willden. nov. act. ſoc. nat. ſcrut. Berol. 2. p. 106. t. 4. f. 1.*

RADIX perennis, repens, hinc inde fasciculum foliorum caulesque promens, nigro-fusca, radiculas fibrasque fuscas demittens.

CAULES ex eodem foliorum radicalium fasciculo plures, erecti, aut obliqui, recti, teretes, ſemipedales aut paulo longiores, inferne ſimplices, ſuperne pro infloreſcentia diviſi.

FOLIA nervoſo-venoſa, utrinque ſubpiloſa: radicalia longe petiolata, reniformia, quinqueloba, lobis inæqualiter lobatis ſerratisque, dentibus acutiusculis, apice fusceſcentibus; petioli a 2 ad 6 pollices longi, ſubtus carinati, ſupra canaliculati, angulis carinaque obtuſis, piloſi, tandem calveſcentes, baſi purpuraſcentes, dilatati, pilis longis ciliati. Caulina pauca, breviter petiolata, patentia, unum in medio caulis, reliqua ad diviſiones ejusdem & ad pedunculos ſita, ſucceſſive minora, triloba, inciſo-dentata, dentibus fusceſcentibus.

STIPULAE, baſin petiolorum caulinorum ſtipantes, oblongæ, integerrimæ, apice dentibus foliorum ſimiles, piloſæ & pilis longioribus ciliatæ.

INFLORESCENTIA: caulis dividitur primum in ramos duos inæquales, quorum brevior, vix pollicem æquans, declinatur & folium unicum gerit, cui opponitur flos breviter pedunculatus pedunculo aphyllo ad angulum prope rectum prodeunte, inter quem & folium enascitur pedunculus longior uni-aut biflorus bracteis binis unicave inſtructus, ramus autem longior fere recta prodiens ad diviſionem gerit plerumque bina folia & ternos communiter promit pedunculos: medium breviorem, ebracteatum, uniflorum; & binos bracteatos, alterum plerumque uni-alterum biflorum.

Flores ante anthesin nutantes, dein horizontales. Bracteæ stipulis similes, sed plerumque paulo longiores.

CALYX decemfidus, campanulatus, subpilosus, decem lineis eminentibus in lacinias excurrentibus distinctus: laciniis patentibus, obtusiusculis, apice plerumque fuscis, alternis majoribus lanceolatis, alternis linearibus.

PETALA quinque, calycem excedentia, patentia, lutea, nitida, jam subrotunda integerrima, jam ovata, subtruncata aut nonnihil emarginata, calyci intra lacinias breviores inserta, marginibus baseos inflexis, ut in quibusdam Ranunculi speciebus, unguem brevissimum formantibus, post florescentiam decidua.

STAMINA numerosa, a 30 ad 40, corolla breviora, flava: filamenta filiformi-subulata, calycis lateri interiori infra petala inserta; antheræ ovatæ, per medium sulco excavatæ, versatiles.

PISTILLA bina, raro terna, brevissime pedicellata: germinibus obovatis, subnudis, superne pubescentibus; stylis totidem, filiformibus, inferne tamen paulo crassioribus pubescentibus, superne nudis, flavescentibus, stamina æquantibus, post deflorationem deciduis; stigmatibus simplicibus, obtusiusculis.

SEMINA tot quot pistilla, pubescentia, fusca, ovata cum lineis tribus prominulis, duabus sibi invicem adproximatis, & cum eminentia in basi, atque altera majore in apice, utraque excavata, ibi pro articulatione cum pedicello, hic pro recipiendo stylo.

Crescit in umbrosis montium Hungariæ: e. g. versus Kovácsi prope territorium Budense, in monte Szánta, in sylvis Pomásziensibus, in nemoribus Matræ; & in Metsek monte Quinqueecclesiensi. Floret a fine Aprilis aut initio Maji; fructum maturat sub finem mensis hujus & initio Junii.

Sapor subadstringens affinitatem cum Geo, Potentilla, Fragaria, Tormentilla &c., quam habitus indicat, confirmat, & usum indigitat.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx dimidiatus, ut situs genitalium adpareat
b. Pistilla
c. Petalum
d. Stamen
e. Semen
} aucta.

Tab. 78.

SALSOLA ARENARIA.

Salsola herbacea, foliis linearibus, subcarnosis, pubescentibus; floribus axillaribus, subternis; calycum appendiculis obtusis.

RADIX annua, tenuis, vix ultra tres pollices longa, subsimplex, flexuosa, fibris capillaribus vestita, pallide fuscescens aut sordide albens.

CAULIS semipedalis aut pedalis, declinatus aut decumbens, raro erectus, teres, subvillosus, sæpe purpurascens, a basi ramosus ramis patentissimis, aut, quod frequentius, basi divisus in ramos declinatos aut prostratos, apice adscendentes, ut caules plures ex eadem radice nati videantur.

FOLIA linearia, acutiuscula, ſubcarnoſa, ſupra plana, ſubtus canaliculo exarata, pubeſcentia, incana.

FLORES axillares, bini aut terni, ſeſſiles ante floreſcentiam, ſæpe pilis albis denſis penitus tecti & occultati.

CALYX extus hirſutus, poſt floreſcentiam, ut in congeneribus, clauſus: foliolis concavis, ſingulis dorſo appendiculo explanato, albido aut rubello, obtuſo, integro aut emarginato lobatove, poſt floreſcentiam excreſcente, antea inviſibili, auctis, ut minus attento calyx patentiſſimus adparere aut flos petalis inſtructus videri poſſit.

STAMINA quinque: filamentis capillaribus, albis; antheris carneis, ſub floreſcentia a polline flavis.

GERMEN ſubrotundum. Styli duo, ſimplices.

SEMEN detracta pellicula pellucida, qua concluditur, conduplicatum.

Creſcit in arenoſis clivis per totam Hungariam, inque ipſa arena volatili. Floret ab Auguſto in Octobrem usque.

Similis eſt Salsolæ laniflorae *Gmelini it. t. 37. p. 160.*; ſed differt: 1) caulibus pedalibus, ſubvilloſis; 2) foliis ſupra planis, acutiuſculis; 3) calycum appendiculis obtuſis. A S. proſtrata autem, cui ſtructura foliorum & florum, atque infloreſcentia proxime accedit, abunde diſtincta eſt radice annua.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos inapertus
b & c. Flores aperti
d & e. Calyx fructum fovens cum appendiculis } aucta.
f. Semen in pellicula
g. Semen detracta pellicula

Tab. 79.

VERBASCUM FLOCCOSUM.

Verbascum tomento albo candicans, foliis ovatis, ſubintegerrimis; glomerulis multifloris; capſulis rotundis.

RADIX biennis, ramoſa, a ſpithama ad pedem longa, digitum auricularem vel etiam pollicem craſſitie æquans.

CAULIS ſolitarius, erectus, tri-quadripedalis, teres, ſuperne, non raro inde a medio aut infra hoc ramos aut potius florum racemos ex omnibus foliorum axillis edens, deterſo aut delapſo tomento eleganter purpureus, glaber, nitidus, totus foliis tectus.

FOLIA acuta, obſoletiſſime crenulata, crenulis tomento occultatis, ſupra rugoſa, ſubtus venoſiſſima: radicalia in petiolum brevem adtenuata, in vegetiore planta nonnunquam pedem longitudine, & 4-5 pollices latitudine æquantia; caulina ovata, infima oblonga ſubpetiolata, reliqua ſeſſilia. Petioli radicales ſupra plani, ſubtus convexi.

FLORES in racemis inferne laxis, lateralibus erecto-patulis, terminali erecto ſæpe ad pedem elongato, in hoc genere parvis accedentes, inodori, breviterque pedunculati, ſummi ſolitarii denſi, inferiores collecti in faſciculos diſtantes, ſparſos. Bracteæ inferiores ovatæ ſubcrenatæ, acuminatæ acumine integerrimo, infimæ flo-

ribus æquales aut paulo longiores, ſuperiores ſucceſſive omni dimenſione minores, donec lanceolatæ, integerrimæ, ac ſummæ tandem lineares minutiſſimæ evadant.

CALYCES profunde quinquepartiti: baſi 5-angula; laciniis linearibus acutis, lapſa corolla erectis.

COROLLA flava, ante evolutionem extus ſublanata, dein calveſcens, tantum extus ſubpubeſcens: laciniis obovatis, obtuſis aut ſubemarginatis, ſupremis duabus paulo majoribus.

STAMINA corolla breviora, ſurſum ſubincurvata, inferiora duo reliquis longiora: filamenta filiformia, pallide flava, ſuperiora tria tota, inferiora tantum in medio pilis albis veſtita; antheræ oblongæ, transverſæ, primum fulvæ, dein fulvo polline emiſſo fuſceſcentes, & tum explanato margine dentato-angulatæ.

GERMEN ſubrotundum, totum tomento albo aut potius lana obvolutum. Stylus filiformis, verſus ſtigma nonnihil incraſſatus, a ſtaminibus deflexus. Stigma craſſius, obtuſum.

CAPSULA rotundata, ſucceſſive calveſcens, ſtructura huic generi communi. Semina fuſca, angulata.

Caulis, rami, folia præſertim ſubtus, bracteæ, pedunculi & calyces candicant denſiſſimo alboque tomento, quod adpropinquante floreſcentia a caule & foliis, tum etiam a reliquis partibus forma copioſorum floccorum ſecedere incipit.

Creſcit inter arbores & frutices in Comitatu Sümeghienſi, in provinciæ Zaladienſis diſtrictu interamni muro-dravano, quem improprie inſulam Muraköz nominant, & in vicina Croatia. Floret Junio & Julio.

In horto ſata planta purpureum caulis colorem amiſit, & folia longiora, radicalia ſesquipedalia, ſuperiora longius acuminata produxit.

Proximum eſſe Verbasco phlomoidi, hujus definitio & deſcriptio docet, ſed differre ſuadent præter notas in definitione indicatas pili filamentorum albi, flores parvi, inodori, & ſynonima partim in *Spec. pl.* partim in *Houttuyn Pſl. ſyſt.* citata, noſtræ plantæ non convenientia.

Tab. 80.

ACHILLEA SETACEA.

Achillea foliis piloſis, multipartito-pinnatis: laciniis ſetaceis, petiolum undique tegentibus; corymbis denſis faſtigiatis.

RADIX perennis, more congenerum ſeſe diffundens emiſſis propaginibus filiformibus, ubi caulium futurorum rudimenta cauleſque floriferos promunt, radiculas ſordide fuſcas, bi-tripollicares demittentibus.

CAULES ceſpitoſe prodeuntes, erecti aut adſcendentes, vix ſpithamæi, non raro nec palma longiores, teretes, tenues, pilis longis albis hirſuti, ſimpliciſſimi.

FOLIA inferiora petiolata, ſuperiora foliolis paulo longioribus auriculata & amplexicaulia, pilis longis albis hirſuta, ſubquadripinnata: foliolis divaricatis, multifidopinnatis: laciniis anguſtiſſimis, lineari-ſetaceis, ſetula ſubpungente terminatis, petiolum undique tegentibus, ut folia compreſſo-teretiuſculam hirſutam caudam æmulentur. Petioli hirſutiſſimi, ſemiteretes, ſupra canaliculati, baſi dilatati in vaginam ſemiamplexicaulem, trinervem, inferiores purpuraſcentes.

FLORES parvi in corymbo denſo, faſtigiato, vix ſemipollicem latitudine ſu-

perante; ramis pedunculisque corymbi ſubangulatis, denſe villoſis & incanis, hinc inde foliolo lineari ſubmembranaceo integerrimo aut apice ſubdentato, extus hirſuto bracteatis.

CALYX oblongo-ovatus, ſubangulatus, villoſus: ſquamis ſubcarinatis, margine & apice obtuſo ſublacero membranaceis, fuscescentibus.

COROLLULAE albæ: radii ſubquinæ, limbo truncato, obſolete & obtuſe trilobo, poſtice convergente; tubulo virideſcente, limbum longitudine notabiliter ſuperante, compreſſo, ad ⅓ intus fiſſo; flosculi disci 15-20: corollularum tubulo virideſcente, ſuperne dilatato, limbo quinquefido: laciniis acutis, patentibus, tandem revolutis.

STAMINA corollulis paulo breviora: filamentis breviſſimis albis; antheris flavis, emiſſo polline expalleſcentibus.

GERMINA fæmineis & hermaphroditis oblonga, ſubcompreſſa; ſtyli bifidi, tubulos radii & corollulas disci ſucceſſive excedentes; ſtigmata patentia albida, tandem recurva fusca.

RECEPTACULUM paleaceum: ſquamis membranaceis, diaphanis, acutis, ſemina excedentibus.

Floret ante omnes alias, quas Hungaria numeroſas alit: ſcilicet ante medium Majum.

Crescit in clivis arenoſis per planitiem, quæ inde a Danubio per Comitatum Peſthienſem ad Tibiscum extenditur.

In horto ſata per rigationem pedalem adtigit altitudinem, & infra corymbum ramos aliquot protulit itidem corymbiferos, ſed cæterum conſtans manſit, & ab affinibus: Millefolio atque odorata ſemper diverſa, iisdemque multo minor; etiam odore diſtincta.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Foliolum
b. Calyx cum flosculo disci
c. radius
d. flosculus radii
e. flosculus disci
} aucta.

Tab. 81.

DELPHINIUM FISSUM.

Delphinium nectariis tetraphyllis, bifidis, corolla longioribus; foliis digitato-multipartitis.

RADIX perennis, tuberoſa, difformis, plerumque e variis eminentiis, in radiculas acuminatis, coalita, extus nigra, intus alba, carne ſub floreſcentia ſpongioſa.

CAULIS ſolitarius, erectus, ſimpliciſſimus, tri-quadripedalis, calamum craſſitie raro æquans, teres, ſtriatus, hirſutus pilis inferioribus reverſis, ſuperioribus patentibus, totus viridis, farctus medulla alba, tantum centro pervia.

FOLIA digitato-multipartita, piloſa, petiolata: caulina 4-5, alterna, inferiora & radicalia ſeptenato-digitata: foliolis lateralibus ternis baſi coalitis, omnibus bis ter-

ve inæqualiter tripartitis: laciniis linearibus, obtusiusculis, lateralibus semel aut bis bifidis; superiora simili divisionis ratione quinato-digitata, sed minus dissecta; summa subnuda, ternata: foliolis bifidis, trifidis, integerrimisve. Petioli striati, hirsuti, supra teretiusculi, subtus carinati; versus basin dilatati in vaginam amplexicaulem.

FLORES in racemo terminali, simplicissimo, spithamæo aut pedali: pedunculis sparsis, teretibus, apice incrassato recurvis, nonnunquam nudis, alias dense villosis. Bracteæ tres ad singulum pedunculum, subulatæ, hirsutæ, raro nudæ, una cæteris longior ad basin pedunculi, aliæ duæ subopposítæ sub curvatura ejusdem sitæ.

COROLLAE profunde cæruleæ, jam nudæ, nitidæque, jam cano-villosæ. Petala quinque, striata, ovata; infima duo obtuse acuminata, obliqua; duo superiora obtusa; summum fornicatum, obtuse acuminatum, postice prolongatum in cornu tubulatum, versus finem angustatum, subangulatum, rectum, horizontaliter situm aut postice erectiusculum, flore suo plusquam duplo longius. Nectarii foliola quatuor: superiora bina sub fornice petali supremi sita, idem excedentia, oblonga, duriora, parte inferiore alba, cæterum cærulea, apice bifida: laciniis sublinearibus, obtusis, plerumque inæqualibus; postice calcarata: calcaribus cornu petali, quo concluduntur, longitudine æquantibus, tubulosis, ad medium usque fissis; foliola duo reliqua nectarii paulo inferius posita, ecalcarata, limbo seu labello deflexo genitalia tegente, utrinque pilis albis hirsuto, bifido: laciniis obtusis, subæqualibus.

STAMINA corolla breviora, ad tricena: filamentis lineari-subulatis; albis aut cærulescentibus; antheris ovalibus, viridibus.

PISTILLA tria: germinibus oblongo-ovatis, villosis nudisve; stylis nudis, albis, apice stigmatibusque cærulescentibus.

CAPSULAE ternæ, oblongæ, subtorulosæ, villosæ aut nudæ, dorso linea eminente distinctæ, stylo persistente acuminatæ, sutura interiore dehiscentes, uniloculares. Semina nigricantia, rugosa

Crescit in monte Domuglet, in sinistra ripa amnis Csernæ ad thermas Herculis sito, versus limites Vallachiæ, inter frutices loco lapidoso. Floret sub finem Julii.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Petalum supremum cornutum.
b. Petalum laterale.
c. Petalum inferius.
d. Nectarii foliolum calcaratum.
e. Nectarii foliolum ecalcaratum.
f. Stamen.
g. Pistilla.
h. Capsulæ.

} aucta.

Tab. 82.

ALLIUM AMPELOPRASUM.

Allium *caule planifolio umbellifero, umbella globosa, staminibus tricuspidatis, petalis carina scabris. Linn. spec. pl.* 423.

BULBUS compositus bulbillis 2-3 majoribus, acuminatis, atropurpureis, supra radices sessilibus, quos concludunt tunicæ in vaginas & folia hujus anni continuatæ;

huic tunicarum involucro adplicati insident bulbilli alii minores plures, purpureo-nigri, supra radicem mediante filo albo tenui adfixi.

RADICES fibrosæ, albidæ, flexuosæ, ut in congeneribus in fasciculum densum collectæ, pollice vix longiores.

SCAPUS 1-2 pedalis, erectus, subflexuosus, teres, lævis, ad lentem velut quibusdam atomis impalpabilibus adspersus, una tertia parte tectus foliorum vaginis.

FOLIA caulina, plana, striata, subcarinata, versus apicem denticulis minutissimis subserrulata, cæterum integerrima. Vaginæ teretes, striatæ, læves.

UMBELLA subrotunda, densa. Spatha membranacea, acuminata, striata, caduca, ut sub florescentia raro videatur.

COROLLAE subtriangulari-ovatæ, atropurpureæ: petalis ovatis, exterioribus paulo brevioribus angustioribusque, carinatis, carina scabris; interioribus planis, dilutius coloratis.

STAMINA corollam æquantia; filamenta alba, basi petalorum adfixa, versus basin subciliata; quæ petalis exterioribus respondent, simplicia, angustiora, subulata; reliqua tria duplo latiora, apice trifida, dentibus exterioribus corollam excedentibus flexuosis, intermedio antheram gerente breviore; antheræ ovatæ, sulco divisæ, pallide purpureæ. Pollen album.

GERMEN subtriangulare, sexstriatum, lateribus in medio eminentia arcuata distinctis. Stylus brevis, albus. Stigma obtusum.

CAPSULA staminibus petalisque persistentibus tecta, triangularis, glabra, fusca, trivalvis, trilocularis: valvulis apice subemarginatis; loculis dispermis. Semina triangularia, nigra, subrugosa, ad lentem elevato-punctata.

Stylus, qui incipiente florescentia adeo retractus est, ut vix videatur, demum emergit, cum stamina filamentorum apicibus incurvatis antheras suas stigmati successive adplicant.

Crescit in vineis, pratis, & arvis vetustis Syrmii, e. g. ad monasterium Gergetek, infra supraque Szlánkámen, & versus Szemlinum. Floret Junio.

Ab incolis provinciæ, qui saporem acrem & odorem fortem non fastidiunt, planta tenera editur.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos	aucta.
b. Stamen cum filamento simplici	
c. Stamen cum filamento trifido	
d. Germen	
e. Semen	

Tab. 83.

CARDUUS CANDICANS.

Carduus foliis decurrentibus, remote pinnatifidis, subtus tomento candidis; pedunculis elongatis, aphyllis, tomentosis, unifloris.

RADIX biennis, subsimplex, longitudine vix spithamam æquans, in solo pingui tamen etiam pedem excedens, latere radiculas edens, fusca.

CAULIS ſolitarius, erectus, 3-4 pedalis, alternatim ramoſus, a foliis decurrentibus crispus, inter crispaturas a denſo tomento & pilis arachnoideis candicans. Rami erecti, elongati, in loco natali macro plerumque ſimplices, in fertiliore ſolo diviſi, ſubaphylli, in pedunculum terminati.

FOLIA ſupra piloſa, profunde viridia, nervo albido, ſubtus denſe tomentoſa, candida, margine inæqualiter lobata dentataque, ſpinoſo-ciliata: ſpinis ſetaceis albidis, radicalia petiolata, caulinaque inferiora remote pinnatifida, plana; caulina margine crispo, ſpinoſo-ciliato decurrentia, ſuperiora denſe pinnatifida: laciniis lanceolatis; ramea lanceolata, ſucceſſive minora.

PETIOLI obtuſe carinati, laciniis decurrentibus marginati, ciliati ſpinis ſetisque longis raris.

FLORES terminales, ſolitarii, erecti, in pedunculis elongatis, teretibus, aphyllis, albo-tomentoſis.

CALYCES ovati, ventricoſi, purpuraſcentes, maturo fructu cernui, decidui: ſquamis ſubulatis, patulis, ſpinula ſubinermi terminatis, intertextis pilis arachnoideis raris.

COROLLULAE purpureæ, nudæ, ſupra tubulum album tumidæ; laciniis linearibus, acutis.

FILAMENTA alba, ſub antheris villoſa; antheræ violaceæ, acutæ, baſi in dentem album terminatæ, corollulam æquantes, tandem excedentes.

GERMEN oblongum, candidum, nitidum; ſtylus ſtaminibus longior, baſi albus, cæterum purpureus; ſtigma ſubbifidum.

SEMINA oblonga, nitida, pallidiſſime fusca, ſtriata; pappus ſeſſilis, albus, piloſus, ſed ad lentem ſubplumoſus.

RECEPTACULUM denſe albo-piloſum.

Crescit in monte Verſetzenſi circum rudera arcis, locis apricis ſiccis. Floret & fructificat Junio atque Julio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus. } aucta.
b. Semen cum pappo. }

Tab. 84.

GENISTA OVATA.

Geniſta foliis ovatis, piloſis; caulibus herbaceis, angulatis, ſimpliciſſimis.

RADIX lignoſa, ſuperne ſimplex, calami vel etiam digiti auricularis craſſitie, ad duos tresve pedes longa, profundiſſime, etiam locis lapidoſis, in terram penetrans, inferne ſubdiviſa in ramos paucos, extus fusca, intus alba, ſuperne ſubcauleſcens: cervicibus patulis.

CAULES ex eadem radice plurimi, ut in Geniſta ſagittali in cespitem adgregati, quidam declinati, baſi ſuffruteſcentes & proximo anno alios edentes, plerique erecti, herbacei, angulati, villoſi, ſimplices, alii floriferi ſpithamæi, alii ſteriles paulo breviores.

FOLIA alterna, ſubſeſſilia, ovata, acuta, integerrima, nervoſo-venoſa, nitida, tamen utrinque piloſa, coriacea. Stipulæ ſetaceæ, minutiſſimæ.

FLORES axillares, ſolitarii, pedunculati, in racemum brevem, vix ſesquipollicarem, in apicibus caulium diſpoſiti. Pedunculi calycibus breviores, villoſi, ſæpe purpuraſcentes, bracteis binis oppoſitis ſubulatis breviſſimis inſtructi.

CALYX piloſus, flavo-virens, tubo quinque ſtriis notato, baſi tenuiore; dentibus lineari-ſubulatis, tubo paulo longioribus, ſubæqualibus, ſuperioribus binis baſi latioribus.

COROLLA lutea, nuda: vexillum ovatum, carinatum, ſtriatum, marginibus concavum, obtuſiusculum, inferne in unguem brevem, pallidiorem terminatæ; Alæ oblongæ, obtuſæ, margine inferiore inflexæ, ungue brevi retorta eliberatis: genitalibus deflexæ; Carina conduplicata, alis paulo longior, vexillo paulo brevior, ungue bifido, elaſtice recurvo, brevi deflexa, apice emarginata, diviſibilis in petala bina mediante ſutura villoſa coh ærentia.

STAMINA decem, carina breviora, dum in hac eliberantur, elaſtice reſilientia una cum piſtillo; filamenta omnia connata, pallida, inæqualia; antheræ luteæ, oblongæ, ſtaminum breviorum longiores reliquis.

PISTILLUM longitudine carinæ: germen lineare, ſubvilloſum; ſtylus albidus, nudus, cum ſtigmate acuto apice recurvus.

LEGUMINA erecto-patula, compreſſa, denſe villoſa, ſuboctoſperma. Semina ſubovata, compreſſa, fusca, nitida.

Crescit in montibus & collibus apricis, aliisque locis ſiccis Banatus, velut in monte Liszszá Pojáná, per quem Alba Eccleſia Moldavam tranſitur, in campis inter Albam Eccleſiam & Verſetzinum, in montibus Verſetzenſibus, aliisque, usque ad limites Vallachiæ. Floret a medio Majo in Junium. Fructum maturat initio Julii.

Adhibetur ab incolis Banatus æque ut Geniſta tinctoria ad colorem flavum lanæ linoque conciliandum.

Locus in ſyſtemate inter inermes poſt tridentatam.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.
b. Vexillum.
c. Ala.
d. Carina.
e. Genitalia.
f. Legumen.
g. Semen.

} aucta.

Tab. 85.

HIERACIUM ECHIOIDES.

Hieracium caneſcens, caule folioſo ſubflexuoſo; foliis lanceolatis, ſubintegerrimis, hispidis; floribus cymoſis.

Hieracium echioides *caule erecto, foliis ſparſis, lanceolatis, piloſis, rigidis, ſubdentatis, floribus ſubumbellatis. Lumnitz. flor. poſon. n.* 782.

RADIX perennis, fusca, primo anno ſubſimplex, recta, poſthac baſi emoriente præmorſa, ſuperne emittens radiculas ſubfiliformes, palmares aut ſpithamæas, in fine fibroſe diviſas.

CAULIS ſolitarius, pedalis aut ſesquipedalis, primum declinatus, dein oblique erigendus, tandem ſæpe omnino erectus, ſubflexuoſus, culmum Tritici calamumve craſſitie æquans, teres, ſtriatus, parte inferiore parvis tuberculis atropurpureis ſcaber, ſetis albis verſus baſin denſiſſimis hispidus, ab intermixto tomento canus, ultra medium folioſus, ſuperne aphyllus, nec niſi tomentoſus; raro etiam hac parte ſetis rarioribus adſperſus, plerumque ſimpliciſſimus, alias ramum unum alterumve, aut ramorum rudimenta ex axillis foliorum promens, quo in caſu hæc in caule altius adſcendunt, in culta planta ſæpe tota ſui longitudine ramoſus, folioſusque.

FOLIA lanceolata, plerumque integerrima, nec niſi raro paucos remotosque calloſos denticulos exhibentia, ſimili callo fusco aut nigricante terminata, utrinque cano-tomentoſa hispidaque: ſetis antrorſum decumbentibus ſubadpreſſis, albis, quarum aliquæ, ut in caule, e tuberculis atropurpureis proveniunt: radicalia complura, erecta, baſi adtenuata, tres pollices, ſpithamamve longitudine æquantia; caulina ſesſilia, alterna, inferiora confertiora, radicalibus ſimilia ſed breviora; ſuperiora ſucceſſive decreſcentia, anguſtiora, remotiora, ſumma ſublinearia.

FLORES 10-30 & ultra inſiſtentes pedunculis quinis-novenis, in cymam dispoſitis, inæqualibus, brevibus, centrali breviſſimo ſimpliciſſimo unifloro, reliquis ramoſis, 2-4 floris, ſæpe eorum longiſſimis vix ſemipollicem ſuperantibus, omnibus canotomentoſis & ſubhispidis: ſetis patentibus albidis cum intermixtis quibusdam nigricantibus. Cymam communiter ſtipant folia plura linearia, hispida, qualia etiam pedunculos obſident, aſt continuo minora, ut prope calyces in bracteas minutas abeant.

CALYCES ovati, compacti, albo-tomentoſi, & plerumque ſimul ab inſperſis ſetis albis patentibus plus minus hispidi.

COROLLULAE ligulatæ, truncatæ, apice inciſo-quinque dentatæ, flavæ, extus pubeſcentes, excepta parte ſuprema & inferiore tubuli albi.

FILAMENTA pallida; antherarum tubulus angulatus, flavus.

GERMEN oblongum, ſtriatum, album; ſtylus inferne pallidus, ſuperne flavus, in duo ſtigmata bifidus.

SEMINA oblonga, longitudinaliter ſulcata, nigra, glabra, nitida. Pappus piloſus, ſeſſilis, albus.

RECEPTACULUM ſubpaleaceum, ſcilicet denticulis longiusculis conſperſum.

Creſcit in montibus apricis Budæ, & in collibus clivisque arenoſis, qui inter Danubium & Tibiscum inde a promontoriis ſeptemtrionalium Carpatorum pone Vaczium verſus Matram extenſis in Comitatum Baciensem & Csongradienſem usque procurrunt, nec non in illis arenoſis plagis, quæ circum Debretzinum & Nagy-Kálló aliisque in locis Comitatus Biharienſis & Szaboltſenſis viſuntur.

Floret ſub finem Junii & Julio.

In culta planta cyma florum duplo triplove amplior evadit, pedunculis ad vicenos multiplicatis, quibusdam ad duos pollices elongatis & cymoſe diviſis, ut adeo cyma prolifera evadat.

Facie hæc planta proxime accedit ad Hier. Auriculam & cymoſum; ſed ob caulem folioſum facilioris determinationis cauſa in ſequente diviſione ante porrifolium inſerenda erit.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus.
b. Semen.

Tab. 86.

MELAMPYRUM BARBATUM.

Melampyrum *ſpicis conicis laxis, bracteis dentato-ſetaceis non coloratis, calycum dentibus barbatis, corollis hiantibus. Willden. ſpec. pl. Tom. III. p.* 198.

RADIX annua, parum ramoſa, raro digito longior, albida.

CAULIS erectus, ſpithamam, nonnunquam pedem altitudine adtingens, tetragonus angulis rotundatis, ramoſus ramis cruciatis, villoſus pilis reverſis, inter flores angulis hirſutus pilis albis patentibus longis.

FOLIA ſubſeſſilia, lanceolata, apice obtuſiuſcula, utrinque pilis breviſſimis obſita, verſus baſin ciliata, inferiora integerrima, ſuperiora baſi latiore ſucceſſive magis magisque dentata.

FLORES axillares, ſolitarii, ſecundi, breviter pedunculati, cum bracteis ſpicam laxam ſubconicam conſtituentes. Bracteæ ovatæ, ſubnervoſæ, viridi-flaveſcentes, apice lanceolato integerrimo terminatæ, dentibus inæqualibus elongatis lineari-ſubulatis pectinatæ, baſi integerrima ciliato-barbatæ, cæterum, præſertim marginibus & nervo medio villoſæ.

CALYX ovatus, ſubinflatus, viridi-flaveſcens, utroque latere pilis albis diaphanis longis denſis hirſutiſſimus: dentibus ſubulato-ſetaceis, corollæ medium non adtingentibus, villoſis.

COROLLA denſe villoſa præſertim tubo, flava, ſed labio ſuperiore virideſcente eodemque in fornice, inferiore autem in fauce hirſuto.

FILAMENTA baſi flava, ſuperne alba, antheræ ſagittatæ, margine & dentibus baſeos hirſutæ, inter ſe connexæ.

GERMEN ovatum, viride, nudum, nitidum; ſtylus albus, verſus ſtigma craſſiuſculum piloſus.

CAPSULA obcordata cum breviſſimo acumine, glabra, nuda, apice, dum adhuc viret, dehiscens, bilocularis, loculis monoſpermis. Semina obovata, lævia, nitida, fusca.

Crescit inter ſegetes auſtralis Hungariæ. Floret Junio.

Editur a bobus poſt meſſem reſtitans.

Differt a M. arvenſi, cui ſimillimum: bracteis apice lanceolato terminatis, baſi ciliato-barbatis, viridi-flaveſcentibus; calycibus utroque latere hirſutiſſimis, dentibus ſuis corollæ medium non adtingentibus, corollæ medium ſuperantibus; caule inter flores angulis hirſutiſſimo; colore calycum, corollarum atque ſtaminum; floribus duplo majoribus iisdemque pedunculatis; bracteis impunctatis, quæ in arvenſi extus adſperſæ ſunt punctis elevatis nigro-purpureis.

EXPLICATIO TABULAE.

Partes Mel. barbati.
- a. Bractea.
- b. Calyx.
- c. Corolla.
- d. Capſula.
- e. Semen.

Partes Mel. arvenſis.
- α. Bractea.
- β. Calyx.
- γ. Corolla.
- δ. Capſula.
- ε. Semen.

Tab. 87.

ARENARIA PENDULA.

Arenaria caulibus filiformibus, longiſſimis, diffuſis; ramis floriferis erectis; foliis linearibus; capſulis depreſſo-globoſis.

RADIX perennis, nonnunquam ad duos tresve pedes elongata, filiformis, tenuis, hinc inde radiculas fibroſas edens, fusca.

CAULES plurimi, ſesquipedales, ſæpe etiam tripedales, tenues, filiformes, diffuſi aut, loco natali, ſic admittente, propendentes, ſtraminei aut purpuraſcentis coloris nitidi, glabri aut ad lentem ſubpubeſcentes, ex axillis foliorum ramos 1-3 pollicares, erectos, ſteriles, floriferosque, atque ramorum rudimenta fasciculo foliorum conſtantia edentes, geniculis vel etiam apice radicantes.

FOLIA linearia, acuta, plana, patentiſſima, glabra, nuda, baſi tamen ſubciliata, medium aut prope integrum pollicem longitudine æquantia.

FLORES parvi in pedunculis ramorum erectorum axillaribus, rariſſime terminalibus, jam brevibus, vix pollicem æquantibus, uni-aut bifloris, jam longioribus, ſemel aut bis dichotomis, tenuibus, filiformibus, nudis aut ad lentem ſubpubeſcentibus; pedicellis ad calycem ſubincraſſatis, ſub antheſi & maturitate ſeminum erectis, poſt illam & horum diſperſionem ad angulum rectum declinatis.

CALYCIS foliola lanceolato-ſubulata, ſcilicet e baſi ampliore in apicem longiusculum acutum anguſtata, lateribus albo-membranacea, glabra, nuda, ſubcarinata.

COROLLA alba, calyce longior: petalis oblongis, obtuſis, in unguem anguſtatis, patentibus.

STAMINA calycis longitudine: filamentis albis inferne villoſis; antheris, pallide flaveſcentibus.

PISTILLUM ſtaminibus brevius; germen globoſum, pallide virens, nitidum; ſtyli erecti, albi; ſtigmata obtuſa.

CAPSULA depreſſo-globoſa, glabra, ſex lineis elevatis notata, & in totidem valvulas apice dehiſcens, unilocularis. Semina fusca, ſubreniformia.

Crescit in rupibus calcareis Banatus, præſertim locis umbroſis, easque ſæpe denſe tegit atque propendens obveſtit, copioſa ad thermas Herculis, nec infrequens in præruptis petris ſupra Ogradinam tam in ripa ſiniſtra Danubii verſus ſpecum, quam nunc veteranam nominant, quam in dextra infra ſupraque tabulam Trajani.

Floret Junio & Julio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.
b. Petalum.
c. Stamen.
d. Piſtillum.
e. Capſula.
f. Semen.

} aucta.

Tab. 88.

SAXIFRAGA CYMOSA.

Saxifraga piloſo-viscoſa, caule erecto: foliis cuneiformibus, tri-quinquefidis, caulinis tripartitis; floribus cymoſis; ſtylis calyce longioribus.

Saxifraga (pedemontana) *caule erecto ſubnudo, foliis trilobis et tridentatis, caulinis palmatis. Allion. pedem. n.* 1540. *t.* 21. *f.* 5. 6.

Saxifraga cespitoſa. *Wulfen in Jacqu. collect. I.* 290.

Saxifraga *foliis radicalibus aggregatis, cuneato-tripartitis, longe petiolatis; caule erecto, viscido ſubpaniculato-ramoſo. Linn. Mantis. II. p.* 383.

Saxifraga *foliis petiolatis; caule folioſo, viscido. Hall. hiſt. ſtirp. helv. n.* 989.

RADIX perennis, inferne in radiculas fibrasque diviſa, ferrugineo-fusca, ſuperne foliis emortuis denſe obſeſſa, inter hæc propagines plures, foliis, in roſulas diſpoſitis, conſtantes emittens.

CAULES erecti, ſesqui-aut tripollicares, raro altiores teretes, ſimplices, nec niſi raro ramulum floriferum edentes, rariſſime aphylli, verum communiter uno alterove folio nonnunquam tribus quatuorve inſtructi.

FOLIA mollia, ſubcoriacea, cuneiformia, ſeu in latum petiolum coeuntia, quinquefida, trifidaque: lobis aut integerrimis aut irregulariter lobatis ita, ut medius trilobus, laterales bilobi ſint, nec tamen lege conſtante; caulina pariter cuneiformia, profundius diſſecta, ſubpalmata laciniis anguſtioribus, omnibus obtuſis.

INFLORESCENTIA cymoſa: pedunculis ſcilicet ex eodem puncto prodeuntibus, inæqualibus, ſimplicibus ramoſisque cymam 4-8 floram conſtituentibus, cinctam foliis binis ternisve, profunde partitis, fereque digitatis: laciniis itidem obtuſis. Bracteæ ad pedunculorum diviſiones integerrimæ, lineares, obtuſæ.

CALYCIS laciniæ patulæ lanceolato-lineares, obtuſiusculæ, germine longiores.

COROLLA alba, calycem excedens: petalis lineatis, baſi anguſtatis, antice rotundatis, patentibus, ſubintegerrimis.

FILAMENTA ſubulata, calycis lacinias longitudine æquantia, alba; antheræ ſubrotundæ, flavæ.

GERMEN ovatum, inferum, ſeu receptaculo floris ſuperne cinctum; ſtyli duo, calyce longiores, in hoc genere forte longiſſimi; ſtigmata craſſiuscula, obtuſa.

CAPSULA ovata, calyce perſiſtente cincta, & ſtylis roſtrata, bilocularis, polyſperma.

Caulis, folia, pedunculi, bracteæ & calyces hirſuti pilis viscidis. Odor plantæ ſubbituminoſus, ad illum Achilleæ Millefolii prope accedens.

Crescit in ſummis rupibus alpis Petroſæ, ad Borſam in extremo angulo Comitatus Marmaroſienſis, ubi hic Tranſylvaniæ & Bukovinæ conterminus eſt ſitæ. Floret Auguſto.

Quæ *Linnaeus* partim in *ſpec. plant.* partim in *flora ſuec.* 2. *n.* 376. de Saxifraga cespitoſa ſua notavit, ſufficienter evincunt, hanc a noſtra cymoſa diſtinctam eſſe; prior nimirum, notante viro celeberrimo, glabra eſt; folia radicalia linearia, integra trifidaque, caulina itidem linearia, ſed indiviſa habet; florem unicum terminalem, rarius duos profert; quæ omnia, ut & ſynonyma ab eodem citata in plantam noſtram non cadunt.

Quod ſynonyma *Allionii* & *Wulfenii*, a nobis adducta, adtinet, de his ex inſpectis ſpeciminibus ſiccis certi ſumus, ea ad noſtram ſtirpem pertinere. Quæ autem præter ea ad eamdem referenda ſint, conſtituant, qui poſſunt.

Tab. 89.

SESELI LEUCOSPERMUM.

Seseli caule erecto, flexuoso, foliolis setaceis; involucro submonophyllo; involucelli foliolis basi connatis; umbellæ densæ partibus germinibusque tomentosis.

RADIX subperennis, sæpe nimirum in tertium annum perdurans, alias biennis, fere digitum auricularem crassitie æquans, ramosa, ramis plerumque divaricatis, fusca, superne fibris fuscis, reliquiis vetustorum foliorum, barbata.

CAULIS solitarius, erectus, flexuosus, inde a basi ramosus, rigidus, pedalis aut sesquipedalis, in culta planta etiam bi-tripedalis, teres, nudus substriatus, sauciatus succum aromaticum fortis odoris fundens, farctus medulla alba. Rami teretes, striati, iterum divisi.

FOLIA radicalia tripinnata aut subquadripinnata, caulina & ramea bipinnata, pinnatave, superiora ternata, summa simplicia: hæc & foliola setacea, acuta, supra canaliculo exarata, in caulinis inferioribus foliis sesquipollicaria, in culta planta etiam duos pollices excedentia, in radicalibus & superioribus prope duplo breviora.

PETIOLI radicales subtus convexi striati, supra canaliculati; caulini emarginati latere membranacei, convoluti, amplexantes ramos aut pedunculos, quos stipant, solis pedunculis primariis vagina destitutis.

UMBELLAE densæ, primo subnutantes, posthac pedunculis rigescentibus erectæ, florentes concavæ, fructificantes radiis exterioribus incurvatis concavæ, semina dimittentes radiis iterum extensis fastigiatæ. Umbellulæ convexæ. Pedunculi umbellarum angulati, nudi: primarius cæteris longior. Radii umbellarum, pedunculis umbellularum angulati, tomentosi, albi.

INVOLUCRUM universale in paucis umbellis nullum, in plerisque monophyllum, lineare aut lanceolato-lineare, acutum aut acuminatum, margine membranaceum, radiis brevius, raro æquale; in culta planta autem nonnunquam di-triphyllum, foliolo uno alterove radio supra basin insidente. Involucella polyphylla, pedicellos æquantia, albida, sæpe purpurascentia, tomentosa: foliolis basi connatis, acutis, substriatis, margine membranaceis, tomentosis.

PERIANTHIUM proprium distinctum, quinquedentatum.

COROLLAE albæ: petalis æqualibus, apice inflexis, subplicato rugosis.

STAMINA corollis longiora: filamentis subulatis albis; antheris ochroleucis.

GERMEN ovatum, longitudinaliter sulcatum, tomentosum, denticulis perianthii coronatum, parte supra petala eminente album. Styli breves, erecti, albi, demum elongati, divaricati, purpurascentes.

FRUCTUS ovatus, sulcatus, stylis persistentibus denticulisque perianthii coronatus, primum albidus tomentosus, dein albo-fuscescens calvescens scabriusculus, bipartibilis in semina longitudinaliter quinquecostata, quadrisulcata.

Odor radicis prope ad illum Apii graveolentis accedit, herbæ autem gravior resinosus est. Saporem illa subdulcem, hæc subacrem præsefert. Seminum odor & sapor, herbæ similis, per maturitatem fere evanescit.

Crescit in montibus apricis calcareis Budæ & ad Budaörs, atque in Comitatu Albensi & Baranyensi. Floret a fine Augusti in Septembrem.

a. Flos.
b. Semen.

Tab. 90.

BRASSICA POLYMORPHA.

Brassica *foliis inferioribus anguſto-lanceolatis pinnatifido-dentatis, ſuperioribus linearibus integerrimis, calyce patenti. Willden. ſpec. pl. III.* 551.

RADIX perennis, vix calamo craſſior, ramoſa, flexuoſa, albida.

CAULES plures ex eadem radice, erecti, pedales aut ſesquipedales, ſubflexuoſi, teretes, glabri, nudi, culmum Tritici calamumve craſſitie æquantes, ramoſi: ramis filiformibus flexuoſis.

FOLIA ſeſſilia, ſparſa, recurva, glabra, radicalia petiolata, petiolis ſemiteretibus ſupra canaliculatis; hæc & caulina inferiora lanceolata, pinnatifido-aut ſinuato-dentata: dentibus foliisque apice craſſiusculo ſubcalloſo terminatis; ſuperiora linearia, integerrima.

FLORES in racemis laxis, flexuoſis: pedunculis patentibus, filiformibus.

CALYX valde, nec tamen horizontaliter, patens: foliolis linearibus, canaliculatis, ſubincurvis, obtuſis, apice concavo terminatis, luteo-viridibus, duobus oppoſitis apice gibbo cavo prominente inſtructis.

PETALA unguibus pallidis calycem æquantibus, ſuperne dilatata in laminam flavam, patentem, integerrimam aut ſubemarginatam, ſubundulatam, obovatam.

FILAMENTA ſubulata, pallide flava, longiora ungues petalorum æquantia, breviora inter hos prominentia, remotiora. Antheræ erectæ, oblongæ, apice obtuſæ, baſi bilobæ, flavæ.

GLANDULAE NECTARIFERAE duæ, cingentes baſin filamentorum breviorum, ad utrumque horum latus dente obtuſo eminentes, virides, demum nonnihil flaveſcentes.

GERMEN teres, longitudine filamentorum; ſtylus breviſſimus, craſſitie germen prope æquans; ſtigma utroque craſſius ſubcapitatum, viridi-flaveſcens.

SILIQUAE patulæ, rectæ, vix pollicem longitudine æquantes ſtylo contracto craſſiores, teretes, per maturitatem ſubangulatæ, valvulis rectis dehiscentes: diſſepimento valvulis paulo longiore, apice prominente tereti.

SEMINA ſubovata, angulata, fusca.

Sapor herbæ & radicis mitis, ſubdulcis.

Crescit in littore prærupto Balatonis lacus inter Balaton Kajár & Sió-Fok, & in præcipiti ripa Danubii prope rudera arcis Szlánkámen, nec non in graminoſis Comitatus Bacſienſis infra Topolyam. Floret Junio.

A charactere generis hæc planta pluribus notis abludit: ſcilicet calyce patente: foliolis apice, nec baſi, gibbis; glandulis nectariferis tantum duobus, baſin filamentorum breviorum cingentibus, bidentatis; filamentis quatuor calycem æquantibus, duobus eodem brevioribus; antheris obtuſis; ſeminibus oblongo-ovatis, angulatis. Cum itaque etiam habitu a Braſſicis multum discrepet; diſtincti generis eſſe putamus, quod artis magiſtros monuiſſe ſufficiat. Quæ *Cel. Murray in Comm. Gött.* 1776. *p.* 35.

de Brassica polymorpha sua notavit, non omnia in plantam nostram conveniunt: radicem enim annuam aut certe biennem; caules striatos; calycem clausum, pallide viridem, apice fuscum; glandulam nectariferam utrinque inter stamen brevius & duo vicina majora positam esse enunciat, quæ in nostra secus se habent. An discrimen hoc observationis defectui aut aliis mutabilibus causis adscribendum? an in natura fundatum & constans sit? nondum decidere possumus.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Foliolum calycis.
b. Petalum.
c. Genitalia. } aucta.
d. Pistillum.
e. Semen.

Tab. 91.

ALYSSUM TORTUOSUM.

Alyssum *caulibus herbaceis tortuoso-diffusis; foliis incanis sublanceolatis, racemis terminalibus corymbosis. Willden. Spec. pl. Tom. III. P. I. p.* 466.

Alyssum novum. *Ind. hort. pest. fig.* 6.

RADIX perennis, lignosa, ipsis caulibus sæpe longior, ac triplo crassior, ramosa, flavescenti-fusca.

CAULIS basi lignosa divisus in plures alios, undique decumbentes, plerumque tortuoso-adscendentes, filiformes, tenues, punctis eminentibus scabros, pilis stellulatis densissime tectos, hinc omnino canos.

FOLIA lanceolato-vel obovato-cuneiformia, obtusa, concava, punctis eminentibus scabra, supra cana, subtus candicantia a stellulis pilorum densissimis.

FLORES minuti in racemis densis, tribus, quinque, in corymbum terminalem congestis. Pedunculi breves, albo-tomentosi.

CALYX erecto-patulus, viridi-flavescens, tomentosus: foliolis sublinearibus, obtusis, apice concavis, margine nudis magisque flavicantibus.

PETALA flava, integerrima aut subemarginata, distantibus calycis foliolis intercedentia.

STAMINA filamentis flavis, omnibus dentatis: brevioribus duobus denticulo seu membranula usque ad basin libera instructis; longioribus quatuor introrsum alatis: membranula latere altero adnata, apice libera, acuta aut obtusa, nonnunquam præter apicem denticulo notata. Antheræ ovatæ, obtusæ, intus sulco exaratæ, luteæ.

GERMEN subrotundo-ovatum, compressum; Stylus eodem longior; Stigma obtusum, stylo crassius.

SILICULAE in racemis brevibus, in quos ramuli corymbi sensim abeunt, compressæ, obovato-subrotundæ, punctis elevatis scabræ, cano-tomentosæ. Stylus siliculis brevior, post elapsa semina in dissepimento diaphano albo persistens,

SEMINA obovata, compressa, latere exteriore subconvexa, altero planiuscula, non marginata, fusca: hilo ad latus baseos angustioris albo.

Habitat in clivis arenosis sterilibus siccissimis. Floret a Majo usque in Octobrem.

Ramuli, quos æſtate novos profert, una cum foliis hyemem perdurant, futuro anno floriferi, & perfecto fructu areſcentes, exemplo etiam in A. montano occurrente. Hinc tyro utrumque facile inter ſuffruticoſa quærit, vitio terminologiæ aut diviſionis.

Ab A. montano, cui cæterum etiam affine, differt: caulibus tortuoſo-adſcendentibus; foliis concavis; floribus minoribus; calycibus tomentoſis; petalis ſubintegerrimis; corymbo florum compoſito; floreſcentia multo ſeriore.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos.
b. Calycis foliolum.
c. Petalum.
d. Stamen.
e. Piſtillum.
f. Silicula.
g. Semen.

Tab. 92.

ALYSSUM EDENTULUM.

Alyssum caulibus herbaceis, erectis, ramoſis; foliis tomentoſis, caulinis lanceolatis, acutiuſculis, ſubdentatis; filamentis omnibus edentulis.

RADIX biennis, vix culmo Tritici craſſior, ſpithamæa, aut paulo longior breviorve, inter ſaxa varie flexa, varieque ſubdiviſa, albida, nonnunquam præter caulem fasciculum foliorum edens, in tertium annum duratura.

CAULES aut ſolitarii, aut, quod in planta ſpontanea rarum, plures ex eadem radice, erecti, pedales aut ſesquipedales, craſſitie culmum Tritici raro æquantes, teretes, ſcabri, inferne indiviſi, plerumque tamen ex axillis foliorum rudimenta ramorum cum foliorum fasciculo promentes, ſuperne ramoſi, ramis inferioribus in duos tresve racemos diviſis, ſuperioribus ſimplicibus; nonnunquam vero per totam longitudinem alternatim ramoſi.

FOLIA utrinque ſcabriuſcula; radicalia in petiolum latiuſculum marginatum adtenuata, ſinuato-dentata, extrorſum lateſcentia, non raro ſublyrata; caulina ſeſſilia, alterna, lanceolata, acutiuſcula, obſolete remoteque dentata, ſubtus parce nervoſo-venoſa.

INFLORESCENTIA congenerum: primum corymboſa corymbis in medio depreſſis, ſub fructificatione in racemos elongandis, ramos ramulosque terminantibus.

CALYX patulus, flavus: foliolis ovatis, obtuſis, concavis, extus villoſis, poſt deflorationem deciduis.

PETALA lutea, calyce prope duplo longiora: lamina patula, biloba, in unguem pallidiorem adtenuata.

STAMINA flava, 4 interiora calycis longitudine, 2 reliqua breviora: filamenta edentula, breviora tamen intus, longiora latere altero baſi prominentiam minutiſſimam, vix microſcopio videndam, exſerunt. Antheræ ovatæ, emiſſo polline ſubſagittatæ, apice ſubrecurvæ.

GERMEN ovatum, compreſſum, nudum. Stylus ſtaminibus paulo brevior, filiformis. Stigma obtuſum.

SILICULA compreſſa, ſubrotunda aut ſubovata, nuda, lævis, bilocularis: loculis ſubdiſpermis; diſſepimento membranaceo cum ſtylo perſiſtente.

SEMINA marginata, tota fusca, altero latere convexiuscula, altero plana.

Caulis & folia cano-tomentoſa a villis ſtellatis, ſed adeo ſubtilibus, ut vix per lentem discernantur.

Crescit in rupibus calcareis Banatus. Floret a Majo ad finem Junii.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos.
b. Calycis foliolum.
c. Petalum.
d. Stamen.
e. Piſtillum.
f. Silicula.
g. Semen.

Tab. 93.

EUPHORBIA VILLOSA.

Euphorbia *umbella quinquefida: ſubtrifida, involucellis ovatis acutis ſubdenticulatis, foliis lanceolatis acutiusculis margine ſcaberrimis ſubtus villoſis, capſulis glabris verrucoſis. Willden. ſpec. pl. Tom. II. P. II. p.* 909.

RADIX perennis, craſſa; multiceps, extus fusca, intus alba, ſauciata copioſum ſuccum lacteum plorans.

CAULES plures ex eadem radice, ſuberecti, baſi ſcilicet ſæpe nonnihil incurvati, calamum ſcriptorium craſſitie prope æquantes, raro ſuperantes, pedales aut paulo longiores, farcti medulla alba, teretes, ſubvilloſi: villis nimirum paucis ſub foliorum inſertione adſperſi, aut omnino nudi. Rami ſteriles pauci ex axillis ſuperioribus, breves, folioſi. E ſummis axillis autem prodeunt pedunculi ſesquipollicares, aphylli, floriferi.

FOLIA ſeſſilia, baſi anguſtiore erecta & cauli adproximata, ſupra hanc extrorſum recurvata, ut horizontaliter fere pateant, lato-lanceolata, molliſſime villoſa, indeque, præſertim ſubtus, caneſcentia, rachi & marginibus albida, inferiora obtuſiuscula integerrima breviora, ſuperiora acutiuscula, verſus apicem ſerrulato-ſcabra.

UMBELLA quinquefida: trifida, dichotoma; raro quinquefida; bis dichotoma. Radii ſubjectis pedunculis axillaribus breviores, vix pollicares, nudi, flavi.

INVOLUCRA pentaphylla: foliolis reliqua folia æmulantibus, ſed brevioribus, ovato-oblongis, acutioribus, ſubnudis, magis ſerrulatis, & viridi-flavis. Involucella pro numero pedicellorum tri-diphylla: foliolis ovatis, acutis, ſubvilloſis, verſus apicem ſerrulatis, extimis nudis integerrimis.

FLORES pedunculati, erecti: primarius 5-petalus, raro 6-petalus, reliqui tetrapetali; e dichotomiis orti & primarius masculi.

CALYCES ovati, baſi adtenuati, nudi, intus lineis hirſutis, a petalorum baſi decurrentibus notati: laciniis inter petala erectis crenatis.

PETALA transverſim oblonge ſcutellata, margine exteriore latiore erecto, obſcure crocea.

STAMINA 10-12: filamentis filiformibus, nudis; antheris bilobis, aut potius binis in ſingulo filamento. Staminibus intermixta, & piſtilli pedicello circumpoſita ſunt fila 10-12 nuda, & quæpiam alia multifido-capillacea.

GERMEN ſubrotundum, nudum, glabrum. Styli congenerum, tres, bifidi. Stigmata ſubrotunda.

CAPSULAE ſubgloboſæ, glabræ, nequaquam verrucoſæ.

Crescit in pratis humidis planioris Hungariæ. Floret a fine Aprilis in Junium.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flos.
b. Capſula.

Tab. 94.

CHRYSANTHEMUM MACROPHYLLUM.

Chryſanthemum foliis radicalibus pinnatis: extimis confluentibus, caulinis decurſive pinnatis pinnatifidisque, floribus corymboſis.

Achillea macrophylla. *Piller et Mitterpach. iter posegan. p.* 111. *tab.* 11. *Gmel. Syſt. nat. Tom. II. P. II. p.* 1253. *Hoſt Synops. p.* 472.

RADIX perennis, craſſitie digitum auricularem ſæpe æquans, lignoſa, fuſca, ſub ſingulis caulibus radiculas copioſas, pariter fuſcas, exerens.

CAULES erecti, tri-quadripedales, pennam craſſitie æquantes aut non parum ſuperantes, angulati, ſimpliciſſimi aut ex axillis ſuperioribus unum alterumve ramum corymbiferum emittentes.

FOLIA lata, plana: radicalia ſæpe plusquam ſpithamæa, imo prope pedalia, petiolata, pinnata: foliolis oblongis, inciſo-lobatis ſeu ſemipinnatifidis, inferioribus remotioribus, interjectis ſæpe aliquot minoribus, extimis majoribus coadunatis; caulina ſeſſilia, baſi decurſive pinnata, cæterum, quod de ſuperioribus in integrum valet, decurſive pinnatifida: foliolis laciniisque lanceolatis, inciſo-biſerratis; dentibus omnium mucronatis. Petioli ſupra plani, ſubtus obtuſe carinati.

FLORES in corymbo compoſito, faſtigiato, diametro duos tresve pollices æquante: ramis pedunculisque angulatis, foliola quæpiam linearia, anguſtiſſima, integerrima gerentibus.

CALYCES ſubrotundi, ſubangulati: ſquamis exterioribus aliquot multo brevioribus & anguſtioribus, interioribus ſubæqualibus, ſublinearibus, inferne anguſtatis carinatisque, apice laceris, nigro-fuſcis, ſcarioſis.

FLOSCULI radii albi, ſeni-octoni: limbo patente, albo, ſubtrilobo; ungue tubuloſo fere ejusdem longitudinis. Discus convexiusculus: corollulis ad 40, albidis, ſuperne dilatatis, quinquefidis; laciniis acutis, patentibus.

STAMINA antheris ſordide flavis, tandem fuſceſcentibus, in tubulum ſubangulatum, obtuſe quinquedentatum, corollulæ laciniis paulo breviorem coalitis; filamentis liberis, breviſſimis, corollulæ inſertis.

GERMEN oblongum, angulatum, margine ſubdentato coronatum. Stylus hermaphroditorum brevis, fæmineorum tubulo corollulæ paulo longior, in ſtigmata duo patentia obtuſa bifidus.

SEMINA oblonga, inferne tenuiora, margine ſubquinquedentato patulo coronata: hermaphroditorum recta pentagona; fæmineorum incurva, pariter quinquangula, ſed angulis introrſum adproximatis, latere exteriore latiore.

RECEPTACULUM nudum.

Caulis, folia, petioli, rami, pedunculi, & calyces pubeſcunt; folia vero ſuperne ſucceſſive calveſcunt, maxime laciniis extimis, nec tamen perfecte.

Creſcit in ſylvis croaticis ad viam carolinam, ſclavonicis montis Papuk, & banaticis ad thermas Herculis atque ad limites Vallachiæ. Floret a Junio in Auguſtum.

Tab. 95.

ANTHERICUM SULPHUREUM.

Anthericum foliis lanceolato-linearibus, canaliculatis, apice obtuſo concavis; ſcapo racemoque ſimpliciſſimis; corollis patentiſſimis.

BULBUS ovatus, laminis carnoſis albis tunicatus, cuticula fuſceſcente ſenſim evanida tectus, baſi edens radices albas, bi-tripollicares, ſimpliciſſimas, flexuoſas, transverſim ſubrugoſas, carnoſas.

FOLIA radicalia, 4-6 primum erecta, dein gravitate recurvata, ſcapum ſubæquantia, quædam latitudine ſemiunciam prope adtingentia, alia paulo anguſtiora, canaliculata, ſubtus obtuſe carinata, apice obtuſo in ſacculum connata, nuda, rore tenuiſſimo detergibili & atomis impalpabilibus adſperſa, ſtriata, integerrima: margine albido, diaphano, tenui vix niſi per lentem videndo.

SCAPUS erectus, pedalis, ſimpliciſſimus, teres, pallide viridis, rore cano detergibili tectus.

FLORES ſubviceni, in racemum ſimpliciſſimum, tri-quadripollicarem, erectum laxe diſpoſiti. Pedunculi teretes, floribus paulo longiores, ſub antheſi patentiſſimi, ante & poſt hanc erecti. Bracteæ ſubulatæ, baſi latiore ſingulos pedunculos amplexantes, his æquales, membranaceæ, pallidæ.

CALYX nullus.

COROLLA hexapetala, patentiſſima: petalis ſulphureo-flavis, elliptico-oblongis, ſubcanaliculatis, baſi concavis, apice obtuſo ſubfornicatis, poſt antheſim convolutis erectis perſiſtentibus.

GENITALIA erecta, corolla breviora.

STAMINA ſex, æqualia: filamenta e baſi lata, qua germen tegunt, in apicem ſubulatum anguſtata, omnia æqualiter lata, nuda, erecta, ſtraminea, extus linea, nonnihil eminente, notata; antheræ oblongæ, incumbentes, utrinque in duos lobos ſulco diviſæ, pallidiſſime flaveſcentes.

GERMEN ſubovatum, obſolete trigonum; angulis ſcilicet rotundatis, lineis ſex, tribus alternis ſuperne profundioribus, exaratum, poris tribus melliferis, ut in Hyacinthis & Aſphodelo ramoſo atque fiſtuloſo, inſtructum. Stylus albidus, filiformis, ſimplex. Stigma craſſiuſculum, obtuſum, obtuſe trigonum.

CAPSULA triangularis, triſulca, irregularibus eminentiis foveolisque ſcabra, tandem transverſim venoſa, trilocularis: ſulcis in diſſepimenta conduplicatis, trival-

vis, apice dehiscens valvulis recurvis, polyſperma; ſeminibus nigris, oblongis, irregulariter angulatis, per varias eminentias foveolasque ſcabris.

Crescit ad thermas Herculis. Floret Majo. Semina maturat ſub finem Junii.

EXPLICATIO TABULAE

a. Petalum.
b. Stamen.
c. Piſtillum.
d. Capſula matura
e. Capſula aperta.
f. Semen.

Tab. 96.

CERASTIUM MANTICUM.

Ceraſtium glabrum, *caule ſtricto, foliis lanceolatis, pedunculis longiſſimis, capſulis globoſis. Lin. Amœn. acad.* 4. *p.* 315.

Alsine *caule nodoſo, ramoſo, foliis lanceolatis, lineatis, petiolis longiſſimis. Hall. helv. n.* 883.

Alsine caryophylloides *glabra, florum pedicellis longiſſimis. Segu. veron.* 3. *p.* 178. *t.* 4. *f.* 2.

RADIX annua, tenuis, fibroſa, vix ſesquipollicem æquans, albida.

CAULES plures ex eadem radice, erecti & adſcendentes; ſpithamæi aut pedales, teretes, nudi, glaberrimi, articulis quinque aut ſex tumidis, globoſis interſtincti, quorum infimi ſæpe ramos paucifloros emittunt.

FOLIA baſi connata, lanceolata aut lineari-lanceolata, acuta, ſtriata, nervo diaphano notata, integerrima.

PANICULA, in quam caulis diviſione ſua abit, dichotoma, ſed, more ſtellariarum aliarumque affinium, ramis inæqualibus: altero ſcilicet craſſiore, longiore, maturius florente, ſæpiusque diviſo. Involucrum ad ſingulam dichotomiam diphyllum, foliolis ovato-lanceolatis, margine albo-membranaceis.

FLORES impuberes nutantes, florentes oblique erecti: pedunculis tenuibus, teretibus, e dichotomia ſingula, præſertim primaria, longiſſimis.

CALYX erecto-patulus: foliolis lanceolatis, acutiſſimis, margine albo-membranaceis.

PETALA alba, aut pallidiſſime rubella, ſtriata, integerrima, nec niſi raro inæqualiter ſubemarginata, calyce una tertia parte longiora, & hac parte patentia.

STAMINA alterna breviora: filamentis erectis, albis; antheris ovato-oblongis, pallide flaveſcentibus.

GERMEN ſubrotundum. Styli quinque, albi, erecti, tenues. Stigmata coloris & tenuitatis ejusdem.

CAPSULAE ovato-oblongæ, calycibus perſiſtentibus tectæ, iisdem paulo breviores, læves, a ſeminibus noduloſæ, apice decem ſuturis albidis in totidem dentes obtuſos dehiscentes, uniloculares, polyſpermæ.

SEMINA fusca, ſubcompreſſa, utroque latere nonnihil excavata, roſtello breviſſimo, obliquo, obtuſo inſtructa.

Tota planta nuda, glabra, glaucefcens. Petala, quæ *Hallerus* profunde bifida effe notat, noftræ plantæ nunquam non integra funt, qui cafus etiam in Italia obtinere videtur, cum ea *Seguier* pariter talia pinxerit. Hinc oritur difficultas genus determinandi, non fuperanda tyroni, qui plantam hanc inter Spergulas potius, quam inter Cerastia quæret. Idem non minus in fpecifico nomine exquirendo hæfitabit; quia loco alieno pofita eft, & capfulis globofis inftructa effe perperam dicitur.

Habitat in graminofis ad Effekinum urbem Sclavoniæ. Floret fub finem Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.
b. Petalum.
c. Stamen.
d. Germen.
e. Fructus prope maturus.
f. Capfula hians.
g. Semen.

Tab. 97.

CERASTIUM SYLVATICUM.

Cerastium diffufum, repens, foliis inferioribus ovatis, reliquis ovato-lanceolatis; corollis capfulisque calyce longioribus.

RADIX perennis, repens, multiplex, fibris denfis inftructa, pallide fusca.

CAULES undique diffufi, repentes, e geniculis radiculas fibrofas albas demittentes, hinc erecti aut adfcendentes, geniculis tumidis nudis fæpe infractis, teretes, pilofi: pilis brevibus patentiffimis.

FOLIA utrinque fubpilofa, margine autem pilis longioribus & denfioribus ciliata, apice craffiusculo fubcallofo nuda; inferiora ovata, in petiolum canaliculatum ciliatum adtenuata; fuperiora feffilia, ovato-lanceolata, fumma denique lanceolata.

PANICULA FLORUM dichotoma, nonnunquam trifida: pedunculi teretes, pilofi, fub florefcentia erecti, inde ad angulum rectum declinati, maturo fructu iterum erigendi. Involucra feu bracteæ, dichotomias ftipantes, ovato-lanceolatæ, extus hirfutæ, marginibus & apice albo-membranaceæ.

CALYCIS folia lanceolata, acuta, marginibus & apice albo-membranacea, dorfo hirfuta.

PETALA calyce prope duplo longiora, fere ad medium usque bifida, obtufa, patentia, alba, ftriata, unguibus flavicantibus.

STAMINA decem, calycem fubæquantia; filamentis albis, bafi glandulæformi viridefcenti infidentibus; antheris ovatis, albidis cum parciffimo tinctu flavefcente.

GERMEN fubrotundum, nitidum, nudum. Styli quinque, ftaminibus breviores, albi, nudi.

CAPSULA calyce prope duplo longior, lævis, nitida, ftriata, ore decemquindecimfido dehiscens, unilocularis, polyfperma. Semina fubrotunda, utrinque nonnihil compreffa, fcabriuscula, pallide fusca.

Habitat in vallibus humidis ſylvaticis Syrmii, Banatus, aliisque. Floret Junio & Julio.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.
b. Piſtillum.
c. Petalum.
d. Capſula.

Tab. 98.

ERYSIMUM ANGUSTIFOLIUM.

Erysimum *foliis linearibus canaliculatis integerrimis recurvatis caneſcentibus, ſiliquis erectis ſtylo longo terminatis. Willden. Spec. pl. Tom. III. P. I. p.* 613.

Erysimum anguſtifolium *foliis linearibus canaliculatis ſubintegerrimis, floribus ſubſeſſilibus, ſiliquis pubeſcentibus, diſſepimento valvulis multo longiore. Ehrh. Beitr.* 7. *p.* 155.

Cheiranthus canus. *Piller et Mitterpacher iter poſegan. p.* 146. *t.* 15.

RADIX biennis, ſubſimplex, palmam ſpithamamve longitudine æquans, plerumque recta, albida.

CAULIS ſolitarius, erectus, pedalis aut ſesquipedalis, ſubangulatus, a pilis albis adpreſſis caneſcens, ſimpliciſſimus aut ſuperne ramoſus; ramis paucis, patulo-erectis.

FOLIA alterna, anguſta, linearia, integerrima, conduplicato-canaliculata, apice obtuſo albo vel fusco terminata, craſſa, pilis albis adpreſſis utrinque caneſcentia, ſæpe recurva.

FLORES alterni, breviſſime pedunculati, in racemos primum denſos, demum ſub fructificatione elongandos & rareſcentes, ſæpe ſpithamam æquantes diſpoſiti: pedunculis craſſis rigidis.

CALYCES pallide flavo-virides, nudi: foliolis linearibus, carinatis, obtuſis, conniventibus: binis anguſtioribus altioribus, apice in galeam connatis; binis latioribus baſi ſaccatis.

COROLLA flava: petalis ungue albido calycem excedentibus, lamina obovata, integerrima plana.

STAMINA duo remotiora calycem vix ſuperantia, unguibus petalorum breviora, reliqua iisdem longiora, ſtylum ſub floreſcentia ſuperantia, demum eodem breviora: filamenta parallela, ſubulata, albida; antheræ luteæ, poſt floreſcentiam fusceſcentes, baſi bifidæ, apice obtuſo recurvæ. Glandulæ nectariferæ cingentes baſim ſtaminum breviorum.

GERMEN pallide virens, quadrangulare: angulis binis magis prominentibus, nudum. Stylus ſubtetragonus, fere germinis longitudine. Stigma in flore ſubcapitatum, vix notabili ſulco diviſum ita, ut integrum adpareat, in fructu autem lobis excreſcentibus & patentibus manifeſte bifidum.

SILIQUAE erectæ, ſemiuncia vix longiores, tetragonæ: carinis valvularum magis, quam ſuturis, prominentibus, obtuſis, viridibus; lateribus albidis, nonnunquam livide rubentibus, ſubtomentoſis.

SEMINA ſubovata, ſubangulata, pallide fuſca.

DISSEPIMENTUM membranaceum, cum ſtylo, dimidiam ſiliquam fere ſuperante, perſiſtens.

Creſcit in arenoſis ſiccis planioris Hungariæ. Floret Auguſto & Septembri.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Calyx.
b. Petalum.
c. Genitalia.
d. Semen.

Tab. 99.

HIERACIUM GRANDIFLORUM.

Hieracium piloſo-viſcidum, caule ſubdeclinato, paucifloro; foliis caulinis haſtato-lanceolatis, inferioribus recurvato-dentatis; pappo ſubſtipitato.

Hieracium grandiflorum. *Allion. pedem.* 1. *p.* 217. *tab.* 29. *fig.* 2. *et* 3.

Hieracium *foliis lanceolatis, ſerratis, hirſutis, calycibus villoſis. Hall. hiſt. n.* 40.

Hieracium pappoleucon *foliis lyrato-ſpatulatis, retrorſum dentatis, caulinis auritis amplexicaulibus, caule ſulcato, apice viſcoſo paucifloro. Vill. prosp. p.* 30. *t.* 10. *f.* 2.

RADIX perennis, ſimplex, fuſiformis, a digiti auricularis ad indicis craſſitiem increſcens, pedalis aut ſesquipedalis longitudinis, in ſolo lapidoſo brevior, non raro ramoſa, latere radiculas edens, extus fuſca, junior fuſceſcenti-albida, intus alba, ſed medulla fuſca, ſauciata lac candidum amarum copioſum fundens, ſuperne incraſſata in caput, ramentis foliorum vetuſtorum tectum.

CAULIS ſolitarius, declinatus, rarius erectus, pedalis aut paulo brevior, calamo ſæpe craſſior, etiam digitum auricularem craſſitie æquans, ſulcato-angulatus, ſimplex, fiſtuloſus, folioſus, hispidus ſetis longis, pilisque brevibus, illis ſiccis, his glanduliferis viſcidis fuſcis.

FOLIA utrinque, præſertim ſubtus, viſcida, pilis brevioribus glanduliferis cum interſperſis longioribus hirſuta, lanceolata: radicalia a palma ad ſpithamam longa, ſinuato-dentata aut margine laciniata dentibus laciniisve ſubrecurvis varieque flexis, baſi lata ſetaceo-dentata, in petiolum marginatum anguſtata; caulina alterna, haſtato-lanceolata, ſeſſilia; inferiora recurvo-dentata, auriculis dentatis amplexicaulia; ſuperiora ſubintegerrima: auriculis baſeos lineari-lanceolatis divaricatis, omnia apicibus dentibusque ſubcalloſis craſſiusculis.

FLORES magni, in pedunculis axillaribus, patulo-incurvis, a digiti longitudine ad unciam ſurſum verſus decreſcentibus denſiusque congeſtis, ſuperioribus unifloris, inferioribus in planta vegetiore 2-3 floris, angulatis, fiſtuloſis, ut caulis, piloſo-viſcidis, lateralibus quibusdam terminalem excedentibus.

CALYX ovatus, caule hirſutior, pilis ſimiliter diverſis & coloratis fuſceſcens, ſulcato-angulatus: ſquamis linearibus, carinatis, inæqualibus, exterioribus brevioribus intus canaliculatis, interioribus intus planis.

FLOSCULI numeroſiſſimi: corollulis eleganter flavis, prope aureis, apice quinquedentatis, tubulo pubeſcentibus.

GERMEN oblongum, nudum, ftriatum. Stylus capillaris, luteus, bifidus in ftigmata tandem revoluta.

FILAMENTA capillaria, lutea, tubulum corollulæ æquantia; Antheræ acutæ.

RECEPTACULUM nudum, ad lentem fubpubefcens, punctis excavatis, margine elevato forma favi cinctis, pro recipiendis feminibus inftructum.

SEMINA oblonga, angulata, ftriata, in ftipitem brevem adtenuata, in disco pleraque abortientia in longiorem ftipitem anguftata. Pappus pilofus albus.

Tota planta lactefcit, & faporis eft amari, odoris tetri. Caulis nonnunquam uniflorus.

In alpibus Guttin, Petrofa & Pop-Iván floret Julio, in horto autem fub finem Maji.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Flosculus.

b. Receptaculum cum femine centrali & laterali.

Tab. 100.

MYOSOTIS OBTUSA.

Myofotis feminibus lævibus; foliis lanceolatis, acutis, hispidis; calycibus obtufiffimis.

RADIX perennis, repens, ramofa, calamum aut digitum auricularem craffitie æquans, fusca.

CAULES erecti, herbacei, pedales aut bipedales, craffitie fere radicis, a marginibus & rachi foliorum decurrentibus, pilis brevibus reverfis rigidiusculis albis hispidi, ex omnibus alis, exceptis infimis, ramiferi, e fupremis pedunculiferi: ramis pedunculisque fuperioribus in paniculam congeftis.

FOLIA lanceolata, denticulata, denticulo fusco terminata, margine fubrevoluta, fæpe undulata, hispida: fetulis albis, in pagina inferiore reverfis, in fuperiore & margine antrorfum decumbentibus; radicalia 2-3-pollicaria aut fpithamæa, bafi adtenuata in petiolum fupra canaliculatum, fubtus femiteretem hispidum; caulina alterna, fubdecurrentia, fucceffive breviora.

FLORES fecundi, alterni, in racemis denfis, ante anthefim circinato-revolutis. Pedunculi communes plerique fupra axillares, elongati, femel dichotomi, angulati, a pilis breviffimis albis adpreffis cani & fcabriusculi. Pedicelli breves, ex axillis bractearum lanceolatarum finguli, unicus, ex dichotomia ortus, ebracteatus.

CALYCES in pedunculos adtenuati, plusquam ad medium quinquefidi: laciniis linearibus, obtufiffimis, fubtruncatis, conniventibus, plerumque purpurafcentibus.

COROLLA calycem limbo patente excedens, ante florefcentiam violaceo-purpurea, dein cyanea, purpureo-venofa, verfus tubum utrinque violacea: tubo breviffimo, ad ortum limbi extus foveis quinque impreffis, intus in totidem fornices albos faucem uon penitus claudentes protuberantibus.

STAMINA breviffima, intra faucem corollæ latentia: filamentis albis, corollæ tubo adnatis; antheris obfcure violaceis.

GERMINA quatuor, ovata, nitida, plerumque abortientia. Stylus erectus, purpurafcens. Stigma obtufum, album.

SEMINA oblique ovata, fusca, basi hemisphærica alba circulo tumido cincta, subrugosa, calyce persistente connivente, in duplum aut triplum aucto, conclusa.

Calyces, pedicelli & bracteæ, a setulis brevissimis albis, præsertim ante anthesim, canescunt.

Bracteæ oriuntur a foliis successive decrescentibus; hinc inferiores his similes sunt, superiores pedetentim lineares evadunt.

Plantæ debiliores ramis destituuntur, tantum pedunculos ex axillis superioribus promentes.

Perianthium segmentis obtusis, & corolla laciniis rotundatis integerrimis, nec emarginatis, characterem generis, a *Linnæo* constitutum, eludunt.

Crescit in graminosis ad sylvam Hodos in Albensi, in pratis inter Okér & Neoplantam in Bácsiensi Comitatu, atque ad Versetz, Albam Ecclesiam, alibique in Banatu. Floret a medio Majo in Junium.

EXPLICATIO TABULAE.

a. Corolla explanata.
b. Semen.

99 1007193

Lactuca sagittata.

Achillea lingulata

Tilia alba.

Lepidium crassifolium

Scabiosa longifolia.

Alyſsum murale.

Tab. 7.

Simphytum cordatum.

Tab. 2.

Silene longiflora.

Vinca herbacea.

Ranunculus crenatus.

Carduus radiatus.

Scabiosa Banatica.

Scabiosa corniculata.

Phyteuma canescens.

Nymphæa Lotus.

Cineraria sibirica.

Allium atropurpureum.

Saxifraga hieracifolia.

Crepis rigida.

Peucedanum arenarium.

Glycyrrhiza glandulifera.

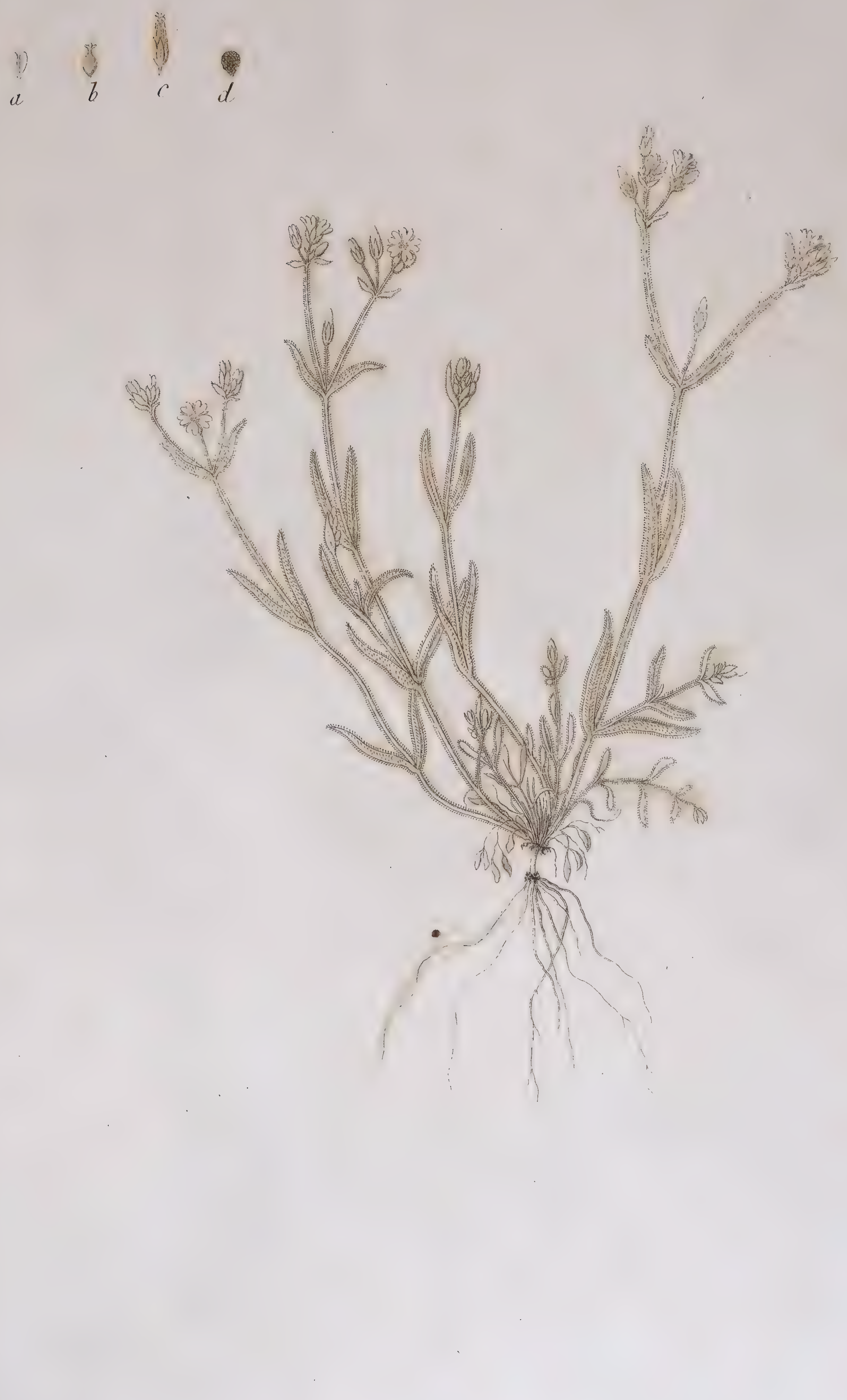

Cerastium anomalum.

Smyrnium perfoliatum.

Senecio vernalis.

Trifolium striatum.

Trifolium macrorrhizum.

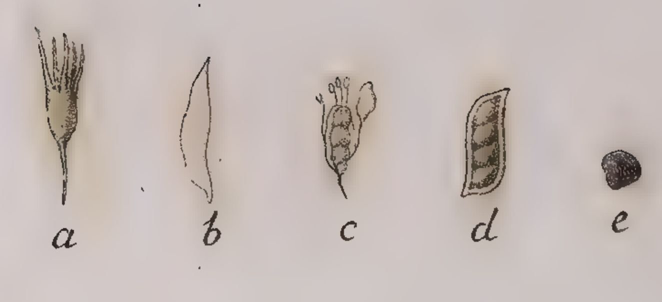

Trifolium angulatum.

Brassica elongata.

Silene dichotoma.

Aster canus.

Tab. 31.

Kitaibela vitifolia.

Vaillantia glabra.

Vaillantia pedemontana.

Achillea ochroleuca.

Beta trigyna.

Trifolium pallidum.

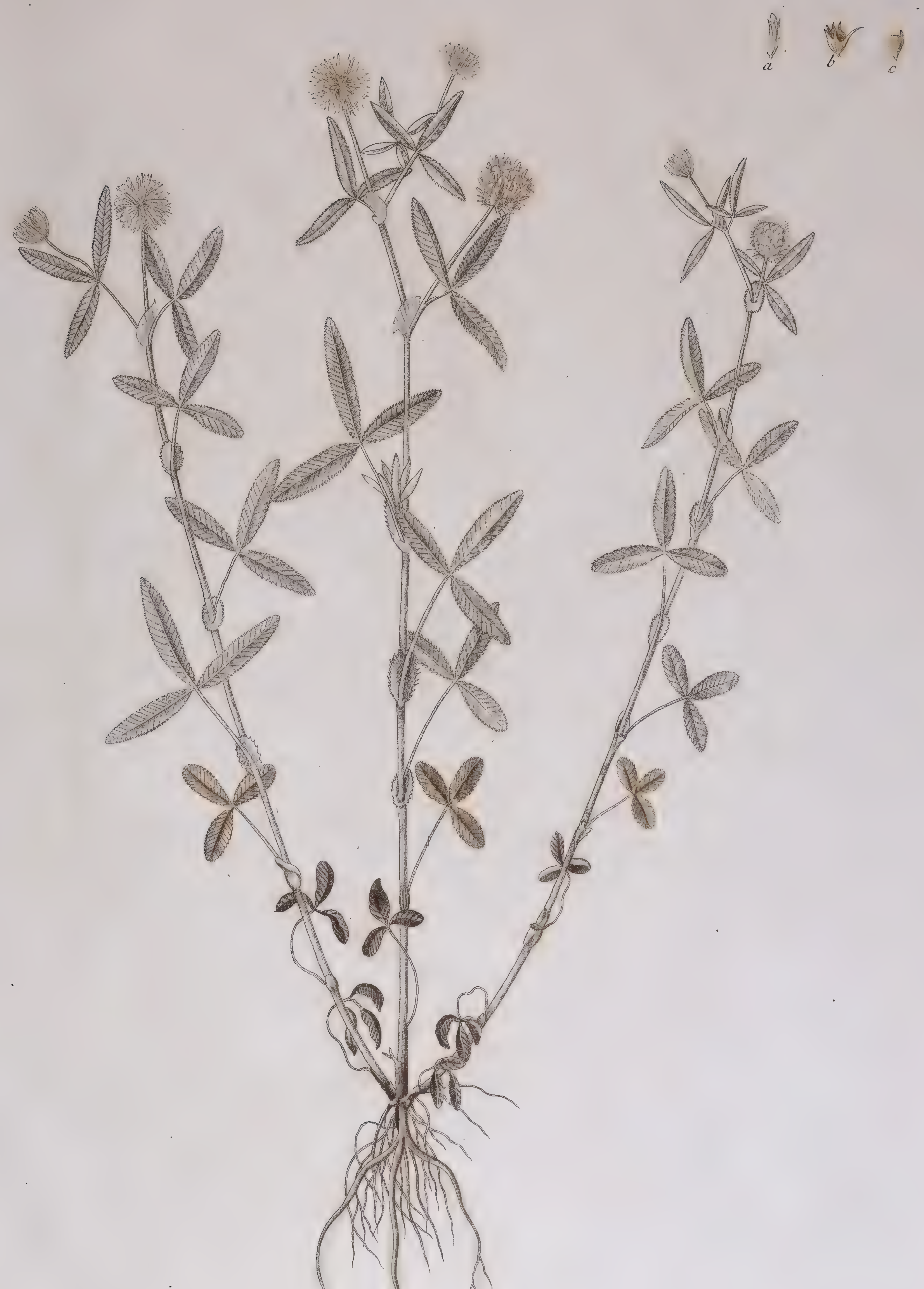

Trifolium strictum.

Dianthus collinus.

Plantago tenuiflora.

Astragalus albidus.

Gypsophila arenaria.

Trifolium dentatum.

Crepis hispida.

Saxifraga cuneifolia.

Ranunculus polyphyllus.

Astragalus eriocephalus.

Alcea pallida.

Lactuca stricta?

Hyoseris foetida.

Trifolium diffusum.

Plantago arenaria.

Carduus nitidus.

Scabiosa canescens.

Euphorbia lucida.

Euphorbia salicifolia.

Cucubalus multiflorus.

a b c d e

Jris arenaria.

Chrysocoma villosa.

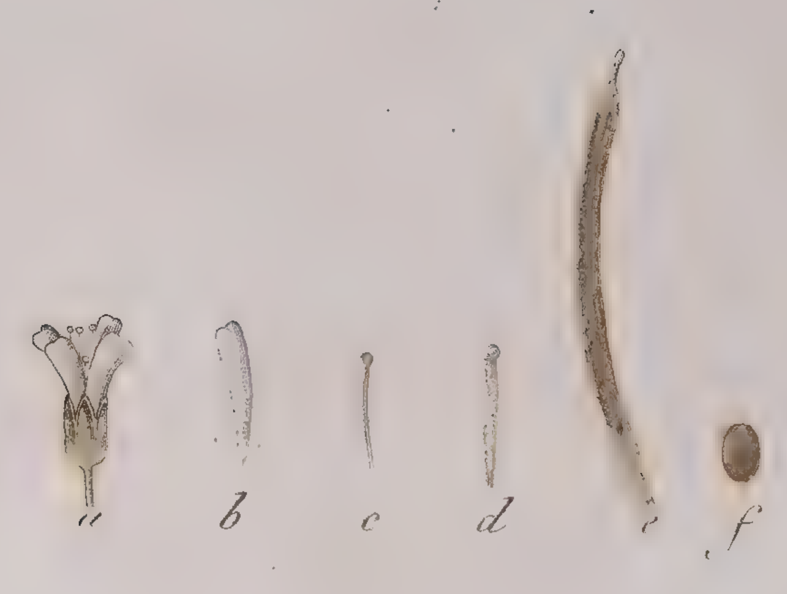

Turritis patula.

Peucedanum sibiricum.

Crataegus nigra.

Salvia nutans.

Camphorosma ovata.

Campanula lingulata.

Artemisia scoparia.

Achillea crithmifolia.

Polygonum arenarium.

Allium setaceum.

Teucrium Laxmanni.

Crepis hieracioides.

Thymus montanus.

Pimpinella glauca.

Tab. 73.

Scrophularia vernalis.

Digitalis lanata.

Artemisia monogyna.

Tab. 76.

Epilobium angustissimum.

Waldsteinia geoides.

Salsola arenaria.

Verbascum floccosum?

Achillea setacea.

Delphinium fissum.

2

Allium ampeloprasum.

Carduus candicans.

Genista ovata.

Hieracium echioides.

Melampyrum barbatum.

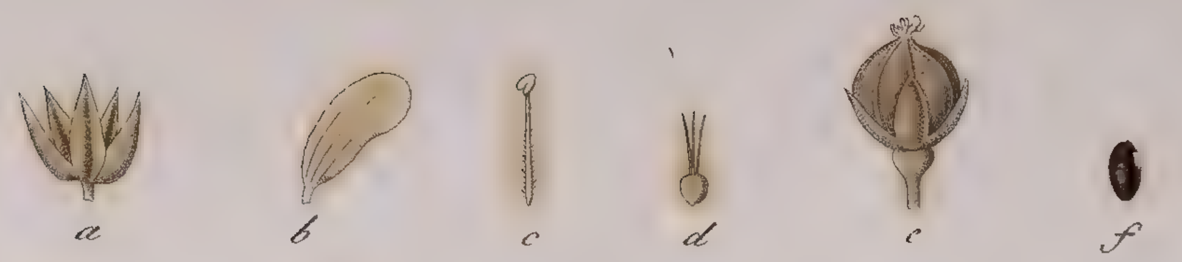

Arenaria pendula.

Saxifraga cymosa.

Seseli leucospermum.

Brassica polymorpha.

Alyssum tortuosum.

Alyssum edentulum.

Euphorbia villosa.

Chrysanthemum macrophillum.

Anthericum sulphureum.

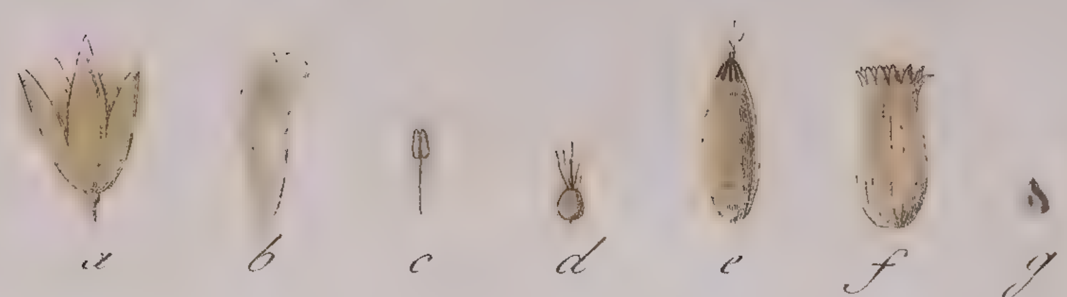

Cerastium manticum.

Cerastium sylvaticum.

Erysimum angustifolium.

Tab. 99.

Hieracium grandiflorum.

Tab.100.

Q. Myosotis obtusa?

99 1007193

LABORATORIO
DEL RESTAURO DEL LIBRO DI
S. MARIA DEL MONTE-CESENA
1959

FRANCISCI COMITIS WALDSTEIN,

CAES. REG. CUBICULARII, ORD. S. JOANNIS HIEROSOLYMITANI EQUITIS,

ET

PAULI KITAIBEL M. D.

DESCRIPTIONES ET ICONES

PLANTARUM RARIORUM HUNGARIÆ.

VOL. I.

VIENNAE,
TYPIS MATTHIAE ANDREAE SCHMIDT, CAES. REG. AUL. TYPOGR.
1802.